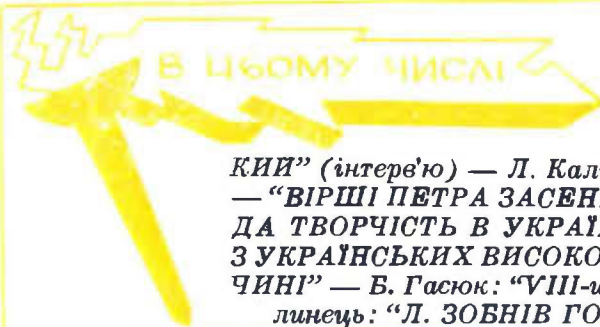

Павло Тизина: "ПАМ'ЯТІ КРУТЯНЦІВ" — Осип Зінкевич: "ВТІЛЕННЯ МОЛОДОЇ ГЕНЕРАЦІЇ" — "ГОВОРІТЬ інж. Д. АНДРІЄВСЬКИЙ"

(інтерв'ю) — Л. Калинук: "РЕДАКЦІЙНІ СТАТТІ" — "ВІРШІ ПЕТРА ЗАСЕНКА" — П. Б.: І. ДРАЧ І МОЛОДА ТВОРЧИСТЬ В УКРАЇНІ" — Андрій Ребет: "ДЕЩО З УКРАЇНСЬКИХ ВИСОКОШКІЛЬНИХ СПРАВ В НІМЕЧЧИНІ" — Б. Гасюк: "VIII-ий З'їзд "ЗАРЕВА" — Р. Б. Волинець: "Л. ЗОБНІВ ГОЛОВОЮ УСТ В БОФФАЛО"

ОЛЕГ ШТУЛЬ-ЖДАНОВИЧ

"smoloskyp"
magazine of ukrainian youth and students

“СМОЛОСКІП”

Журнал української молоді і студентства
Появляється раз на два місяці

Видає: Видавнича Комісія “Зарева”
405 Fairmount Street West
Montreal, Quebec, Canada.

Видавнича Комісія “Зарева”:

Лев Винницький — голова, Марко Антонович,
Богдан Гасюк, Павло Дорожинський, Осип
Зінкевич, Анна Процик, Марко Царинник —
члени.

Головний редактор: Осип Зінкевич

Члени Редколегії: Богдан Гасюк,
Марко Царинник.

Технічний секретар: Петро Багрий

Мовний редактор: Олексій Шевченко

Адреса для редакційного листування:
SMOLOSKYP

P. O. Box 6038 Patterson Station
Baltimore 31, Md. USA

Редакція застерігає собі право скорочувати
і виправляти рукописи. Підписані статті не
завжди відзеркалюють погляди Редакції чи
Видавничої Комісії. Передрук окремих стат-
тей дозволяється тільки за виразним подан-
ня джерела.

Адміністрація:

Оксана Винницька, Іван Гикавий, Рома
Квасовська, Люба Антонович

Передплати:

2.00 дол. на рік; 3.50 дол. два роки; 5.00 дол.
три роки. Поодинокі число 35 цент.

Чеки виставляти на: **SMOLOSKYP**

405 Fairmount St. West, Montreal, Quebec, Canada

“Smoloskyp”

Magazine of Ukrainian Youth and Students
Published bi-monthly by

SMOLOSKYP PUBLISHERS “ZAREVO”

405 Fairmount Street West
Montreal, Quebec, Canada.

Publishing Board

Chairman: Leo Wynnycky

Members: Marko Antonowych, Bohdan Hasiuk,
Pawlo Dorozynsky, Osyp Zinkewytch,
Anna Procyk, Marko Czarynnik.

Editor-in-Chief: Osyp Zinkewych

Co-Editors: Bohdan Hasiuk,
Marko Carynnik

Technical Secretary: Petro Bahrij

Language Editor: O. Shevchenko

Address of Editor's Office:

SMOLOSKYP

P. O. Box 6038 Patterson Station
Baltimore 31, Md. USA

The Editor reserves the right to condense and
correct manuscripts. Signed articles do not neces-
sarily reflect the views of the Editor or the Pub-
lishing Board. Reprints are permitted only with the
express indication of source.

Administrative Officers

John Hykawy, Roma Kwasowska, Oksana
Wynnyska, Luba Antonovych

Subscriptions

\$2.00 one year; \$3.50 two years;
\$5.00 three years; Single copy 35 cents

Make cheques payable to: **SMOLOSKYP**

405 Fairmount St. West, Montreal, Quebec, Canada

З М І С Т

	Стор.		Стор.
Павло Тизина: Пам'яті Крутянців	1	Андрій Ребет: Дещо з українських високо- шкільних справ в Німеччині	15
Осип Зінкевич: Втілення молоді генерации	1	Молодь і освіта в Україні (хроніка)	17
Наші інтерв'ю: Говорить інж. Д. Андрієв- ський (закінчення)	4	Богдан Гасюк: В Америці відбувся VIII-ий Красвий З'їзд “Зарева”	19
Любомир Калиниг: “Редакційні статті” (стаття дискусійна)	7	Резолюції VIII-го Красового З'їзду “Зарева” в США	20
Рірші Петра Засенка	9	Рената Б. Волинець: Л. Зобнів — Голова УСТ в Боффало	21
П. Б.: Іван Драч і молода творчість в Ук- раїні	10	Хроніка українського студентського життя	22
Вірш М. Рильського	12	Нові числа студентських видань — 3-тя стор. обгортки	
Андрій Гайдамака: Пора чудова (вірш) . .	12		
Молода творчість в Україні й на чужині (хроніка)	13		

ПАМ'ЯТІ КРУТЯНЦІВ

*На Аскольдовій могилі
Поховали їх —
Тридцять музнів українців,
Славних молодих...
На Аскольдовій Могилі
Український цвіт! —
По кривавій по дорозі
Нам іти у світ.
На кого посміла знятись
Зрадника рука?*

*Квітне сонце, — грає вітер
І Дніпро ріка...
На кого завзявся воїн?
Боже покарай!
Понад все вони любили
Свій коханий край.
Вмерли в Новім Заповіті
З славою святих.
На Аскольдовій Могилі
Поховали їх.*

Павло Тичина (1918 р.)

ВТІЛЕННЯ МОЛОДОЇ ГЕНЕРАЦІЇ

(Новий Голова українських націоналістів Олег Штуль - Жданович)

Шістдесяті роки нашого століття позначаються великими переминами в українському політичному і суспільному житті. Все частіше і частіше говорять молодша генерація і якраз вона починає давати тон праці на різних відтинках боротьби за визволення нашої Батьківщини.

Цей процес переходу в українському житті на чужині буде продовжуватись. Вже в короткому часі провід перейде в цілості з рук учасників Визвольних Змагань 1917–21 років — в руки таких же учасників боротьби за визволення років 1941–1945. Це природний процес, це перехід поколінь, які одні другим приходять на зміну, продовжуючи розпочате діло своїми попередниками, вносячи нові думки, новий дух, новий стиль праці.

Цей природний процес вказує нам на живучість нації, на спроможність її жити духом часу, не жити в ХХ-ому столітті життям попереднього ХІХ-го.

В своєму інтерв'ю для паризького "Українського слова" (21 листопада 1965 р.) Олег Жданович говорив: "Кожному ясно, що не можна змагатись за восьмнадцятигодинний день, коли світ іде до шестнадцятигодинного, чи за рівноправність жінок, коли вона досягнена".

Рух поколінь в українській дійсності найбільш

помітний в українському націоналістичному середовищі. Це було виразно заманіфестовано в Канаді, Бразилії, Аргентині, де частинно, чи навіть всеціло провід ідеологічно спорідненими націоналістичними організаціями перейшов у руки молодшого покоління. Але чи не найвиразніше це ми бачимо на самих вершинах націоналістичного руху — де найвищу керму цим рухом передано людині з молодшо-середньої генерації — Олегові Ждановичеві.

Вибір на пост Голови Проводу Українських Націоналістів (ПУН-у) О. Штуля-Ждановича є початком нового етапу в дії ОУН, а може й цілком нового відмінного від попередніх, етапу в нашій непримиримій боротьбі з московсько-більшевицьким загарбником. Це етап молодшої націоналістичної генерації, якої найбільш яскравим виразником поглядів, почувань і прямих дій є О. Штуль-Жданович.

За новим Головою ПУН-у ми бачимо великий пройдений шлях, який являється шляхом молодого покоління — того покоління, яке йшло в 1941 р. до рідної Столиці в похідних групах ОУН, того покоління, яке отримало з підсоветської дійсності і ставало на шлях українських самостійницьких змагань, того покоління, яке на кількох фронтах бо-

ропоя в партизанських відділах Полісся, Волині чи Карпат.

Олег Жданович своєю працею, думками, боротьбою став втіленням передової, активно-думаючої молоді української генерації. Він став найкращим репрезентантом цієї генерації і виразником її почувань, навіть тієї частини української молоді, яка не визнає ідеології українського націоналізму.

Біографія О. Штуля-Ждановича — це біографія багатьох з нас, його погляди на цілий ряд складних українських справ і проблем є поглядами і переконаннями також багатьох з нас.

Ніхто, мабуть, після другої світової війни краще не відображував думок і поглядів молоді генерації у своїх статтях, як це робив теперішній Голова ПУН-у. Студент, а згодом підпільник, революціонер, партизан, літерат і публіцист — це типічний образ передового покоління нашої генерації. Це вияв себе своєю працею там, де вона найбільш потрібна для нації. В неординарних обставинах нашого життя і дійсності — це нормальне явище, коли молода людина міняє університетську книжку на гранати революції, щоб в нових обставинах змінити ті гранати на гостре перо і чини в боротьбі проти ворога.

Свідомі великої відповідальності, яку на себе перебрав Олег Штуль-Жданович, ми хочемо представити читачам "Смолоскипа" його погляди і думки відносно цілого ряду актуальних справ і проблем української дійсності. Для цієї цілі, перебуваючи в листопаді 1945 р. в Європі, ми відвідали Голову ПУН і поставили йому ряд запитань, на які Олег Жданович дав нам радо свої відповіді.

ПИТАННЯ: Чи дозволите поставити Вам кілька запитань, які цікавили б наших читачів?

ВІДПОВІДЬ: Розмова з представниками молоді завжди цікава, бо ж я не належу до тих, що нарікають на молодь, хоч життя пішло так швидко вперед, а мені все ще здається, що лише недавно сиділи маріанни з боку старших в сторону нашого покоління...

ПИТАННЯ: Чи це означає, що уважаєте все в найкращому порядку в середовищі молоді?

ВІДПОВІДЬ: Далеко ні! Але нарікання тут нічого не допоможуть. І я ніколи не нарікаю на молодь, ні на власних дітей. Я тільки турбуюся цією проблемою, що є зовсім нормально. Але переходимо до ваших запитань. Відразу підкреслюю, що мені особливо приємно говорити з представником "Смолоскипа", бо ж цей, відомий сьогодні, журнал, що має свою добру славу, народився як сторінка молоді в "Українському слові", якого я був тоді ще доволі молодим редактором.

Ви належно пригадуєте собі ті довгі дискусії, які велись в той час. Зокрема над питанням: починати від сторінки молоді чи від самостійного журналу — Я обстоював думку, щоб починати від

сторінки, найперше здобути читачів і співробітників. Це дехто брав, як вияв моєї амбіції редактора, що хотів мати в "У. слові" сторінку молоді. Але, коли взяли до уваги, що журнал витримає довгі роки, пережив багато своїх товаришів, то виходить, що засада старту з твердої бази не була погана.

Найприємніше мені згадувати часи, коли "Смолоскип" і "У. слово" перші ставили проблему студій стану в Україні. За це нас лаяли, називали советофілами. Як далеко ми від тих часів! Сьогодні позиція "Смолоскипа", що розглядає проблеми молоді в площині цілості українського народу, а не лише еміграції, загально прийнята. Мені залишається вам тільки скласти гратуляції за правильну інтуїцію та витримку.

ПИТАННЯ: В останньому році еміграцію знову розбурхала дискусія навколо питань про наше відношення до сучасної України. Чим Ви це пояснюєте?

ВІДПОВІДЬ: Відповісти не легко. Ми є свідками регресу в певних справах. Адже в свій час Д. Донцов і Є. Маламюк звертали увагу на необхідність притримуватися до національних виявів під червоною окупацією. Відомо ж, що уряд УНР намагався навіязувати контакти з українцями, які працювали в легальних формах окупації. Проблемі М. Хвильового підписав ніхто іменем, як Д. Донцов і прищепив її нам. І ці справи були самозрозумілі. Сьогодні ж деякі середовища намагаються переліптовувати себе в негативному підході до всього, що позитивного діється в Україні.

Причина того кіба в небажаних взагалі ставити проблеми. Дякувати Богу, що не всі так думають. Зокрема ж молодь.

ПИТАННЯ: Вам відомо, яке становище до сучасного стану в Україні й до приїжджів з-за залізної заслони, зайняла більшість української молоді на чужині. На які основні моменти Ви могли б вказати українській молоді й студентству на чужині?

ВІДПОВІДЬ: Можна тільки радіти, що наша молодь на чужині відчула основну істину: щоб зберегти себе й прислужитися помешленій Батьківщині, не можна відмежовуватися від Рідних Земель. З Україною треба жити в духовній єдності. "Смолоскип" це зробив відразу, мав щастя мати редактора з живою душею, що правильно відчув: не може бути еміграційної нації. Вона одна й вона в більшості на Рідних Землях. Вона в неволі, вона хворіє на медугу, що їй накидає окупант, але вона українська нація і ми мусимо жити її болями, а не тільки радощами й перемогами.

Але при тому не слід попадати в сентиментальність, не розчужуватися усім рідним. "Рідний" зрадник чи опортуніст завжди залишатиметься зрадником і опортуністом. Цим хочу сказати, що живучи з наставленням всіх струн нашої душі на "втір з України", ми не можемо дати себе одурити, не можемо не протиставити злу, не можемо дати зламати собі хребет. Проф. М. Грушевський є зраз-

ком цієї помилки: він вважав, що мусить повернутися, щоб хворіти разом з народом. І тому загинув. Нам же треба рости разом з народом, а не хворіти.

Нам треба пильно слідкувати за тим, що діється на Рідній Землі. Вносити поправки в наш спосіб думання і передавати наші ідеї туди. Пересилати туди бакциль свободи. Чим палкіша буде наша віра в час визволення, тим більший пожар підійме вона там. Але для цього молодь мусить бути озброєна. В сьогодишньому настрої байдужості до політичних проблем, українська молодь мусить зрозуміти, що контакт з приїждженими з-за залізної заслони це боротьба, це зудар двох світів, а щоб боротись треба озброюватись.

ПИТАННЯ: *Що Ви багате різного й спільного між студентським життям і студентською молоддю Вашої генерації і теперішньої?*

ВІДПОВІДЬ: Багато спільного й багато різного. Почнемо від спільного.

Спільне всім поколінням — молодість, найбільший дар. Навіть московська окупація не здібна цього дару відібрати українській молоді. Навіть під окупацією (ми ж також жили під окупацією) молодь співає, бавиться, кохає, страждає, вчиться і бореться. Спільне нам і бажання шукання непогодження з дійсністю, бунт, дерзання. Советська дійсність пригнічує, ламає скоріше як життя в нормальних умовах, але молодь залишається молоддю. Вона зберігає свій ідеалізм, не зважаючи на те, що її вчать тільки матеріалізму.

Подивіться, що саме серед молоді найбільше тих, які борються за збереження мови й відновлення культурного процесу. У неї, як і в нашого покоління, немає страху і то не зважаючи на те, що річниця за річником падає під ударами. А яка жадоба науки! Яке бажання вирватися з прози оточення, бачити нові світи й відкривати нові горизонти. Що окупант на це не дозволяє, або намагається використати це для себе — це інша справа, але українська молодь в Україні здорова й вона бореться за завітний день. Різниця її від нашого покоління те, що вона мріє про життя для України, коли ми все якось мріяли про вимирання для України... Але це мабуть тому, що нам не загрожувала смерть так, як загрожувало сьогодишній молоді.

Більше різниці між молоддю на чужині. Коли в мої часи студенти обов'язково голодували і мріяли про квиток до кіна, то сьогодишня молодь мріє про автомашину (обов'язково спортову й дорогу) та кар'єру. Ця дійсність пригнічує її подібно до дійсності в Україні. І тут менше бунту, як в Україні.

Але нарікати тут годі. Живемо в іншому світі. Коли ми мріяли про революцію, то сучасна молодь на чужині і в Україні вірить в еволюцію. На це штовхає її шалений розвиток техніки, який, здається, повинний розв'язати всі проблеми. Історія повторюється: сучасна молодь нагадує молодь ХІХ ст.

з її вірою у всемірність розуму й поступу. Це помилка, але помилитися — це теж прикмета молоді. Та добре було б, коли б молодь намагалася заглянути в глибину суті.

З приємністю треба ствердити, що є й такі, які намагаються в ті глибини заглянути. Може не всі можливості використані, але глибини завжди шукає тільки якийсь відсоток...

ПИТАННЯ: *Яким ділянкам і проблемам українська студентська молодь на чужині повинна б присвячувати особливу увагу?*

ВІДПОВІДЬ: Хто почуває в собі доволі сили пливати проти течії, повинний себе присвятити українознавству. Збагатити нашу культуру й світ взаємним ознайомленням. В нашу культуру внести елементи сучасної духовності й світові сказати слово про Україну, її проблеми. А це ж можна робити в усіх ділянках. Навіть ветеринар може сказати світові про Україну, говорячи про ветеринарну науку в Україні.

А взагалі слід вашу увагу присвятити Україні. Не лише в аспекті студій української дійсності, але й взагалі студій, які відкрили б перед кожним з вас скарби української духовності. Ми ж в нашій стихійності й навіть хаотичності маємо щось свіжого, щось вартіснішого як західна систематичність й упорядкованість, яка діє вбивчо. Відкрийте цю істину: збагатите себе й навіть кар'єру зробите.

ПИТАННЯ: *Як Ви оцінюєте сучасну творчу молодь на чужині й в Україні?*

ВІДПОВІДЬ: Дуже високо. Творча молодь в Україні справді повна ідеалізму. Подумайте тільки: після проголошення "злиття націй", молодь кинулась на українознавчі студії. Появились сотки журналістів і письменників саме тоді, коли проголошено, що так би мовити — ця ділянка ліквідується. Не знаю, чи хтось на Заході був би такий відважний.

В багатьох випадках ця молодь в Україні ризикує життєвою перспективою. А це означає, що вона буде готова й на всякий інший ризик, коли цього буде треба.

Менше ризикує молодь на чужині, але про неї не можна сказати нічого слова. Адже сьогодні маємо сотки викладачів, які роблять для України в США і Канаді колосальну роботу — відробляють наші вікові спізнання. І коли на нашу молодь нарікаємо, то це тому, що хочемо від неї більше. Але я скажу, що старші повинні б нарікати й на себе, бо вони також мають обов'язки. Я думаю, що молодь повинна заявити й свої претенсії, обдумавши їх серйозно. Діалог поколінь справа закономірна в нормальному суспільстві.

ПИТАННЯ: *На що б Ви хотіли звернути особливу увагу нашої молоді в Україні?*

ВІДПОВІДЬ: Щоб вона не сходила зі свого шляху боротьби. А основною метою цієї боротьби у сучасний момент, це збереження національної суб-

станції. Комунізм — річ проминаюча, він банкрутує сам, він сам себе заперечує. Головна небезпека однак, в русифікації і тому збереження українськості — першочергове завдання. Сьогодні всі зусилля мусять бути спрямовані в Україні на те, щоб не дати перервати духово - культурного процесу. Для цього треба використовувати всі легальні можливості, але й не цуратися ударів, коли необхідно.

Колись ці удари виглядали може безнадійно, ніхто б про них не цікавився. Сьогодні не так. Сьогодні залізна заслона в певних справах стала ре-

шетом, крізь яке видно й чути. Всякий спротив буде видно назовні й він буде доказом, що українська нація живе. В світлі можливостей дати розгосударам і окупант не буде байдужий до цього факту.

А далі — вирвати Україну зі стану провінції. Для цього вона повинна пробиватися у світ, домогатися можливості на це.

Та ми мусимо бути дуже обережні з порадами молоді в Україні. У тій в'язниці є свої закони, які в'язні знають добре, і ми також...

Осип Зінкевич

Наші інтерв'ю

Говорить інж. Дмитро Андрієвський

(Докінчення)

Питання: Отже з ваших слів виходить, що УРСР є скоріше номінальною українською державою. Що ж їй бракує, щоб бути повноцінною українською державою?

Відповідь: Для того потрібно, щоб вона була державою українського народу, як нею була і має бути Українська Народна Республіка, на місце якої прийшла УРСР. Як всім відомо, це сталося внаслідок насильного накиннення російськими більшовиками українській державі комуністичного режиму, слухняного урядові, а нарешті конституційного зв'язку з Росією та іншими так зв. "союзними республіками" ССРСР. Однак від того українська держава ще не перестала існувати.

Питання: Чи можете навести інші ситуації, подібні до тієї, що ми розглядаємо?

Відповідь: Прикладів не бракує. Подібна до

теперішньої — витворилась ситуація в Україні, коли німці в 1918 р. накиннули українській державі гетьманську владу і режим. Коли пізніше Директорія повалила гетьмана, не було мови про творення нової держави, бо вона продовжувала існувати. Так само продовжувала існувати і французька держава під проводом ген. де Голя, коли він прийшов до влади на місце маршала Петена за допомогою чужої сили, а саме США та Англії.

Не менш повчальним є приклад з німецькою державою. Після II-ої світової війни і поразки Німеччини переможна коаліція окупувала всю Німеччину, як москалі окупували Україну в 1920 р. Союзники поділили Німеччину на чотири зони і перебрали на себе державну владу в ній. Згодом вони почали відбудовувати німецьку державу з долини, покликаючи різні установи як ст Парлямен-

Українська дипломатична місія в Швейцарії. По середині сидить голова Місії д-р Лукасевич. Третій зліва стоїть Дмитро Андрієвський, член Місії. Знімка з 1919 р.

тарну Раду. Під їхнім впливом, ба навіть під їхнім диктатом проголошено "Основний Закон Німецької Федеративної Республіки", що викликало немалі труднощі з боку німців. Тут є аналогія з творенням УРСР, не зважаючи на спротив українського народу, ба навіть українських комуністів на чолі з Скрипником.

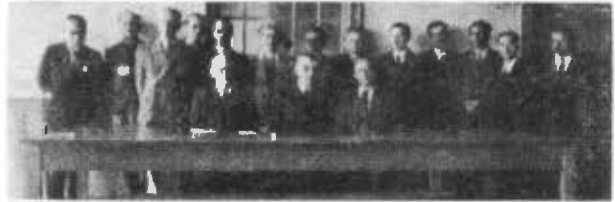
Без огляду на окупацію Німеччини і диктат чужинців, коли в 1948 р. зібранс Конституційний Конвент, зложений з німецьких політиків і науковців, він ствердив, що німецька держава існує далі, ба щобільше — Німецька Федеративна Республіка є продовженням Германської Імперії. Чи ж це не є добрим прикладом, який вартісно наслідувати і українцям?

Питання: Чи не додаєте Ви аналогії між сучасним станом УРСР і державами - сателітами Сходу Європи?

Відповідь: Везперечно вона є, але існують і різниці між УРСР і Народними Республіками Сходу Європи. Після Другої світової війни Москва окупувала ті країни і накинұла їм форму "народних республік", як Україні форму "союзної республіки", а також комуністичний режим і служняні уряди. Москва ж пов'язала сателітів з собою, змусивши їх підписати договір про "Раду Економічної Співпраці" (КОМЕКОН), який ставить їх в колоніальну залежність від Советського Союзу. Але вони не пов'язані з Росією конституційно, як Україна. Так чи інакше емігранти сателітних країн не заперечують факту існування їхніх держав в формі "народних республік", хоч і поборюють їх режим і владу. Щобільше, польські емігранти намовляють західні потуги не лише визнавати Польську Народню Республіку, але й помагати їй економічно. Вони бо враховують той факт, що затіснення зв'язків Польщі з вільним світом помагє польському народові збуватись московської зверхности. З тих самих причин і українські емігранти не повинні виступати проти визнання західними державами УРСР і встановлення з нею дипломатичних відносин. І то тим більше, що такі зв'язки зменшують вагу конституційної пов'язаности України з Росією.

Ствердження існування української комуністичної держави у формі УРСРеспубліки, в кордонах якої перебувають ЗУЗемлі протягом 25 років, підсилює право України на ті землі. Заперечення ж існування УРСР, як держави робить з об'єднання українських національних територій, в очах чужинців, а зокрема наших західних сусідів, звичайну анексію Московю територій передвоєнних держав польської, румунської тощо і тим послаблює морально доконаний факт приєднання їх до України.

Підсумовуючи вище сказане, хочу підкреслити таке: уважаючи УРСР українською державою, треба одночасно заперечувати її теперішню структуру, її міжнародне положення, особливо щодо стосунків з Московією, як також відкидати сучасний режим і владу, накинєні ззовні. Українській державі має

Інж. Д. Андрієвський в часі Наукової Конференції Історичної Секції Української Вільної Академії Наук в Авґсбурзі 5 - 7 червня 1948 р. Сидять від ліва до права: Віцепрезидент УВАН проф. Л. Білецький, інж. Д. Андрієвський, керівник Історичної Секції УВАН проф. Б. Крупницький. Стоять з ліва на право: проф. Ю. Бойко, Л. Чикаленко, П. Феденко, О. Повстенко, В. Гасвський, Н. Кардиш, П. Зайцев, Г. Наконечна, В. Гришко, П. Мегик, П. Ісаїв, С. Жук, В. Мицяк.

бути привернена форма Української Народньої Республіки, національна влада і справжня суверенність. За це бореться український народ і еміґрація мусить йому допомогти. Тим часом коли ми будемо твердити, що УРСР це просто провінція СССР, то тим хіба утруднимо справу. Представляючи Україну перед чужинцями бездержавним народом, для якого треба щойно творити політично-державну організацію від основ, ми нікому не заімпонуємо. Така тактика справі України не помагє, а хіба шкодить.

Питання: Ми хотіли б порушити ще питання культурного обміну та зустрічей з українцями, які приїжджають з-за залізної заслони. Як Ви ставитесь до цієї справи і як оцінюєте дискусію над нею в нашій пресі?

Відповідь: Цю дискусію я уважаю недоречною і шкідливою під багатьма оглядами. Тому у моїх відповідях я уникатиму дискусії будь з ким, а постараюсь лише вяснити мої позиції в справі зустрічів з земляками, що прибувають з України.

Не треба забувати, що більшовики всіма силами стараються здискредитувати еміґрацію в очах населення України, представляючи її як "найлютішого ворога українського народу". Тож не треба давати підстав для подібних наклепів. А так би сталося, коли б ми уникали зустрічів з приїжджаючими. Ще гірше, коли деяка еміґрантська преса трактує їх, випущених чи висланих закордон, як агентів совєтів, запродавців, зрадників і холуїв. Річ ясна, що між приїжджними можуть бути і одні, і другі, і треті, але не можна узагальнювати цього явища і ставити під один знаменник всіх совєтських туристів.

Очевидно, не можна брати за чисту монету всього, що нам говорять ті туристи. Бо ж вони є підневільні і часто мусять кривити душею. Тим не менше і в їхніх словах, ба навіть в їхній мовчанці можна дещо вичути, як можна вчитатися часом між рядками писаного. То ж не треба позбавляти себе цієї можливости, яка помагє нам тримати руку на

Інж. Д. Андрієвський з групою друзів і членів "Зарева" в Мюнхені 1955 р. біля Українського Вільного Університету. В середині стоїть хрищенця інж. Д. Андрієвського, відома студентська діячка в Європі Надійка Ріпак - Сілецька. Другий з права сл. п. д-р Євген Мацяк. Перший зліва д-р Яків Маковецький.

живчику життя нашого народу. Ми ж бо повинні стежити за тим життям і знати всі його позитиви і негативи. Без того нам тяжко було б орієнтуватися в обставинах і ще тяжче відповісти на вимоги життя в краю.

Неузгодження цих двох моментів і спрощування методів побороквання ворога привели до заколотів серед української еміграції. Почалось це нападівання в 1959 р. в Лондоні Богу духа винних артистів трупи Вірського. Коли група українських радянських письменників захотіла, щоб її запрошено офіційно на відкриття пам'ятника Т. Шевченка у Вашингтоні 1964 р. — вона дістала правильну відповідь від Об'єднання Українських Письменників "Слово" в США, за що на авторів посилались наклепи з боку деяких загорільців. Чи не це навело советів на думку, розколювати українську еміграцію своїми провокаціями? Так виглядала справа з групою Колосової. При тій нагоді вийшла зі сторони одної української установи в США непередумана заборона зустрічатись з членами тієї групи. Вона викликала опір загалу і поставила її авторів у смішне становище, що є фатальним для лідерів, які видавали заборону, про що красномовно свідчить "Лис Микита".

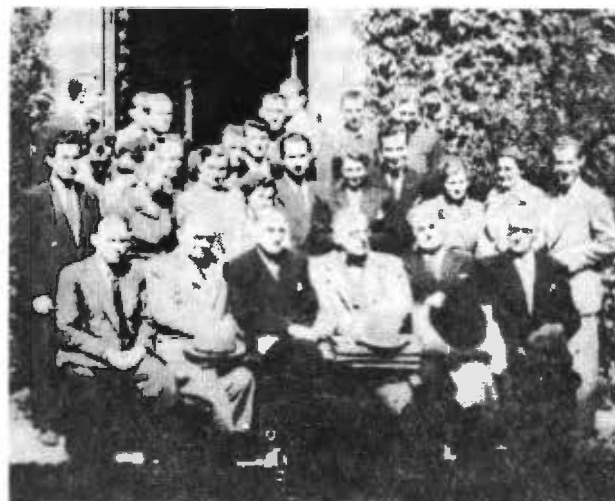
Маємо підставу думати, що совети будуть продовжувати свої провокації і вже готують висилку у вільний світ великої групи культурних діячів. В цій ситуації українська еміграція мусить здобутись на розважну поставу, щоб не заграти знов на руку більшовикам. Ні про які офіційні зустрічі не було і не може бути мови. А з другого боку ніякі заборони приватних розмов не можуть мати місця. Хочемо вірити, що цим разом та частина нашої верхівки, яка попередньо цього не осмислила, направить свою помилку. Що ж до нашого загалу, то він не має підстав міняти своїєї постави супроти

вільних чи невольних гостей з України.

Питання: На закінчення нашого інтерв'ю, за яке дозволяє зложити Вам на цьому місці щире подяку, я хотів би поставити Вам ще одне, останнє питання: що Ви хотіли б сказати нашій молоді в Україні і на що звернути її увагу?

Відповідь: Укладаючи наші плани національного буття на довшу мету, мусимо орієнтуватись на молоде покоління і особливо уважно приглядатись до молоді в Україні. З усього видно, що молодь на рідних землях погано висмокчується з під контролю режиму і його урядових та партійних чинників. І це зрозуміло. Вирісши за сталінських часів, вона не може мати ілюзій щодо комунізму, як це було з її батьками. І тут вже пропаганда нічого не вдіє. Виглядає, що більшість комсомольців пересякнені скептицизмом. Однак частина молоді плекає якісь ідеали. І треба було, щоб помер Симоненко, та щоб його вірші і шоденник дістались у вільний світ, щоб ми довідались, чого прагне та частина молоді.

Нам здається, що молодь в Україні морально здорова і не піддається нудній шаблонній пропаганді. Матеріальні труднощі та утиски режиму — її гартують і не дають морально знівечитись. Як кожна молодь, вона має широко відкриті очі і знає, що світ не замикається на сучасній дійсності СССР. Вона хоче пізнати той світ і прагне іншої дійсності для України. То ж хотілось би сказати тій молоді: **будь сама собою. Хай наша молодь на рідних землях вчиться, думає, шукає нових шляхів. Хай орієнтується на органічні процеси, а не на офіційні доктрини. Ті процеси підлягають однаковим зако-**

Інж. Д. Андрієвський з групою учасників з'їзду "Зарева" в 1954 р. в Паризі. Сидять зліва до права: ред. Олег Штіль - Жданович, ред. Р. Голіан, інж. Д. Андрієвський, сл. п. Ректор УВУ проф. Іван Мірчук, проф. Юрій Войно (теперішній ректор УВУ), ред. Олександр Войків, колишній студентський діяч і секретар сл. п. Євгена Коновальця.

нам обабіч залізної заміси. Як там — так і тут життя творить нові форми і покликає нові сили. Між ними немалою силою є національна ідея.

В наші часи цілий світ є в стані перебудови, особливо під натиском процесів диференціації й інтеграції, які все йдуть в парі. Національні стимули є потужним чинником тих процесів. Хай же і наша молодь буде уважною до своєї нації. Український націоналізм, правильно подуманий і правильно застосований, не може перешкодити в шуканні спільної мови між українськими патрістами і в поро-

зумінні з народами, що з ними лутить Україну історична доля. Український націоналізм є тим компасом, який вказує путь до визволення України, до її державної незалежності, до буйного розвою українського народу в усіх ділянках. Однак лише шляхом боротьби Україна вийде на широкі води міжнародного життя і здобуде гідне місце в колі вільних народів. То ж закликаю українську молодь, в Україні і на чужині, наснажуватись до боротьби під прапорами українського націоналізму.

“РЕДАКЦІЙНІ СТАТТІ”

(Стаття дискусійна)

ВІД РЕДАКЦІЇ: З приємністю публікуємо дискусійну статтю Любомира Калинича, який захищає свої погляди і висловлює свої думки відносно деяких т. зв. “Редакційних статей” в “Смолоскипі”. Робимо це з приємністю саме тому, що наш журнал завжди обстоював і надалі обстоюватиме якнайбільшу свободу думки, слова і вислову.

Щоб у деяких наших читачів не зродилось помилкове поняття після прочитання цієї статті, ми хочемо з'ясувати наступне:

1. В кожному пресовому органі прийнято так, що редакційною статтею вважається стаття не підписана. Тоді така стаття висловлює становище до даної справи цілої Редакції чи Редколегії. Статті підписані автором, навіть членом Редколегії, не завжди відзеркалюють погляди Редакції чи Видавничої Комісії, що є виразно зазначено на другій сторінці обгортки нашого журналу.

Статті, про які згадує Л. Калинич, не були редакційними статтями, а статтями окремих авторів, які відповідають за зміст написаного.

2. Найважливішою проблемою, яку порушує Л. Калинич, є справа т. зв. “батьків народу”. Доводиться нам докладніше з'ясувати цю проблему, яку ми не раз порушували на сторінках “Смолоскипа”.

Перш за все ми хочемо зазначити, що в нашому журналі ніколи не утотожнювалося старшого покоління з “батьками народу”, про що говорять в своїй статті Л. Калинич.

В окремих статтях було це досить докладно з'ясовано, включно з названням деяких прізвиськ. Для ще яснішого означення цього питання, ми ще раз хочемо відмітити, кого розуміємо під поняттям — “батьки народу”.

“Батьки народу”, в нашому розумінні, це ті, які зупинили чи стараються зупинити духовний розвиток українського народу і української політичної думки на т. зв. “30-их роках”. Це ті, які “еволюціонували” у внутрішніх українських співвідносинах від поміркованості до скрайнього екстремізму не супроти ворога, а супроти українців інших поглядів і переконань.

Це ті, які зі сторінок преси і трибун різних віч і академій розпинаються за українську молодь, а рівночасно на практиці ту молодь відпирають від українського суспільного і політичного життя, нехтують її поглядами та почуттями, віддаючи їй свідомо чи підсвідомо в обійми чужинського світу.

Це ті, які в останньому 1965 р. розбурхали українські пристрасті майже до громадянської війни, вносячи в наше життя бакциль підозри, недовіри, розбрату і нетерпимості.

Це ті, які проповідують “християнську любов, мораль і етику”, а які на ділі ширять серед нас злобу і ненависть.

Це ті, які від років займають ті самі пости в загально-українських центральних установах і організаціях, недопускаючи представників молодшої генерації виявити себе, внести в українське життя нові думки і новий стиль праці.

І, нарешті, це ті, які на останньому З'їзді Українських Журналістів жалілись, що у нас немає журналістичного доросту, і рівночасно сприйняли зневажливим сміхом виступи деяких молодих і їхні пропозиції.

Це якраз ті, кого в нашому журналі називано “батьками народу” — горебатьками, не всім...

У нас є старші громадяни, які завжди, ціле своє життя будуть користуватися пошаною і любов'ю молоді, яка завжди буде мати до них повний респект і яка завжди буде найтепліше сприймати їхні думки і погляди.

Таких у нас, на щастя, є більшість. Але вони, на відміну від тих “горе-батьків”, скромні й гідні носії кращих українських державницьких традицій й ідей. І напевно не раз вони ще будуть говорити зі сторінок нашого журналу до наших чита-

Редакційна стаття, звичайно, відзеркалює напрямок думання редакції даного журналу, чи то членів установи, якої органом є даний журнал. Тому то, редакційні статті, звичайно, є обережно підбрані та належно простудіовані, бо читач, цікавий

познайомитись із думкою, цебто душею - світоглядом даної редакції.

У кількох останніх редакційних статтях "Смолоскипа", виводиться жмūt актуальних, в сучасну пору, думок відносно світогляду сучасної молодії української людини. Поки приступимо до суті тих статей, звернім увагу на те, що одним з найголовніших завдань нашої старшої і молодшої генерації на еміграції, окрім пізнання і вивчення сучасної Батьківщини, повинно бути пропагування нашої визвольної справи серед кругів громадян у державах, у яких живемо. Пропаганда ця, може відбуватися за допомогою одиниць, які мають змогу серед кругів інших національностей, представляти правильно, на нашу думку, положення сучасної України. Коли ж говоримо про репрезентації більшого масштабу (як наприклад постава Шевченківського пам'ятника у Вашингтоні чи Вінніпегу), тоді, треба спільного, об'єднаного акту. Об'єднаного духом, ціллю, а також об'єднаного кількістю. Її одобрювання чи неодобрювання якоїсь петиції, у сьогодишніх державних системах вільного світу, часто залежить від кількісного, а також і фінансового потенціалу даного угруповання. Цей потенціал можливо досягнути тільки шляхом зорганізованості і спільних дій. У кількох останніх редакційних статтях "Смолоскипа", майже всю письменницьку фразеологію, спрямовується для розбиття аргументів інших, інакше як "Смолоскип" думаючих угруповань чи установ (вони у своїх статтях, так же само відплачують). Все було б в порядку, бо ж на вільну дискусію, у демократичній системі, маємо повне право і вмiла дискусія дуже часто є конструктивним фактором у творчій дії людства. Але, коли дискусія починає бути за-темпераментною і переходить межі поміркованості, тоді, вона є деструктивним елементом у прогресі життя суспільства. Вернімося до теми про редакційні статті "Смолоскипа", де дуже модною стала іронічна фраза "батьки народу". Гадалося, що цей вислів, був спрямований до певного нашого еміграційного угруповання, а не до всіх наших батьків. В останній редакційній статті ("Смолоскип", липень-серпень, ч. 4), виявилось щось інше. Показалося, що автор редакційної статті, зовсім недвозначно, з'ясовує дещо, до тепер, заплутану фразу "батьки народу" і без вибачень осуджує всіх наших батьків. Щоб пригадати вище сказане, наведемо уривок із статті Б. Гасюка, п. н. "Роходження в світогляді української молодії і її батьків": "... Але за те важко зрозуміти поведінку тих осіб, які в 30-тих роках, засуджували й насміхались з градації вартостей своїх батьків, а тепер обурюються, коли їхні діти починають сумніватися і оспорюють їхні погляди і їхню теперішню градацію вартостей". А далі пишеться: "Співвідносини між частинною батьків і частинною молоді на чужині, з кожним роком а то й місяцем — все більше гіршають, все більше знаходиться різного і менше спі-

льного. Доходимо до того, що спільністю залишається хіба що наше спільне українське походження. Ця відсталість частини нашого старшого суспільства від сучасних вимог життя, заставляє і батьків і дітей шукати в нашій праці і в праці для української справи все більше спільних елементів. Слово тут в першу чергу за батьками".

Чи не виведені ті думки загордо, не по-демократичному? Іншими словами, Б. Гасюк твердить, що тільки молодь його переконань має рацію. Всі інші помиляються і вихід із положення буде лише тоді, коли батьки коритимуться наказам молодії і будуть наслідувати світогляд молодого покоління. Не зовсім зрозуміле є твердження автора статті, про "насмійку" молодії 30-их років з тодішніх їхніх батьків. Якщо говоримо про соціалістичний спосіб думання тодішніх батьків і зріст ідеології націоналізму серед молодії, то треба пам'ятати, що цей націоналізм був чимсь майже зовсім новим і для багатьох, у тодішніх обставинах неприємним поняттям. Коли ми говоримо про теперішню молодь і теперішніх батьків (також говоримо в першій мірі про західно-українську еміграцію), то так само молодь, як і їхні батьки є в більшості націоналістами і також націоналістичною є, якщо не помиляюсь, редакція "Смолоскипа". Якщо вихід із ситуації є "тільки ви слухайте нас", тоді, чому так часто відкидаємо і засуджуємо як недемократичну, а диктаторсько - тоталітарну донцівську теорію про віру у вибрану еліту, провідну верству народу, яка тим народом має правити. Чи автори редакційних статей, не використовують супроти їхніх батьків, ним засудженої донцівської теорії, з тією лише різницею, що обличчя і вік мають дещо змінитись?

Кожна нація (також і кожна еміграція), складається з різних верств громадян, під оглядом інтелектуальним, верств під оглядом матеріально-впливовим, а також, правилом природи, з людей різного віку, який то вік, безперечно надає людині різножиттєвої практики, цебто світогляд. Тут можна навести один приклад: Раз запитано одного визначного композитора, який жив недовго після смерті Моцарта, що він думає про свою творчість, то він відповів: "Коли мені було 20 років, я говорив "я". Коли мені було 25 років, я говорив "я" і Моцарт". Коли я мав 30 р., я говорив "Моцарт і я". Тепер я кажу "Моцарт". Університет і читання літератури, це основа незвичайно корисна і важлива, але це лиш теорія, а до цього потрібна практика, щоб у вірі життя знати як поступати. А ідеї? Про ідеї молодії і старших, влучно висловився інж. О. Бойдунік, який сказав, що молодь повинна мати на увазі, що т.зв. нові ідеї молодії, є зроджені з ідей їхніх батьків, бо це все впливає органічно одно від другого.

Автор цих рядків, належить до молодшої середньої генерації (вже тут у США закінчив студії) і, наприклад, ніколи у минулому не насміхався з

ідей батька, а навпаки, захоплювався тими ідеями, захоплюється ними надаліше і вдячний йому за ті ідеї. Правда, що з бігом часу, міняється, до деякої міри, лиш спосіб реалізації тих самих ідей, і може якийсь стерший громадянин, міг і занадто "боево — романтичні" кличі кинути, але це абсолютно не можна узагальнювати і твердити, що усі наші батьки так думають. Приклади було б зайво наводити, коли всебічно, а не односторонньо читавмо нашу пресу. Коли хтось із старших і кинув якийсь "боевий" заклик, то той же заклик можна в спокійний демократичний, непогірдливий спосіб передискутувати і, прийняти його, або відкинути, але й надаліше з тим батьком співпрацювати, бо він є таким самим повноправним громадянином, як і молодий оспорювач його погляду. Новітня історія, кидає також і боеві кличі. Часами саме слово без акції є безвартісне. Хто знає, що сталося б із самостійністю Мадярщини, чи із справою державного перевороту в Кубі, якщо б західний світ zareagував практично, а не лише "словесно". Правда, так не сталося, але, багато навіть із нас думало, що буде інакше.

Правда, сьогодні боеві кличі у нашому інтересі, здається були б неуспішними, однак, не можна їх 100% відкидати, бо історія часами творить несподіванки, і може не раз добре є, бути до тих несподіванок підготованим.

В іншому місці Б. Гасюк пише: "Сучасна академічна молодь, засвоїла собі методу шукання правди засобами вільної дискусії, методу притаманну англо-саксонському світові, методу, яка бере свої початки ще з часів клясичної Греції". Автор мав на думці початок демократії у старинній Греції. Це в порядку. Однак включати сюди також і англосаксів непотрібно. Найбільше молодечої злочинності,

аморальної поведінки, обоятності супроти служби батьківщини, уникання військової служби, зауважується якраз серед англійської молоді (бо лиш англійці є чистокровними англосаксами), як також і в державах сусідніх Англії, а саме Голандії і Бельгії. У Злучених Державах, молодь має багато негативних прикмет, хоч американців, вже сьогодні, не можемо називати англосаксами, тоді, коли у Португалії, Іспанії, Італії, Франції, Австрії, тих проблем майже немає. Чому ж тоді, із англосаксів маємо брати приклад?

Чи тому, що Англія була колись могутньою, колониальною імперією? Чи Вавилон, Греція, Рим, Франція, Німеччина не були могутніми? Чи хоча б Русь-Україна колись не була могутньою? Чому не з'ясувати на порядок і ЗГОДУ У НАШОМУ НАРОДІ з часів Володимира Великого і Ярослава Мудрого? А чейже таке гасло, як "СИЛЬНА ДЕРЖАВА ЧИ ЕМІГРАЦІЙНА СТРУКТУРА В НАСЛІДОК ЗГОДИ", ніколи не є і не буде перестарілим. Самозрозуміло, що маємо право на вільну дискусію, вільний вислів думки. Але, право акту — дії, так само молоді як і старшого громадянства, завжди повинні бути координовані і контрольовані якоюсь найвищою установою.

Шукання нових модерних еволюційних шляхів, увінчається успіхом лише тоді, коли навчимося себе взаємно респектувати, шанувати свої найвищі установи, а також навчимося не гордити і не насміхатися із поглядів інших.

Вище написаним виведено лише негативи (на нашу думку) редакційних статей "Смолоскипа". В інтересі правди, треба також ствердити, що багато думок і поглядів у тих же статтях є гарними і конструктивними.

Любомир Калинич

Молода поезія в Україні

Вірші Петра Засенка

Ім'я Петра Засенка не так то вже й відоме в Україні. В підсоветській пресі його вірші публікуються багато менше, як інших шестидесятників. Але його поезії не менш цікаві, як і інших молодих поетів в Україні. В цьому числі нашого журналу публікуємо декілька новіших поезій молодого поета, які напевно знайдуть відгук і зацікавлення в наших читачів.

Петро Засенко народився в селі Любарця на Київщині. Кілька років тому він закінчив філософський факультет Київського університету. В 1962 р. появилася його перша збірка поезій "Зірниця", а в 1965 р., після трьохрізної мовчанки — друга збірка "Зерна".

ДО ПЕЙЗАЖУ

Вербно, сонячно, тополинно
Степ одвіку Дніпро доганя...

В краєвидах твоїх, Україно,
Є для мене зцілюще дання...

Давній пращур орав перелог,
Труд озвучував рідний мотив:
Рокотали дніпрові пороги,
Літній легіт ланами ходив.

Переходиш покосами років,
Яворами шумиш при шляху.
Знов виводиш хати білобокі
На високу дніпрову сагу.

Одвечеряєш, вогником свіне
З опроміненим личком в віки
Щось велике,
свiate,

україно
Перепроситься в серце мені.

Снять вітри в деревах захополі,
Посилаючи в завтра привіт,
Як зелені ракетн, тополі
Цілять високо в зоряний світ.

Я гвій спокій, красо, не порушу,
Не збагну, де любові межа...
Розділить би на часточки душу —
Тільки жаль — неподільна душа.

МІЙ НОКТЮРН

Блукать тіні, наче сонні страхи,
І добрий вечір над селом зачах.
Сидять коти на призьбах, наче маги,
Із місяцями жовтими в очах.
Тьмяніє обрій, як велика скиба,
Одвалена недбало плугарем,
Старенький місяць край порогу хлипа
Над розв'язанням вічних теорем.
Про землю,
Про людину,
Про дерева
На білих снах він пише письмена.
Течуть віки під місяцем, як мева,
Комизяться з їх плину сатана.
Він затіває війни і лукавить,
І каламутить часу течію.
Людина ж — бог,
І їй не треба слави.
Давай, природо, грати вічною.
Кажі: "Я сном натрудженника повню —
Сон м'ятно тоне в стомлених тілах".
Почили роки з війнами й любов'ю
В столітніх запрацьованих дідах.
Трава й любов — усе перейде в невідь,
А потім знову присне квіту рань...
Дівчата пісні закидають невід
На щемну радість, на жагу кохань.

* * *

По небу тупіт на світанні,
І в землю тупо б'ють громи.

Петро Засенко

Ти перейми мої жадання,
Як диких коней перейми.
А то десь стопчуть ярі зела,
Цвітіння мрії осяйне...
І ти сумна і невесела,
І в снах клястимете мене.
Або скажи, де діти мукі,
Ту клятву мукі дорогу...
Бери й веді мене за руку
Згубити прокляту жагу.
Щоб не блукать мені однолиць,
Звільнитись буйно від жадань,
Біжим в кипучу цвітть околиць
На одчайдушну дивну брань.
І не справляй душі обжинок,
Коли ще молодість гуде,
Аж поки осінь на спочинок
Громи схололі поведе.

* * *

Не люби мене боляче — близько.
Не пропадой очима наскрізь...
Я заплутався, наче хлопчисько,
У нічному проклятті кіс.
На якому ти сонці зріла,
Де вмивалась россою з листа?...
Чорна магія білого тіла
Занімила мені вуста.
В кожному слові, у кожному зові
Тебе мучить розлукі жак...
Дивним вітром відчай — любові
Полоснула мене по очах.
Мрій твоїх потолочені трави
Я не змію підняти од землі.
Ходять юнки, як щастя, ласкаві —
Я ж віддався тобі на жалі.
Не люби мене боляче — близько,
Не пропадой очима наскрізь...
Я заплутався, наче хлопчисько,
У вічному проклятті кіс.

Петро Засенко

Іван Драч і молода творчість в Україні

Після появи в Київському журналі "Зміна" (з. 1, 1965 р.) кількох віршів Івана Драча з циклу "Дерева", які увійшли до його збірки "Протуберанці серця", панівна влада в Україні позала нову нагінку на поета, чим разом у формі писання листів до редакції київських журналів і газет. Один з таких листів опублікував журнал "Ранок" (з. 8, 1965 р.) і його підписали, буцім то, студенти Чернівецького університету В. Чурко та В. Палійчук під дуже промовистим заголовком в лапках "Дітям до 16 років гитати вірші заборонено". Коментар до цього листа подав кандидат філософських

наук, критик І.Я. Бойзак. Ми не будемо коментувати цих двох дуже цікавих в сучасній дійсності в Україні, виступів. Залишаємо це нашим гитагам. Цитуємо найбільш маркантні уривки з цих двох виступів.

В своєму листі студенти В. Чурко і В. Палійчук так пишуть про вірші І. Драча:

"Прочитавши в журналі "Зміна" (ч. 1, 1965 р.) вірші Івана Драча із циклу "Дерева" (в (114) числі ми публікували два вірші з цього циклу "Сосна" і "Німі братове - дерева" — Ред.), ми, студенти Чернівецького держуніверситету, можемо тільки жаліти, що сторінки наших молодіжних ви-

дань інколи "прикрашує", на нашу думку, цілком непотрібна "віршована філософія з подвійним дном", яка принижує людську гідність, проповідує вульгаризм і яка, взагалі, нездатна витримати ніякої критики. Свою думку ми так висловлюємо тому, що поезія, тим більше, поезія радянських поетів — це не погоня за "гарним" словечком, подібним чимось на те, що проповідує зараз західноєвропейська дійсність... Візьмемо спочатку вірш "Німі братове - дерева", який в рецензії (тут мова про рецензію А. Макарова — "Чую — дуб співає". Дивись докладніше про цю рецензію в "Смолоскипі" ч. 3 — Ред.) при порівнянні з іншими вважається більш вдалим і в якому основна думка — це призначення поезії, яка більше всього ядна в останніх двох рядках:

В поетів і дерев серця беззахисні,

Лише згоряюги, вони слугують сонцю.

і наскільки це справедливо? Адже критик говорить про песимізм вищенаведених рядків і вказує, що "не беззахисним, а непереможним" повинно бути серце поета, бо це серце бійця, який не тільки сам бореться, але й навчає інших. Звідси можна судити і про цінність даного вірша, в якому поет невірньо трактує завдання поезії і призначення поета...

... Це подібне на "шедеври" художників - абстракціоністів, твори яких зрозумілі тільки самим "творцям", а для глядача і з їхніми коментарями залишаються туманними... Для прикладу візьмемо слова із вірша "Сосна". "А долі на глищі дві молодіці вагітні незграбні пахкі од живиці сидять як одлітані птиці..." які ще раз підкреслюють грубість поета. Впливає запитання, для кого писані вони? Чи не треба звернути увагу на виховання підростаючого покоління? А за допомогою чого ми виховуємо його? Такі вірші, потрапивши до рук учнівської молоді, будуть тільки негативно впливати на них.

А якщо так, то треба подібні вірші друкувати під спеціальною рубрикою: "Дітям до 16 років читати вірші заборонено!" Але не тільки дітям, але й дорослим стає якось незручно, коли читаєш такі вульгарні рядки".

Стільки в листі студентів В. Чурка і В. Палійчука про вірші Івана Драга. Коментар до цього листа написав І. Я. Бойзак, з якого даємо кілька цитатів:

"Надійшов лист — один з тих численних десятків і сотень, що приходять в редакцію журналу "Ранок" (та й в інші редакції) з приводу молодого поезії. Ці листи різні за своїм змістом. Одні сперечаються з нею, інші — гаряче схвалюють її, а треті (серед них і оцей, що публікується) — категорично і беззастережно заперечують. Нейтральних нема. Вайдужих теж. І це може бути найкращою атестацією молодого поезії. (Зрозуміло — її досягнень, бо в ній, як і у всьому, є свої надбання і є свої невдачі), свідченням того, що вона, ця поезія, навіть якщо не зовсім і не повністю, але відповідає чомусь дуже суттєвому і важливому в житті на-

шого сучасника. Це вказує на життєву потребу, життєву необхідність в ній, бо ж найпотрібнішою, безперечно, є саме та література, якою читач зацікавиться не з примусу, не з обов'язкових навчальних програм чи надокучливих рекомендацій, а сам — за потягом власної душі, власного розуму. Зацікавиться молодією поезією, всупереч усьому, примушує саме життя. Примушує насамперед тим, що не дозволяє бути байдужим до неї — незалежно од того, заперечують її, погоджуються з нею чи сперечаються. Цим вона, як і всяка справжня поезія, виконує своє основне суспільне призначення: бути збудинком людських інтересів, симпатій і антипатій — естетичних, етичних, збудинком духу, що "тіло рве до щого... за поступ щастя, волю".

Але цей динамізм береться не звідкільсь, а тільки від життя, справжнього, реального. Звідси така відчутна наближеність молодого поезії до реальної життя і до людини, звідси її конкретність і, сказати б, індивідуалізованість. Так, індивідуалізованість — у виразі почуттів, у світосприйманні, у всьому своєму естиві. Ось чому молоді поети (кращі, звичайно) різко відрізняються один від одного — особливостями думання, почування, світорозуміння, характером ліричного героя, а також образотворчими засобами. Уже аж ніл не сплутаєш, скажімо, В. Симоненка з Ліною Костенко або обох їх з І. Драчем, М. Вінграновським чи з Г. Кириченком, Б. Нечередю, В. Коломійцем, В. Коротичем та іншими. Кожен з них схожий тільки на себе, з власним поетичним баченням і розумінням життя, чітко індивідуалізований... Література сьогодні не може залишатись такою, якою вона була вчора. Саме цим і зумовлений той глибокий і всебічний процес її оновлення, — оновлення змісту та форми, в тому числі і експерименти, до яких вдаються молоді поети.

Здавалось би, все ясно, все зрозуміло. Саме життя підтверджує, що наша молода поезія стоїть на правильному шляху — візьміть хоч би літературні вечори: коли вони набірали стільки слухачів? Коли вони викликали такий суспільний інтерес, такий могутній резонанс? Коли так близько сприймалися вдачі і невдачі якогось молодого, майже невідомого поета? Як це не парадоксально, але відійшовши від загальників, відмовившись виражати "думи й почуття мільйонів", а передаючи їх конкретно - індивідуалізовано, в їх конкретно - індивідуальному людському виразі, молода поезія відчутно наблизилась до душі та почуттів мільйонів, знаходить з ними мільйонами спільну мову.

І все ж лист студентів В. Чурка і В. Палійчука не може не насторожити. І не тому, що автори цього листа та їхні знайомі не зрозуміли кількох віршів І. Драча (до речі, не таких уже й складних). Бо ж цілком природним є те, що навіть вірші одного й того ж поета одним читачам можуть подобатися, а іншим навпаки — видаватимуться непоетичними, навіть незрозумілими. Це залежить від багатьох причин: як соціальних — світогляду, виховання,

так і суто індивідуальних — від характеру, психології, життєвого досвіду, а то й просто настрою. Психологія сприймання поетичного твору — рід досить складна...

У нас часто говорять про доступність, зрозумілість поезії широкому читачеві, про її простоту. Це було б ідеально. Справді, хто з поетів не бажає бути зрозумілим і прийнятим усіми? Але чи задумувалися автори листів над тим, що сталося б з поезією (і всією художньою літературою), якби вона орієнтувалася на невисокий інтелектуально-емоційний рівень окремих читачів (а такі завжди були)?..

Якщо ж говорити про окремих нинішніх читачів, які не бажають чи не здатні думати, то велику частину вини за це повинні взяти на себе і деякі наші письменники та критики. Адже зверніть увагу: автори листів пишуть не своїми словами, ні, воєн, їх, не задумуючись, узяли зі статей і виступів отих деяких (а їх, на жаль, не мало!), котрі своїми недолугими, пристосовницько - графоманськими творіннями і примітивно - вульгаризаторськими виступами псують читачіні смаки, притуплюють

інтелект та емоції, прищеплюють лай і нехиті думати, тягнуть нашу літературу назад, у задумливі провінційно - просвітницькі замутни. І хай воєн, оті "деякі", не зловтішаються, ніби лист, подібний до наведеного, свідчить про якийсь конфлікт між молодією поезією і читачами, принаймні певною частиною їх. Його не було і бути не може. Це конфлікт з тими, чийми мірками міряють молоді поезію, — конфлікт з вульгарно - соціологічним примітивом, з графоманством".

Ми свідомо пропустили з виступу І. Бойкака ті частини, де він полемізує з обома названими студентами. Нас більше цікавили його думки про молоді поезію і про поезію взагалі, які відносяться не лише до гитага поета, і літературного критика в Україні, але й на еміграції.

На еміграції не обійшлося також без подібних студентів, яких виступ в пресі про молоді еміграційну поезію був дуже подібний до виступу Чурка і Палійчука. П. В-ій.

ВІРШІ МАКСИМА РИЛЬСЬКОГО

В "Смолоскипі" за травень-серпень 1964 р. (ч. 106-107) ми опублікували на обгортці вірш М. Рильського "Іде визволення братів", який було ретарровано з пам'яті одним з наших співробітників. Тимчасом ми отримали повний і автентичний текст цього вірша, який був написаний поетом 10 березня 1915 р. і який друкуємо нижче в повній редакції.

*Іде "визволення братів"
По мертвім полі мертвим кроком
І лігати трути ворогів
Своїм несито-хижим оком,*

*А там, звиваючись, кризатъ
Раби, немов несамовиті:
"Умом Россей не понять!"
— Та серцем легко зрозуміти!*

*І ті, що вгору ще були...
Та нащо згадувати вгору
Нахабно руки простягли
Від Перемишля до Босфора.*

*"Ми переможемо!" — Хто це "ми"?
Кого й для зого переможемо?
Навіщо ім'я лжі і тьми
Ви обізвали ім'ям Божим?*

*Нащо любовно нарекли
Що здавна ненавистю звалось?...
Там де "визвольно" ви пройшли
Калюжі крові лиш zostались.*

Максим Рильський

Молода поезія на чужині

ПОРА ЧУДОВА

*Пора чудова.
Так вербово
лоскоче вітер м'ятн.
Гілки пружністі
полохливо тремтять,
немов скупашинсь
у воді.
І сонце,
з хмарною на бакр,
хлюпочучи, немов дитя,
весламі - промінням,
Холоднопінні брнжі*

*на землю
котить.
Пора чудова.
Так дзвінно
збиваються кришки
дитячих голосків.
Як широко!
Я очі свої снігі
Кладу
під вербу зелену
на спочинок,
в холодек.*

Беру
землі крихітку,
дрібку вогкої землі,
де я родивсь.
— І рідна ти, землице,
мені, й чужа.
І знай, — люблю тебе,
та дужче над усе
кохаю землю батька.
Люблю її,
страждальну і святу,
весняну й вічномолоду.

Люблю її,
як мрію і живу!
Чоло і серце
я поклав
в м'які її долоні.
Мені вона, чужинно,
кривнця рідна. —
Пора відрадна.
Так вишнево
лоскоче
туга у душі...

Андрій Гайдамака

МОЛОДА ТВОРЧИСТЬ

В УКРАЇНІ Й НА ЧУЖИНІ

(Хроніка)

● **Літературна юнь України.** В квітні 1965 р. "Товариство юних любителів поезії" (дивись про це інформацію в "Смолоскипі" ч. 4/113) звернулось з закликом до учнів шкіл України творити подібні товариства у своїх місцевостях. У відповідь на цей заклик в багатьох школах створились подібні товариства, або відгукнулися вже існуючі. У Криковецькій середній школі (Вінницьчина) учні вже від довшого часу видавали рукописну газету "Юний літератор" і щорічний журнал "Щаслива юність". В Івано-Франківську існує літературне об'єднання старшокласників "Голос юности", що об'єднує 450 школярів. Об'єднання видає також рукописний літературний альманах. У Звенигородській школі (Черкащина) юні літератори випускають рукописний альманах "Весняний ранок", альбоми "Лауреати Шевченківської премії" та "Люби і знай рідну мову".

В листах до редакції київської "Літ. України" багато молодих любителів поезії жаліється, що у їхніх школах майже немає збірок поезій і в магазинах їх не можна купити ("Л.У.", ч. 79, 1965 р.).

● **Нові твори молодих.** У київському видавництві "Молодь" в минулому році появились такі перші збірки поезій молодих поетів: Миколи Данька — "Зоряне вікно", Петра Караса — "Озаріння", Станіслава Реп'яха — "Твоїм

іменем", студентки Людмили Скирди — "Чекання". Всі чотири збірки сильно розкритикувала "Літ. Україна" (ч. 82, 1965 р.), закидаючи молодим поетам "замкненість", "сумні мотиви", "псевдоліричність з альбомією філософією", і т. д.

● **Творча молодь Житомирщини.** На Житомирщині живе досить багато молодих письменників. В минулому році вийшли перші збірки — повість, М. Степанюка "Перекотиполе", збірка віршів В. Козака — "Карби на граніті" і В. Грабовського — "Ключі", в пресі друкувались прозаїки — О. Опанасюк, Анатолій Шевчук, Олександр Гученко та поети Марія Павленко, Анатолій Коломієць, Олександр Курініний й І. Ліберда ("Л.У.", ч. 82, 1965 р.).

● **Знову наступ на творчу молодь.** На зборах київських письменників - комуністів знову багато уваги присвячено творчій молоді. В передовій "Літ. України" (ч. 83, 1965 р.) пишеться: "Можна (у нас) говорити про масовий потяг робітничої, студентської, учнівської молоді до літератури, до творчості. Важко визначити хоч приблизно кількість початкуючих на Україні. — Лише в полі зору спілкавської комісії (комісія СПУ по роботі з молодими письменниками) по роботі з молодими перебуває близько 400 авторів. За останні п'ять років у республіці ви-

даю кілька сот нових збірок... Та з виховною роботою серед молодих літераторів, як про це говорили комуністи, ще далеко не все гаразд. Тому й трапляються в окремих творах молодих ідейна нечіткість і тяжіння до різних формалістичних спроб, а головне, вони ще недостатньо знають життя, а тому часто борсаються в тентах мілкотем'я... Робота з молоддю для всіх літераторів є роботою першочерговою — ця думка виразно прозвучала і у звітній доповіді (секретаря партійного комітету київського відділу СПУ — В. Козаченка), і у виступах комуністів. Тим часом дехто з старших письменників уникає глибоких творчих розмов з молодими, не дає принципової відсічі ідейно плутаним виступам, не виявляє справжньої партійної вимоги до їхньої творчості".

● **Перші збірки молодих Львівських поетів.** Львівське видавництво "Каменярь" видало під загальною назвою "Пісня і праця" десять збірок молодих місцевих поетів. До найкращих треба зарахувати збірки таких вже відомих молодих поетів — Романа Кудлика, Романа Лубківського, Миколи Олексюка, Й. Струцюка, М. Льницького й Гнатюка ("Л.У.", ч. 84, 1965 р.).

● **Перший на Україні дитячий балет.** В Києві вже протягом року виступає місцевий дитячий балет

"Королівство кривих дзеркал". Балет зорганізувала Ю. Рожанська, художній керівник студії — О. Корнієнко, педагог - балетмайстер — О. Куніцька, автор лібретто й постанови — Н. Скорульська, костюми й декорації — Я. Юцевич. Це вперше на Україні в оригінальному й складному жанрі балету - сатири виступили діти ("Л.У.", ч. 86, 1965 р.).

● Молоді літератори Вісниктчи. Восени минулого року відбувся у Вісниктчи семінар прози і поезії. Серед багатьох молодих літераторів відзначаються своєю талановитістю — Галина Кульбіда, Галина Тарасюк, Олена Якобчук, Тамара Гумекюк, Марія Рудия, Галина Клецько, Ліда Говорецька, Анатолій Бортияк, Кирило Курашевич, Ніна Гнатюк, Омелян Горбоний, Василь Оверчук, Л. Пастушенко, В. Сидоренко, Маруся Севери ("Л.У.", ч. 87, 1965 р.).

● Семінар молодих літераторів. В листопаді минулого року в Ірпінську відбувся семінар молодих літераторів з багатьох областей України. В семінарі брали участь талановиті поети, прозаїки і драматурги — О. Голово, Жакна Коваленко, В. Козарський, В. Краснокутський, В. Леваковський, О. Мирошник, І. Ольховський, О. Олійник, О. Опанасюк, О. Островський, Марія Павленко, М. Пашенко, М. Рачук, В. Рибаченко, В. Рутківський, М. Федоренко, Лідія Чоловиць, О. Чернецький, М. Шапошник, О. Шостак, Е. Дудар та багато інших. Семінар відкрив Павло Тичина, а на ньому виступали композитор — А. Філіпенко, та літературознавці — В. Іванченко, Л. Новиченко, С. Крижанівський, В. Фашенко, Алла Коваль, М. Коцюбинська, В. Ковалевський та інші. З молодими літератами зустрічався також Віталій Коротич ("Л.У.", ч. 88 і 94, 1965 р.).

● Посмертне оповідання В. Симоненка. У Львівському видавництві "Каменяр" появилсь посмертне оповідання українського письменника - патріота В. Симоненка — "Вино з троянд". Оповідання має 60 стор.

● Виставка молодих українських митців. З кінцем минулого

року в Київському державному художньому інституті відбулась виставка дипломних робіт, а також ескізів, етюдів і кращих курсових робіт студентів третього, четвертого і п'ятого курсів. До кращих живописних дипломів зараховано картини В. Білика, Ніни Марченко, В. Гуріна, О. Волненко, Г. Каплуна, О. Баумайстера, В. Кулеби, В. Нестерова, В. Титуленка, скульптури — А. Кравченка, С. Грабовського, Л. Кулеба - Корещюк, Л. Стрельченка, ілюстрації — В. Перевальського, Г. Самуїної, В. Селіверстова, В. Ульянової, графіка — Т. Лашука, Л. Пригоди, В. Скадія, О. Жалачикова, етюдів і рисунків — В. Сигаївського, М. Гевалюка, Р. Звагіцєва ("Л.У.", ч. 93, 1965 р.).

● Нова збірка поезій І. Жилеко. З кінцем минулого року у видавництві "Молодь" появилсь нова збірка поезій, однієї з найкращих молодих поетес сучасної України Ірики Жилеко — "Соло на сольфі". Відомий український критик А. Макаров так пише про цю збірку: "Основна художня достоїнність кращих поезій І. Жилеко полягає в її вмінні прислухатись до своїх слів, закріплювати їхній зміст чисто музичними враженнями. Вона прагне аслухатись в кожний свій рядок, стежить, як стикаються слова, як напружуються паузи й тремтять вигукни" ("Л.У.", ч. 94, 1965 р.).

● Нью Йорк. Виступ молодих митців. 5 грудня 1965 р. з нагоди УВАН відбувся концерт молодих митців, студентів американських музичних шкіл та українських професорів, дохід з якого був призначений на допомогу потребуючому українським вченим і їхнім родинам. Вечір відкрила дійсний член УВАН Наталя Осадца-Янґа, голова Допомогового Фонду ім. Д. Дорошенка. Про учасників концерту розповів проф. Вадим Кіпа. В концерті брали участь молоді піаністи Зоя Граур, Леонадія Пелех, Юрій Савицький, Марко Сидорак, співаки П. Манойло, Надія Терещенко, Антін Юрків, Валентина Жила - Наливайко, скрипель Юрій Вожаківський.

● Нью Йорк. Мистецька виставка, Об'єднання Мистців Українців в Америці влаштувало в половині листопада минулого року мистецьку виставку графіки, маларства й скульптури, в якій були заступлені також молоді митці. Серед творців молодшого покоління вирізнялись картини Романа й Бориса Пачовських, Ярослава Вижицького, Роксолани Пучаковської й Богдана Титли.

● Чикаго. Літературний вечір Юрія Коломійця. 6 листопада 1965 р. Український Академічний Клуб в Чикаго влаштував літературний вечір молодого поета Юрія Коломійця (дивись вибір з його поезій в попередньому числі "Смолоскипа"). Вечір, в якому взяла численну участь молодь і громадянство, відкрив голова УАК Юрій Сумик. Відомий поет Богдан Рубчак подав аналіз і огляд творчості молодого поета, а сам поет читав свої вірші з найновішої збірки "Трапчасте сонце", а також недруковані.

● Вісниктчи. Створено Студентський Літературний Клуб. В жовтні 1965 р. при Славистичному Департаменті Макінтошського університету у Вісниктчі створено Студентський Літературний Клуб. Клуб, до якого можуть належати не лише студенти українистики, але й інших факультетів, займається в більшості проблемами сучасної української літератури в Україні і на чужині. До кінця минулого року відбулось двохстороннє членів Клубу. На перших — студентка Христина Гнатів виголосила доповідь "Шестидесятиники в українській сучасній літературі." Другі сходили 19 грудня були присвячені Василеві Симоненку з нагоди другої річниці смерті поета. Сходили Клубу відбуваються в житлових приміщеннях членів, що створює свою особливу і товариську атмосферу.

До Управи Літературного Клубу вибрано: Андрій Журавський — голова, Віра Гумицька — секретар, Ігор Карп'як — імпрезійний реф. Дорадином Клубу від Славистичного Департаменту є проф. Ярослав Розумний.

Дещо з українських високошкільних справ у Німеччині

(Замість інтерв'ю)

Перебуваючи всього два дні в Мюнхені в перших днях листопада 1965 р. я в першу чергу відвідав Дім Української Науки, де мав нагоду зустрінутись з рядом наших вчених. В зв'язку з відновленням викладів на УВУ, кожний з них ставив мені питання: "Чи прийдуть до Мюнхену українські студенти зі США і Канади студювати на УВУ?" Я давав на це досить песимістичні відповіді, базуючи свої висновки на тому, що в цих двох країнах збільшується з кожним роком число викладів з українознавства на місцевих університетах.

В Мюнхені я бажав зустрінутись з наймолодшою генерацією нашого студентства. Це мені не вдалось досягнути через брак часу. Зате з приємністю згадую свою зустріч і розмову з сином сл. п. Лева Ребета — Андрієм Ребетом, який прекрасно орієнтується в студентських, молодіжних і взагалі загальноукраїнських справах. Я хотів зробити з ним інтерв'ю для "Смолоскипа", але замість інтерв'ю, як пише сам Андрій нижче, вийшла окрема стаття, в якій молодий автор відважно заторкує ряд студентських проблем і навіть справу УВУ.

Андрій Олег Ребет народився 1942 р. у Львові. Від 1946 живе в Мюнхені. Зараз він студіює на Німецькому державному університеті східноєвропейську історію (як головний предмет) і новітню історію та славістику (як побіжні предмети). Рівночасно зі своїми студіями Андрій працює в Інституті для східноєвропейської історії. Належить до Пласту і був донедавна красивим командантом пластунів. Є членом студентської централі в Німеччині — СУСН-у, в Управі якого займає пост заступника голови і референта зовнішніх зв'язків.

О. Зінкевич

* * *

Недавно побував у Мюнхені редактор "Смолоскипа", друг Осип Зінкевич, з яким я мав шану зустрінутись. На його прохання, і на підставі ряду поставлених мені запитань буду старатись подати кілька проблем студентського і взагалі студійного життя в Німеччині, які можуть бути прикладом невідрадних явищ, що існують у "столиці української політичної еміграції" — в Мюнхені. На тлі дійсного стану приходить висловити і критичні думки з погляду молодої людини, якій не є байдужими різні актуальні справи. Однак висловлюю свою думку не в імені СУСН-у, а зовсім як приватна особа.

Коли на початку п'ятдесятих років велика час-

Автор статті Андрій Олег Ребет

тина скитальців вніхала за океан, послабли, очевидно, всі українські організації в Німеччині — і з ними Союз Українських Студентів в Німеччині. Студентського доросту було зовсім мало, а активність спиралася на деяких довголітніх студентах, майже "професійних" суспільних діячах, які зберігали саме існування студентської організації. На переломі шістдесятих років почала доростати молодь, яка кінчила німецькі гімназії і, самозрозуміло, дещо відрізнялася від старшої генерації студентства, що здебільшого складалася з матурантів воєнного часу і українських таборових гімназій. Однак цієї нової студентської молоді серед змалілої української громади було взагалі дуже мало.

Та коли СУСН, здавалось, зовсім зазмер, прийшов несподіваний заохочуючий поштовх з Парижу. Весною 1963 р. студентський гурток у Парижі разом з лювенським НАСУС-ом організували в Парижі I-ий Конгрес Студентів Європи. Це була перша спроба об'єднати розпорошені і малочисленні студентські організації на терені Європи. Цікавим явищем тодішньої ситуації було те, що більшість організаторів цього З'їзду були заокеанські студенти, які перебували на студіях в Парижі та Лювені (Р. Сербан і Л. Манько — обидва з Канади, та І. Мигул з США). З Німеччини взяли участь в Конгресі представники молодшої генерації, і хоч не вдалося остаточно створити сильну європейську організацію, то цей з'їзд причинився до оживлення СУСН-у. Повернувшись до Мюнхену група молодих створила тимчасовий студентський гурток і почала домагатися — навіть при нагоді прилюдних дискусій — занедбаних і давно залеглих Загальних Зборів СУСН-у. З початком 1964 р. ці очікувані збори відбулися: довголітні керівники СУСН-у відійшли, а молода генерація розпочала працю.

Та що вдіє військо, коли в ньому самі генера-

ли, а рядовиків немає. По перевірці членства СУСН-у показалося, що за правилами статуту правних членів залишилося так мало, що ледве була змога зформувати управу, товариський суд і контрольну комісію. Суспільство "залишенців", яке своїм суспільним і культурним характером не може бути повним і всебічним, не має досить родин, з яких міг би виходити задовільний студентський доріст. На приблизно 25 молодих людей студентського віку, які живуть у Мюнхені, є 10 студентів, з того половина "перелетних птиць" з Північної Америки. Це можна частково пояснити і труднощами німецької шкільної системи. Коли у США і Канаді закінчення "гайскулу" не натрапляє на спеціальні перешкоди, і молодій людині відкривається можливість студій на високих школах, то в Німеччині добитися до такої можливості досить важко. Лише 10 процентів німецької молоді закінчує гімназію, у якій час навчання триває 9 років, отже 3 роки довше, як у "гайскулу". Явища повторювання клас, відходу зі школи і недосагнення матури дуже часті. Зрозуміло, що ця німецька система утруднює і українській молоді добитися до високих шкіл. Вона шукає практичних зайнять і заробітної праці, до певної міри — деклясується і скоро розгублюється у чужому оточенні. Це спричиняє не тільки дуже слабу чисельність студентства, але некорисно відбивається і в молодечих організаціях як Пласт і СУМ.

Студентська громада у Мюнхені це фактично цілий СУСН, бо по інших університетах Німеччини наші студенти розкидані де-не-де тільки поодинокі. До того треба собі усвідомити, що завжди і всюди є тільки невеликий відсоток здібних і охочих суспільно працювати. В більшому гурті людей все знайдеться більше число активних, а в малому — мусять знайтися, чи мають для цього відповідні дані, чи ні. І ці нечисленні зайняті ще й іншими обов'язками в молодечих організаціях, самодіяльних гуртках, тощо, або й працюють на прожиток. У такій важкій ситуації є необхідним колегіальне і приязно-товариське відношення між собою у цьому малому, властиво випадково пов'язаному студентському гурті.

Цього ми були свідомі, така атмосфера серед нас була, і завдяки цьому СУСН якийсь час діяв. Нав'язалися контакти з німецькими та іншими екзильними студентськими товариствами, делегації брали участь у чужинецьких студентських зустрічах, виголошували доповіді про українську історію та сучасний стан в Україні, організувалися забави і традиційна "Маланка". Головним досягненням були курси українознавства, зорганізовані СУСН-ом для студентів Європи в кінці грудня 1964 р. в Мюнхені. Вдалося на ту ціль зібрати не малу суму грошей, так, що можна було учасникам частинно покрити кошти подорожі та прожитку. На курсі взяло участь приблизно 30 студентів і гімназійної молоді з Німеччини, Бельгії, Іспанії та Фран-

ції. Завершенням курсу був симпозіум, на який були запрошені представники різних громадських і політичних організацій. Цікаво було послухати, що старша генерація, яка назагал живе у взаємній нетолерантності, вважала потрібним сказати студіючій молоді. Студентство і гості це використали як засіб до взаємного пізнання.

Нажалі з часом погіршення товариської атмосфери і персональні комплікації у нашому маленькому гурті стали достатньою причиною для перешкод у діяльності СУСН-у. Посипалися взаємні закиди, захиталося довір'я, прийшли резигнації. Дійшло до того, що в цю пору СУСН фактично майже неактивний. Треба перетривати якийсь час, щоби у кращих умовах з новими силами і охотою відновити працю. Знаменним є факт, що на II. Конгрес українського студентства Європи, котрий відбувся в квітні 1965 р. в Лювені, СУСН вислав лише спостерігачів і дотепер через технічні і неясні формальні причини не є членом СУСТЕ (Союз Українських Студентських Товариств в Європі — див. "Смолоскип" ч. 4. за 1965 р.), Плянувалося видавати в Мюнхені студентський журнал, що можливо мав би стати журналом студентства в Європі, але через вище подані причини, навіть по проведеному вже підготовленні, ще й дотепер не вдалося зреалізувати цей задум. І знову чекаємо на остаточне направлення ситуації. Думаю, що незабаром ці справи поправляться.

Ідея створення СУСТЕ, на мою думку, дуже добра, і була потреба створити таку організацію, яка охоплювала б усіх студентів Європи і стала б відповідником СУСТА і СУСК-у. Цей факт міг би дати спонукку до реорганізації ЦЕСУС-у. На терені Європи в цю пору відома тільки історія і колишня діяльність ЦЕСУС-у (завдяки доповіді проф. Орельського на курсі українознавства в грудні 1964 р.). Знаємо також, що ЦЕСУС формально ще існує, очолюють його довголітні студенти, чи пак колишні студенти, і знаємо, що ця вартісна організація, яка повинна охоплювати всі українські студентські організації у вільному світі, невідкладно чекає реформи. Активізація ЦЕСУС-у є потрібна для того, щоб у західному світі, серед українського суспільства був український відповідник молодим колам і новим світовим течіям, таке згуртування студентських сил потрібне також тому, щоб була відповідна протидія для пригніченого духового життя в Україні. І врешті, сильна, сцентралізована студентська організація повинна б підтримати далі існування Українського Вільного Університету на відповідному рівні. Цю підтримку не може дати ні СУСН ні СУСТЕ тому, що вони і чисельно і матеріально слабкі організації, і через брак достатку немає надії, що можуть помітно скріпитися.

Збереження УВУ, який має осідок в Мюнхені, повинно бути справою всіх українців у вільному світі. Це є покищо одинокий український університет, де можна присвятитися вільній українській

науці. Одначе, на мою думку, якщо не стояли б на перешкоді якісь формальні причини, було б доцільніше перенести цю інституцію на північно-американський континент, бо там є сильніший професорський склад і, передусім, без порівняння, більше число українського студентства і молоді взагалі. Інша справа, чи УВУ був би там визнаний державними чинниками, так як є визнаний в Німеччині.

Потребу підтримки і реформи УВУ можна було наглядно зауважити на останніх курсах УВУ, які відбулися минулого року в Мюнхені. Повставало питання, чи сповнили ці курси намічену ціль, чи вложений вклад виправдався відповідними успіхами. Курси були заплановані в той час, коли на деяких європейських університетах (в Мюнхені) ще був час науки й іспитів. Очевидно, що тутешні студенти не могли в ту пору вписатися рівночасно на літній семестр УВУ. Отже виходить, що курс у Мюнхені заплановано без розрахунку на участь українських мюнхенських студентів. На ці курси приїхало кілька людей з-за океану, а пізніше долучилися деякі студенти з Європи (Англія, Бельгія, Франція, Іспанія). Курси йшли своїм порядком, а учасники одні скоріше від'їздили, а другі пізніше приїздили. Одні здавали іспити (навіть магістерку і докторат), а другі ні. Порівняно з коштами і трудом кількість відвідувачів була дуже мала. Тому приходить еретична думка, чи не можна такі курси відбувати на тих теренах, де на місці були б і учасники, або чи не було б доцільно зберегти кошти на видання якоїсь солідної українознавчої праці на чужій мові, чи, наприклад, упорядкувати і поліпшити стан бібліотеки УВУ, що б деякі старі, і для нашої історії цінні, книжки врятувати перед остаточним знищенням?!

В листопаді минулого року почався зимовий семестр УВУ з викладами, фактично це вечірні курси. На ці курси приїхала студентка аж з далекого

Монреалю, і була дуже здивована, що під час якоїсь лекції вона сиділа сама і "ще був якийсь пан редактор". Це суміє, але зрозуміле явище бо де, на всього кілька українських студентів, які студіюють на дуже вимогливому німецькому університеті і також вечорами працюють, мають знайтися такі, що можуть включити в свої зайняття ці корисні курси українознавства УВУ?! Бути добрим студентом рівночасно двох університетів таки важко. Тому, як сказано вище, може б було краще перенести УВУ на терен, де є скупчені маси українців, де могла б знайтися молодь, що неперекладно іншими студіями і яка могла б згуртуватися в УВУ, і де чисельно сильні студентські організації, які могли б знайти способи підтримки УВУ.

Можливо було б доцільно розбудувати заочні курси і так посилити науково-творчу працю молоді української генерації на українознавчій відтинку.

Це мої скромні думки, які не легко конфронтувати з українськими науковими колами, бо організуючи українознавчі студії, чомусь ніхто й не цікавиться можливостями і думками молоді, яка мала б брати участь у цих студіях. Наші наукові кола в Німеччині дотепер не виявили більших намагань інформувати студійний доріст з різними проблемами УВУ і взагалі української науки у вільному світі. Це має своє ширше тло (про що треба б окремо говорити), бо старше громадянство взагалі, незадоволене "теперішньою молоддю", не знає тієї молоді, не знає її проблем, і не має належної уваги для тих проблем, труднощів і можливостей. Тут треба навести маленьку "ілюстрацію": Наукові і чільні громадські діячі на минулорічному симпозиумі і при інших нагодах допитувалися, де властиво є мюнхенські студенти, бо вони думали, що у самому Мюнхені є їх принаймні з п'ятдесят-шістдесят..

АНДРІЙ РЕБЕТ

МИСТЕЦТВО, СПОРТ, ПРАЦЯ

Часопис "Московский комсомолец" заявляє, що "Група соціологічних дослідів", яка існує при ЦК ВЛКСМ, провела запитник на тему: "Інтереси, життєві плани й підвищення суспільної активності молоді". Дослідники зібрали відповіді від 1566 молодих людей на фабриках, колгоспах і в школах у Москві, Свердловську й Києві. Всупереч тенденційному оформленні анкети ("підвищення суспільної активності"), наслідки з неї промовисті. Газета нічого не говорить про суспільні зацікавлення молоді, бо виявляється, що вона найбільше зацікавлена в мистецтві й літературі, спорті й професій-

ній праці, а найменше громадською працею.

86 відсотків запитаних займаються мистецтвом, більшість одночасно кількома ділянками. Зацікавлення мистецтвом найвище серед робітничої молоді й молоді інтелігенції. Для неї кінематографія найпопулярніша (62.6 відсотків), потім театр (52.3 відсотків) і музика (48.5 відсотків).

77.1 відсотків молоді цікавиться спортом. Найбільший інтерес виявляють студенти професійно-технічних шкіл (89.3 відсотків), молоді інтелігенти (88 відсотків) і колгоспна молодь (87.1 відсотків).

Молодь виявляє велике зацікавлення в професій-ях. На першому місці в планах робітничої молоді

— підвищення кваліфікації або здобуття нової професії. Селянська молодь виявляє бажання перейти на роботу в індустрію. Запитник, проведений в колгоспі імені Жданова Миронівського району Київ-

ської області, показав, що із 53 молодих людей, які працюють тут, тільки 35 пов'язують своє майбутнє з колгоспом.

М. Ц.

● **І в Україні відсів студентів.** В українській підсоветській пресі майже ніколи не згадується про відсів студентів з вищих шкіл. Піднесли це питання викладачі Сумського педагогічного інституту. Згідно з їхніми даними, щорічно відсівається біля 20% студентів, зокрема, перших курсів. Це спричинюється "сімейним становищем, захворюванням, невмінням перебороти труднощі у вивченні вузівських курсів". Через відсів — недостача в нашій республіці інженерів, викладачів, лікарів ("Р. О.", ч. 86, 1965 р.).

● **Сорокріччя Кримського педагогічного інституту.** Кримський педагогічний інститут було засновано в 1925 р. на базі колишнього педагогічного факультету Таврійського університету. За цей час інститут випустив 12540 вчителів української, російської і чужоземних мов, математики, фізики, історії, хемії, біології і географії. Зараз в інституті навчається приблизно 6 тисяч студентів. Серед 250 викладачів є 6 професорів і майже 100 доцентів і кандидатів наук. Ректором інституту є О. Ф. Переход ("Р. О.", ч. 90, 1965 р.).

● **Клуб Молодого Науковця.** З ініціативи фізичного факультету Львівського університету засновано Клуб Молодого Науковця (КМН), де якого належить понад сто студентів - фізиків, майбутніх науковців. Молоді науковці крім своїх частих сходни і дослідчої праці відбувають щорічно наукові конференції. На одній конференції минулого року було прочитано 19 доповідей ("Р. О.", ч. 93 1965 р.).

● **Наукова праця Харківського політехнічного інституту.** У діяльності науково - дослідчого відділу Харківського політехнічного інституту беруть участь 1000 штатних працівників, 600 професорів і викладачів, 300 аспірантів і 700 студентів. Як відомо, в Хар-

ківському політехнічному інституті розпрацьовують дуже важливі питання ракетобудування і вживання атомної енергії. Протягом 24 місяців інститут проводив дослідження різних геофізичних явищ у програмі Міжнародного року спокійного сонця, зокрема,

досліджуються процеси, що відбуваються у верхніх шарах атмосфери ("Р. О.", ч. 97, 1965 р.).

● **Навіть в освіті залежність УРСР від Росії.** Восени минулого року відбувся в столиці Ірану — Тегерані Всесвітній конгрес міністрів освіти. В цьому конгресі бра-

Чернівецький університет. Після другої світової війни головний корпус Чернівецького університету приміщено в резиденції буковинського митрополита. Будівля була збудована у візантійсько - мавританському стилі за проєктом відомого чеського архітекта Йозефа Главка. Залі і кімнати колишньої резиденції оздоблені кольоровим мармуром, колонами і фресками.

ли участь також ССРСР, Україна і Білорусія. Делегацію України очолювала міністер освіти УРСР А. Г. Бондар. Але з яким здивуванням доводиться читати у її звідомуванні про цей конгрес, що "українська делегація", цієї великої і "самостійної" держави, яка носить назву УРСР, була підпорядкована "главі радянської делегації", яким був заступник міністра освіти РСФСР М. П. Кашин!.. ("Р. О.", ч. 92, 1965 р.).

● **Русифікація високого шкільництва.** В Донецькому політехнічному інституті вже 44 роки появляється єдина студентська газета. Ця газета в українській вищій школі, яка знаходиться в "самостійній" УРСР, друкується російською мовою і носить назву "Советский студент" ("Р. О.", ч. 81, 1965 р.).

● **90-річчя Чернівецького університету.** 4 жовтня 1875 р. був заснований Чернівецький університет, якому дано було назву австрійського цесаря Франца Йосифа.

Від початку на університеті існували три катедри з українською викладавкою мовою — 1. катедра української мови й літератури, 2. катедра церковно-слов'янської мови, 3. катедра практичного богослов'я і омилетики.

Перед першою світовою війною, університет був важливим осередком українського культурного життя і на ньому працювали визначні українські вчені, як проф. Степан Смалъ - Стоцький, проф. Зенон Кузеля, д-р Осип Маковей. З молодших вчених працював на університеті в 1930-их роках д-р Юрій Мачук, який перебуває зараз у Філадельфії.

На університеті студіювали колись Іван Франко, Лесь Мартович, Денис Лукіанович та багато визначних українських діячів науки й культури.

За румунської окупації на університеті була зліквідована катедра української мови й літератури.

В 1900 - 1920 рр. вищу освіту

на університеті одержало 2395 українців.

При університеті існували і вели активну діяльність студентські товариства "Січ", "Запорожжя", "Чорномор'я", завершенням яких був Союз Українських Студентських Організацій під Румунією, який повстав в 1931 р.

Після окупації Буковини більшовиками, університет доосновано переорганізовано.

Зараз університет має два відділи — вечірній і заочний та сім факультетів: історичний, філологічний, чужоземних мов, фізико-математичний, хімічний, біологічний і географічний.

Коло університету збудовано сьомиповерхову бібліотеку на півтора мільйона книг. Університет має свої ботанічний, зоологічний, геологічний та історичний музеї, як також ботанічний сад, гірську біологічну, географічну і сейсмічну станції.

На університеті навчається зараз понад п'ять тисяч студентів.

СТУДЕНТСЬКІ КОНГРЕСИ

В АМЕРИЦІ ВІДБУВСЯ VIII-ий КРАЄВИЙ З'ІЗД "ЗАРЕВА"

VIII-ий Краєвий З'їзд "Зарева" відбувся 27 - 28 листопада 1965 р. в Нью Йорку і в ньому взяло участь 60 членів цієї організації з Нью Йорку, Філадельфії, Балтімору, Ньюарку, Алентавіну й інших місцевостей.

З'їзд відкрив уступаючий голова КП інж. Михайло Герець, а о. мітрат Веселовський проказав молитву. Після цього було вибрано **Президію** З'їзду в складі: Марко Царинник — голова, Марійка Годованець й Раїса Кейс — секретарі.

Присутні вислухали ряд усних і письмових привітів. Вибрано ділові Комісії: **номінаційну** — П. Дорожинський, М. Герець, О. Бак - Бойчук, **статуту** — О. Зінкевич, Л. Калинич, В. Камінський, **діяльностеву** — В. Бакум, О. Шевченко, А. Герець, **резолюційну** — М. Герець, С. Репетило, П. Дорожинський і В. Бакум.

Доповіді, в яких з'ясовано основні проблеми пов'язані з діяльністю "Зарева" виголосили П. Дорожинський — "Роля "Зарева" в суспільстві" і Володимир Бакум — "Детальний проєкт праці "Зарева".

Павло Дорожинський представив у своєму виступі — хто ми такі, які наші завдання і яка роль "Зарева" в суспільстві та яке відношення "Зарева" до цілого ряду суспільно - громадських і студент-

ських організацій. Доповідач сказав, що "ми є гурт людей молодшого покоління — студентського й академічного, який в процесі часу оформився у своєрідний рух. Ми є ідеологічним товариством, яке є побудоване на засадах українського націоналізму, в якнайширшому розумінні цього слова".

Володимир Бакум обширно зупинився над питанням, якою має бути діяльність "Зарева", шукаючи практичного підходу до розв'язування окремих проблем. Він сказав, що "в житті стояння на місці немає. Що стоїть на місці — фактично регресує. Для нас є тільки одна можливість: йти вперед, бо життя кожнотчасно йде вперед". Насвітлюючи цілий ряд прикладів можливої діяльності членів "Зарева" доповідач підкреслив, що найважливішою діяльною діяльністю "Зарева" повинні бути студії сучасного стану в Україні. "Активно допомагати Україні можна сьогодні, — говорив В. Бакум, — передусім своїм знанням — ґрунтовним знанням всіх проблем зв'язаних з нашою Батьківщиною".

Після доповідей відбулась обширна дискусія, в якій брали участь М. Герець, Оксана Бак - Бойчук, д-р Оля Репетило, Оксана Бакум, Т. Онуферко, Л. Калинич, О. Зінкевич, М. Царинник, проф. П. Стерчо, А. Процик, О. Шевченко й інші.

Зі звіту уступаючого Голови інж. М. Гереча видно, що Краєвий Провід провів у своїй каденції

поважну працю, зокрема на відтинку влаштування наукових і студійних конференцій. Тут треба відмітити такі конференції: в серпні 1964 р. на оселі ім. Ольжича — доповіді М. Герця — "Причини нашої бездержавності" й В. Бакума — "Реальні можливості створення української держави" й друга конференція з доповідями В. Кейса — "Ольжич - поет", А. Проція — "Ольжич - науковець", М. Царинник — "Ольжич - людина", а також організаційна конференція з виступами О. Зінкевича, Б. Гасюка й М. Герця.

В травні 1965 р. відбувся в Нью Йорку спільно з ОДУМ-ом, ТУСМ-ом та Т-вом Православної Молоді панель на тему "Українські політичні партії та майбутнє нашої політичної репрезентації назовні". "Зарево" в цьому панелю заступав Володимир Бакум.

В липні 1965 р. відбулась на оселі О. Ольжича доповідь В. Кейса — "Екзистенціалістичні мотиви в поезії В. Симоненка".

В серпні 1965 р. на оселі ім. О. Ольжича відбулись Високошкільні Дні "Зарева" на тему "Україна сьогодні", де доповіді виголосили В. Кейс — "Сучасна українська проза", д-р М. Антонович — "Розвиток науки в Україні", маестро Й. Гіряк — "Розвиток сучасного українського театру", д-р П. Стерчо — "Політично - правовий статус України", інж. С. Процюк — "Економічний стан України", проф. П. Голубенко — "Сучасна дійсність в Україні".

Зараз клітини "Зарева" існують в Алентаві, Балтіморі, Честері, Клівленді, Дітройті, Нью Йорку, Ньюарку, Філадельфії, Вашингтоні та представництва — в Трентоні й Ютиці, охоплюючи разом майже 210 членів.

Крім вищезгаданої діяльності "Зарево" в США організувало відвідини могили президента Кеннеді, брало участь у відкритті пам'ятника Т. Шевченкові у Вашингтоні, було заступлене в Політичній Раді, яку скликав сл. п. Президент УНР в екзилі д-р С. Витвицький та є постійно заступлене в Політичній Раді УККА.

На З'їзді затверджено новий статут, прийнято резолюції і вибрано нове Краще Керівництво в такому складі:

Богдан Ринаренко — голова, **Михайло Герець** — заступник. **Оля Репетило** — другий заступник і організаційний реф., **Рая Кейс** — секретар, **Оксана Бакум** — діяльностейний реф., **Богдан Гасюк** — пресовий реф., **Василь Камінський** — фінансовий реф. **Контрольна Комісія:** Аня Проція, Володимир Бакум, Олексій Шевченко. **Товариський Суд:** Любомир Калинич, Марко Царинник, Наталка Хитра.

Увечері першого дня З'їзду відбулась в приміщенні Українського Інституту Америки товариська розвагова вечірка, в якій взяло участь численне місцеве студентство. Програму Вечірки виповнили виступи відомих гумористів Миколи Понеділка й Івана Керницького - Ікера, а також квар-

тет "Каравана", у склад якого входить Б. Бемко, Р. Канюк, М. Дябога і Л. Калинич та якому акомпанувала Марійка Геча.

Богдан Гасюк

РЕЗОЛЮЦІЇ VIII-ГО КРАЄВОГО З'ІЗДУ "ЗАРЕВА" В США

VIII-ий Краєвий З'їзд "Зарева" в США, який відбувся 27-28 листопада 1965 р. в Нью Йорку, прийняв одностайно такі резолюції:

1. VIII-ий Краєвий З'їзд "Зарева" в США вітає:

— Їх Еміненцію Кардинала Йосифа Сліпого в повній вірі, що його старання створити Український Католицький Патріархат і Український Католицький Університет у Римі завершаться повним успіхом;

— Їх Блаженство Митрополита Української Православної Церкви в США Іоана та всіх Українських Православних Ієрархів, бажаючи успіхів у їхніх намаганнях довести до об'єднання всіх Українських Православних Церков;

— Українську Національну Радку та Державний Центр в екзилі, заявляючи їм повну підтримку в праці для визволення України;

— Організацію Українських Націоналістів та висловлює її новообраному Проводові на чолі з Олегом Штуплем — Ждановичем підтримку та найкращі побажання успіху в їхній революційній та політичній діяльності;

— Українську молодь в Україні, закликаючи її продовжувати успішно свою творчу працю для

Інж. Д. Андрієвський з курсантами і викладачами вишкільного курсу МУН на оселі ім. О. Ольжича в серпні 1960 р. В першому ряді сидять зліва до права: Мiron Куропась (Голова МУН-у), Оксана Матусівська-Бакум, інж. Дмитро Андрієвський, проф. Оксана Генгалю, Павло Дорожницький.

Викладачі і група учасників Високошкільних Днів "Зарева", влаштованих 27 - 29 серпня 1965 р. (Дивись "Смолоскип" ч. 5/1965 р.) на оселі ім. О. Ольжича. Сидять зліва на право: Павло Дорожницький, поет Віталій Кейс, д-р Марко Антонович, маестро Йосип Гірняк, інж. Степан Процюк, д-р Петро Стерчо, оперова співачка Оксана Горинь, інж. Михайло Герець, Голова КП "Зарева".

збереження самобутності українського народу та для якнайкращого розвитку його культурного життя;

— Всі молодечі й студентські організації на чужині, закликаючи їх до праці над збереженням нашої молоді для української справи і для праці за визволення України.

2. VIII-ий Красвний З'їзд "Зарева" доручає нововибраному Красвому Проводові співпрацювати з Братніми Організаціями в напрямку скріплення розвитку "Зарева" та згаданих організацій.

3. VIII-ий Красвний З'їзд "Зарева" закликає все своє членство, відповідно до свого зацікавлення і знання, брати щораз активнішу участь в українському науковому, професійному, суспільно-громадському та політичному житті в США.

4. VIII-ий Красвний З'їзд "Зарева" доручає своєму членству послідовно вивчати дійсність в суча-

Вечір "Зарева" в Нью Йорку 13 листопада 1965 р., на якому вшановано маестра Йосипа Гірняка і його Дружину О. Добровольську. На фото заключне слово маестра Й. Гірняка

сній Україні, а Красвому Проводові та Управам Клітин допомагати членству у студіях тієї дійсності та у вивчі набутого знання.

5. VIII-ий Красвний З'їзд "Зарева" закликає все своє членство активно співпрацювати в журналі "Зарева" — "Смолоскип" та спричинюватись до його постійного росту і розповсюдження.

6. VIII-ий Красвний З'їзд "Зарева" стверджує необхідність зацікавлювати молодих студентів діяльністю "Зарева" та доручає Красвому Проводові та Управам Клітин дбати про приєднання нового членства та про його інтелектуальний ріст.

7. VIII-ий Красвний З'їзд "Зарева" закликає все своє студіююче членство активно включатись у працю українського станового студентського життя та давати всецілу підтримку Фондові Катедри Українознавства.

ПРЕЗИДІЯ VIII-го КРАСВОГО З'ІЗДУ "ЗАРЕВА"

Марко Царинник
(Предсідник)

Райса Кейс
(Секретар)

Марійка Годованець
(Секретар)

ЛЮБОМИР ЗОБНІВ — ГОЛОВОЮ УСТ В БОФФАЛО

БОФФАЛО. Н. Й. — Українське Студентське Товариство в Боффало вибрало відомого студентського діяча Любомира Зобнів як свого голову, який в часі президентури Володимира Прибили в СУСТА, був основником і головним редактором середньошкільного журналу "ПІБ".

Хоч мало відомий до тепер Боффалівській Студентській Громаді, Любомир Зобнів був відомий всім членам УСТ кілька років тому, коли він започаткував та редагував "ПІБ" будучи головою ре-

ферентури СУСТА Середньошкільних Справ, до якої входили члени УСК-у при РПІ (Ренсалірі Політехнік Інститут), звідки він походив і де кінчав свої студії.

"ПІБ" являється і до сьогодні одним з кращих інформаційних середників студентського руху, і що найважливіше — заохочуючим чинником для української середньошкільної молоді до вищих студій.

Любомир Зобнів, залишаючи свої студії на два роки, не перервав зацікавлення українським сту-

дентським життям. Перебуваючи, як американський старшина на Далекому Сході, він втримував постійний зв'язок з Українською Студентською Громадою в Боффало та в інших місцевостях, як також з окремими студентськими діячами, будучи рівночасно своїм ерідним амбасадором українського студентського руху, нав'язуючи зв'язки з університетами Іва, Савл, Корея, Кіюто.

Оцінюючи всі високовартісні прикмети цього студентського діяча, члени УСТ в Боффало на сво-

Любомир Зобнів

іх Загальних Зборах 19 листопада 1965 р. одностанно та гучними оплесками вибрали Л. Зобніва на чолу позицію.

Члени УСТ Боффало радіють,

що Л. Зобнів ознайомлений та успішний в студентській праці в минулому, як також з охотою та запалом на майбутнє, вибрав Боффалівський університет для продовження магістерських студій з електроніки, та дав згоду перейти обов'язки уступаючого голови Ярослава Сайкевича.

Уступаючий голова після звіту з діяльності за минулий рік, висловив подяку всім членам Товариства, які були допоміжними йому у виконванні його обов'язків. Контрольна Комісія на чолі з Тадеєм Тарнавським, як головою, Анною М. Слободян і Григорієм Пікасом, як членами, запропонувала уділення абсолюторії уступаючій Управі зі словами вдячності та признання всім тим, які не жаліли часу і зусиль у виконванні своїх обов'язків в минулому році.

Загальні Збори вибрали нову Управу в такому складі:

Любомир Зобнів — президент, Григорій Пікас — заступник, Оля Шепелява, Христина Дзюба — секретарі, Ярослав Сайкевич —

скарбник, референти: Богдан Вейгер — культурно-освітній, Роман Стасів — організаційний, Михайло Пікас — ФКУ, Ярослав Бендз — середньошкільних справ, Володимир Остапович — надзвичайних завдань, Марія Грег — архівів, Зенон Депутат — розваги.

Контрольна Комісія: Тадей Тарнавський — голова, Анна М. Слободян, Атанас Кобрин — члени. Академічний радник — д-р Мирослав Грещинський.

3 грудня 1965 р. відбулись перші загальні сходни членів Товариства, на яких затверджено пропонування новою Управою плян праці, як також вибрано Колегію Преси та Інформації, в склад якої ввійшли Надія Тимчук, Рената Воллинець, Андрій Якубовський та Юрій Кузьмич.

Офіційним фотографом Товариства став Іван Макух.

Сходни закрито заклинком: "З ширшою активністю, ширше Українське Студентське Товариство Боффала та збільшений студентський рух!"

Рената В. Воллинець

ХРОНІКА УКРАЇНСЬКОГО СТУДЕНТСЬКОГО ЖИТТЯ

● **Дітройт.** Нова клітнина "Зарева". 24. жовтня 1965 р. відбулися в Дітройті основуючі Збори "Зарева", в яких взяло участь 15 студентів. На Зборах Остап Квітковський виголосив доповідь "Що таке націоналізм і які завдання "Зарева", також поінформував присутніх про обов'язки членів "Зарева".

До першої Управи вибрано таких осіб: Остап Квітковський — голова, Уляна Варивода — перший заступник, Євген Тогаи — другий заступник, Христина Бохенська, Володимир Горбач — секретарі, Тат'яна Ципейда — скарбник, Орест Білий — культурно-освітній реф., Долорис Гелемей — розваговий реф., Віра Віхорик, Моніка Віхорик — пресові реф.

Членами "Зарева" в Дітройті стало 23 особи.

● **Порт Артур, Онт. Українсь-**

ка мова в Лейкгед університеті. В 1965 - 66 академічному році включено на Лейкгед університеті в Порт Артурі два курси української мови — нижчого (13 класа) і університетського рівня. На курсах, які є акредитовані, записалось 33 особи.

● **Торонто.** Нова Управа УСК-у. Український Студентський Клуб в Торонті очолює в цьому академічному році Управа в такому складі: Ігор Барди — голова, Степан Мармаш — заступник, Наталка Максимів — секретар, Любомир Залуцький — скарбник, Квітка Зорич — культурно-освітній реф., Христия Мазуркевич — пресовий реф., Ліда Любинська — референт зв'язків, Христия Стиранка — організаційний реф.

УСК в Торонті є мабуть найбільшим студентським клубом в Канаді. На перших сходинах в но-

вому академічному році взяло участь 140 студентів.

● **35-ліття Академії св. Василія Великого.** 17 жовтня 1965 р. відбулася ювілейна зустріч колишніх і теперішніх студенток цієї української католицької школи для дівчат середнього рівня. Зустріч керувала президентка Товариства Алюмнів Марія Ганусей і в ній взяло участь понад 250 бувших студенток Академії.

● **Нью Йорк.** Посадник Нью Йорку Дж. В. Лінсей зложив пожертву на ФКУ. Республіканський посадник Нью Йорку Дж. В. Лінсей зложив 150 дол. на ФКУ у жовтні минулого року. В своєму листі до Управи ФКУ він, між іншим, пише, що робить це з огляду на побоювання, що "українські церкви, традиції, література та й сама українська мова перебувають під загрозою знищення за залізної-

ю заслоною".

● **Нью Йорк.** "Зарево" вшанувало **Й. Гіряка й О. Добровольську**. 13 листопада 1965 р. в приміщеннях Українського Інституту А-мерикни відбувся заходами місцевої клітини "Зарева" Святочний Вечір, на якому відзначено 70-ліття визначного українського митця сцени **Йосипа Гіряка** і його дружини **Олімпії Добровольської**. Вечір, яким проводив **Л. Калинич**, відкрив **П. Дорожницький**, доповідь виголосили **ред. Юрій Лавріненко - Дивинч** і **Віталій Кейс**. В мистецькій частині виступили **Оля Кириченко - Шуган, І. Шуган** і **Марія Цісик**. В імені "Зарева" Ювілятам вручили хитицю живих квітів **Дарка Лисько й Ія Кейс**, коли численно зібрана студентська молодь і громадянство вставанням з місць і довготривалими оплесками вшанували маестра **Й. Гіряка й О. Добровольську** наших найвизначніших митців. Вечір закінчив зворушливим словом маестро **Й. Гіряка**.

● **Вінніпег.** Величний студентський вечір. 7 листопада 1965 р. Відділ Союзу Українських Студентів Канади при Манітобському університеті влаштував Веселий Вечір, в програму якого входили старі українські пісні в сучасній обробці, українські народні танці, скечі, виступ студентського хору. Вечором, з багатою програмою, керував конференсьє Всеволод Чубатий. Хором диригував **Юрій Гнатюк**. У Вечорі, який пройшов надзвичайно успішно, взяло участь понад 500 осіб.

● **Трой.** Середньошкільна конференція СУСТА. 30 жовтня Середньошкільна Комісія СУСТА влаштувала конференцію, присвячену справам середньошкільників. Конференцією керував **Нестор Томич**, зі вступним словом виступив Президент СУСТА **Ігор Чума**. Доповіді виголосили **д-р Нестор Процик** (доповідь була відчитана через відсутність прелегента) і **д-р Богдан Романенчук**. Конференцію закінчено панелем, модератором якого був **Мирон Свідерський** і в якому брали участь **Любомир Зобнів, д-р Б. Романенчук, Оксана Галькевич, Роксолана Білас** і **Нес-**

тор Томич. В панелю обговорювано вплив на виховання молоді родини, молодечих організацій, церкви, мови, а також справу мішаних подруж.

● **Мюнхен.** 20-річчя відновлення діяльності УТГІ. 28-30 жовтня відбулася в Мюнхені наукова Конференція з нагоди 20-ліття відновлення аудиторного навчання УТГІ. Конференцію відкрив довшою промовою ректор УТГІ проф. **Р. Єндик**, а з привітанням виступив куратор Дому Української Науки **Й. Маєрер**. На Конференції виголошено 12 викладів - доповідей: **інж. О. Дучимінська** — "Тенеза і розвій УГА і УТГІ", проф. **О. Кульчицький** — "Розвиток технологічної цивілізації і перспективи української культури", **д-р А. Фіголь** — "Кібернетика і її роля в плянському господарстві", проф. **С. Довгаль** — "Економічні гасла в УРЕ", проф. **І. Майстренко** — "Визиск України Москвою", проф. **П. Зелений** — "Досліди над стимуляторами росту сільсько-господарських тварин", проф. **В. Іванис** (доповідь надіслана) — "Сільське господарство СССР та його колоній", проф. **О. Архімович** — "Наслідки сільського господарства на Україні в 1964 р. в зв'язку з попередніми роками", проф. **Б. Кордюк** — "Родовища газу і нафти на Україні", **д-р І. Ковальський** — "Гіпотеза проф. **Р. Залозецького** про творення нафти і воску", проф. **Р. Єндик** — "Українці в СССР поза межами України", **д-р Й. Гай** — "Уява про Україну німецького географа **Блязіуса** з 1837 р."

● **Клівленд.** Студійна Конференція ТУСМ-у. 26-28 листопада 1965 р. відбулась в Клівленді Студійна Конференція ТУСМ-у, в якій взяло участь приблизно 50 учасників і якою проводив **мгр. Юрій Кульчицький**. Доповіді про виховні справи в США, педагогічні науки та про психологію на услугах тоталітаризму виголосили **мгр. Мотря Богатюк, мгр. Олександр Лужинський** і **д-р Микола Богатюк**. В панелю "Культуробмін й українська визвольна політика", яким керував, як модератор **інж. Богдан Кульчицький**, брали участь **Тамара Дужа, мгр. Богдан**

Футей, д-р М. Богатюк, мгр. О. Лужинський і **Марія Стебельська**.

● **Торонто.** Студентство обговорює питання культурного обміну. Відома студентська діячка **Христя Мазуркевич** в своєму репортажі про працю УСК ("Новий шлях", 27 листопада 1965 р.), пише, що "українські студенти починають все більше цікавитися сучасною Україною. Студенти організують літні прогулянки в Україну, беруть участь в університетських доповідях (вмінках), читають літературу писану письменниками України".

Йдучи по лінії зацікавлення студентства, 28 жовтня 1965 р. Управа УСК-у, головою якої є **Ігор Бардин**, влаштувала доповідь професора **Юрія Луцького** — "Культуробмін з Україною". Участь 104 студентів є доказом зацікавлення молоді цією проблемою. Згідно з репортажем **Х. Мазуркевич**, проф. **Ю. Луцький** "закликав молодь, щоб була більше відважна та індивідуалістична, щоб була готова мати свої погляди на українські справи та зміла їх обороняти. Загальна характеристика молоді є квестіонувати старі вартості і погляди, а українська молодь не є інша від молоді інших народів. Вона також повинна творити свою життєву філософію та мати свої переконання, бо не все те, у що вірять наше старше покоління, є свята правда".

● **Філадельфія.** Нова Управа УСГ. На Загальних Зборах Української Студентської Громади, якій відбулися 7 листопада 1965 р. вибрано нову Управу в такому складі: **Марко Царинник** — голова, **Ярема Ракочий** — заступник, **Віра Чайківська** — секретар, **Лариса Чайківська** — секретар протоколів, **Ірена Личик** — фінансовий реф., **Степан Ваповський** — організаційний реф., **Божепа Скальчук** — пресовий реф., **Ігор Новосженюк** — культурно-освітний реф., **Таня Бульба** — реф. зовнішніх зв'язків, **Люба Ковалишин** — реф. ФКУ.

Контрольна Комісія: **Петро Дяченко, Юрій Ісаїв, Богдан Солонинка. Товариський Суд: Олег**

СВОБОДУ СВІТЛИЧНОМУ І
ДЗЮБІ — 3 ДУМОК І. СВІТ-
ЛИЧНОГО — 3 ДУМОК І.
ДЗЮБИ — ЗА ЇХНЮ СВОБО-
ДУ! — ЗА СВІТОВИЙ КОН-
ГРЕС УКРАЇНСЬКОГО СТУДЕНТСТВА — О. Зінкевич: ПА-
М'ЯТІ ІНЖ. ОСИПА БОЙДУНИКА — Володимир Бакум: ЗА
ЯКУ ДІЯЛЬНІСТЬ "ЗАРЕВА"? — Ньюко Марковський:
ШІСТЬ МІСЯЦІВ В РАДЯНСЬКОМУ СОЮЗІ — М. Парин-
ник: ОЛЕГ КОВЕРКО — ВІРШІ ОЛЕГА КОВЕРКА — ВІР-
ШІ СЕПАНА ГОСТИНЯКА — МОЛОДА ТВОРЧІСТЬ
В УКРАЇНІ Й НА ЧУЖИНІ (хроніка)

СВОБОДУ СВІТЛИЧНОМУ Й ДЗЮБІ!

Молодий критик — Іван Дзюба

"smoloskyp"
magazine of ukrainian youth and students

2

1966

“СМОЛОСКИП”

Журнал української молоді і студентства
Появляється раз на два місяці

Видає: Видавнича Комісія “Зарева”
405 Fairmount Street West
Montreal, Quebec, Canada.

Видавнича Комісія “Зарева”:
Лев Винницький — голова, Марко Антонович,
Богдан Гасюк, Павло Дорожинський, Осип
Зінкевич, Анна Процик, Марко Царинник —
члени.

Головний редактор: Осип Зінкевич
Члени Редколегії: Богдан Гасюк,
Марко Царинник.
Технічний секретар: Петро Багрий
Мовний редактор: Олексій Шевченко

Адреса для редакційного листування:
SMOLOSYP
P. O. Box 6038 Patterson Station
Baltimore 31, Md. USA

Редакція застерігає собі право скорочувати
і виправляти рукописи. Підписані статті не
завжди відзеркалюють погляди Редакції чи
Видавничої Комісії. Передрук окремих стат-
тей дозволяється тільки за виразним подан-
ня джерела.

Адміністрація:
Оксана Винницька, Іван Гикавий, Рома
Квасовська, Люба Антонович

Передплати:
2.00 дол. на рік; 3.50 дол. два роки; 5.00 дол.
три роки. Поодинокі число 35 цент.

Чеки виставляти на: SMOLOSYP
405 Fairmount St. West, Montreal, Quebec, Canada

“Smoloskyp”

Magazine of Ukrainian Youth and Students
Published bi-monthly by

SMOLOSYP PUBLISHERS “ZAREVO”
405 Fairmount Street West
Montreal, Quebec, Canada.

Publishing Board
Chairman: Leo Wynnycky
Members: Marko Antonowych, Bohdan Hasiuk,
Pawlo Dorozynsky, Osyp Zinkewytch,
Anna Procyk, Marko Czarynnik.

Editor-in-Chief: Osyp Zinkewych
Co-Editors: Bohdan Hasiuk,
Marko Czarynnik
Technical Secretary: Petro Bahrij
Language Editor: O. Shevchenko

Address of Editor's Office:
SMOLOSYP
P. O. Box 6038 Patterson Station
Baltimore 31, Md. USA

The Editor reserves the right to condense and
correct manuscripts. Signed articles do not neces-
sarily reflect the views of the Editor or the Pub-
lishing Board. Reprints are permitted only with the
express indication of source.

Administrative Officers
John Hykawy, Roma Kwasowska, Oksana
Wynnyska, Luba Antonovych

Subscriptions
\$2.00 one year; \$3.50 two years;
\$5.00 three years; Single copy 35 cents

Make cheques payable to: SMOLOSYP
405 Fairmount St. West, Montreal, Quebec, Canada

З М І С Т

	Стор.		Стор.
Свободу Світличному і Дзюбі	1	Вірші Олега Коверка	10
З думок і Світличного — З думок І. Дзюби	1	Вірші Степана Гостиняка	11
За їхню свободу!	3	Молода творчість в Україні й на чужині (хроніка)	12
За Світовий Конгрес Українського Сту- дентства	4	Т. Кульбак: Молодь розкладає систему	14
О. Зінкевич: Пам'яті інж. Осипа Бойдуника	5	Молодь і освіта в Україні (хроніка)	14
Володимир Бакум: За яку діяльність “Зарева”?	6	VIII-ий Конгрес СУСК-у	15
Нюко Марковський: Шість місяців в Ра- дянському Союзі	8	Хроніка українського студентського життя	17
М. Царинник: Олег Коверко	10	Українське Студентство вшановує пам'ять Крутянців	17
		Нові числа студентських видань (обгортка 3)	

Свободу Світличному і Дзюбі!

Чому борців за правду в НАШ час чекає неминуга загибель, а їх рідних горе і страждання?

З голосів молодих критиків в Україні.

Вже від років таке питання ставили собі молоді українські критики в нашій Батьківщині.

Вони, як і вся українська творча молодь пережили розгром в 1962/63 роках. Ще в пам'яті свіжі ті постійні цькування молодих поетів, не забуваються слова "каття" і оборона свободи творчості.

В підсовєтській дійсності можна всього сподіватись, але ніяк не можна було очікувати голосного на цілий світ процесу Снявського і Данієля та внізду за кордон з різкими антикомуністичними заявами Тарзіса. На такий "люкс" можуть собі дозволити росіяни. Терор в Україні може в уяві більшовиків проходити незаметно для Західного Світу. Для них — можна секретно судити Світличного, Дзюбу й інших. Але цим разом Москва перерахувалась. Вістка про терор таки дісталась на Захід. Про цю персикуцію таки заговорив світ і українську спільноту в цілому світі охопила хвиля невимовного гніву. Протестна акція, яка успішно розпочалась — буде продовжуватись всюди, де тільки живуть вільні українці.

Процес і засуд Світличного й Дзюби ще раз доказали, яким вбивчим для нас є відгородження України від цілого світу. Росія відкрита. В Москві сотні кореспондентів, представників і місій. І там нічого не може пройти незаметно. В Україні цілком противно. Україна замкнена на поліцейний ключ Москви. Тому демонструючи проти потайного судження Світличного й Дзюби — протестуємо проти залізної заслони, якою відгороджено Україну від вільного світу.

* * *

Читайте в цьому й наступних числах "Смолоскипа" думки й вислови І. Світличного й І. Дзюби, їхнє змагання за свободу творчості і слова. В них ми відкриємо цілий духовний світ двох молодих критиків, їхнє розуміння світу, життя і цілої кількості складних проблем.

З ДУМОК І. СВІТЛИЧНОГО

Іван Світличний належить до гурта найталановитіших молодих критиків в сучасній Україні. Найчастіше він друкувався в 1956 - 61 рр. в київських літературних журналах "Вісник", "Дніпро" і "Літературний Україн". Після розгрому творчої молоді в 1963 р. — на деякий час замовкає й І. Світличний, а якщо в цьому часі і опісля появляються деякі його статті, то вони є більш помірковані і повздержливі, а на них дуже виразно помітне п'ятно совєтської цензури.

І. Світличний ти не перший з молодих критиків виступив проти перестарілих тверджень, що мовляв критика має бути лише для літератури і лише при літературі. Він

З ДУМОК ІВАНА ДЗЮБИ

Івана Дзюбу вважається за найталановитішого молодого критика в сучасній Україні. Він ти не перший боровсь за право громадянства в українській підсовєтській літературі для творчої молоді — "шестидесятників". Цю енергію і затайжену боротьбу у виді десятків статей і багатьох виступів — він виграв і у світлі його блискучого пера мусіли поступитись старі сталіністи й ідеалізатори т. зв. традиційної одописної літератури.

Статті Івана Дзюби і його знаменитий стиль нераз викликували широкий відгомін серед творчої молоді і серед читачів та були дуже часто широко дискутовані й обговорювані.

висунув тезу, що критик має бути не лише "другом і порадиником письменника", але *чи* не *впершу* *зергу* "другом і порадиником гитага", він має бути "виразником смаків і інтересів цього гитага, автором самостійних ідей і суспільних типів і саме то му корисним також і для письменника".

В цілому ряді блискучих, за своїм стилем і глибиною думки, статтей І. Світлицький по-стійно ставить наголос на свободу творчості та на самотність письменника.

Нижче друкуємо деякі цитати зі статтей критика, які кидають зог застинно світло на його погляди і переконання.

ПРО ПЕЙЗАЖНУ ЛРИКУ: "Цей жанр у нашій літературі останнім часом виявився особливо занедбаним. Деякі критики, очевидно, не здатні відчутти красу природи, особливо гаряче повставали проти "безідейних" пейзажів і вимагали в поезії цього жанру лише соціальних і виробничих ознак.. У лірику штучно, силоміць втискувались трактори, комбайни, електричні проводи та інші атрибути "індустріального пейзажу", які часто витісняли людину, людські почуття".

ПРО ПОЕЗІЮ: "Справжня поезія сильна не кількістю слів і не кількістю віршів, а їх наповненістю змістом, багатством і силою почуттів, стислістю і точністю виразу".

"Своєрідна поезія, своєрідне мистецтво взагалі завжди пробивають собі шлях до людського серця з боєм, воюючи проти усталених понять, почуттів, норм. Саму незвичність і своєрідність, якою б вона не була, дуже часто зустрічають у штихи тільки за те, що вона — не така, як інші.

Щодо поезії, скажімо, іноді ще й зараз, а в часи культу особи Сталіна особливо часто, вважається нормою, ніби кожен твір, незалежно від жанру, роду і жанру, повинен виражати думки і почуття *всього* народу, бути загальноприступним, подобатися *всім*, інакше на нього ставили тавро неповноцінності. Думка зовні ніби демократична, але для деяких видів мистецтва може бути просто згубною. Загальнозрозумілою і загальноприступною може бути лише таблиця множення, але вже такий популярний жанр, як пісня, навіть народна пісня, не може подобатися всім однаково. Що ж сказати про мистецтво професіональне, де ідейність і глибинність прямо залежать від своєрідності й оригінальності? Як бути з такими далеко не загальноприступними жанрами, як опера чи симфонія? Естрадна музика, звичайно ж, зрозуміліша і дохідливіша для більшості людей, але хто наслідиться тільки тому поставити її вище музики симфонічної?".

ПРО ПОЕЗІЮ І СТАЛІНА: "Не будемо закривати очей на той хоч і сумний, але очевидний факт, що дух культу особи Сталіна прикро позначився навіть на найбільших талантах. Маємо на

Іван Дзюба гостро виступав проти сталінських методів в літературі і сильною аргументацією обстоював свободу творчості і свободу слова. Це і більше нічого, тільки це, — було причиною наступу на нього сталінських залиців серед підсоветських письменників і критиків, що й довело до його арешту.

Статті І. Дзюби позначені прекрасним знанням західної й української літератури та різних філософських течій. Його висновки логічні і в них завжди відсутня порожня фразеологія.

Нижче друкуємо деякі витяги з його статтей.

ПРО Т. ШЕВЧЕНКА: "Роля Шевченка серед кинило-методівців зовсім не зводилася до того, щоб киннути у їхній гурт полум'яні слова і, налякавши, мовляв, "вийти", "щоб не вернутися назад", — в тому гурті були не тільки ліберальні службовці та панки, а й революційна молодь. І взагалі було б ближче до істини й оригінальніше не ігнорувати зв'язків Т. Г. Шевченка з українським визвольним рухом та українськими революційними колами... Повторити могутню ходу Шевченкового слова неможливо навіть у віршах про самого Кобзаря, навіть вичтовуючи його в свій текст, — та й навряд чи в цьому є потреба. Але вслухатися в нього, переживати його, вжитися в нього, жити з ним...".

ПРО Г. СКОВОРОДУ І "РОЗНЬ": "Проблема, яка ще зовсім не вивчена і не поставлена по-справжньому: Сковорода як український філософ. Справді, хіба можна зрозуміти його поза тим історично - національним рядом, в якому стоять, зокрема, Іван Вишенський, полемісти XVII ст., Мелхіседек Значко - Яворський, козацькі літописці, гайдамаки, борці проти елисаветсько - катеринської - петрівської політики нищення української "розни" ("даби никакой розни... не било")?

І хіба ця українська "рознь" не виявилася з величезною силою в історичному феномені — в незабгненній для багатьох сучасників фігурі Сковороди, хіба його вперте заперечення офіційних благ і державної мудрості не є сильна і своєрідна трансформація стихійної народної упертості проти насильного "ощасливлення", проти соціального і національного придушення, — трансформація стихійної сили української "розни"? І хіба поза цим, як і поза українською народною філософією і психологією, можна збагнути Сковороду — так само і поза численними і значущими історичними аналогіями того, як людська думка і людська совість противилися натискові фальшивої епохи?"

ПРО УКРАЇНСЬКУ ІНТЕЛІГЕНЦІЮ: "Не досліджено (у нас) проблему, яка необхідно впливає з цього феномену, — умовно назвимо її проблемою інтелігенції та народу, зокрема й особливо — української інтелігенції та українського народу. Маємо на увазі не лише все те, що впливає з численних і пристрасних суджень Г. Сковороди про

увазі, звичайно, не ті лише твори, в яких вихвалялись "найлюдянішого" чи применшували роль народу, значення простих "гвинтиків". Найбільше постраждала наша поезія від того духу самозаспокоєності, риторичності, а значить і необхідної одноманітності, безликість, які просто несумісні з самим призначенням поезії. Безликість, одноманітність і риторичність часто зводились в норму, а будьякий потяг до оригінальності нерідко видавався за нескромність, суб'єктивізм і які завгодно моральні і політичні грихи".

ПРО ДУХ СВОБОДИ: "Поява таких своєрідних поетів, як І. Драч, М. Вінграновський, Л. Костенко, В. Лутчак та інші, стала можливою лише внаслідок всенародного піднесення, духу свободи й розквітості, духу дерзання і творчості... Все більше відчуття свободи і розквітості, все більша причетність простих людей, колишніх "гвинтиків", до найважливіших суспільних, історичних подій, все більший розквіт людської особистості — ось найперші, найголовніші "винуватці" і масштабності поетичних образів, і яскравої художньої своєрідності названих молодих поетів".

ПРО ПРОСТОТУ І СКЛАДНІСТЬ: "Коли поет стоїть перед потребою ввести в поезію нові ідеї й поняття, складні думки і почуття, передати словом багате й витончене світосприйняття, тоді він не зробив би й кроку, як би тримався за простоту і тільки простоту... Не всяка простота — то вже й благо, не всяка складність — то вже й зло. І не всяка простота природна, не всяка складність штучна. А якщо мати на увазі сучасну поезію, спрощувану часто до примітиву, то мені здається: краще вже надмірна складність, ніж пустопорожня "простота".

ПРО Т. ШЕВЧЕНКА: "Полум'яне слово Шевченка я полюбив змалку. Тільки довгий час моя любов була темна, святою наукою не просвітлена. Любив — і все. А чому, навіщо, за що — цього не розумів.

І вирішив я свою любов науково просвітити. Просвітити капітально й фундаментально. Різні каганці науки — газетні і журнальні статті — я одразу ж відкинув як несолідні. Якщо вже грітися, так від самого сонця..." **І. Світличний**

ЗА ЇХНЮ СВОБОДУ!

(О. З.) 2 квітня, коли в Нью Йорку відбувалась прем'єра "Кам'яного господаря" в постановці "Нового театру" — блискавкою облетіла багатьох присутніх жаклива вістка: І. Світличний і І. Дзюба арештовані і засуджені! Кілька днів пізніше підтвердили цю вістку різні пресові агенції і газетні зведення. Для цілої нашої спільноти на чужині й для мільйонів наших братів в Україні стало ясним: постійні залякування молодих творців в нашій батьківщині, постійні погрози різних корнійчуків, шелестів і підгорних добігли до кінця: панива влада перейшла від погроз до терору!

обов'язок "ученої людини" до народу, а й усе те, що випливає з його особистого вибору й подвигнення в добу, коли нищилися всі засади українського життя і розтілювалася, трагічно відривалася від народу українська інтелігенція, коли згасала ще недавно молода цивілізація і коли так мало хто мав мудрість і мужність іти до простого народу, до українського мужика".

ПРО ШКОЛУ І ЛІТЕРАТУРУ: "У (нашій) школі та вузах нам ще мало відкривають справжньої змістовності та краси нашої літературної спадщини, а в добу культу особн чимало зроблено для того, щоб людина жила догмою, а не думкою, і не знала радості пити з живлющих джерел людського духу".

ПРО СОЦРЕАЛІЗМ І ТВОРЧІСТЬ: "Всі ми звикли вже говорити про застосування методу соціалістичного реалізму різними письменниками і різними літературами, про побутування цього методу в різних літературах, які його по-своєму забарвлюють, тощо. Може тут справа у невиробленості, незадовільності чи умовності термінології, але такі формули здаються мені негарними і неправдивими. Вони якось мов би засуджують окремі літератури і окремих письменників на пасивність, споживацтво, а методів нахандають доктринальні функції. Справді, виходить, що метод — це ніби щось стає, незмінне, готове, а не щось живе і безупинно творене, і можна його хіба що забарвлювати, а не творити, глибити, розбудовувати, змінювати".

ПРО ЛЮДСЬКИЙ ІНДИВІДУМ: "Через специфічне становище літератури за часів культу особн в ній, літературі, людський індивідум не дуже розкошував. Сумлінне дослідження, "адекватне пізнання" (вираз Б. Спінози) людської душі та людських стосунків в усій їхній конкретності й правді могло дати небажані наслідки і не дуже захочувалося. Зникав інтерес до кропіткого аналізу перебігу індивідуального психічного життя, до автономної духовної конституції особистості... Їм (в часі Сталіна) більше відповідали умовні герої з умовною психікою. Не дивно, що поступово з людиною в літературі можна було поводитися все більш безцеремонно. Так занепадала культура малювання характерів". **І. Дзюба**

Яким фарисейством і фальшом звучать деклярації про т. зв. "радянський гуманізм", коли носії того "гуманізму" запроторили в тюрму хворого на невилікувальну хворобу молодого Івана Дзюбу, якого й так роки, а може й місяці вже були пораховані. І що з того, що після засуду І. Дзюбу звільнено, мовляв, через його хворобу... А перед засудом? Перебування і поневірювання в тюрмі і на допитах? Де тоді був той "гуманізм"? Де той гуманізм, коли йому заборонено друкуватися, виступати і виїздити поза Київ?

Цього удару по нашій творчій молоді можна

було очікувати. В підсоветській пресі вже від деякого часу відчувались деякі позначки надходячого терору і дальшого залякування.

Тому якраз тепер слово за всіма нами на чужині: підняти голос гнівного протесту проти червоної й кривавої Москви і її вислужників та проти потаємних засудів.

Не відкладаймо і не чекаймо: нехай кожний з нас, кожна організація, якого характеру вона не була б, а зокрема студентські і молодечі — шлють

протестні листки до ЮНЕСКО, об'єднують письменників, окремих відомих авторів. Домагаймося свободи для Світличного і Дзюби! Домагаймося повернення Світличного в Україну, звільнення його з тюрми, а Дзюби — свободи писати, друкуватись і подорожувати!

Це наш священний обов'язок — стати в обороні наших друзів в нашій батьківщині. Вони цієї допомоги потребують більше, як будьколи дотепер.

ЗА СВІТОВИЙ КОНГРЕС УКРАЇНСЬКОГО СТУДЕНТСТВА

На сторінках "Смолоскипа" ми вже кілька разів займали становище до справи скликання Світового Конгресу Вільних Українських Студентів (дивись "Смолоскип" з. 9 з 1957 р., з. 12 з 1960 р. і з. 1 з 1965 р.). Ми свідомі були (і далше є) важливості такого Конгресу, тому й вийшли з ініціативою його відбуття ще в 1957 р.

Цією справою займалась Управа СУСТА в часі головства К. Савчука, і було навіть плановано відбутися такий конгрес під час Римської олімпіади в 1960 р. Нажаль проблематика конгресу, його завдання і ціль, не була ще до тепер розпрацьована жодною студентською централею (поминаючи статті в "Смолоскипі" та декілька незначних відгуків в українській пресі).

Після останнього конгресу КУК в Канаді і видання збірника матеріалів програмової Комісії Світового Конгресу Вільних Українців, можна надіятись, що підготовчі справи СКВУ йдуть вперед і він відбудеться не пізніше 1967 року. Тому ще не запізно, щоб СУСТА і СУСК перебрали на себе ініціативу підготовки і скликання СКВУС (Світового Конгресу Вільного Українського Студентства).

Недавно реактивізувало це питання Українське Студентське Товариство в Босфало, діставши підтримку 11-ти студентських громад і клубів Канади й США. Це і є яскравим свідченням того, що загал нашого студентства живе цією справою і хотів би бачити здійснення цієї ідеї, зого не змогло досягнути жодне дотеперішнє покоління українського студентства.

У зверненні — документі УСТ — Босфало, який підписали також Студентські Громади й Клуби Балтімору, Рогестеру, Лондону, Торонта й інші, говориться:

"Ми, українські студенти, організовані в поодиноких громадах, вважаємо, що:

ФАКТИ:

1. Існує потреба однозгідної репрезентації

студентством української проблеми перед світовим академічним форумом. Для цього є потрібний світовий український центр, якого авторитет базувався б на членстві поодиноких Українських Студентських Союзів таких як: СУСТА — Америка, СУСК — Канада, САУС — Аргентина, СУСТЕ — Європа, ЦУСА — Австралія.

2. ЦЕСУС в діяльності зовнішньої праці, між іншим, поставив собі завдання, виключити українське студентство в круг світового студентського руху.

Це не могло здійснитися задовільно через те, що:

(а) Деякі Студентські Союзи не є членами ЦЕСУС-у.

(б) Не всі Союзи фактично співпрацюють з ЦЕСУС-ом для реалізації цієї цілі.

(в) ЦЕСУС не зробив конкретних заходів для покращання цієї ситуації реформою своєї структури.

Тому є потрібним скликати Світовий Конгрес організованого українського студентства, для розв'язки цієї так пекучої справи.

ПРИНЦИПИ: Завданням Українських Студентських Громад, а тим самим кожного студента, є працювати в напрямі поширення правди про нашу батьківщину, так на локальному як і на міжнародному форумі.

Це завдання буде зреалізоване найкраще тоді, коли акції та ініціативи поодиноких Громад і Союзів будуть координовані зорганізованою світовою репрезентацією.

ДЕКЛАРАЦІЯ: Щоб забезпечити вище згадані принципи, вважаємо за обов'язкове, щоб Союзи Українських Студентських Товариств, в першу чергу СУСТА та СУСК, створили окрему Комісію. Завданням цієї Комісії було б подбати про скликання Світового Конгресу не пізніше вересня 1967 р. для оформлення світової української студентської репрезентації, або оживлення ЦЕСУС-у з реформою статуту так, щоб всі Союзи були включені активно в цю діяльність".

Ця знаменита ініціатива прийшла від самого студентства. Можна надіятись, що її підтримають наші Студентські Союзи, в тому наш журнал "Смолоскип" декларує їм повну свою підтримку.

Пам'яті інж. Осипа Бойдуника

Немов грім з ясного неба наспіла до нас сума вістка про смерть інж. Осипа Бойдуника, Голови Української Національної Ради, члена Проводу Українських Націоналістів і найвизначнішого сучасного українського політичного діяча.

Для кожного з нас, націоналістів і не-націоналістів — це була болюча втрата. Бо ніхто з нас не сподівався, що так скоро відійде від нас ця небуденна і непересічна людина. Недавні згадки в пресі про 70-річний ювілей інж. О. Бойдуника ми переочували, бо в нашій уяві він завжди був молодий, бодьорий і рішучий, а в розмові з ним ніколи не відчувалось, що йому вже сімдесят років. Як десять, двадцять чи й напевно сорок років тому назад, так і тепер він брався до кожної справи, до кожного діла з меншим запалом, з меншим переконанням, що ціле його життя, його серце і розум мають служити одній й одній справі — українській справі. В ім'я цієї української справи, в ім'я українського націоналістичного руху, інж. О. Бойдуник вирікся всього особистого, для нього воно не існувало. Ціллю його життя був український націоналізм і правопорядок в українському політичному й громадському житті. Тому він був завжди такий принциповий, бо уважав, що ломання загальноукраїнських принципів може довести до нічого іншого, як до руїни правопорядку в нашому організованому житті.

Тому він немов граніт стояв на сторожі того правопорядку й тієї принциповості. Ця його непохитність в декого викликала ще більший респект і пошану, в декого злобу й ненависть. Але сьогодні можна сказати, що людина масштабу інж. О. Бойдуника була конечно потрібною в українському політичному житті, в українському націоналістичному русі і в Проводі Українських Націоналістів. Він залишиться незаступний, як незаступ-

ними сьогодні є Микола Сціборський, Олег Ольжич чи Роман Сущко.

Історія колись докаже, що й на пості Голови УНР інж. О. Бойдуник є також незаступний. І якраз тут він виявився на висоті, домагаючись виходу ОУН з УНРади в ім'я збереження чистоти української політики УНР. Цим він зберіг і надаліше позиції УНРади незаплямленими, вириваючи її з-під будьяких чужинецьких впливів і змагаючи за самостійність її політики. Цим він виявився політиком на далеку мету, бачачи далекі перспективи майбутнього і в ім'я їх підносячись високо з буденної сірости.

Для молоді, зокрема націоналістичної молоді, інж. Осип Бойдуник залишив свій твір "Національний Солідаризм", який став основою ідеологічної платформи УАТ "Зарево".

В часі, коли українство втратило або не могло видати нових теоретиків державного ладу — інж. О. Бойдуник дав нам ідею національного солідаризму, яка не лише прищепилась молоді, але й яка стала в теперішній дійсності єдиноправильною, найбільш сприятливою для здорово-думаючої частини нашої суспільності.

З відходом інж. О. Бойдуника ми всі понесли величезну втрату. Для багатьох з нас — його життя може бути прикладом відданості даній ідеї, непохитності, самопосвяти аж до самовідречення.

Шлях його життя — величній шлях, великої людини. Чи це буде в часі його студентських років, коли він очолював українське націоналістичне студентство, чи згодом в тюрмах, чи в політичному і революційному житті.

З сумом і невимовним болем споглядаємо в те недалеке минуле, коли нам доводилось зустрічатись з незабутнім Інженером, чи листуватись з ним і дискутувати з ним часом дуже складні проблеми нашої дійсності.

Хай пам'ять про інженера О. Бойдуника живе вічно в наших серцях, а його життєвий шлях — хай слугить нам прикладом для всіх нас, як нам працювати і жити, щоб життя наше стало корисним українській справі, так як було корисним його життя.

О. ЗІНКЕВИЧ

Політично-стратегічна доктрина, як акція, виростає на стійкій, як криця твердій, основній провідній ідеї, яка, якщо ще не є, то має стати змістом життя людини. Відійти у віність людина готова лише за ідею, в яку вірить, як у візну правду.

Осип Бойдуник

ПРОБЛЕМИ МОЛОДОАКАДЕМІЧНОГО СЕРЕДОВИЩА (I)

За яку діяльність “Зарева”?

Володимир Бакум

Автор понижжої статті Володимир Бакум загально відомий студентський діяч в США, учасник багатьох студентських конгресів і конференцій та зокрема довголітній і активний член ідеологічного товариства “Зарево”.

В. Бакум народився 1925 р. в Люксембурзі. Виростав і виховувався у відомій українській Шалетській Громаді (Везін – Шалт) у Франції.

Кінчав українську гімназію в Ашафенбурзі (Німеччина) у 1946 році і вступив на Франкфуртський університет, на відділ романистики. Приїхавши до США, був мобілізований на позатку Корейської війни і відслужив два роки в протилетунській артилерії, рік з того на Окінаві.

Вернувшись з війська, В. Бакум пішов кінчати студії на Колумбійському університеті, де отримав М.А. (магістерку)... з французької літератури... Там же закінчив студії і здав іспити на докторат, над дисертацією для якого працює вже кілька років.

У 1959 р. пішов вчителювати в середніх школах, а від 1963 р. займає пост доцента (асистент професора) французької літератури в Нью-Пальці, в одному з коледжів університету штату Нью-Йорк.

Володимир Бакум цілий час свого побуту в США був активний в студентському житті.

Ще у Франкфурті займав різні пости в місцевій УСГ. В Америці був Головою УСГ в Нью-Йорку, головою Ньюйоркської клітини “Зарева” і головою Квасового Проводу “Зарева” в США. Вже п’ять років В. Бакум одружений з відомою студентською діячкою Оксаною Матушевською, також співробітницею нашого журналу.

Питання, “Якою має бути діяльність “Зарева”?”, існує вже давно.

Його обговорювали ще перед першим і на першому організаційному з’їзді нашого товариства у 1949 р. Його ми ще всі обговорюємо сьогодні, на всіх наших з’їздах, центральних і крайових, на зборах клітин, на засіданнях управ клітин, на сторінках нашої преси, на випадкових зустрічах членів чи навіть у вечірніх годинах, в теплій затишній атмосфері наших родин.

Факт, що таке питання є все ще актуальне і до сьогодні не вичерпане, не означає, що ми ще досі не знайшли на нього відповіді чи відповідей. “Зарево” діяло протягом останніх сімнадцяти років і робило дуже корисну внутрішню і зовнішню роботу. Способи праці і діяльність “Зарева” були і є дуже різноманітні та многогранні:

(а) Успішність Академічних Вечорів, влаштованих або власними силами, або при допомозі запрошених доповідачів – фахівців, говорить сама за себе.

(б) Притягнення до співпраці студентства та загалу інтелігенції (як це вже від кількох років робиться в Балтіморі й інших місцевостях), є гідне наслідування у всіх наших клітинах і осередках праці.

(в) Співпраця з іншими молодечими організаціями і приготування спільних імпрез стали фундаментальною частиною нашої праці у всіх країнах і містах, де ми діємо.

(г) Академічний сектор і праця комісій, в яких вже працюють або мусіли б працювати наші молоді науковці, остається і надалі одним з найважливіших секторів нашої діяльності, не зважаючи на всі невдачі, яких ми зазнали в останньому десятилітті, в наших стараннях цей сектор розбудувати, а його працю поживити. Але й тут ми можемо похвалитися принайменше одним успіхом, який перейшов всі наші бажання і мрії: одна з наших комісій так стремілася до висот, що вистріливши в небо, попала в орбіту і сьогодні вона кружляє самостійним сателітом у космосі української науки.

Отже, як бачимо, кожний провз нашої діяльності, навіть найменший, був у минулому явищем майже завжди додатнім.

В такому разі, чому ми ще й досі ставимо під

знак запитання діяльність нашого товариства? Чому ми не сконсолідуємо наші здобутки і опираючись на випробуваних, успішних способах праці, не стараємося продовжувати цю працю в тих же рамках, розбудовуючи менш успішні сектори і поширюючи нашу працю на інші осередки і країни нашого поселення?

На це питання відповідь є проста: тому що таке ставлення показало б, що, на нашу думку, ми дійшли до вершка, що ми є самі з себе вдоволені, що ми знайшли те, чого шукали і далі шукати нам не потрібно.

На щастя, ні життя, ні людська природа не дозволяють нам спочивати на лаврах. Людина, яка дійшла до вершка, подивившись нагору, побачить, що гора, на шпиль якої вона лізла, якимсь чудом виростає знову вгору. Життя від неї вимагає, щоб вона не лишилася в половині гори, а знову лізла вище, хоч це коштувало б тепер ще більших зусиль.

Законом життя було споконвіку, що все, що стоїть на місці, фактично регресує. В житті стояння на місці немає: є тільки одна можливість — йти вперед, бо життя кожноразно йде лише вперед.

Отже завданням людства, а в ньому й українців, а в першу чергу членів "Зарева" — є також йти вперед. Але в той час, коли інші народи мають змогу це робити нормальним, спокійним кроком, і в обмежених рамках своєї індивідуальності, родини та держави, ми це мусимо робити скоро, більш ґрунтовно і всебічно, а ще до того не в своїй державі, а на арені всіх держав вільного світу, во ім'я нашої поневоленої Батьківщини — там. Як це не звучить помпезно, зарозуміло, а все ж — "На нас лежить доля мільйонів!"

А хто ж ми є, ті на яких та доля наших братів так тяжко лежить? Переважно ми є сини й дочки політичних емігрантів і більшість, або й ціле життя ми вже прожили на чужині. Роздвоєність нашої індивідуальності є щось, до чого ми вже давно звикли. Для нас вже сьогодні не існує проблем двох батьківщин, чи двох або й трьох культур, в яких ми виросли і якими ми переходимо ще й сьогодні на нашій дорозі до знайдення шляху життя, до знайдення самих себе. Українська молода людина і тут на еміграції і там, в Україні, вже не є тільки "гомо дуплекс" у платонічному та християнському сенсі цього поняття, вона є часто "гомо триплекс", "квадруплекс", а може й "молтиплекс", зачерпавши двох, трьох а то й чотирьох культур та світоглядів, крім своїх українських, і в тому власне й полягає наша сила, хоч це є інколи і нашим прокляттям.

Окресливши, хто ми такі, розглянемо ж ті обов'язки, які на нас наклали наші брати в Україні, наші батьки і наше суспільство.

Нам з кожним днем стає ясніше, що ми мусимо активно допомагати нашій Батьківщині. Підкреслимо **активно**, бо щоб справді **активно** допомогати Україні, на сьогодні вже не вистачає брати участь у внутрішніх з'їздах своїх організацій,

піти на кілька академій, або навіть поїхати на відкриття пам'ятника Шевченкові у Вашингтоні, щоб своєю особою збільшити кількість присутніх. Не вистачає також дати кілька сотень доларів на ще одну школу, церкву, або навіть і на Фонд Катедри Українознавства.

Активно допомагати Україні можна сьогодні, передовсім, **своїм знанням — ґрунтовним знанням** всіх проблем зв'язаних з нашою Батьківщиною.

Ми мусимо нарешті зрозуміти, що тільки людина ґрунтовно обізнана з певним питанням чи питаннями сучасного україно- чи соєтознавства може правдиво інформувати вільний світ про фактичний стан поневолення України. Лише така людина може приймати участь в дискусіях, з рамени університетів, виставок, зустрічей в рамках т. зв. "культурбміну" і тд. Лише така людина може писати інтелігентні, добре обґрунтовані, переконливі листи до редакцій журналів, газет, підручників та енциклопедій.

Лише знаючи **цифри й факти** і витягаючи на поверхню правдиві, існуючі умовини, вичитані в їхній же пресі, ми зможемо протиставитись їхній брехливій пропаганді, якою ворог затоплює цілий світ і його дуже успішно переконує.

Ми вже не від сьогодні чуємо, що нашим обов'язком є, у першу чергу, ширити правду про Україну. Це вже звучить так нецікаво, що й слухати не хочеться. Але чи не обмежуємося ми дуже часто, а може й переважно, лише до повторення цієї істини, залишаючи цей неприємний обов'язок когось іншому? Нажаль, дуже часто, цей **хтось інший** є дуже слабо підготовлений до такої великої відповідальності і він своїм ширенням правди більше пошкодить ніж допоможе нашій справі. Його висміють, а нашу справу відмовляться трактувати серйозно.

Ствердивши, що інші бувають частенько **погано** підготовленими до такого великого завдання, запитаймо себе: "А як же стоїть справа з нами і з нашим підготовленням?"

Дорогі друзі, члени "Зарева", вдармо себе в груди і признаймося собі щиро, **скільки** є між нами осіб, які можуть іти на усний двобій з питань сучасної української економії та економічного визискування нашої Батьківщини? **Скільки** можуть говорити про наше шкільництво, подаючи точні дані про кількість молоді, яка щороку йде до вищих шкіл, про кількість тих, яких не допускають до них і примушують "добровільно" їхати на цілинні землі Казахстану та Сибіру, або кількість тих, яких не допускає місцева партійна організація, бо вони не є членами комсомолу, або є через якусь іншу причину "неблагонадійними"?

Скільки з нас вміє оперувати і при потребі жонґлювати цими фактами й цифрами, щоб у слушний час кинути їх в обличчя брехуна — пропагандиста, який на університетському форумі вже переконав наївних слухачів, що в СРСР вчать **всі, без винятку, зовсім безкоштовно**, на державних стипендіях???

А про жалюгідний стан медичної опіки по селах і колгоспах далековіддалених від великих центрів поселення і науки?

А про правно – політичний статус України? А про політичний устрій ССРСР і всі його недоліки? А про програми різних з'їздів комуністичної партії ССРСР? А про чистки ежовщини? А про видання і розповсюдження української книжки?

Нехай ті з наших читачів, які були учасниками, пригадають собі наші літні Високошкільні Дні на оселі ім. О. Ольжича — чи дуже багато ми знали з усіх тих ділянок, про які ми чули від наших доповідачів – професорів? Будьмо щирі зі собою — зовсім мало!

Ми мусимо сьогодні зрозуміти, що наше знання України не може бути лише якимсь поверхов-

ним зацікавленням. Це не може бути, як кажуть американці — габі. На "габі" ми не можемо собі дозволити. Знання України є нашим святим обов'язком!

Не робім собі знов же ілюзій. Одним чи двома високошкільними тижнями, в додаток до кількох академічних вечорів підчас року, не обійдемося і потрібного нам знання не здобудемо. Процес здобування всякого знання є нелегким і вимагає настирливої, кожноденної праці, навіть коли це є поширювання знання в ділянці нашої вузької, власної спеціалізації. А тим більше, коли ділянка українознавства, яку ми мусимо студіювати, не має нічого спільного з нашим фахом. Тоді такі студії стають цілоденною працею.

Володимир Бакум

Шість місяців в Радянському Союзі

(Думки й спостереження)

Молодий 21-річний український студент з Балтімору Ньюко Марковський провів у минулому 1965 р. шість місяців у Радянському Союзі, в характері провідника на американській архітектурній виставці — "Архітектура США".

Н. Марковський зараз студіює архітектуру на Католицькому університеті у Вашингтоні та бере активну участь в українському студентському житті. Нерідко він звертав на себе увагу на виступах з запитами, чи в дискусіях, зокрема навколо питань про сучасні проблеми та українську дійсність.

Повернувшись, в листопаді минулого року з ССРСР, Н. Марковський відвідав також ряд європейських країн, і зі своїми враженнями поділявся з місцевим українським громадянством, висвітлюючи рівночасно кілька сотень прорізків, зокрема з різних місцевостей України — Києва, Львова, Ялти, Одеси, Бахчисараю.

Перебуваючи в ССРСР, Н. Марковський відвідав крім українських міст також Новгород, Брест — Литовський, Загорськ, Сочі, Тбілісі, Єреван, як також міста, в яких відбувалась американська архітектурна виставка — Ленінград, Мінськ і Москву.

Після повороту Н. Марковського представник "Смолооскипа" відбув довшу розмову з ним, розпитуючи його про різні підрадянські справи і дістаючи опінію молодого студента на те чи інше питання чи проблему, пов'язану зі співвідносинами між Заходом і Сходом. Деякі відповіді на поставлені питання публікуємо нижче.

* * *

Питання: Чи можете розказати гитагам нашого журналу де що про Ваш побут у ССРСР, наприклад, де Ви мешкали, харчувались, який спосіб транспорту вживали?

Відповідь: Ми одержували денну платню на прожиток і кожний її використовував, як йому було вигідно. Мешкали ми у готелях (кожний

з нас мав окрему кімнату), за що ми платили. Харчувалися, як і де хто хотів — по ресторанах, або навіть в публичних їдальнях, т. зв. "столових", де можна було одержати, на американські відносини, добрий і дешевий харч. Відносно транспорту по містах, то ми уживали публичний транспорт — автобуси, таксі, трамваї або метро.

Питання: Чи Ви зустрігалися з молоддю і яке Ваше враження про неї?

Відповідь: З радянською молоддю ми зустрічались переважно на виставці, яку вона масово відвідувала. Молодь виявляла велике зацікавлення нею і радо обмінювалася з нами своїми враженнями. Часом у вільні години на їхнє запрошення ми проводили з ними наше дозвілля у "кафе" або в їхніх домах.

Молодь зробила на мене позитивне враження. У неї виявилось велике зацікавлення Заходом і ми часто дуже об'єктивно обмінювались думками. Як і молодь цілого світу, вона цікавилась різними проблемами свого суспільства і свobodно говорила про це з нами.

Тому, що виставка не відбувалась на Україні, я не мав фактичної нагоди зустрічатися з українською молоддю. Все ж таки часом відвідували нашу виставку подорожуючі українські студенти і з ними я багато розмовляв. Ми взаємно раділи, багато хотіли розказати, а на прощання по дружньому стискали руку. Не раз я чув, як вони висловлювались про мене — "це наш".

З розмов з українською молоддю я виніс враження, що молодь бажає затримати свої традиції і мову, стремить до культурного розвитку та поліпшення свого економічного й інтелектуального положення.

Нюко Марковський на Київських горах, біля пам'ятника Володимирові Великому.

Питання: Розмовляючи з цією молоддю, чи Ви запитали в неї спеціальне зацікавлення Заходом і що її найбільше цікавить в західному способі життя?

Відповідь: Зацікавлення Заходом, як я згадав вище, є велике, але це також залежить у великій мірі від особистого зацікавлення даної одиниці. Назагал молодь цікавиться життєвим стандартом і великими можливостями американської молоді в ділянці економічного та інтелектуального поступу.

Питання: Чи на Вашу думку помітний на молоді вплив комуністичного виховання й індоктринації?

Відповідь: Очевидно, що виховання в комуністичному дусі дуже впливає на соціальні і політичні погляди молоді. Але не зважаючи на це, молодь до різних питань підходить дуже об'єктивно. Назагал, на мою думку, на молоді не дуже помітна комуністична індоктринація.

Питання: Вище Ви згадували, що в місцевостях, де відбувалась виставка, Ви зустрігались з українцями. Чи можете розказати, яке було їхнє відношення до Вас і взагалі до української еміграції?

Відповідь: Я зустрічався з багатьма українцями в Ленінграді, Москві, Мінську й інших містах. Багато з них дуже цікавляться українською еміграцією в Америці, її статусом і відношенням американської держави до них. До мене, як українця з походження, вони відносились дуже щиро і приязно. Ми розмовляли, немов би давно знайомі і прощалися, як добрі приятелі.

Питання: Чи Ви були в якихось церквах і що могли б розказати про релігію в СРСР?

Відповідь: Відносно релігії я зауважив сильну і активну до неї опозицію зі сторони

держави. Я зустрічався навіть з публичними доказами антирелігійної пропаганди у формі афішів. Більшість старих церков або взагалі знищено, або замінено на музеї чи інші приміщення. Віруючі і практикуючі в СРСР — це переважно старші люди, головно жінки. Це я зауважив, будучи на церковних відправах.

Дискутуючи зі студентами справи релігії, я виніс враження, що більшість з них — це атеїсти, або зовсім індіферентні, незацікавлені проблемами віри.

Питання: Як відомо, більшовицька пропаганда говорить про те, що в СРСР немає молодого злочинства. Чи це дійсно так?

Відповідь: Злочинність молоді в СРСР існує, як і в інших країнах. Я думаю, що молодеча злочинність є однією з головних проблем кожного суспільства.

Питання: Вам відомо, що все більше української молоді їде щорічно на Україну і взагалі до СРСР. Які поради Ви могли б дати тим, які туди їдуть?

Відповідь: Якщо говорити про особисту вигоду, то відомо, що СРСР не імпортує туалетних приборів, які дуже можуть пригодитися кожному туристові в тій країні. Дораджую забезпечитись такими речами, як "вуляйт", "клінекс", плоский гумовий корок до затикання умивальок та іншими туалетними приборами. Відносно поведінки туриста — раджу респектувати державні розпорядження та озброїтися терпеливістю.

Питання: Яка найбільша користь з Вашого побуту в СРСР?

Відповідь: Я мав нагоду побачити країни, про які багато чув і читав та безпосередньо зустрітись з людьми і пізнати дійсність їхнього життя.

Побачив Україну — землю моїх предків, чим сповнилися мрії мого життя.

Нюко Марковський

Від письменника завжди гекали особливості гутливості до підземних поштовхів історії, вміння вловити напрям її руху і виборювати такі ідеали та принципи, які б вели вперед і до яких люди могли б творчо і плідно стосувати свою практичну життєву філософію. Вміння відгукувати і осмислювати стихію соціально-історичного процесу та його генеральний напрям у хаосі завихрень завжди потрібне було літературі, щоб стати активною прогресивною творчою силою.

Іван Дзюба

Молода поезія на чужині

Олег Коверко

(Поїзди з аварії життя)

Олег Коверко

Продовжуючи традицію спонзорувати твергість невідомих або маловідомих молодих письменників, редакція "Смолоскипа" пропонує гитагам вірші Олега Коверка.

Олег Коверко, який живе в Чикаго, народився в Західній Україні 1937 року. Він належить до категорії маловідомих поетів. З однієї точки зору це зрозуміло: вимогливий до себе й скромний, Коверко досі видрукував ли-

ше горстку віршів (в пластових журналах, у "Сугасності" і в другому збірникові "Слова"), а з першою збіркою, яку він тепер укладає, він не спішисться. З другої точки зору ця "маловідомість" несправедлива: Коверко — поет, про якого не можна сказати шабльоном, що він цікавий і талановитий. Він і те, і друге, але його вірші вимагають багато більше уваги, ніж те, що криється за цими епітетами... Його вірші вимагають великої уваги жог би тому, що в них можна знайти такі майстерні образи:

Пішов.
Лишилась тінь
на розпачі добра.

Лишився бунт
розбитого хреста.

(Повновартісні тут, між іншим, приглушені, але тим ефектовніші ритми):

Твій образ тіниться
на зелених дзеркалах листків...

Дуже жогеться вірити, що ці шедеври поетизного мислення не тільки розвиватимуться — кількісно і якісно — у творчості Олега Коверка, але й знайдуть зрозуміння і відгук у гитацької публіки. Ці вірші бо — "поїзди з аварії життя".

М. Царинник

Вірші Олега Коверка

НА СЛІДАХ ВЕСНИ

Ти приходиш до мене
в краплинах пестоців дощу
і спливаєш струменем часу
по моїм затьмаренім обличчі.

Ти преображаєшся в барабанник
променях сонця і пробиваєшся
струями золотої пряжі
крізь зелень лісу.

Я прислухався до тиші дерев
і пальцями голублю дотик
твого теплоного тіла.
Твій образ тіниться
на зелених дзеркалах листків
і гомоном лунн торкає
корону моєї ніжності.

Ти приходиш
в півсонних снах
і мої уста заливаються
струєю твого віддиху.

Ти приходиш
з закритими повіками ночі
і запліднюєш біль туги
у кінцівках розлитого тепла.

Ти спурхуєш трепетом радості
із губ весняного зриву
і пелюстками усміхів
лоскочеш долоні моєї душі.

Ти приходиш, бо ти Весна
і приходитимеш завжди
на оновлених тінях
глибоких слідів.

Я пальцями перегрібатиму
упавші листки
і все шукатиму тебе
в стопах сорокопутьті.

ІРВІНГС

У примкнених очах довкілля
вібрують звуки дисків
І терапевтика танців.

Кроки непевних каблуків
вибивають такт шалу
по плитформі чорної теракоти.

По струнах оп'яніння
протягаються думи диму
і нікотинний віддих
закурених легенів.
У кутках колотяться
питомці самоти
з очима скляної розради
очікують вприсків тепла
із стін гіпсу й лиць маскарні.

Неповоротливо проходить час,
мов ніч серед глухого трясовиння.

Серед матових ламп
немає дня ні сонця
тільки криги стін
і безвіконня напхтків
на довгих контурах стола
з знаком?

ПРОШАКОВІ

У лябірніті ржавих стін
розп'яло сіть нещастя
із гострих, рвучих стріл.

По втоптанім слідами бруку йде прошак.
Підходить — брудний, побитий,
мов поїзд мук з аварії життя.

В очах блищить непевний плач відчаю.
Уста промирюють слова:
Spare me... I am hungry.
Spare me... Spare me a dime.
Із поблідлих губ парче віддих.
Ридання розпачі ніяково скімлять:
I have not eaten...
I haven't eaten a whole day. Spare me...

У стогоні нещастя чую правду,
на сльозах бачу втому,
на розхрістаному тілі біль.

Друг дає монету.
You gave me a quarter...
Look! Look! A quarter.
O, my God! My God, a quarter.
In the name of the Father, the Son and the
Holy Ghost.

Хреститься.

I can have a cup of coffee! I can have coffee.
O, my God, I can eat. Thank you. Thank you.
I can eat. Bless you, bless you, bless you...

Прошак пішов.
Лишилися натрудоватілі,
жалем роз'ятрені слова.

Пішов.
Лишилась тінь
на розпачі добра.

Лишився бунт
розбитого хреста.

Вірші Степана Гостиняка

(ПРЯШПВСЬКІ ВІРШІ)

(М. Ц.) Степан Гостиняк — 24-річний поет, який живе на Східній Словазггині. Погав друкуватися в 1958 році, а минулого року вибір з його віршів появився в радянському журналі "Дніпро". Його небуденні вірші виходять поза межі гехословацької української літератури: їх повинні читати всі українці — на Заході й на Сході. Нема що говорити, Гостиняк модерніст, і модерністизний він, либонь, тим робом що й молоді польські поети. У тих двох віршах, які ми пропонуємо у вазі наших гитагів, Гостиняк досягає приголомшливих ефектів сповидною простотою поетизних засобів і розговірністю мови. Але під ними криється великий мистецький хист і проникливе знання життя.

ДІЛОВИЙ ЛИСТ

Привіт сердечний і сердечна згадка
від родини Гостиняк —
від батька й матері твоїх.

Пишемо тобі, Степане дорогий,
що ми здорові й нездорові
і тобі здоров'я значим кращого.
Я пишу тобі, Степане, що зима тривас цілий лютий,
сніг без відпочинку падає, великий він уже, —
приблизно, як минулої зими.

І пишу тобі, Степане,
що купили ми новий диван, і шафу, і стільців
чотири,
й люстру за триста п'ятнадцять крон,
і грамадію за тисячу сімсот. Не виплатили ще.

Десь та й роздобудь для нас пластинки,
п'ять самі купили, три знайшли твоїх,
та ми радніше, якби то народні.
А за мисник ми вже заплатили
тисячу і триста крон.
І вже маємо приблизно все, що й інші люди.
І пишу тобі, Степане дорогий,
що ми одержали дві тисячі ще й триста
вісімдесят крон,
то ми здивовані, чи то твої вони, чи ні.
То напиши якщо твої,
та чи у банк їх нам віддати,
чи тобі їх переслати або що.

Далі ще пишу, Степане,
хоч тобі і ліньки — намозоль рядочків три —
чотири,
най отець радіє.
Ми тобі пересилаєм кусень сала
й кусень шинки, а тістечка
я ніякі не пекла, бо дуже кришиться воно
в поси́лці.

Та коли одержиш, напиши чи вже,
а не щоб як Іван, який нам написав
аж через тижнів шість, мовляв, уже одержав.
Та пишу тобі, Степане,
можеш привести і дівчину, бо гарно вже у нас.
Тільки будемо старатись

якось ще на кахлі роздобути.
То писати більш тобі чого не маю,
тільки знов поздоровляю і живи щасливий.
Ми ж не робимо нічого, тільки
з п'ятої години ранку до десятої години вечора
щоденно
слухаємо радіо, що так радіємо йому.

ВИГАДКА ПРО БРАТА

У декого є брат Василь,
У іншого Андрій, Михайло чи Володя;
У декого немає брата й не було,
як немає й не було того, чого немає й не було;
У декого немає брата, бо убили, як вбивають зайця;
У декого зовється братом зрада,
У іншого усмішка або місяць;
А в мене брат — Іван,
Якому не везе у виборі роботи.
Вувають випадки на світі,
а між ними наші стрічі, —
При останній ллявся дощ і блискавка мене ранила
незвичайністю слів брата:
"А таки я не у власній шкірі".
Я приглянувся і справді бачу:
Корчиться Іван у шкірі не своїй, Івану тісно,
А він, мій брат Іван, іще до того
й дихати навчився не у власній шкірі,
Що я найсмугнішим чудом назову.
СТЕПАН ГОСТИНЯК

МОЛОДА ТВОРЧИСТЬ

В УКРАЇНІ Й НА ЧУЖИНІ
(Хроніка)

"БЕРЕГ ЧЕКАНЬ" — ВАСИЛЯ СИМОНЕНКА

Найбільшою літературною подією 1965-го року треба уважати появу у видавництві "Пролог" книжки Василя Симоненка — "Берег чекань". Поява цієї збірки є не лише небуденною подією для української еміграційної спільноти, але й також для українців в Україні і для української літератури взагалі.

Збірка молодого поета В. Симоненка "Берег чекань" є найкращим свідомством перед цілим культурним світом, в яких незавидних умовах доводиться жити і творити нашим українським культурним діячам.

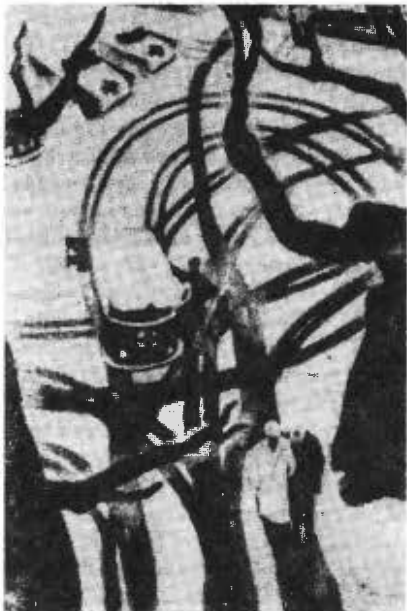
• Михайло Рудницький проти Виноградова в російській "Лит. газеті", в якій академік нарікає, що "деякі з літературних стилів радянської літератури явно відходять від реалізму..." і в них помічається "нахил до найвищого міхаєвського стилю, до найвищого технічного та абстрактного терміну". М. Рудницький пише,

У збірку увійшла стаття І. Кошелівця "У хороший Шевченків слід ступаючи", вибір поезій зі збірок "Тиша і грім" і "Земне тяжіння". Окрему увагу притягають поезії спотворені радянською цензурою і заборонені в УРСР, а таксамо щоденник В. Симоненка і додаток до збірника — "Друзі про В. Симоненка".

З вісток, які продираються з України, довідуємось, що в народі ходить в рукописах ще багато віршів В. Симоненка. Можна надіятись, що й вони зможуть бути колись опубліковані у вільному світі.

що він три дні читав поезії молодих поетів В. Коротича, В. Лущука, В. Коломійця, П. Караса, І. Жилленко й інших і через них три ночі не міг спати... Він домагається, щоб "не приймали до друку поезії туманних..." ("Л.У.", ч. 96, 1965 р.).

Дуже влучно і культурно від-

Заборонена в Україні
картина Ігоря Григор'єва
"Швидка допомога"

повів М. Рудницькому молодий поет з Дніпропетровська Віктор Корж, який про вищезгадану статтю пише: "М. Рудницький розчленовує поетичну картину на окремі шматочки, уламочки, супроводжуючи їх "уїдлихими" коментарями, щосили намагаючись іронізувати. Але ці дотепи викликають подив" ("Л.У.", ч. 100 1965 р.).

● В. Коротич спеціалізується в американській літературі. З кінцем січня відбулося в Києві засідання Секції Художнього Перекладу СПУ. На засіданні доповідь "Сучасна американська поезія" зробив В. Коротич. Він говорив зокрема про Уолта Уйтмена, якого характеризував, як "найдемократичнішого із співців нової доби, найбільш національного з усіх письменників США, в якого туга конденсація національного почуття новоствореної нації поєдналася з глибокою повагою до власного та до інших народів". Багато уваги В. Коротич присвятив також творчості Е. Дікінсона, Г. Браубеля, Е. А. Робінсона, Е. Лі Мастерса, Д. Гілла, К. Сандберга, Т. Еліота, Е. Луміса Пуїда, Д. Томаса та інших. На закінчення В. Коротич прочитав у власному перекладі віршовані кореспонден-

ції Дж. Апдайка про Київ. На засіданні з перекладами та переспівами американських поетів виступили також молоді поети Людмила Скирда, Іван Драч та інші ("Л.У.", ч. 9).

● Заборонена картина Ігоря Григор'єва. Недавно в Києві відбулась виставка етюдів київських художників. Всі майже картини були світлі і радісні. На цю виставку зголосив свою картину молодий художник Ігор Григор'єв. Полотно зветься — "Швидка допомога". Але всемогутче журі (цензура) не допустило цієї картини на виставку. Картина стала заборонена через те, що вона драматичного змісту, "спірна" і "неспокійна". Що представляє собою ця картина? Марія Скларська пише ("Л.У.", ч. 9), що кульмінаційним місцем картини є "сліди (машин швидкої допомоги), які так багато розповідають глядачеві, підказують швидкість руху машин, різкість їхніх поворотів, напружений, схвильований ритм благородної й драматичної праці лікаря швидкої допомоги, який завжди перебуває в бойовій готовості, аби захистити людину, що потрапила в біду". М. Скларська стає в обороні молодого художника і пише: "Лишається тільки один здогад: "Швидку допомогу" не прийнято на виставку через її зміст, через яскраво виражений драматизм, який виділяє її з-поміж інших праць і ставить картину в ряд "спірних", "неспокійних" творів. Звичайно, й цю тему можна було розкрити інакше, в оптимістичному ключі. Та це було б справою іншого художника. А Григор'єву правда життя відкрилася саме в такій ситуації, так він і передав її в своїй картині. І має на це повне право. Інакше він перестане бути самим собою, перестане бути щирим, а без щирости художній твір немислимий".

● Молода українська новела прямує в світ. З початком лютого відбувалась в Києві республіканська конференція прозаїків. Навій було сказано багато пересічного, але й багато можна довідатись цікавого. Цікавим є те, що

від назви "українські націоналісти" відпав постійний і незамінний епітет "буржуазні". В одному виступі молодий критик Б. Буряк говорив: "Українські націоналісти проповідують реакційну теорію "незмінності" психічного складу, заперечують історизм характеру". В іншому місці він говорив: "Іноді тусш запальні суперечки про те, якою мовою розмовляють у нас у трамваях чи на Хрещатику".

Про українську новелю декілька цікавих думок сказав молодий критик Роман Іванчук: "Передсім хочеться відзначити певне оновлення новелістичного жанру в українській літературі, а це якраз наштовхує на певні роздуми, теоретичні узагальнення. В новелі відчутні психологізм, відмова від канонізованої композиційної схеми, асоціативність образів, деталей, символіка. Про те, що раніше такі ознаки не завжди були в новелі, свідчить і реакція деяких критиків, які іноді дорікають письменникам: ми сформулювали певні визначення, довго над ними думали, а ви це руйнуєте, ваші новели не підходять під наші формулювання..." Р. Іванчук відмітив, що не зважаючи на деяку затримку, українська молода новела розвивається, а серед кращих її молодих представників відмітив Євгена Гучала, Валерія Шевчука, Володимира Дрозда й Юрія Ковалю.

● Традиційність чи новаторство? Вже від кількох років в Україні ведеться дискусія навколо новаторства в літературі. Літературний критик С. Трофимчук про це питання пише ("Жовтень", ч. 9, 1965 р.): "Яка ж поезія краща — та, в якій переважають "традиційні" мотиви, чи та, в якій більше "новаторських" формальних ознак? Іншими словами — яке співвідношення традиційного і новаторського можна вважати за ідеальну дозу сучасної поезії? Відповісти на це питання просто: найкраща поезія та, у якій взагалі не можливо провести межі між традиційними і новаторськими мотивами. Це мусить бути цілком новий, ще незнаний в історії лі-

тератури сплав, який добувається в горині серця митця...”

• **Торонто.** Виступ поетів Нью-Йоркської групи. 26 лютого відбувся на Торонтонському університеті Літературний Вечір поетів Нью-Йоркської Групи, який влаштував місцевий Український Студентський Клуб. Вечір відкрив Голова УСК-у Ігор Бардин, доповідь про традиції і новаторство в літературі виголосив голова ОУП “Слово” проф. Гр. Костюк, а свої поезії читали Патриція Килина й Юрій Тарнавський. Вечором кермувала Наталка Скочильяс.

• **Вінніпег.** Молода співачка Тетяна Шуфлин. Молода співачка Т. Шуфлин виступила в кількох місцевостях Канади зі своїм індивідуальним концертом, виконуючи цілий ряд чужих і українських

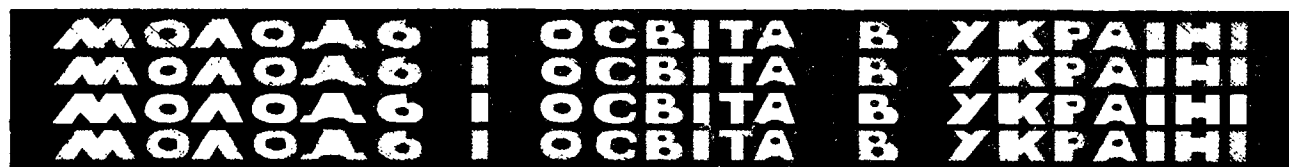
пісень. Виступи Т. Шуфлин критика сприйняла дуже прихильно, вішучи їй неабиякий успіх у співочому мистецтві.

Молода співачка студіювала музику й спів в Італії, закінчивши в минулому році академію співу в Римі у проф. Нефа, а згодом у проф. Фурьяна.

• **Балтімор.** Молодий піаніст Роман Рудницький. Молодий піаніст Роман Рудницький, відомий зі своїх численних виступів в Америці й Європі, підготував зараз свій докторат з музики на відомій Пібаді консерваторії. В першому кварталі цього року він дав два індивідуальні концерти в консерваторії, як рівнож виступав солістом на концерті симфонічної оркестри.

• **Нью Йорк.** Студентство дискутує проблеми мистецтва. 19 лю-

того відбулась в Нью Йорку Вищошкільна Конференція СУСТА, присвячена питанням мистецтва. Конференцію відкрив Ігор Чума, президент СУСТА, після чого виголосили доповіді проф. А. Малуца — “Митці, публіка і майбутнє”, проф. Д. Каранович — “Деякі напрями в давньому і новітньому мистецтві” і проф. І. Задорожний — “Проблеми української виконавчої музики”. Панелем, в якому взяли участь по-вижчі доповідачі, проводив Андрій Шуль і він був присвячений загальній темі — “Українське сучасне музичне і образотворче мистецтво: проблеми і перспективи”. Конференцію закінчено мистецькою програмою, в якій взяли участь молоді виконавці, зокрема студенти музичних коледжів. За-лю Конференції прикрашували образи молодих митців.

МОЛОДЬ РОЗКЛАДАЄ СИСТЕМУ

Бациль свободи — страшна зброя. В Радянському Союзі і в Україні, цей бациль свободи поширюється зі страшною швидкістю. І його вже жодна сила не в силі зупинити. Рух молоді в Україні йде рівнобіжно з молодечими рухами цілого світу. Сьогодні молодь стала величезним, а в багатьох випадках і рішальним чинником у боротьбі за свободу. Скільки в останніх роках у країнах Америки, Азії і Африки змінилось режимів, систем, диктаторів, завдяки революційності молоді.

В Україні молодь веде перед в поширюванні ідей свободи. Своїми поглядами, думками, навіть окремими акціями молодь стала розкладником комуністичної системи. Ці ідеї свободи не приходять зі Заходу (вони можуть бути лише підсилені нами), лише зроджуються в самому народі, стихійно, спонтанно, без чийх буть інспірацій.

Сьогодні єдина в Україні молодеча організація — комсомол стала анахронізмом часу, стала запереченням самого життя, самої молодости молоді. В очах української молоді комсомол став чимсь старим, вже давно майже забутим, відірваним від дійсності і сучасності. І лише страшними зусиллями влади і партії — комсомол ще животіє, але він все більше стає чужим, неприродним і зайвим у житті молоді.

Але чи загал молоді йде правильним шляхом в Україні? Ми не будемо давати відповіді на це

питання. Проте зачитуємо уривок з гуморески про сучасну молодь, батьків і комсомол, яку написав молодий письменник Андрій Крижанівський (“Ранок”, ч. 11, 1965 р.). В своїй дуже короткій, але глибокій своїми думками гуморесці “З життя”, молодий автор пише:

— Танцював твіста з Галкою?

— Та то не твіст, а “халі-галі”.

— Одна холера. Викаблугувався на шкільному везорі?

— Таке скажете, тату. Танцював. Все одно, як наш гопак, тільки без присядки.

— Так. І оце витанцював собі без присядки самі трієжки?

— Є така думка, тату, що трійка — оцінка задовільна.

— Таак. І в життя на трієжках підеш?

— Молодим усюди в нас дорога, тату.

— Тааак. Хто ж тебе виховував, іроде?

— Ви, тату, школа і комсомол.

— Таааак. З передовиць гешеш?

— Газета — наш друг і порадиш, тату.

— Тааааак. А якщо я тебе зараз паском по нульовому циклу?

— Не ті гаси, тату. Діти — наша радість. Ще Макаренко писав...

Непедагогічна батьківська длань важко впала нижче синівського поперека. З криком

“більше не буду” молодик вихопився з кульмінаційного моменту і з квартири.

А поруг жив типисьменник. І слухав пульс життя герез вібропанель. Зараз він пише роман “Конфлікт поколінь”.

І чи допоможе “важка батьківська длань”? Чи замкне уста молоді?

Головне: молодь знає речі, молодь багато навчилася, молодь думає, молодь живе життям мо-

лоді. Від комсомолу, почерез твист молодь прямує на барикади свободи.

Петро Красюк з села Висоцького на Ровенщині пише:

— Дух вільнодумства — небезпечний дух, І вільнодумна голова — пропаша.

Й розбити — вихід якнайкращий! —

Категорично стверджує Обух.

Т. Кульбак

● **Ідеї свободи непереможні.** Ідеї свободи все більше й більше захоплюють молодь. Багато уваги цій складній проблемі в підрадянській дійсності присвятив XI пленум ЦК комсомолу України, який відбувся в грудні 1965 р. в Києві. В постановках цього пленуму, між іншим, говориться: “...комсомольські організації не ведуть належної боротьби проти проявів буржуазної ідеології і моралі... Необхідно посилити боротьбу проти пережитків минулого в свідомості юнаків і дівчат, давати рішучу відсіч будь-яким спробам буржуазної пропаганди ідейно обеззброїти якусь частину нашої молоді, похитнути її віру в майбутнє. Треба виховувати в молодого покоління глибоку ненависть до ворогів комунізму...” Постанови пленуму комсомолу є такі шаблонні, такі відірвані від життя, що в них не видно най-

меншого прогресу і порівнюючи їх з попередніми, з перед десяти чи двадцяти років — вони своїм стилем і суттю нічим не різняться, не зважаючи на те, що за той час життя пішло далеко вперед.

З постанов можна довідатися дещо й цікавого: в Україні в останніх роках припинили свою діяльність політичні гуртки і клуби (1), закликається молодь готуватись засобом військово-політичного виховання до “захисту рідної вітчизни”, молодим митцям “наказується” застосовувати методи соціалістичного реалізму... (За “Р.О.”, ч. 101, 1965 р.).

● **Шкільництво України в цифрах.** В останніх семи роках (від 1958 до 1965 р.) в Україні, згідно з радянськими статистичними даними, було збудовано 6200 шкіл на 1 млн. 745 тис. учнівських місць, добудовано класних кімнат

в існуючих школах на 1 млн. 93 тис. місць, збудовано 19 тис. навчальних кабінетів і лабораторій, 12 тис. шкільних майстерень і 2300 спортивних залів. В 1965 р. відкрито 800 нових шкіл, 3770 нових класних кімнат, 1335 кабінетів і 320 спортивних залів (“Р.О.”, ч. 103, 1965 р.).

● **Критикують зміну програми навчання.** Професор Української сільсько-господарської академії Г. Ларін гостро виступив проти щорічних змін програм навчання. Він пише: “Не можна далі допускати щорічної зміни програм з історії КПРС, політичної економії, діалектичного та історичного матеріалізму”. Він стверджує, що програми рекомендовані в 1965 р. “не тільки не сприяють поліпшенню викладання суспільних наук, а навпаки, утруднюють його” (“Р.О.”, ч. 11).

СТУДЕНТСЬКІ КОНГРЕСИ

Восьмий Конгрес СУСК-у

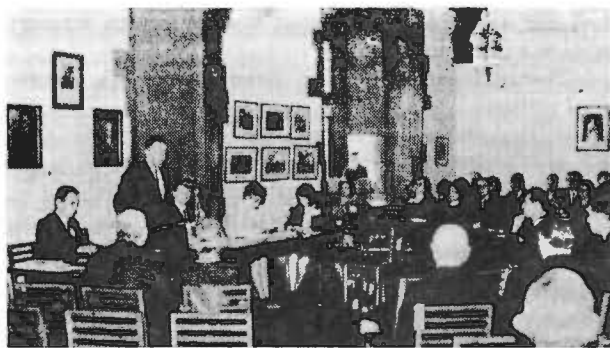
Восьмий Конгрес Союзу Українського Студентства Канади (СУСК) відбувся в Торонті 19—20 лютого 1966 р. Наради відбувалися в Інституті св. Володимира і в Гарт Гауз Торонтського університету.

Конгрес відкрив президент СУСК-у Андрій Григорович, який запросив до слова М. Плав'юка, віцепрезидента Централі КУК і президента УНО Канади. В своєму привітальному слові М. Плав'юк звернув увагу на відповідальність українського студентства супроти організованого українського життя в Канаді як майбутніх його провідників. Він підкреслив, що нові обставини, в яких прийдеться перебирати провід цього життя, вимагатимуть від його майбутніх провідників вкладу нового змісту, нової синтези, нових методів та ідей, які треба розвивати сьогодні.

Конгресом проводила Президія в такому складі: предсідник — Лев Виницький, заступник — Роман Мельник, секретарі — Тая Бойко й Марта Скоропад.

Конгрес вітали особисто: о. д-р О. Баран, — представник Високопреосвященнішого Митрополита Кир Максима, о. Й. Скакальський, представник Блаженнішого Митрополита Іларіона, д-р Я. Рудницький від Української Наукової Ради і УВАН в Канаді, Лев Виницький від Крайової Пластової Старшини в Канаді, Юрій Шимко і Омел'ян Коваль від ЦУ СУМ-у, Ігор Курилів від КЕ МУНО, д-р М. Гута від КЕ СУМ-у в Канаді, Петро Мельник від КУ СВУ, Анна Фігус від Братства св. Володимира, І. Кутах від Богословського Т-ва св. Андрея і Т-ва ім. Іларіона у Вінніпезі, Іван Боднарчук від Товарищення “Козуб” у Торонті.

Письмові привіти на VIII-ий Конгрес СУСК надіслали: дост. Л. Б. Пірсон, прем'єр міністрів Канади. Високопреосв. Кир Максим, Сенатор Павло Юзик, посол Михайло Стар, СУСТА, СУСТЕ (Європа), редакція “Смолоскипа” й “Українського Історика”, ТУСМ, УНС, ОУП Канади, КУ МУНО, ініціатори відбуття Світового Конгресу Українського Студентства, Інститут св. Володимира в Торонті.

VIII. Конгрес СУСК-у. Промовляє проф. Ярослав Рудницький. Сидять з-права до ліва: Лев Вікницький — голова президії, Роман Мельник — заступник, Тарас Войко і Марта Скоропад — секретарі.

У Конгресі брали участь 51 умандатованих делегатів з 54 голосами (з того 13 членів уступаючої Управи), репрезентуючи 887 членів, зареєстрованих у складових студентських Клубах.

Під сучасну пору нараховують приблизно 3,200 українських студентів у канадських університетах на 158 тис. студуючої молоді у тій країні. Конгрес затвердив прийняття до СУСК трьох нових членів, а саме: УСК при університеті у Ватерло, УСК при університеті у Лейкхед (Порт Артур) і УСК в Ошаві.

Під час Конгресу працювали такі Комісії: а) Верифікаційна (голова — Я. Сабат, члени — Х. Сабат, Р. Федина, І. Стецюра), б) Програмова (голова — Л. Жила, члени — С. Кузь, Р. Петришин, А. Береза), в) Статутова (голова — І. Стецюра, члени — П. Чумах, Б. Сорочівський) г) Фінансова (голова — Р. Кордюк, члени — В. Чубатий, О. Кутовий, Х. Смольська, г) Номінаційна (голова — П. Ліщинський, члени — Я. Сабат, Р. Мельник, М. Галан, С. Скоропська), д) Резолюційна (голова — Ю. Шинько, члени — І. Войківська, Л. Горіх, Р. Петришин.).

VIII-ий Конгрес прийняв окрему резолюцію, проголошуючи 1966 рік, як рік присвячений студіям життя і творчості Михайла Грушевського і закликаючи українське студентство Канади до студій владу в українську культуру цього визначного сина України.

Конгрес заслухав і прийняв присвяту в 50-річчя смерті Івана Франка, предложену Конгресові особисто донькою поета Панею Анною Франко-Ключко. Ця присвята звернула увагу на цілу низку цікавих і малознаних моментів з багатого й бурхливого життя поета.

Головну доповідь VIII-го Конгресу виголосив проф. д-р Ярослав Рудницький. Проф. Я. Рудницький характеризував величезні подвиги Івана Франка як енциклопедиста й ерудита та Михайла Грушевського, як спеціаліста — сьютетника, які були творцями великих діл їхнього часу і які не обмежувалися до кабінетної праці науковців, хоч такими були в повному значенні цього слова, а шукали примінення своїх ідей і їх реалізації, коли на

це прийшла "велика потреба". Доповідач бачив велике завдання студентства "черпати з глибини", ідучи в життя і шукати синтези, пов'язання української спадщини в Канаді.

За Управу звітували Президент СУСК Андрій Григорович і фінансовий референт Роман Максимів. А. Григорович подав обширний звіт, в якому характеризував намагання СУСК нав'язати зв'язок і співпрацю із складовими клітинами, що не вповні вдалося осягнути. Однак Управа зареєструвала поважні досягнення своїм виступом перед Комісією Двомовності і Двокультурності в Канаді друком цікавих публікацій про Михайла Грушевського та внутрішніх публікацій для вжитку членів і Управи СУСК. За академічний Секіорат СУСК звітував д-р Я. Рослицький, який звернув увагу на деякі недомагання в діяльності СУСК за минулу каденцію і вказав на потребу організування конференцій, які були б відсіттю на сучасні широко розповсюджені комуністичні впливи в академічному житті. Він вказав теж на потребу поживити старання на видавничому відтинку (Вюлетень СУСК, інформаційна служба СУСК) і відновлення діяльності ЦЕСУС-у.

За Контрольну Комісію звітував Я. Сабат. Після його звіту VIII-ий Конгрес ухвалив абсолюторію уступаючій Управі СУСК.

У дальшому перебігу — Конгрес заслухав цікаві інформації про діяльність місцевих клітин СУСК, які діють в поодиноких місцевостях.

Б. Вальків звітував про працю студентства в Монреалю, яке zorganizоване в сімох Клубах і Товариствах та з рамені координаційного комітету СУСК має свою власну постійну радієву програму (вже було 63 авдіцій). Сталою імпрезою вже від 1953 р. є в Монреалі "Українські Тижні", влаштовувані при університетах Мек Гілл і Сер Джордж.

Ігор Бардин, який звітував про діяльність українського студентства в Торонті, вказав на ряд досягнень Торонтського УСК-у, які включали доповіді, поїздки та видавничу діяльність.

П. Ліщинський інформував Конгрес про діяльність УСК при університеті у Ватерло, який влаштовує концерти і мистецькі виставки в рамках своїх "Українських Тижнів".

О. Чубатий інформував про діяльність СУСК у Вінніпезі, якого найімпозантнішою і найзамітнішою дією є zorganizовання студентського хору, який саме на час Конгресу приїхав до Торонта зі своїм концертом.

УСК при університеті Західного Онтаріо, згідно з інформаціями, які подав С. Кузь, уряджує "Українські Тижні" ще від 1959 р., а минулого року при допомозі свого академічного дорадника д-ра С. Рослицького впровадив вечірні курси української мови.

Подібні успіхи в заведенні української мови, як акредитованого предмету на університеті, має новостворений Клуб при університеті Лейкхед (Порт Артур), про який звітував Р. Петришин.

Амбіцією УСК при університеті Мек Мастер,

за який звітувала І. Бойківська, є також добитися вже в наступному році української мови, як акредитованого предмету. Крім того цей Клуб веде цікаву і обширну програму з доповідями, концертами й дебатами.

Звіти й дискусія виявили на Конгресі широкий діапазон проблем і зацікавлень, які були окремозглядані на комісіях.

Другий день нарад розпочався звітами конгресових комісій. За програмову комісію звітував її голова Л. Жила. Конгрес прийняв доволі широкий план діяльності Управи СУСК на черговий період, що включало поширення членства і творення нових клубів при університетах, посилення зв'язку з членством та зовнішніх зв'язків, а зокрема з ЦЕСУС-ом, СУСТА і СУСТЕ, відновлення домагань СУСК-у про місце в президії КУК, пошвавлення пресової і видавничої діяльності, відновлення Бюлетеня та Інформаційної Служби СУСК і видавання річника СУСК з інформацією про градаунтів, діяльність Управи і клітин СУСК

Найімпозантнішою запланованою акцією буде семінар студентства з нагоди 100-річчя Канади в 1967 р. Дальші плани включають старання в справі заведення курсів українознавства і координація стипендіальної акції.

У результаті звіту статуткової комісії прийнято резолюцію вибрати постійну статутову комісію СУСК, зложену з трьох осіб — І. Стецурні (голови), Б. Сороківського і П. Чумака (членів), яка переведе ґрунтовну студію статуту і зладить пропозиції на зміни, які будуть переслані членам перед наступним Конгресом.

Конгрес прийняв звіт фінансової комісії, за яку звітував Р. Кордюк і бюджет в сумі 18 тис. доларів. Найбільшу рубрику в бюджеті (16 тис. дол.)

становить запланований семінар, на який проєктвано отримати підтримку від федерального уряду.

Звіт резолюційної комісії склав її голова Ю. Шимко. Резолюції охоплювали основні ствердження відношень СУСК до цілей української еміграції та української спільноти в Канаді і в справах української мови і духовости та низку конкретних акцій і постанов відносно напрямку діяльності нової Управи СУСК. Резолюції були прийняті в цілості й передані до остаточної редакції Управі в порозумінні з Президією Конгресу і головою Резолюційної Комісії.

VІІ-ий Конгрес СУСК вибрав нову Управу СУСК в такому складі: Л. Жила — президент, О. Чубатий — віцепрезидент для зовнішніх справ, Б. Сороколит — віцепрезидент для внутрішніх справ, М. Цмоць — секретар протоколів, І. Комаринський — секретар кореспонденції, Х. Спольська — архівар, О. Іванчук — фінансовий реф., Ю. Шимко — культурно-освітній реф., Л. Глинка — студійно-допомоговий реф.

До Контрольної Комісії вибрано: П. Ліщинський — голова, Я. Сабат, М. Скорупська, Ю. Бабій, Р. Мельник, члени.

До Управи входять також голова попередньої Управи СУСК А. Григорович і як віцепрезиденти голови Відділів СУСК. На пості голови Академічного Сеніорату СУСК, Конгрес потвердив д-ра Я. Росляцького.

Конгрес закрав новообраний Президент СУСК — Л. Жила год. 2.15 пополудні, а в год. 3-ій в залі УНО відбувся Студентський Концерт, влаштований силами УСК-у з Вінніпегу.

Лев Винницький — Предсідник Конгресу СУСК
Тетяна Бойко — секретар

ХРОНІКА УКРАЇНСЬКОГО СТУДЕНТСЬКОГО ЖИТТЯ

УКРАЇНСЬКЕ СТУДЕНТСТВО ВШАНОВУЄ ПАМ'ЯТЬ КРУТЯНЦІВ

До редакції "Смолоскипа" наспіло багато відомлень про вшанування українською студіючою молоддю пам'яті Крутянців. Це вже стало традицією, рік-річно віддавати честь тим нашим ровесникам, які стали в обороні Української Народньої Республіки і полягли смертю лицарів на засніжених полях біля станції Крути. Ми маємо відомості, що цей культ Крутянців поширюється також серед молоді в Україні. Щоб перешкодити поширюванню цього культу — більшовницька влада хоче докзати, що під Крутами російськими червоними ордами командував не Муравйов, а син нашого письменника Михайла Коцюбинського — Юрко, який в той час справді перейшов на сторону ворога і займав високі пости в тогочасному уряді УРСР. Про це навіть заговорив ківський журнал "Україна" (ч. 49, 1965 р.), опублікувавши

пісню — фальшивку в російській мові (!!), яку нібито мала співати "українська червона армія":

Собирает Коцюбинский
Красные полки
Занимает Нежин, Бахмач,
Станцию Крути.

Приписування Ю. Коцюбинському безпосередню участь у Крутянському бою по стороні більшовників — є новістю в соте перероблюванні більшовницькій історії. Але й це не має суттєвого значення, якщо б воно так справді було.

Ми можемо ствердити одне: більшовникам не вдасться знищити серед української молоді культу Крутянців, і як довго буде жити українська нація, так довго цей культ буде жити в народі.

Українська молодь і студентство, як у попе-

редніх роках, так і в цьому, гідно ашанували пам'яті Крутянців.

● **Ньюарк.** Українська Студентська Громада відзначила Крутянську річницю 6 лютого оригінальною імпрезою – постановкою триактової п'єси про битву українських студентів з більшовиками, яку написала студентка Ірина Постолюк. П'єсу підготував студент М. Бокало, сцену оформила Хр. Головачук, а світляними ефектами керував Орест Леськів.

У п'єсі активну участь брали С. Татаренко, Р. Гой, М. Процюк, Марія і Мирон Гарматій, В. Сигалів, Л. Терешук, О. Віршук.

З нагоди Крутянської річниці просадник Ньюарку й Ірвінгтону проголосив річницю Крутянського бою — Днем Українського Студента.

● **Мюнхен.** Український Технічно – Господарський Інститут відзначив річницю бою під Крутями доповіддю інж. С. Довгала, який був помічником командира Київського Студентського Куреня. Доповідь відбулась в Домі Української Науки і в ній було наświetлено багато маловідомих або взагалі невідомих деталей з організації Студентського Куреня і його боротьби з більшовиками.

● **Чикаго.** 6 лютого молодечі й студентські організації Чикаго — МУН, ОДУМ, Пласт, СУМА, "Обнова", ТУСМ і УСТ спільно відзначили річницю Крутянців спеціальною імпрезою. Святочну академію відкрив М. Куляс, доповідь виголосив Ю. Миськів, а сцену оформив О. Боровський. В мистецькій частині академії виступав струнний ансамбль ОДУМ-у під керівництвом А. Луппо, молодий квартет ОДУМ-у і дучова оркестра СУМА під керівництвом М. Голіяна. Вірш А. Косовської "Крутянцям" декламував Л. Округ.

Напередодні Академії відбулися панахиди в місцевих українських церквах, в яких організовану участь взяли члени молодечих організацій.

● **Вінніпег.** Святочну Крутянську Академію влаштував Відділ СУСК-у 6 лютого. На тлі студентського хорі зі вступним словом

до присутніх звернувся голова УСК-у В. Чубатий, після чого відомий студентський хор виконав пісні — "Ой на горі" й "Живи Україно". Святочну доповідь виголосив студент Ігор Карп'як. Мистецьку частину заповнили окремими точками—студентський хор під керівництвом Юрія Гнатюка, сценічна картина з нашої історії, і фортепіановий дует симфонії Бетовена, яку виконали Вірлана Кисілевська й С. Сежайко.

● **Рим.** 30 січня питомці української Семінарії св. Йосафата в Римі відзначили спеціальними святочними сходами річницю української державності і бою під Крутями. В святі взяв участь Архієпископ Кир Іван Бучко, о. д-р М. Марусин і отці настоятелі Семінарії. Сходина відкрила молодий питомець з Бразилії Маріян Чайковський, а святочну доповідь виголосив Петро Стецюк з Канади. Мистецьку частину заповнив виступ хорі питомців під керівництвом Івана Дацька з Англії.

● **Бюффало.** Українське Студентське Товариство в Бюффало дуже оригінально відзначило річницю Крутянського бою, виносачи його всеціло на чужинський американський форум і пов'язуючи його з проблемами сучасного світу.

Крутянське відзначення відбулося 20 січня в конференційній залі Нортон, на місцевому університеті, вступним словом голови УСТ Л. Зобніва, який говорив: "Для відзначення річниці бою під Крутями є присвячена ця доповідь (проф. Лева Добрянського, голови УККА) — "Комунізм, поневолені нації і В'єтнам", щоб ашанувати цих героїчних студентів, які сорок вісім років тому боролись за вільну, демократичну і самостійну Україну, відважно боролись до загибелі, щоб їхні землі могли жити в мирі, свободі і гідності. Ця доповідь є присвячена також всім воїнам, які борються у В'єтнамі, щоб ми могли жити у свободі".

Проф. Л. Добрянського представив і був передсідником вечора д-р Батлер, керівник еконо-

мичного департаменту університету. Виступ проф. Л. Добрянського був широко коментований місцевою пресою і передаваний через радіо і телевізію. Серед присутніх був колишній президент СУСТА В. Прибила, бувший голова УСТ — Т. Тарнавський і багато визначних діячів американського і українського організованого життя.

Підготовчий комітет виступу проф. Л. Добрянського очолював Богдан Бейгер.

Крутянські святкування в Бюффало мали величезний успіх і вони відбувались під знаком підтримки американської політики у В'єтнамі, боротьби з комунізмом і за визволення поневолених націй.

● **Балтімор.** 26 лютого Українська Студентська Громада влаштувала Крутянську Академію з доповіддю віцепрезидента СУСТА для культурно-освітніх справ А. В. Шуля. Академію відкрив голова УСТ А. Чорнодольський, а в мистецькій частині виступила відома наша молода піаністка Жданна Кравців з Філадельфії, яка виконала композиції В. Барвінського і Ф. Шуберта. Вірш В. Янова — "Бій під Крутями" декламували Марійка Зелінська й Ірина Притула.

● **Монреаль.** 6 лютого Відділ СУСК-у відмітив річницю Крутянського бою спеціальною і багатою програмою. Святочну Академію розпочато повторенням спеціальної радіопередачі, до якої текст і музичне оформлення підготував Борис Будний, а участь у передачі брали В. Пергат, Б. Будний, Ю. Горонович, В. Цвітко, Б. Марків. Вступне слово виголосив голова Відділу СУСК-у Б. Вальків, а головну доповідь — Роман Сеньків. Славка Максимів декламувала на тлі студентського хорі під керівництвом о. В. Бригнєвського. В дальшій частині програми цей же хор виконав кілька українських пісень, як рівнож під керівництвом І. Короля було поставлено декільку картин з драми К. Буревія — "Павло Полуботок". Участь в цій оціні брали Б.

Будний, Б. Гринцай, Ю. Горонович, В. Цвітко і В. Пергат.

● **Ютіка.** Українські студенти Ютіки відмінили річницю бою під Крутами статтею студента місцевого коледжу Юрія Савицького в американській газеті "Дейлі Пресс", яка появилася 28 січня і була присвячена Крутянцям.

● **Дітройт.** 6 лютого відбувся в Дітройті студентсько – молодіжний Апель, присвячений Крутянцям. В Апельі взяли участь СУМА, УАТ "Зарево", Пласт і ТУСМ. Апелем командував І. Іванницький і Р. Стефанюк. Доповідь про бій під Крутами виголосила Д. Гуляк, а Остап Квітковський відчитав спеціальний лист – резолюцію, яку вислано до Білого Дому, Губернатора Мічигену і Об'єднаних Націй. В резолюціях говориться, що українське студентство Дітройту повністю підтримує американську політику у В'єтнамі і "всюди там у теперішньому світі, де є захищені людські права і ті принципи, за які згинули молоденькі оборонці Крутів". Дальшу частину Апелью вповнювали різні мистецькі точки (декламації, пісні, збірні реценції) молоді й студентства.

— ● —

● **Боффало.** Андріївський Вечір УСТ. 11 грудня 1965 р. з ініціативи УСТ та при співучасті Об'єднання Українських Лікарів й Інженерів відбувся традиційний Андріївський Вечір. Вечір відкрив Зенон Депутат, а зі словом до присутніх про Андріївські традиції звернувся голова УСТ Любомир Зобнів, повідомляючи про вибір колишнього голови Тадея Тарнавського хрищенням батьком УСТ. Присутні прийняли це радісним оплеском і співом "Многая літа". Т. Тарнавський був три роки підряд головою УСТ, головою культурно – освітньої комісії СУСТА в часі головства В. Прибилин і видавцем брошур про Крутів. На вечорі зі словом виступив д-р Р. Топольницький й інж. О. Криницький, після чого були Андріївські гри й забави: Оля Алексєвич і Марія Швець – ворожили, З. Депутат, О. Мохнач, В. Остапович і Ю. Кузьмич грали під звуки гітар, співали ук-

раїнські пісні разом з усіма присутніми. Хрестя Дзюба й Оля Шепелява приготували перекуску. Вечір закінчено дружнім співом "Ніч вже йде".

● **Баня Люка (Югославія).** Українські студенти за працею. Група українських студентів югославських вишніх і середніх шкіл дала почин скликати конференцію югославських українців в цілі пошвавлення культурно – освітньої праці. Про цю студентську молодь "Руське слово" (з 1-го січня) пише: "Оживити культурно – освітню діяльність постановили українці студенти майже всіх університетів. Така серйозна постанов студентів русинів – українців знайшла прихильний ґрунт на всіх ґрунтах, де живуть українці в Югославії". У висліді конференції створено Українську Культурно – Просвітню Раду з осідком в Баня Люці.

● **Торонто.** Динамічна діяльність УСК-у. Український Студентський Клуб в Торонті, який очолює Ігор Бардин, є зараз чим не найбільш активним студентським осередком на чужині. В останньому часі УСК провів таку діяльність:

— 2 грудня 1965 р. відбулася доповідь Ю. Дуравця про його подорож в Україну, яка була ілюстрована численними прорізками;

— 19 січня відзначено 110-річчя з дня народження і 50-річчя з дня смерті Івана Франка доповіддю головного департаменту славістики в МекМастер університеті проф. Люї Шайна на тему "Іван Франко — поет і патріот".

— 18 лютого відбувся традиційний бенкет – бал ґрадуантів Торонтських вишніх шкіл, в якому взяло участь 46 ґрадуантів і 300 представників українських церков, суспільно-громадських і студентських організацій. Офіційну частину бенкету відкрив голова УСК-у Ігор Бардин, а головну промову виголосив проф. Володимир Шелест. Від ґрадуантів промовляв Б. Онцишук, а керівником вечора був Зенон Мазуркевич.

— 19 лютого відбувся в Торонті студентський бал з нагоди Конгресу СУСК-у, а 20 лютого — величавий концерт студентського

хору з Вінніпегу, на якому було понад 750 присутніх.

УСК в Торонті має 307 зареєстрованих студентів, з того лише понад сто платять свої членські вкладки. Не зважаючи на це, загаль студентства бере активну участь в усіх імпрезах і вечорах УСК-у.

● **Оттава.** 10-ліття УСГ. З нагоди свого десятиліття Українська Студентська Громада влаштувала 11 лютого бенкет і забаву. На вечорі промовляв голова УСГ Є. Степчук, головним промовцем був проф. К. Віда, а бенкетом проводив Л. Жила. Підготовчий комітет очолював Олег Кутювий.

● **Боффало.** Новий осередок ТУСМ. Група студентів, які не входять в склад місцевого студентського товариства УСТ, створили 1-го січня осередок ТУСМ-у, в склад управи якого входять: М. Михаськів — голова, Х. Була — заступник, Л. Чучман — секретар, А. Мосійчук — ідеологічний реф., І. Мороз — пресовий реф.

● **Стейт Колледж, Па.** Новий Український Студентський Клуб. Заходами українського студентства місцевого Пенн Стейт Університету створено в грудні 1965 р. Український Студентський Клуб, як першу українську студентську організацію в історії цього університету.

● **Міннеаполіс.** Міннесотський університет вішанував проф. О. Грановського. 16 січня відбулось відкриття Українського Відділу в еміграційних архівах Міннесотського університету, який був оснований завдяки переданню проф. Олександром Грановським своєї великої бібліотеки. З нагоди цього відкриття відбулась спеціальна церемонія з промовою д-ра Е. Б. Стенфорда, директора університетської бібліотеки, який відзначив заслуги проф. О. Грановського. Зі словом виступив також проф. О. Грановський, який сказав, що ціллію його життя була служба народові з бажанням волі для українського народу в Україні. З нагоди відкриття цього Українського Відділу було влаштовано в університетських залах

виставку української мистецтва, що патрунував Український Студентський Клуб. Цю подію в Міннеаполісі широко коментувала місцева преса, радіо й телевізія. На наступний день 17 січня — проф. О. Грановського вшанував також Міжнародний Інститут на своїх 46-річних загальних зборах, вручивши йому американський прапор з відповідним написом.

● **Ньюарк.** Студенти — українцям у В'єтнамі. З ініціативи Української Студентської Громади в Ньюарку зібрано 206 дол. для українців, які борються в американському війську проти комуністичних партизанів у В'єтнамі. Гроші були передані 20 січня майорові Ньюарку Г. Аддонізові. Збірку заініціював студент Мирон Леськів, а допомагали йому студентки М. Процюк, Л. Янів, Л. Гук, І. Постолок, В. Сигалів, О. Вірчук і інші.

● **Філадельфія.** Закрито курс української літератури. В біжучому семестрі закрито курс української літератури на Пенсильванському університеті, який вів проф. Г. Луїжницький від 1959 р. Це припинення спричинене браком студентів і фондів на стипендії. Курс української мови на цьому ж університеті, який веде д-р Наталія Пазуняк, продовжується далі.

● **Пітсбург.** Студентський мальконтент. В органі забезпеченого товариства Українська Народна Поміч — "Українське Народне Слово" (з 3 і 10 лютого) — появились своєрідні "спомини" під претекстним заголовком "Останні акорди діяльності ЦЕСУС-у" (причинки до історії СУСТА) відомого традиційного студентського мальконтента Зенона Р. Винницького, які є повні злоби, соковитих епітетів і прямо якоїсь врожденної ненависті до українського організованого студентського життя.

● **Едмонтон.** Зустріч випусників "Обнов". 5 лютого відбувся бенкет, влаштований ТУСК "Обновою" для цього річних випусників високих шкіл. Зі словом до присутніх звернувся Владика Ніл, а головну промову про перших

українців у Канаді виголосив адв. Ю. Жозак. До випусників говорила А. Скрипитейко, а від студентів — В. Середа. Бенкет, в якому взяло участь понад сто гостей, підготував О. Куріло, а господарем бенкету був В. Кудрик.

● **Дітройт.** Клітина "Зарева" за працю. 7 січня нещодавно створена клітина "Зарева", яку очолює Остап Квітковський, влаштувала Різдва зустріч, з українськими колядками, танцями та при добірному буфеті, який приготувала Д. Гелемей.

Клітина почала видавати свій інформаційний листок, в якому інформує своє членство про завдання "Зарева" та біжучі справи.

● **Балтімор.** XI-ий Академічний Вечір "Зарева". 12 лютого в Балтіморі відбувся перший в цьому сезоні і XI-ий з черги — Академічний Вечір, присвячений загальній темі "Майбутнє України в перспективі світових подій". Вечір відбувся у формі дискусійного форуму і в ньому взяли участь: студент Ньюко Марковський — "Чи можна дійти до визволення України шляхом еволюції", інж. В. Гасюк — "Чи можна дійти до визволення України шляхом революції", інж. Т. Хархаліс — "Україна і розходження в комуністичному блоці", Слава Зелінська — "За яке майбутнє змагатися для українців в США?", д-р Юрій Криволап (ОДУМ) — "Світовий Конгрес Вільних Українців в аспекті визвольної боротьби України". Учасники форуму висловили ряд оригінальних і цікавих думок і пропозицій. В другій частині Вечора відбулись запити й дискусія, після чого була перекуска.

● **Мюнхен.** Організується студентський гуртожиток. З ініціативи шкільної ради ЦПУЕН роблять заходи, щоб осінню цього року відкрити в Мюнхені гуртожиток для учнів місцевих гімназій і середніх фахових шкіл. Гуртожиток буде під українським зарядом і всі його мешканці будуть зобов'язані вивчати рівночасно предмети з українознавства.

● **Торонто — Воффело.** Співпраця двох Студентських Клубів.

26 лютого Голова УСК-у в Торонто Ігор Бардин і Голова УСТ в Воффело Любомир Зобнів підписали "Пакт дружньої співпраці" під кличем — "Спільним шляхом до спільної перемоги". Цей небуденний пакт між двома студентськими осередками підписано в душі "Пан-американського акту українських студентів" з 14 квітня 1962 р. (дивись "Смолооскип" за травень-червень 1962 р.). В цьому акті говориться про спільні завдання: 1. "Як дві Сестри — Громади посилити дружні відносини між членами наших Товариств"; 2. Через спільні конференції, з'їзди та виступи прелегентів, зміцнити співпрацю наших Громад в освітній і культурній діяльності; 3. Допомогати собі морально, а коли потрібно то й матеріально, в наших стремліннях до здійснення ідеалів студентства українського походження на Північно-Американському Континенті".

● **Воффело.** Студенти висвітлюють фільм "Скарби України". 2 березня Українське Студентське Товариство в Воффело висвітлює фільм "Скарби України", реалізуючи свою працю в діяльності пізнання української культури. У фільмі були показані — український народний одяг, пісні, танці і звичаї. Висвітленням фільму займався голова Культурної Комісії УСТ Богдан Бейгер, а з заключним словом виступив голова УСТ Л. Зобнів, інформуючи про майбутні плани Товариства.

● **Лондон (Канада).** Студенти влаштували "Український тиждень". На місцевому університеті і в самому Лондоні, заходами Українського Студентського Клубу відбувся "Український Тиждень". Програма Тижня розпочалась 5 лютого великим концертом з участю співака П. Радка, скрипалі О. Брезденя, жіночого квартету "Верховина" і танцювального ансамблю "Верховинці". 8 лютого влаштовано панель на тему "Моральна роль українського студента на чужині". 10 лютого відбувся прилюдний змаг доповідатів, в якому перше місце здобув Роман Федина за свій виступ на тему "Українці в Канаді та їх успіхи", і В. Жилавий (англійською мовою)

за доповідь на тему "Іван Франко". 12 лютого відбувся баль "Золотий черевичок", на якому вбрано королевою студентку Ірину Пирожак з Торонта.

● **Урбана. Українська виставка.** Від 15 січня до 15 лютого відбулась на Іллінойському університеті українська виставка, присвячена 350-літтю заснування Київської Академії. Виставка, яка охоплювала українське мистецтво, стародруки і різні видання, була влаштована за старанням д-ра Дмитра Штогриня і її жваво коментувала місцева американська преса.

● **Едмонтон. Київські професори на Альбертському універси-**

теті. На Альбертському університеті біля сто студентів вивчають українську мову й літературу. Українські курси ведуть проф. Я. Славутич, Т. Карлтон, І. Шанковський, д-р О. Старчук, а також О. Март'янова, яка прибула з Києва шляхом культурного обміну. На слов'янському відділі викладає також українка з Києва проф. З. Тростянська.

● **Ньюарк. "Зарево" влаштувало — "Бунт молоді".** 12 березня заходами УАТ "Зарево" влаштовано дискусійний форум на загальну тему "Бунт молоді". Вечір відкрила голова Клітки "Зарева" Р. Букшована, а ним проводив, як медіатор, інж. Л. Калінич. В програмі форуму вголо-

сили доповіді др Юрій Криволап — "Молодь — предвісник нових ідей", Оксана Бакун — "Підсоветська молодь і сучасні ідеології", д-р Оля Репатило — "Наша молодь в краю і на еміграції", Марко Царинник — "Барикади чи бітніки". Дискусанти розглянули становище української молоді в підсоветській дійсності, саму суть бунтів молоді та відношення її до старшого громадянства. Деякі виступи учасників форуму, так і чисельно зібраних присутніх, були досить різкі, що було доказом існування цієї проблеми не лише в чужинців, але й у нас. Вечір закінчено жвавою дискусією, в якій брало участь біля двадцять осіб.

нові числа студентського — будань

● **"АЛЬМА МАТЕР"** — журнал питомців Української Папської Колегії св. Йосафата в Римі. Редагує редакційна колегія. Стр. 72. Циклістич. Ч. 2 — 3 (34), рік 12, грудень 1965 р. **Зміст:** М. М. — "Христос родився" (вірш), М. М. — "На маргінесі однієї Конференції", Я. Крех — "До Спасителя" (вірш), "Теологічні принципи про відпусту", "З новим роком" (вірш), "Молитва Кир А. Шептицького", "Молитва за Кир Андрея", о. М. Маруси — "І Ти, отроча, пророк Вишнього наречешся", В. К. — "Вакац. шляхами", А. Малишко — "Мандрі" (вірш), "На слідах грецької культури", П. Згвеліа — "Вакації в Маквіллер", "Каштановий вечір" (гумор), "Пісня на честь наших священників" (жарт), Я. Креховецький — "Людина є тим, до чого прагне", "Ієрейські свячення", Д. Сенів — "Українці в Австралії мають свого священника", Хроніка, Я. С. — "Марійський куток", "Стан питомців академічного року 1965-66 в Колегії".

● **"СТУДЕНТСКА ДУМКА"** — сторінка Головної Управи ТУСМ-у. Редактор Тетяна О. Рогатинська. Ч. 1 (38), рік, IV, січень 1966 р. Детройт — Торонто (додаток до "Гомону України", з 29 січня 1966 р.). **Зміст:** ТОР — "IV. Універсал і бій під Крутами", М. Парфанюк — "Віра без діл мертва", Хроніка ТУСМ.

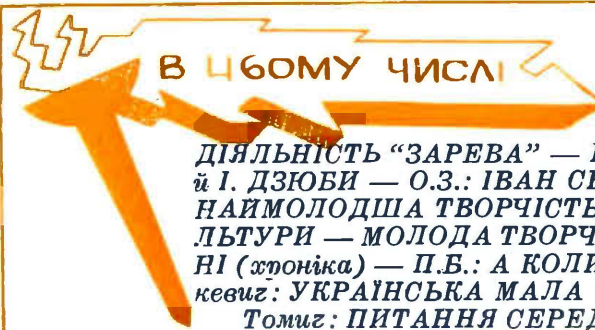
● **"СТОРІНКА ЗАРЕВА"** — сторінку "Зарева" редагує з доручення ЦП ОУАТ "Зарева" Пресова Комісія в складі: П. Дорожинський, А. Процик, В. Кейс (Додаток до "Свободи" з 11 лютого 1966 р.). **Зміст:** "Після з'їзду", П. Дорожинський — "Академічний Вечір в Нью Йорку", О. Бакун — "Високошкільні Дні "Зарева", О. Зінкевич — "Вечір присвячений пам'яті В. Симоненка", "В Дітроїті засно-

вано нову клітину "Зарева", Ю. Мирчак — "Виграні нагороди Студентського Фонду", Хроніка.

● **"СТУДЕНТСЬКЕ СЛОВО"** — редагує колегія з рамені Пресової Комісії СУСТА. Редакційна колегія: О. Сацюк, Н. Томич, А. Шул. Гол. редактор: С. Луцька. Ч. 6 (96), рік XIII (додаток до "Свободи" з 5 березня 1966.). **Зміст:** "29. I. 1918—29. I. 1966", "З канцелярії СУСТА", Р. Б. Волинець — "Засновник та головний редактор "ПІБ" за президентури В. Приблик — головою УСТ в Боффало, Н.Й.", Н. Т. — І. Д. — "Як працює УСТ у Трой", З. Цябик — "Організаційні сходина студентів Ютики, Н.Й.", "Високошкільна Конференція СУСТА", Б. Скальчук — "Загальні Збори УСГ у Філадельфії", Л. Зобнів — "Номінація хресного батька УСТ — Боффало, як одна з точок Андріївського Вечора", "Конгрес проти урядового проекту зменшити допомогу школам", О. Стефанович — "Крути" (вірш).

● **"ЗАРЕВО"** — організація українських студентів. Інформаційний листок клітки "Зарева" в Дітроїті. Ч. 1, рік I, листопад — грудень 1965 р. (англійською мовою). **Зміст:** Історичний нарис про "Зарево", "Чому вступати до "Зарева", склад Управи "Зарева" в Дітроїті, календар імпрез.

● **"СТУДЕНТСКА СТОРІНКА"** — видає редакційна колегія при Осередку ТУСМ-у в Нью Йорку. Рік I, ч. 1 (додаток до "Шляху Перемоги" (Мюнхен) з 30 січня 1966 р.). **Зміст:** В. Будзак — "Січневі роковини", І. Нестерчук — "Про IX. Конгрес ТУСМ-у", І. Н. — "Становище студентської молоді", П. Вітюк — "Атеїзм в американських школах", Х. Губіцька — "Визвольна політика як альтернатива", В. Драбик — "Що з філософії", В. Б. — "Інтерв'ю про політику у В'єтнамі", В. Янів — "Крути" (вірш), "З діяльності осередку".

В ЦЬОМУ ЧИСЛІ

О. Шевченко: В РІЧНИЦЮ С. ПЕТЛЮРИ — Оля Репетило: БУНТ МОЛОДІ — БУНТ МОЛОДІ В ДІТРОЙТІ — Володи мир Бакум: ЗА КОНКРЕТНУ ДІЯЛЬНІСТЬ "ЗАРЕВА" — В ОБОРОНІ І. СВІТЛИЧНОГО й І. ДЗЮБИ — О.З.: ІВАН СВІТЛИЧНИЙ, ІВАН ДЗЮБА — НАЙМОЛОДША ТВОРЧІСТЬ НА ЧУЖИНІ — СТЕЖКИ КУЛЬТУРИ — МОЛОДА ТВОРЧІСТЬ В УКРАЇНІ Й НА ЧУЖИНІ (жпоніка) — П.Б.: А КОЛИ Б ПРИЇХАВ НАШ? — О. Зінкевич: УКРАЇНСЬКА МАЛА СЕМІНАРІЯ В РИМІ — Нестор Томиз: ПИТАННЯ СЕРЕДНЬОШКІЛЬНОЇ МОЛОДІ

О. Шевченко: В РІЧНИЦЮ С. ПЕТЛЮРИ — Оля Репетило: БУНТ МОЛОДІ — БУНТ МОЛОДІ В ДІТРОЙТІ — Володи мир Бакум: ЗА КОНКРЕТНУ ДІЯЛЬНІСТЬ "ЗАРЕВА" — В ОБОРОНІ І. СВІТЛИЧНОГО й І. ДЗЮБИ — О.З.: ІВАН СВІТЛИЧНИЙ, ІВАН ДЗЮБА — НАЙМОЛОДША ТВОРЧІСТЬ НА ЧУЖИНІ — СТЕЖКИ КУЛЬТУРИ — МОЛОДА ТВОРЧІСТЬ В УКРАЇНІ Й НА ЧУЖИНІ (жпоніка) — П.Б.: А КОЛИ Б ПРИЇХАВ НАШ? — О. Зінкевич: УКРАЇНСЬКА МАЛА СЕМІНАРІЯ В РИМІ — Нестор Томиз: ПИТАННЯ СЕРЕДНЬОШКІЛЬНОЇ МОЛОДІ

Проф. Іван Світличний, український літературний критик, переслідуваний радянським урядом.

"smoloskyp"
magazine of ukrainian youth and students

3

1966

“СМОЛОСКИП”

Журнал української молоді і студентства
Появляється раз на два місяці

Видає: Видавнича Комісія “Зарева”
405 Fairmount Street West
Montreal, Quebec, Canada.

Видавнича Комісія “Зарева”:
Лев Винницький — голова, Марко Антонович,
Богдан Гасюк, Павло Дорожинський, Осип
Зінкевич, Анна Процик, Марко Царинник —
члени.

Головний редактор: Осип Зінкевич
Члени Редколегії: Богдан Гасюк,
Марко Царинник.
Технічний секретар: Петро Багрій
Мовний редактор: Олексій Шевченко

Адреса для редакційного листування:
SMOLOSKYP
P. O. Box 6038 Patterson Station
Baltimore 31, Md. USA

Редакція застерігає собі право скорочувати
і виправляти рукописи. Підписані статті не
завжди відзеркалюють погляди Редакції чи
Видавничої Комісії. Передрук окремих стат-
тей дозволяється тільки за виразним подан-
ням джерела.

Адміністрація:

Оксана Винницька, Іван Гикавий, Рома
Квасовська, Люба Антонович

Передплати:

2.00 дол. на рік; 3.50 дол. два роки; 5.00 дол.
три роки. Поодинокі число 35 цент.

Чеків виставляти на: **SMOLOSKYP**
405 Fairmount St. West, Montreal, Quebec, Canada

“Smoloskyp”

Magazine of Ukrainian Youth and Students
Published bi-monthly by

SMOLOSKYP PUBLISHERS “ZAREVO”
405 Fairmount Street West
Montreal, Quebec, Canada.

Publishing Board

Chairman: Leo Wynnycky

Members: Marko Antonowych, Bohdan Hasiuk,
Pawlo Dorozynsky, Osyp Zinkewytsch,
Anna Procyk, Marko Czarynnik.

Editor-in-Chief: Osyp Zinkewych

Co-Editors: Bohdan Hasiuk,
Marko Czarynnik

Technical Secretary: Petro Bahrij

Language Editor: O. Shevchenko

Address of Editor's Office:

SMOLOSKYP
P. O. Box 6038 Patterson Station
Baltimore 31, Md. USA

The Editor reserves the right to condense and
correct manuscripts. Signed articles do not neces-
sarily reflect the views of the Editor or the Pub-
lishing Board. Reprints are permitted only with the
express indication of source.

Administrative Officers

John Hykawy, Roma Kwasowska, Oksana
Wynnyska, Luba Antonovych

Subscriptions

\$2.00 one year; \$3.50 two years;
\$5.00 three years; Single copy 35 cents

Make cheques payable to: **SMOLOSKYP**
405 Fairmount St. West, Montreal, Quebec, Canada

З М І С Т

	Стор.		Стор.
О. Шевченко: В річницю С. Петлюри	1	П. Б.: А коли б приїхав наш?	10
Оля Репетило: Бунт молоді	1	О. Зінкевич: Українська мала семінарія в Римі	12
* * * Бунт молоді в Дітройті	3	Пестор Тсмиг: Питання середньошкільної молоді	13
Володимир Бакун: За конкретну діяльність “Зарева”	4	Хроніка українського студентського життя	16
* * * В обороні І. Світличного й І. Дзюби	6	Молодь і освіта в Україні (хроніка)	18
О. З.: Іван Світличний, Іван Дзюба	7	Т. Кульбак: Бациль свободи поширюється	18
Наймолодша творчість на чужині — Стеж- ки культури	8	Нові числа студентських видань	19
Молода творчість в Україні й на чужині (хроніка)	10	Канада — За їхню свободу	19
		День Світличного і Дзюби в Нью Йорку	20

В РІЧНИЦЮ С. ПЕТЛЮРИ

В 1966 році в травні місяці сповнюється 40 років з дня трагічної смерті і 87 років з дня народження творця і провідника останніх Визвольних Змагань українського народу — Симона Васильовича Петлюри.

Сучасники Петлюри і ті, що були його послідовниками і ті, що його поборювали — вже силою фізичного стану відходять з арен сучасного, земного життя. Їм мабуть не доведеться завершувати розпочатого діла.

Отже слово має молодша генерація! Вона своєю свіжістю духа може зрозуміти повністю творчий геній Петлюри. Во він для молоді не існує як фізична особа, але як втілення духа боротьби за українську державу, як символ, як ідеал найвищих духовних цінностей людини. Історичні події під Крутами доказали, як глибоко українська молодь може відчувати своєю юнацькою душею ті ідеали, які стали основою цілої доби — доби безкомпромісової боротьби з ворогом, доби, що прийняла почесну назву — ПЕТЛЮРІВЩИНА.

Молодша генерація змушена і зобов'язана взятися за стерно найвищої відповідальності перед Богом і своїм народом; оця дво-

подільна генерація: молодь в Україні під тягарем найжорстокішої школи російського окупанта і молодь на еміграції, яка, втративши з-під ніг Рідну Землю, не відчувуючи безпосередньо її чарівного подиху, може потонути в безмежному морі чужини. Одиноке, що зможе зберегти цю молодь від денационалізації і морального розкладу — це цілюща вода ідеалу Петлюрівщини, ідеалу традицій Української Народної Республіки. Для цієї генерації є готовий дороговказ Петлюри: "...Кожний українець повинен пам'ятати, що де б він не був, на який би фронт його не післали, скрізь він боронить Україну та її свободу".

Українська молодь, де б вона не знаходилася, повинна бути горда, що їй довелося продовжувати діло С. Петлюри і слухати його наказу: "Не сплямуймо ж визвольних подвигів нашого народу і не завдаваймо йому пекучого сорому на весь світ..."

Хай наша національна честь і гідність буде провідником до великої мети.

О. Шевченко

Бунт молоді

Кожна молода людина пізнає світ протягом довгих років дитинства. Вона стає дорослою, коли починає критикувати цей світ. Першими об'єктами цієї критики є, очевидно, всі помилки у її вихованні. Але коли світ дитини розширюється перед її цікавістю, то її критика викладається в щораз більшу площину: в родину, потім в близьке середовище, в край... Нарешті, з цього всього, скоріше чи пізніше, формується певна оцінка людини взагалі, упорядковане ставлення до людських вартостей, характер, вимоги до інших.

Одночасно молода людина пізнає труднощі дня, бачить себе не слабшим від попередників, а-

ле переважно й не сильнішим. Тоді вона стає дорослою, бо внутрі мусить погодитися зі слабкостями дорослого світу.

В кожному етапі критики, молода людина уявляє собі, що вона щось змінить, радше міняє. Ця сліпа віра нерозумно творила чуда — це був ВУНТ молоді людини.

Ступінь, на якому затримується бунт молодого, залежить від розміру критики, яку викликає цей ступінь. Наприклад, нам довелося спостерігати, що молодь, яка має проблеми в своїй родині, звичайно не бореться проти форм життя близького їй суспільства. Молодь, яка не знайшла собі місця

в різних, їх запропонованих середовищах (від родинних, знайомих до університетських клубів) — не має і політичних аспірацій. Це пов'язане з загальним обмеженням людського розуму, який природно не вміє "генералізувати" чи точніше "інтегрувати".

Серадовнище, проти якого буде бунтуватися молода людина, залежить тем від того, як скоро повстануть перед нею щоденні вимоги, в якому стані буде пошпруватися її критика. Молода людина буде думати про заробіток і матеріальне життя. Тут, мабуть, одна з глибоких причин, чому в політичній площині бунтується більше студентська молодь, ніж заробітчанська.

Повищі завжди можна висловити в кількох твердженнях. З'ясування їх є потрібне для дальшої аналізи, а не для кристалізації надто закостенілих рямців.

(1) Світ є недосконалий і, як такий, підлягає критиці кожного його нового члена;

(2) У висліді пізнання цього світу, критика молоді людини, поширюється поступово, від меншої до більшої клітини суспільного життя;

(3) Бунт молоді людини, в якій формі він не був би, є балансом змінити існуючий стан в даних суспільних співвідносинах. Він є активізацією критики "Пасивний бунт" не можна називати бунтом у ніякому розумінню;

(4) Діапазон бунту одиниці залежить від: — самого суспільства чи суспільної групи та їх "критичності"; — вимог - перешкод матеріального характеру, оскільки бунт є завжди духового порядку; — від характеру самої молоді людини, менш чи більш певної себе, своїх сил, менш чи більш підтримуваної своїм молодечим серадовнищем.

Досі ми тій молодій людині не додавали епітету "українська" і не торкалися суті нашої аналізи. Порівняння бунту української молоді в Україні і на еміграції випливає з проблеми, яка стоїть понад характером умов. Ця проблема, настільки людська, що без пересуджування можна в повних рямцях дослідити відносно добра знану українську молодь на еміграції, як і українську молодь на рідних землях, яку ми пізнаємо тільки почерез їхню творчість чи з коротких зустрічей. Семе так ми шукаємо причини бунту чи його відсутності в одних чи других, обмежуючись до їхнього "українського" бунту, бо він нас найбільше цікавить та найбільше він мав би в'язати одних з другими.

Молода людина в Україні, не зважаючи на всі заходи комуністичного суспільства, не зважаючи на заходи родини, дуже скоро пізнає несправедливість її оточення. Тим самим стає вона дуже скоро дорослою.

В самій родині, в комуністичній системі, є звичайно дві правди. Одну дітям ховається, а друга є та, з якою можна вийти в люди, бо...

"Обережних ми нас лихо..." пише Коротич.

В пресі одна правда, а під очима друга... Кажуть, є Українська Радянська Республіка, а чому ж тоді стільки російського тут і там...

Отже багато причин для бунту української

молоді в Україні. Багато причин для бунту в кожній суспільності, але фактично всі вони мають спільне джерело. Це знають всі і, мабуть, немає ні однієї країни, в якій не старались би капіталізувати бунт молоді.

Звернення до молоді чи статті про молодь часто звучать дуже негативно супроти неї. Молодим говорять: "Глянь, які ми сильні й багаті, а ти такий ледачий. До нашої сили й багатства ти нічим не спричинився... отже мусиш зробити це і те, щоб поправитись... бути таким, як ми..."

В Україні підкреслюється успіхи одиниць та навіть часом зустрічаємо кілька голосів в справі молоді у певних точно визначених проблемах, зокрема в листах до редакції "Молоді України". Порівняльно, на Заході обговорюється багато більше і більш основно молодь, як проблему, яка вимагає "делікатности", молодь, яка, мовляв, не є аж така недобра, аж така непотрібна, яка в дійсності в багатьох випадках є дуже нещасною і якій треба допомогти... В Радянському Союзі молодь не має права бути "проблемою"... Щоб приборкати бунт молоді в Україні, її висилається на Далекий Схід чи твориться з неї "дружинники", бунт яких має дбати про порядок на вулиці...

Вимоги матеріального життя не лише природно протиставляються бунтові. Режим використовує його також, щоб забезпечити собі спокій: за бунт тратиться праця чи місце на університеті!

Однак, всупереч всьому цьому, в Україні і в СССР, бунт молоді таки існує. Спочатку одинцем на сторінках преси виступили "шестидесятники". З Києва доходили вісті про масові, хоч заборонені, збори молоді на могилі Шевченка в 1964 р., чи написи "ЗЗ" по університетських будівлях.

Був також дивний бунт, в суть якого не входять проблеми чергування поколінь, а навпаки:

"Ми розуміємо скільки містять

В собі наслідки рідний дім..." — пишуть вони. Бунт національного розміру, який є складовою частиною кожної клітини суспільного життя.

Обминувши дрібні бунти проти батьків чи близького оточення, молодь в Україні адає в політичне життя країни. Причини бунту у неї ясні, великі, важкі і вона входить в історію молодечих рухів з відповідним наставленням.

На еміграції справа далеко не така проста і те, що можна називати українським бунтом нашої молоді, нажаль, не має багато сприятливих обставин розвинути. Перешкоди, очевидно, іншого порядку, як на Рідних Землях.

Для більшості української молоді на чужині — український характер має лише мале число тих клітин суспільства, в якому живемо. Через те і розмах молодечої критики дуже обмежений. Дуже часто до суспільних груп належить лише родина, а в кращому випадку ще й організація молоді з товаришеским характером чи з не дуже передовим інтелектуальним рівнем. Одним словом росте людина і рівночасно розвивається її світогляд, але не видно росту її української риси.

В чужому й українському суспільствах дорос-

лу людину чи зрілість людини оцінюється цілком іншими вимірами. Наприклад, є абсолютно прийнято, щоби молодий американець вибирав політичну партію, яку він підтримуватиме своїм голосуванням. В нашому українському середовищі втручання молоді людини в політичне життя оцінюється і сприймається дуже негативно. Це є доказом неспівмірності тих самих понять, цілковитого розходження в підході до основних справ двох окремих суспільних середовищ — українського і чужинського.

Український бунт нашої молоді дуже часто міг би бути лише дрібним протиставленням батькам чи старшому поколінню. Рідко коли молодь є спроможна виступити зі здоровою критикою, критично ставитись до вищих форм українського діяння — культурних чи політичних, тому що ця молодь не має змоги, бо тій молоді — або не довіряють, або не допускають до активної участі в громадському житті.

Так як ми пояснювали на початку, так і підкреслимо на цьому місці: українська молодь на чужині не проявляє себе в українському суспільстві настільки, щоби могли і бути спосібною зробити якийсь бунт. Їй треба великих захоплюючих ідей, які одночасно вимагають дії. Не диво, що проблеми відповідного розміру, у тракті розв'язування яких молодь так бунтується — є проблемами не українськими, а проблемами країн, в яких вона живе.

Отож загальним обов'язком є запізнати цю молодь з вищими формами нашого життя та під-

нести на загальнолюдську височину суть української проблематики.

"Нашою ціллю, — писав О. Орест, — повинна бути загальна інтеграція людства, а в тому й України, почерез самостійні й соборні держави...". В такого роду аспекті наша проблематика може стати популярною, а цієї популярності вона потребує, щоби в повній височині стояти перед нашою молоддю і чужинцями.

В пізнанні цієї проблематики головну роль грає сучасна Україна. Здається, що так довго, як довго наша молодь на еміграції, не відчуває пульсу України, так довго вона не видає своєї енергії, не дарує своїх нових ідей нашому українському зорганізованому життю.

Коли наша молодь на чужині, пізнає бунт своїх ровесників в Україні, тоді вона буде змушена шукати нових шляхів для повного вияву свого бунту. Від цього, наскільки ця молодь зрозуміє ці справи, залежатиме її людська вартість.

Сучасну молодь засипляє матеріальне життя, вже не у формі проблеми, як це є в Україні, а як наголос до змагу за великий добробут.

Нехай наша молодь гляне на певну молодь країн, де вона живе: в тих же самих умовах ця молодь бунтується!

Лякає нашу молодь самотність й можливі поразки. Але ж бунти творили, і розпочинали тільки одиниці, які росли не лише на успіхах, але й на невдачах. Людина не може рости в застою...

ОЛЯ РЕПЕТИЛО

"БУНТ" МОЛОДІ В ДІТРОЙТІ

ПРО МОЛОДЬ, КУЛЬТУРУ Й ХАЛТУРУ

Група українського студентства в Дітройті го-стро зареагувала окремим кількасторінковим памфлетом проти халтури, домагаючись для української молоді вартісних творів. Думки цієї молоді промовисті, правдиві і повні сповнення найкращих бажань для українського культурного життя.

Виступ молоді в Дітройті — це і є той "бунт" нашої молоді, яка хоче зірвати з поганими звичками в нашому житті, а змагатися до чогось кращого, гідного великого українського народу і його культурних надбань.

Нижче наводимо кілька уривків з цього дуже цікавого й актуального памфлету:

"У нас в Дітройті, як і в інших містах, улаштовується вистави, концерти, театральні п'єси, а навіть і фільми, ціллю яких мало б бути захищати і продовжувати українську культурну традицію, а переважно навчати цієї традиції тут народжену молодь. Деякі з тих імпрез досягають мету. І хоч їхня мистецька вартість не завжди є на відповідній висоті, вони все ж таки зацікавлюють молодь. Але нерозумно також відстрашувати її своїм невмілим виконанням. На жаль, рідко коли в українській пресі можна знайти рецензії, які розрізняли б

поміж добрим і недобрим твором. Якщо вірити тим рецензіям, що раз-у-раз появляються, усе відбувається лише на найвищому рівні.

Таке положення існує вже за довго. Годі нам завжди самих себе хвалити. Прийшов час, думаємо, глянути критичним і об'єктивним оком на деякі п'єси, які замість продовжувати нашу культуру і вивчати молодь, роблять з української культури посміховище, а дітей спонукують шукати естетики в американських творах."

Автори памфлету дуже критикують фільми Л. Орлигора "Закон" і "Серце матері" та п'єсу К. Мосійчука "Збунтовані мрії", яка "оставила серед молоді несмак і неохоту для українського театру взагалі".

Даліше в памфлеті пишеться:

"Читач тепер напевно зверне очі на нас студентів із запитом: "Яке маєте право, ви, котрі самі мало позитивного виявляєте, критикувати тих, які, незважаючи на рівень, принайменше з добрими намірами, пробують щось учинити?" Слушно. За апатію українського студента кожний з нас частинно винуватий. Але не забувайте, що ця сама апатія є продуктом цієї інерції, якої ми набрали в

середніх школах при впливі таких п'єс, які ми тут описуємо. Тільки тепер, в початках розвитку нашого власного світогляду, можемо ми розуміти і квестіонувати те, чим до тепер нас ложкою годувано. Ми не критикуємо всього, хоч нашим Батькам можливо так виглядає. Нас болить, коли публіка підтримує дешевизну, а вартісні речі відбуваються з мінімальною присутністю, як напр. виступ молоді симфонічної оркестри з Торонта, яка виїхала з Дітройту з дефіцитом. Нас болить, коли вартісні речі такі як, наприклад, переклад Зенона Тарнавського — "Вбивство в Соборі" Еліота, мусить друкуватися в Німеччині, на другорядному папері, тоді коли в Америці на першорядному папері, поміж твердим обкладинками, видаються оповідання і повісті без літературної вартості (на тему котрих варто б написати одну статтю). Доходить до нас вістка про професійну театральну групу п. Йосипа Гірянки в Нью Йорку, яка зане-

пала через брак громадської піддержки, а на місце якої посилається нам збунтовану аматорськість без голови і без ніг. Чи можна дивуватися, що часами мусимо критикувати?

Повертаючись до тих "добрих намірів", тієї кермуючої сили "мистців", що привозять і висвітлюють нам свої твори, сподіваючись лише похвал без критики, ми твердимо, що добрі наміри не вистарчають. Хто може щиро сказати, що з'їв би шматок тіста тільки тому, що господиня мала на думці спекти знаменитий торт? Добрими намірами ще ніхто торта не спік. З добрими намірами треба з'єднати талант, відповідний напрям, відповідну освіту та об'єктивне око артиста.

Для нашої молоді треба шукати лише найкращих представників нашої культури, які могли б дати тій молоді конкретні і позитивні осяги на місце затроюючих "добрих" намірів."

ПРОБЛЕМИ МОЛОДОАКАДЕМІЧНОГО СЕРЕДОВИЩА (2)

За конкретну діяльність "Зарева"

В нашій попередній статті ми зупинились над потребою основного знання сучасності України, тих всіх процесів, які в ній відбуваються.

В когось може виринути питання: "але як же конкретно нам братися до праці над собою, щоб підготуватись до тієї активної допомоги, яку від нас вимагає батьківщина? Як це конкретно перевести в життя в "Зареві"? Ось наша відповідь:

У кожній клітині кожний член вибирає для себе ділянку студій, яка його найбільше цікавить і зобов'язується, в першу чергу, перед собою, а також перед іншими членами, студіювати цю ділянку якнайглибше і ділитися зі своїми товаришами результатами своїх студій.

І так один член вибере, наприклад: "Шкільництво і наука в Україні".

2-ий — "Молодь України та її преса".

3-ій — "Українські молоді письменники та їхня творчість".

4-ий — "Українська індустрія і торгівля".

5-ий — "Українське сільське господарство".

6-ий — "Українське мистецтво".

7-ий — "Український радянський уряд" (його члени, їх функції, конституція УРСР, ітд.).

8-ий — "Програми з'їздів КПСС від 20-го з'їзду до сьогодні і їхнє значення для України".

9-ий — "Питання медичної опіки та медичні винаходи в Україні".

10-ий — "Спорт в Україні й українські олімпійські чемпіони".

Виринає дальше питання: де черпатимуть наші члени потрібні їм матеріали для солідного ознайомлення зі всіма тими питаннями? Відповідь спрямує до таких джерел:

а) З книжок публичних і шкільних бібліотек, з журналів таких, як "Смолоскип", "Сучасність",

"Листи до приятелів", "Вісті радіо Визволення", "Український історик", зі всієї української еміграційної преси.

б) Такі вісті можна і треба було б також черпати зі самої радянської преси, якщо вона нам буде доступна, бо в ній, для того хто її уважно читає, є найбільше тих потрібних інформацій. Ця преса не є всюди і в цілості доступна, але знайти її можна в більших українських бібліотеках, а також у видавництвах.

Працюючи лише в одній ділянці, буде можливо кожному справитись з таким завданням, якщо у нього буде добра воля та почуття обов'язку. Ці маленькі конспекти чи резюме не мусять мати претенсій на наукову працю і наукову вартість. Кожний член "Зарева" зможе потім включитись в працю комісій і в них друкувати свої пізніші, вже більш науково оформлені, студії і розвідки. Але на початок треба кожному обмежитись безпретенсійними інформаціями для внутрішнього вжитку.

Такий спосіб праці може спричинитися також до підготовки свіжого доросту для комісій, які ще не виявили своєї діяльності.

У більших клітинах, кілька членів можуть працювати над однією ділянкою. У менших клітинах всі ділянки не будуть заступлені, але обмін членами, які прийдуть зі своїми доповідями й конспектами до менших або менш приготованих клітин, допоможе розрішити цю проблему.

Обов'язком кожного члена "Зарева" буде ходити до українських наукових інституцій, зустрічатись з нашими вченими, ходити на доповіді, які відносяться до його ділянки студій.

Між іншим, на останній пленарній конференції НТШ, присвяченій питанням оборони української культури, було присутніх 7 членів молодечих, ака-

демічних та студентських організацій. П'ять зпоміж цих сьоми осіб — були члени "Зарева". Але не тішмося цим, бо на цілий Нью Йорк спромогтися на п'ять осіб, це є дуже сумно. Невже ж питанням української культури ми так мало цікавимося?

Повертаючись до нашої теми: обов'язком кожного члена "Зарева" буде також слідкувати за статтями в американській пресі і за прилюдними виступами на місцевих університетах.

Студенти, які тепер вчаться і мають можливість взяти деякі курси, як "електів", або з обов'язкового предмету соціальних наук, повинні взяти такий курс, як "Советський уряд", або "Сучасна Східно-Європейська Історія", або щось подібне.

На таких курсах можна дуже багато набути корисного і простудіювати радянську систему та історію Радянського Союзу від його початків аж до сьогодні.

Таким способом здобути і кожному роздани, правдиві й перевірені інформації, будуть служити базою для нашої праці. Наш добре озброєний заре-в'янин або заре-в'янка муситимуть брати участь в дискусіях, в своїх класах, в своїх бюрох, в клубах, зі знайомими чужинцями, з відвідувачами з-поза залізної заслони, з американськими політичними діячами, в пресі, і тд.

Говорячи про діяльність "Зарева", треба б тут також розглянути думки б'ювшого голови Краєвого Проводу Михайла Гереця, який був членом діяльностевої Комісії нашої організації.

Михайло Герець, хоч в основному погоджувався з висловленими тут думками, хотів би попередити спеціалізацію кожного члена в якійсь галузі, певним родом вишколу в трьох фундаментальних ділянках українознавства, а саме:

I-ша ділянка — вивчення всіх спірних питань з історії України, як наприклад — Хмельниччина, Визвольні Змагання, Дві Русі, і тд.

II-га ділянка — ідеологічна підготовка, цето вивчення всіх важливіших, сучасних українських ідеологій і політичних рухів ("Зарево" як ідеологічне товариство мусить студіювати найрізномодніші ідеології дуже ґрунтовно).

III-тя ділянка — це вивчення комунізму у всіх подробицях і аспектах.

Пройшовши такий фундаментальний вишкіл, кожний член "Зарева" буде готовий працювати самостійно в тих рамках, які були накреслені в цій статті.

* * *

Така "розвагова" програма звучить може дуже амбітно. Американці кажуть: "It sounds too much like work".

Правда! Воно не тільки виглядає як робота, воно і є конкретною роботою, тяжкою, мозольною роботою.

Чи такі думки можна буде зреалізувати чи ні — є питанням майбутнього. Але один фундаментальний принцип діяльності "Зарева" ми мусимо собі поставити, як зразок, і його переводити в жит-

тя. Яку б ми працю не робили по клітинах, хай це будуть самі балі й пікніки або здвиги, як це інколи водиться в інших організаціях, — наша праця мусить бути регулярна. Сходини й Академічні Вечори мусять відбуватися мінімум один раз на чотири тижні, від 15 вересня починаючи і 15 травня лінчаючи. На літній час нам треба мати окрему програму з зустрічами, конференціями, прогульками та Високошкільними Днями. Всі програми такого заре-в'янского Академічного Року повинні бути заплановані заздалегідь, з темами, доповідачами, митцями, і тд. В сьогоднішньому часі доривочного способу праці не вистарчає. Не вистарчає випадкової теми з випадковими доповідачами, тільки тому, що один з членів управи має геніальний помисл і тимчасове, непереможне бажання діяти. Не вистарчає також зустрічей і ювілеїв або одноразових літературних вечорів на широку скало.

Для регулярної праці потрібно також регулярних фондів. Вони також є важливою проблемою нашої діяльності. Наші клітини і Красвий Провід не можуть існувати на вижебраних подачках завжди тих же самих членів. Активні члени, навіть студенти, мусять платити свої членські вкладки. Якщо вони мають гроші на кіно, на доштовні забави, на поїздки і на рандки, то в них можуть легко знайтись фонди і на членську вкладку.

Прихильники "Зарева", які вже довгі роки є прихильниками, могли б також нарешті стати членами і своєю активною працею та членськими вкладками допомогти нам визволитися з жебранини.

Повертаючись до потреби регулярної праці, я хотів би ще пригадати, що лише регулярна праця є продуктивною. Регулярна праця заохочує, втягає людину, викликає в неї почуття обов'язку супроти своєї організації, притягає до організації серйозних прихильників. А всього цього потребує "Зарево".

* * *

Перед нами може стати в скорому майбутньому вибір: або ми станемо розваговим товариством, яке раз в ряди-годи спроможеться на щось вартініше, де протягом решти часу марнується свої таланти, спочиваючи на лаврах, або ми будемо організацією, члени якої включаються в активну допомогу Батьківщині і будуть справді працювати. Нам, мабуть, надто добре жилося, ми або розлінувалися і забули, що це таке правдива праця, або ми часто роздрібнювалися і топилися в морі несуттєвого діяння. Наші завдання стоять перед нами чітко окреслені: чи ми їх виконаємо, залежатиме від нас самих! Слово — за нами.

Володимир Бакун

*Вам усе на світі зрозуміло?
Просвітіть, премудрі,
Недозрілу
Душу мою,
Зрягу і сліпу!*

Василь Симоненко

В ОБОРОНІ І. СВІТЛИЧНОГО Й І. ДЗЮБИ

Мало в якій справі постава української національної еміграції була така одностайна і така спонтанна, як це мало місце з негайною реакцією майже всіх наших культурних і наукових інституцій, суспільно - громадських установ цілого ряду прерізних організацій і нашої преси на вістку про переслідування І. Світличного й І. Дзюби.

Все зорганізоване українство слало протести до різних організацій, окремих культурних діячів, навіть до державних установ. Це було яскравим доказом нашої національної і політичної зрілості, яка перемогла над прерізними пристрастями і поставила вартість УКРАЇНСЬКОЇ ЛЮДИНИ, творчої людини, понад все інше.

Нажаль і тут не обійшлося без вилому з загальноукраїнського фронту. І у нас знайшлась од-

на газета, яка навіть у своєму "Наш коментар" дуже остерігала українську суспільність проти протестних акцій, наводючи ряд своїх дуже необгрунтованих "сумнівів". В цьому "Наш коментар" до слівно писалось: "Свій запал ми скерували в невідповідному напрямку, фактично взявши в оборону комуністів, які досі вірно служили московській системі поневолення".

Ми не будемо коментувати цього коментаря. Ми лише зачитували, щоб він залишився для нашої історії, як свідство незвичайно невідрадинних і абсурдних умов, в які спихають наше суспільне життя деякі наші часописи і політичні чи суспільні діячі.

Нижче ми даємо огляд протестної акції окремих українських установ і організацій:

* * *

● Редакція "Смолоскипа". Зразу після одержання вістки про арешт І. Світличного й І. Дзюби, голова редколегії "Смолоскипа" О. Зінкевич звернувся з окремими листами до генерального секретаря ЮНЕСКО, до Міжнародного Червоного Хреста, до американського й міжнародного ПЕН-у, і до, майже сотні, різних літературних об'єднань та до окремих письменників і поетів. В листах було піднесено суто гуманні справи і з них було виключено всяку пропаганду. Редактор "Смолоскипа", напр., домагався в Міжнародному Червоному Хресті, щоб він вислав фахівців, які б перевірили стан здоров'я І. Дзюби та éventуально робили заходи, щоб він міг лікуватися в Західній Європі і щобн забезпечити матеріальну допомогу І. Світличному. У зверненні до окремих літературних об'єднань було висунулене домагання, щоб вони протестували проти ув'язнення І. Світличного й І. Дзюби, які змагались за свободу творчості.

Редакція "Смолоскипа" вже дістала ряд відповідей на свої листи. Між ними слід відмітити лист від ЮНЕСКО, в якому повідомляється, що справу І. Світличного й І. Дзюби передано на розгляд Ради Директорів ЮНЕСКО. Одна міжнародна організація, яку патронують найвизначніші культурні діячі, перебрала на себе ведення кампанії в справі звільнення І. Світличного.

Про дальші вислідні наших заходів, редакція "Смолоскипа" бу-

де інформувати своїх читачів в наступних числах журналу.

● Об'єднання Українських Письменників "Слово". ОУП "Слово", яке об'єднує 112 українських письменників, вислало меморандум за підписом голови Об'єднання — проф. Григорія Костюка і письменника Остана Тарнавського до ЮНЕСКО, Міжнародного ПЕН, Американської Академії Поетів і Європейського Союзу Письменників та окремі листи до визначних діячів культури, літератури і мистецтва в різних країнах.

● Комітет Українців Канади. Комітет Українців Канади, який об'єднує всі українські національні організації Канади, звернувся з гострим протестом до канадського уряду, в якому інформує його про переслідування української культури в Україні та арешт І. Світличного й І. Дзюби, як рівнож закликав все українство в Канаді до влаштовування масових протестних демонстрацій.

● Український Конгресовий Комітет Америки. УККА — центральна українців у США виголовила постанову, в якій з'ясовує посилення терору в Україні, пересилаючи його до Державного Департаменту, з проханням, щоб делегація США в ООН предложила цю справу на розгляд Об'єднаних Націй. Рівночасно з цим голова УККА проф. Л. Добрянський вислав в цій справі листа до Дін Раска.

● Наукове Т-во ім. Т. Шевченка

в Канаді. Президія НТШ в Канаді звернулася до канадського уряду, щоб його представництво винесло справу І. Світличного і І. Дзюби на форум Об'єднаних Націй.

● Наукове Т-во ім. Т. Шевченка в США. Президія НТШ в США вислала протест в справі арештів І. Світличного й І. Дзюби до Американського Державного Департаменту з проханням, щоб американські представники предложили цю справу в Об'єднаних Націях.

● Українці Балтимору, Мд. На XII-ому Академічному Вечорі УАТ "Зарево" було прийнято протестний лист, який вислано до ЮНЕСКО і Міжнародного ПЕН-у. Лист підписали О. Зінкевич і Слава Зелінська.

Подібний лист було прийнято на пропозицію п-і Раїси Зелінської на Загальних Зборах місцевого УККА.

● Українсько - Бразилійський Клуб. Українсько - Бразилійський Клуб, який є центральною відомою в Бразилії організацією ХОС, виголовила спеціальний меморандум і розіслав його до бразилійського Міністерства Закордонних Справ, Академії Літератури та до численних культурних діячів в Бразилії, в якому з'ясував справу переслідування української культури в УРСР та ув'язнення І. Світличного й І. Дзюби.

● Т-во Української Студіючої Молоді ім. М. Міхновського. Го-

ловна Управа ТУСМ-у, за підписом І. Заяця, Ю. Кульчицького й Х. Кульчицької, вислала протестного листа до Економічної й Соціальної Комісії ОН, в якому з'ясовує справу ув'язнення І. Клівленду, за підписом проф.

Світличного й І. Дзюби та протестує проти знівечення Радянським урядом Світової Декларації Прав Людини.

● **Українці Клівленду.** Українці Клівленду, за підписом проф.

Вол. Радзиковича, голови Ювілейного Комітету для вшанування Я. Барнича, вислали спеціального листа в справі переслідувань в Україні до чільних американських і міжнародних діячів. (Закінчення буде)

ІВАН СВІТЛИЧНИЙ

(О.З.) Іван Світличний народився 1925 року на Луганщині. В 1952 р. закінчив Харківський університет. Перед своїм арештом І. Світличний працював професором в Інституті літератури ім. Т. Шевченка Академії Наук України в Києві.

Ще в половині 1950-их років він почав друкуватися в київському журналі "Дніпро", де появились його перші критичні статті. Він захоплюється в цьому часі творчістю українських письменників 1920-30 років, які були знищені або переслідувані радянським режимом.

З перших його статей видно, що він змагався проти обмеження свободи творчості і поборював т. зв. епідемічну творчість, якою прозвали твори, в яких прославлялось колись Сталіна. Він був за тим, щоб в літературі центром уваги була людина зі всіма своїми духовними цінностями, а не технічні досягнення Радянського Союзу, що оспівували письменники в часі Сталіна.

В 1960 р. в літературу приходять українські модерністи, т. зв. шестидесятники, які принесли з собою нові думки й ідеї та які не хотіли наслідувати своїх попередників, радянських письменників старшого покоління. Коли в цьому році настали в Радянському Союзі, а в тому і в Україні, деякі полегшення для письменників, українська література поповнюється творчою молоддю, яка зразу здобула собі велику популярність і навколо творів якої відбувається велика принципова дискусія. До цих молодих письменників зараховується Ліну Костенко, Івана Драча, Миколу Вінграновського, Віталія Коротича, Євгена Гуцала та деяких інших.

Появу цих молодих письменників-модерністів,

І. Світличний сприймає з захопленням. Він пише, що вони прийшли в літературу в наслідок "всенародного піднесення, духу свободи, й розквітості, духу дерзання й творчості".

В цьому часі І. Світличний домагається повної свободи для писання на різні теми, щоб письменники приходили з новими ідеями, писали в різних стилях, а не лише в соцреалістичному. Він говорив, що лише тоді може народитись правда, коли серед творчих людей будуть різні думки і різні погляди, яких ніхто не може накинати творчому інтелектові людини.

В 1962 і на початку 1963 р. проти модерністичної літератури і проти свободи творчості сильно виступили С. Хрущов і Л. Ільчов на зустрічі керівників комуністичної партії з діячами літератури й мистецтва 8 березня 1963 р. в Москві. В літературі знову підносять голову сталіністи і приходять розгром творчої молоді в Україні, яких твори забороняється друкувати, а ті, які появляються, попадають під гостру партійну цензуру.

І. Світличний не здає своїх позицій, він публікує ще кілька статей, виступаючи проти "однаковості" в літературі та домагаючись права друкуватися поетам - модерністам.

Після цього І. Світличному протягом кількох років забороняється друкуватися.

Його часто критикують, а його статті засуджуються на різних партійних зборах письменників.

В грудні 1963 р. І. Світличний бере участь в похоронах молодого поета В. Симоненка, після чого радянська преса принесла вістку, що, мовляв, йому в руки попали заборонені в Радянському Союзі твори, які він бачив і став переписувати і розповсюджувати серед студентства і молоді в Україні.

ІВАН ДЗЮБА

(О. З.) Іван Дзюба народився в 1931 році в селі Миколаївка на Донбасі. Він закінчив Донецький педагогічний інститут і аспірантуру Інституту літератури Академії Наук УРСР. Довгий час співпрацював в редакції київського журналу "Вітчизна", на якому й було видно слід його ліберальних поглядів.

І. Дзюба вже в перших своїх статтях сильно виступив в обороні свободи творчості і проти методу соціалістичного реалізму. Він мав відвагу писати, що соціалістичний реалізм "засуджує окремі літератури і окремих письменників на пасивність

і споживацтво". Покликуючись на Маркса і Енгельса, Дзюба доказував, що все на світі мінється, а також повинен змінитись метод соцреалізму, який вкладає творчість письменника у виразно означені партією рамки.

Торуючи дорогу для молодих модерністичних письменників, І. Дзюба сильно виступав проти творчості письменників старшого покоління, які в свій час зі страху за свої становища, прославляли "мудрого і геніального Сталіна" та комуністичну партію. В своїх критичних статтях І. Дзюба обстоював виразно національні елементи в літературі

рі та був найяскравішим речником українських модерністичних письменників. В численних статтях І. Дзюба таврував сильно "страхотливу і криваву за своїми наслідками політичну логіку бюрократів, догматиків і партійних керівників", які називали себе "слугами народу", а справді були найбільшими експлуататорами того ж народу.

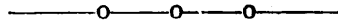
Блискучий критик і знаменитий промовець І. Дзюба викликав сильну реакцію серед старших літераторів, сталінсько - консервативної орієнтації, які при всіх можливих нагодах критикували і цькували І. Дзюбу. 23 червня 1962 р. справу свободолобивого Дзюби було обговорювано на президії Спілки Письменників України, де було винесене попередження, що за його "політично хибні твердження" йому грозить викинення зі Спілки Письменників. Але постійна нагірка і цькування не залякали І. Дзюби. Він далі писав, виступаючи в обороні переслідуваної совєтським режимом української культури та творчості молодих українських письменників, яким не лише панівний режим не дозволяє на вільну творчість, але й забороняє виїздити за кордон та втримувати творчі зв'язки з чужинецькими письменниками.

І. Дзюбі на кілька років забороняється друкуватися в радянській пресі. Щойно, після деякої мовчанки, в січні 1965 р. появляється його стаття "сумлінність художнього досліджу", в якій він викладає свої свободолобні думки і своє ідейне кредо.

В цій статті І. Дзюба висунув питання відношення одиниці до суспільності.

Він висунув питання одиниці, яка була цілий час переслідувана і понижувана в радянській дійсності. Радянська влада хотіла перетворити одиницю в "людину - гвинтик", бездушного автомата, сліпого виконавця партійних директив. Дзюба гостро виступив проти продукування такої "людини - автомата", домагаючись якнайбільших прав і свободи для індивідуума. За цей небуденний виступ в обороні людини, Дзюбі закинули орієнтацію на західноєвропейський екзистенціалізм, який є протилежний всім законам комуністичного суспільного життя.

Кінець 1965 року застав І. Дзюбу в стадії невилікувальної туберкульози. Постійні допити ще більше погіршили стан його здоров'я..

Наймолодша творчість на гужині

Стежки культури

Зі знаменитою ініціативою виступили пластуни. Ідея зродилась в 1964 р. Зреалізовано її літом 1965 р. Відбувся перший пластовий табір "Стежки культури". Видано перший (хоч і циклоstileвим способом) журнал молодих творців — "Естафета". Лариса О. про зродження ідеї пише: "Продовжуємо дискусію над занедбанням ділянок духової творчості в пластовій програмі. Обов'язково треба змінити це!!! Люба пропонує літературний табір. Та гому тільки ту одну ділянку? Ми візьмемо літературу, і — мистецтво, театр, драму, музику, журналістику... Даймо нашим молодим пластунам можливість пізнати ділянку нашої культури". І так задум став ділом. Приїхали на табір "Стежки культури" біля сорок молодих пластунок, приїхали дітяги української культури. Серед їх — Йосип Гірняк, Докія Гуменна, Юрій Лавріненко, Любослав Гуцалюк, Богдан Бойзук, Ігор Соневицький, Володимир Лисняк, Михайло Черешньовський і багато інших".

В першому журналі видніють імена позаткуючих митців пера Христі Гнатів (вона й голова редколегії "Естафети"), Марусі Шевчук, Лялі Пришляк, Ані Мостовиз, Марічки Кузиз, Софійки Мартинець, Мілі Захарій, Лю-

би Лесик, Христі Камінської, Мотрі Кушнір, Валі Ройко...

Мистецькі заставки, віньєтки, і ряд екскурсів в "Естафеті" привертають окрему увагу.

Цікавий і оригінальний стиль за підписом "Л. В." віщує неабияке майбутнє для молоді авторки в мистецькому світі.

Наші пластуни зробили добрий позаток, тепер слово також і за пластунами та творчою молоддю й інших наших молодіжних організацій.

Нижче передруковуємо з "Естафети" (тираж якої був лише 100 примірників) декілька зразків творчості наших наймолодших, бажаючи їм творчого росту та вже скоро зайняти відповідне місце серед наших культурних діячів.

ПРОТОПТАНІ СТЕЖКИ

Пам'ятаю, як це було. Було затишно у лісі. Зелень і гори.

Стоїть берізка. Я була свідком цієї тишини. Пам'ятаю один такий ранок, тихий, поки не приїхали Вони.

Вони з усіх усюдів. Мене збудив зі сну сміх і гамір. Виростали їхні сховища.

Мене дивувало часто чуте слово "культура". Що це таке?

Простояла я, прислуховуючись і придивляючись до їхнього життя. До моїх вух долітало — "Таразд". Пульверизатор поклав авто на стоянку, а на шосе, появилася вантажопідойма і в ній, лежали здобутки двадцятого століття.

І питались мене сусіди — берізки і сосни: "Що це таке культура?"

Я не зуміла відповісти на це питання.

Вітер колихав мною, грався, манив мене до себе.

А я все ж таки дивилась у їхню сторону.

Пам'ятаю їх схвилюваних, бадьорих.

Говорили про музику, і я часто чула відгомін слова "модерна", а його не розуміла...

З часом моє коріння втягнуло всешкляні іграшки. Мірандели, звуки струн, білу симфонію, кицю в криниці, босоніжки, мрію і замріяних.

Цей сік оживлював мене, моє віття розросталось, я прагнула їхнього сонця.

Чи не щаслива я, що у моєму лісі стежки уже протоптані?

Редакція "Естафети"

* * *

Хуга.
Буревія.
Роздерла тишу ночі.
Почувся стогін лип —
Плач верб...
Так люто бив об них вітер!
Тоді серед бурі,
Серед стогону страждань,
Почувся зойк —
Мов скалічені пташки...
Чому плачеш душенько?

Плач
Страшний, розпучливий
Заливає ніч,
Потрясає світом.
Чому плачеш душенько?

Чи ж кров свята
На дармо проллється?
Аж так зажили?!
Не пам'ятають.
На муки!
На страждання!
Тортюри.
Болі,
Катування
Своїх братів?
Защо мучили по тюрмах,
У кайданах?
Нащо голоду зазнали,
Защо? Защо?
Нащо кров молоді
Ті води життя,
У страшну хвилину
На вітарі волі взяли?
Защо? Защо?
Щоб забулось?
Заяшилось?

Завмерло?

Те за що гинули всі?

Плач бідна душенько!
Серцем потряси!!!
Покажи криваві рани,
Людам очі відчини!!!
Розпали серця пожегаром,
Щоб до слави ішли,
Вас шанували.

Маруся Шевчук

НІЧ

Ніч. Срібнистим променем палає місяць.
Цвітуть зірки в чорнім шляху.
Густим накривалом спадає темніть.
Накривши все, заснувши до віку.

І сторожать той сон високі,
Струнки, мовчазні сосни лісові,
Шепчуть зі собою тихо,
Дрімають у висоті листки дубні.

І десь в далечині бренить струмочок,
Дзвінким акордом гомонить.
Луна і цвіркун там голосочок.
Лишється лиш споми́н дня...

І все мовчить. Відпочивають люди
В своїх домах.
Спокій народжується в грудях.
Панує ніч...

Аня Мостович

* * *

Він —
сумний і байдужий.
Не знаю чи я його люблю.
Чи може бачу в ньому
лиш тугу свою?

Це туга — від якої хочеться втекти
куди́сь далеко, у світні...

Але...
туга усюди,
в його очах,
в байдужій розмові

І...
в моїх самотніх вечорах.

Хр. Г.

Василь Симоненко живе не тільки в серцях своїх вірних друзів. Він живе також у багатьох поетичних рядках, написаних після нього, але не без його незримой угасти. Бо багато поетів можуть вважати за гість робити те, що робив Симоненко, робити так, як робив Симоненко.

Іван Світличний

МОЛОДА ТВОРЧИСТЬ

В УКРАЇНІ Й НА ЧУЖИНІ

(Хроніка)

А КОЛИ Б ПРИЇХАВ НАШ?

(П.Б.). Недавно приїздив до Америки молодий російський поет Андрій Вознесенський. Його приїзд попередило багато статей в американській пресі, а журнал "Ляйф" підніс його на п'єдестал російського національного героя, ставлячи його вище Євтушенка.

На виступи Вознесенського (як колись і Євтушенка) приходили не сотні, а тисячі молоді, студентства, літераторів. Вознесенський утішався великою популярністю і майже цілий час перебував у найвищих кругах американського культурного життя.

Нам не відомо, щоб будьхто з росіян, чи американців протестував проти його виступів, чи обвинувачував будького, хто ходив на його виступи, у "зміновіховстві" чи "радянськості". А навпаки, великодержавна російська еміграція, не - комуністична і анти - комуністична сприйняла Вознесенського, як свого ідола.

В зв'язку з цим у нас виринає питання: а як ми прийняли б когось з українських молодих письменників з України? Чи старались би відкрити для них двері університетських аудиторій, чи робили б заходи, щоб увести їх в американські культурні круги?

О, ми свідомі, що цього у нас не було б! Ми були свідками, як приїзд Віталія Коротича, одного з найпередовіших молодих поетів в Україні, цілком промовчала деяка наша "велика" преса, а інша неперемінливо цькувала його. З яким здивуванням можна було побачити, коли ця наша "велика" преса не промовчала появи в Америці Вознесенського.

О, як легко очорнювати і дискваліфікувати СВОГО в очах своєї суспільності і перед чужими, і як легко клонити свої голови перед ЧУЖИМ, навіть росіянином.

О, як легко очорнювати і дискваліфікувати СВОГО в очах своєї суспільності і перед чужими, і як легко клонити свої голови перед ЧУЖИМ, навіть росіянином.

Чи навчилися ми чогось в Західному Світі? Чи вирвалися зі свого почуття меншевартості? Чи зрозуміли, що і в Україні живуть українці, а не лише на еміграції?

● Молоді львівські критики. Серед львівських письменників відзначаються своїми працями молоді критики І. Моторнюк, Л. Сеник і М. Ільницький.

● Балет В. Кирейка — "Тіні забутих предків". Майже вся критика в Україні дає надзвичайно позитивну оцінку нового балету композитора В. Кирейка — "Тіні забутих предків". "Літ. Укр." (ч. 17) про цей балет пише: "Композитор уважно й старанно, з тактом, чуттям міри встановив пропорції, які з одного боку, дозволили зберегти й передати національний характер звучання балету, не вдаючись до спрощення, а з другого підняти цей балет до рівня кращих зразків класики, уникнути дивертисментності в музичному потоці розвитку дії та в хореографічних засобах розкриття характерів героїв".

● Про творчість наймолодших. Г. Аврахов, даючи огляд творчості наймолодших поетів ("Л. У.", ч. 20), зокрема І. Жиленко, Л. Скирди, І. Нижника, Б. Демкова, В. Куликівського, М. Данька, С.

Реп'яха, пише: "Українська поезія з кожним днем дедалі більше завойовує читачке довір'я. Хто, неупереджений, стане знецінювати її здорову новаторську одержимість, розкутість чуття й мислі, її плідні пошуки й відчутні надбання? Хто не бачить, як, долаючи ілюстративність, наївну прямолінійність, бездумне репортерство, українське поетичне слово стає аналітичним, думачим, мисленно багатоглибким, руйнує догми, застарілі уявлення про людину, її духовний світ, розкриває складності буття, проймається громадською відповідальністю за народ, його теперішнє й майбутнє". Після такого вступу, у довгій статті, Г. Аврахов сильно критикує вищезгаданих поетів. Він пише, що шлях, який вибрали ці поети "це шлях небезпечний, чужий віковим традиціям нашої поезії..."

● Критика про І. Драча. І. Драч почав друкуватись всього кілька років. Появилась одна збірка його поезій і кількадесят віршів розкиданих по різних журналах і

газетах. Але, мабуть, про нікого з його сучасників не було написано стільки до тепер, як саме про нього. Зі сторінок київської преси зник цілковито М. Вінграновський, зникає Ліна Костенко, не чути про Є. Гуцала... А про Драча пишуть даліше і постійно. Одні лають, другі хвалять, ще інші дають "поради". Ось один з таких нових голосів С. Широкого: "І. Драч — сам втілення активного пошуку, діяння. Типовий характер, що вимальовується в його ліриці, — розвідник за фахом і поклонником. Драча частенько критикують за неясні рядки й строфи, за асоціативні "завихрення", і — не завжди несправедливо. Але я не певний, що саме така критика ("по рядках", з олівцем в руці) найбільше допоможе з'ясувати, в чому полягає відповідна тема його творчості. Іван Драч ніколи не погоджується на помірні рішення, половинчасте розв'язання конфліктів. Сучасність, як він її розуміє, вимагає граничного напруження сил, бо завдання стоять грандіозні, і це добре, що

вони такі, інакше й жити не варто було б". ("Л.У.", ч. 21). Г. В'язовський ("Л.У." ч. 22) про І. Драча пише: "Іван Драч передусім лірик, співець пристрасного, напруженого, тривожного буяння емоцій. Вони мов вибух протуберанців серця, будять і загострюють думку".

● Про В. Коротича й І. Драча. Цікаве порівняння між творами І. Драча й В. Коротича робить Г. В'язовський у своїй статті "Художній образ і особистість поета" ("Л.У.", ч. 22): "Якщо в поезіях І. Драча кожне слово, кожний рядок — образ - деталь, в основі якого лежить більш - менш складна асоціація, і тим, хто не звик до такого способу поетичного мислення, це видається нарочитою ускладненістю, то у В. Коротича спостерігаємо схильність до епічного відтворення подій і явищ, в процесі якого поступово формується і завершується ліричний образ — ідея твору... Було б хибним уважати, що поезія В. Коротича менш емоційна, ніж І. Драча. Тут справа в характері, змісті емоцій та ще в принципі їх розкриття. Якщо І. Драч здебільшого іде від емоцій до думки, то В. Коротич найчастіше — в зворотному напрямі. Емоційність його поезій у підтексті, її треба спершу зрозуміти, щоб пережити, а не пережити, щоб зрозуміти".

● Про новаторську молодь. В статті "Про мого ровесника" Юрій Мушкетик пише ("Л.У.", ч. 23): "Зараз коли мова заходить про новаторство, здебільшого називають імена молодих літературів. Справді, в молодих сьогодні дуже багато пошуку, багато дерзання. Рівень художньої майстерності молодих дуже високий (особливо в поезії). Звичайно, це наперед зрослий рівень культури народу, але водночас (і це незаперечно) й рівень художнього письма тих, хто йде в літературу, передусім рівень техніки письма. Майже кожний журнал, кожна газета щомісяця, коли б не щотижня, відкривають нові імена..."

● Нью Йорк. Виступ творчої молоді. 26 березня відбувся в Нью Йорку, з рамени СУСТА і місцевої УСГ — "Вечір молодих талан-

тів". У "Вечорі" виступали співачка Наташка Худа, скрипаль Юрій Вожаківський, піаністи Марта Цирик і Рафаїл Венке, співак Михайло Шкварко і чоліст Доріан Рудницький.

● Варшава. "Поетичне витісування сучасності"... Український журнал "Наша культура", який появляється у Варшаві, присвятив ціле своє січнєве видання молодій, модерній поезії в Україні. Зміст числа складають — стаття С. Козака — "Поетичне витісування сучасності" і поезії В. Симоненка, Л. Костенко, І. Драча, В. Коротича, І. Жиленко, С. Йовенко і Л. Сकिри.

● Нью Йорк. Радіопередачі про В. Симоненка. В програмі радіопередач університету Ратгерс (Нью Джерсі) була передана в багатьох містах Америки, в першій половині квітня, спеціальна програма про Василя Симоненка, якою вів д-р Тарас Гунчак, представляючи поетичну і політичну вартість творів поета.

● Чикаго. Літературний Вечір. В програмі вечора ТУСМ-у, на якому обговорювано справи української студіюючої молоді, відбулася літературна частина з рецитацією на музичному тлі "Ідеалізованої біографії" члена Нью-Йоркської групи поетів — Юрія Тарнавського у виконанні Юрія Миськова. Потім пластуні Уляна Леськевич, Юрій Миськів і Роман Завадович, мол., рецитували уривки з поеми Івана Драча "На смерть Шевченка".

● Норт Дейл, Фля. Чи новий геній? Молодий десятирічний піаніст Богдан Сперкач виявляє незвичайні здібності у грі на піано. Його прямо геніальні здібності віщують йому велике майбутнє.

● Мінеаполіс. Успіх молодого скульптора. Молодий скульптор Олександр Гуненко (29 років) за свої скульптурні праці вже нераз одержував дуже високу критику американської преси. В цьому році він одержав стипендію для продовження своїх студій в Римі.

● Монреаль. Успіх молодого маляра Руслана Логуша. Молодий

маляр Руслан Логуш (16 років), який навчається в Маунт Рояль середній школі в Монреалі, намалював на одній зі шкільних стін величаву картину "Римське дозвілля". Талант і задум молодого Руслана отримали дуже прихильні відгуки в місцевій канадській пресі.

● Комсомол України в цифрах. Зараз в Україні, згідно з офіційними даними, є чотири мільйони комсомольців. Без сумніву, що ці цифри є наскрізь сфальшовані і переборщені. Про це проговорився сам секретар КПУ П. Шелест. В своїй промові він сказав, що на будовах і в транспорті України працює 840 тис. комсомольців, в сільському господарстві — 600 тис., інженерами й техніками — 170 тис., і що майже половина студентів і учнів шкіл України належить також до комсомолу. Ці цифри аж ніяк не представляють чотирьох мільйонів.

● Студентські журнали в Україні. В університетах і багатьох високих школах України видаються різні студентські журнали. Студенти Донецького політехнічного інституту (наскрізь зрусіфікований) видають російською мовою "Саветський студент", Запорізького машинобудівельного інституту — "Промінь, студентський вісник", Дніпропетровського хіміко - технологічного інституту — "Джержинець", Львівського університету — "За радянську науку", Кіровоградського педагогічного інституту — "Радянський студент".

● П'ятдесятіріччя Чернігівського інституту. В цьому році минає 50 років від дня заснування Педагогічного Інституту в Чернігові. Інститут засновано в 1916 р. на базі місцевої учительської семінарії. Зараз інститут має фізико - математичний, загально - науковий (з гуманістичним, математичним, агробіологічним і економічним відділенням) та факультет учителів початкових класів. В Інституті навчається 3,500 студентів, а за час свого існування було випущено понад 12 тисяч учителів. Ректором Інституту є доц. В. М. Костарчук.

Українська мала семінарія в Римі

Осип Зінкевич біля будівлі Українського
Католицького Університету в Римі

У листопаді 1965 р. мені довелося побувати в Римі. Це вперше в моєму житті я мав нагоду відвідати це "вічне місто", яке як на кожного відвідувача, так і на мене — зробило велике й незабутнє враження. Крім італійського Риму, мене не менше цікавив і наш український Рим. Але за кілька днів не можна всього побачити і всіх, кого бажалось, відвідати.

Не буду тут розказувати про італійський Рим, про нього багато вже написано чужими й нашими, а згадаю лише кількома словами тих наших осіб і особистостей, які залишили в мене незатертий спомин на ціле життя.

З великою вдячністю і пошаною згадую о. д-ра М. Марусина, який не зважаючи на свою переобтяженість в часі Вселенського Собору, завжди знаходив кілька хвилин для мене, служачи постійно своїми порадами і супроводжуючи по різних місцях Ватикану, яких я ніколи не зміг би побачити без його допомоги.

Тепло і з батьківською любов'ю прийняв мене на авдієнції Архiepіскоп Скитальців Кир Іван Бучко, який постійно цікавиться молодечими і студентськими справами та в особі якого ми маємо постійного читача "Смолоскипа". Не один з наших студентів і вже професіоналістів завдячує йому здобуття високої освіти в Лювені, Мадриді чи Римі. Хоч найстарший віком з усіх наших Єпископів, Архiepіскоп завжди бадьорий, завжди ввічливий і молодий своїми поглядами і розумінням життя і сучасних проблем.

Чи не кульмінаційною точкою мого побуту в

Римі була авдієнція у Верховного Архiepіскупа, кардинала Йосифа Сліпого 11 листопада 1965 р.

Ідучи до Європи, моєю мрією було відвідати цього велетня нашої новітньої історії і незламного страдника за віру і наш народ. Незабутнім залишиться в мене той погляд через вікно його палати, в той незабутній дощовий день, коли я вперше побачив Верховного Архiepіскупа, коли він вийшов з Базиліки св. Петра і наближався до своєї кардинальської резиденції. В моїй уяві і почуваннях ця незламна людина стала святою за життя і в цьому моєму переконанні ще більше утвердила мене розмова, кілька хвилин пізніше, з Іх Блаженством. На знак пошани й любові я подарував Кардиналові книжку "Українське Студентство в Америці" і одержав на пам'ятку кілька карточок з власноручним підписом і пропам'ятну медальку.

З великою теплотою згадую Вельмидостойну пані Ольгу Коновалець, яка прийняла мене з такою ввічливістю, що мої відвідини в неї завжди буду згадувати з великим зворушенням. Я не знаю, чи хтось з нас може зрозуміти і відчутти, скільки пережила в своєму житті і скільки горя перенесла ця українська жінка-героїня.

Разом з панею Ольгою Коновалець ми були на історичному Богослуженні в Базиліці св. Петра, яке відправив 12 листопада наш Верховний Архiepіскоп.

Цікавими були мої відвідини у д-ра Василя Федорончука, професора Римського університету й керівника українських радіопересилань з Риму. Д-р В. Федорончук є рівночасно найбільш продуктивним дописувачем на українські теми до італійської преси. Я мав змогу переглянути у нього цілий ряд газет з його статтями про В. Симоненка, русифікацію і нищення української культури в УРСР, про М. Рильського, молоді літератури в Україні і багато іншого.

* * *

Окреме зацікавлення викликала в мене Мала Українська Папська Семінарія, яку, не зважаючи на мою переобтяжену програму, я дуже хотів відвідати.

У Великій Духовній Семінарії на Джанікольо, за посередництвом о. д-ра М. Марусина, я познайомився з молодим питомцем Віктором Курмановичем. В четвер 12 листопада ми разом поїхали декілька кілометрів за Рим, де й приміщена будівля Семінарії і де в стадії будови Український Католицький Університет.

Уже скоро я довідався від дуже симпатичного і ввічливого Віктора, що він є внуком брата генерала В. Курмановича, якого ще в 1945 р. замордували більшовики в Одесі.

Сам Віктор володіє прекрасно українською мовою письмово й усно, не зважаючи на те, що приїхавши вісім років тому до Малої Семінарії з Відня, не знав ані одного слова української мови. Він прекрасно орієнтується в різних українських

Верховний Архиспископ, Кардинал Йосип Сліпий серед учнів Малої Семінарії в Римі.

справах і дійсно з приємністю було мені дискутувати з ним ту чи іншу проблему.

З захопленням і відчуттям вдовolenня Віктор розказував мені про своє перебування в Семінарії, про свої різні пригоди та про отців професорів. Згодом він з таким же ентузіазмом показував мені цілу будівлю Семінарії, каплицю, шкільні класи, мешканеві кімнати учнів, бібліотеку, фізико-хімічний кабінет, велику розвагову залу, спортову площу і поруч — будівлю Університету.

У тракті нашої розмови, я поставив Вікторові таке пряме питання:

— Чому ви пішли на теологію? Для цього ж треба пожертвувати багатьма речами, майже всім особистим?

Без довгої надуми Віктор відповів:

— Бо я думаю, що ставши священником, я зможу багато більше зробити корисного для мого народу і для нашої церкви.

Про саму Семінарію я особисто знав дуже мало і тому про неї мав якесь дуже дивне уявлення: мав враження, що там панує якась страшна, середньовічна дисципліна, а семінаристів я собі уявляв, як надзвичайно здисциплінованих дітей, яких поза наукою цілий світ не обходить. Але вже скоро, з приємністю, я переконався про щось цілком інше: семінаристи, як і всі діти — веселі, бадьорі, говірливі (чого не достало нашої молоді в Америці при зустрічах зі старшими від них) і цікавляться всіми проблемами сучасного світу й української дійсності.

Я бачив, як у четвер вечором, учні вертались зі своєї прогулянки. Багато невеличких гуртків, 5-10 хлопців, йшли, оточивши свого отця-учителя і палко дискутуючи чи то спорт, чи літературу, чи модерну техніку, або прямо жартуючи.

Дивне враження зробив на мене фізико-хімічний кабінет, хоч скромний, але добре устаткований, зокрема написи українською мовою на різних пляшечках з хімікаліями.

В одній з клас я зауважив на стіні гарні портрети різних українських письменників, а серед них також Павла Тичини й Андрія Малишка. На тему цих портретів і сучасної української літератури у нас відбулась дискусія з Віктором, а зго-

дом також з отцем Ректором і отцями професорами. Я міг переконатись, що на цьому відтинку ми посунулися далеко вперед, у правильному напрямку і що в цій школі, де учні користуються київськими шкільними підручниками, де вивчають і сучасну підсоветську літературу, розбурхані пристрасті навколо питання про культурний обмін, є такі далекі, абсурдні, нереальні, що аж дивно робиться, що багато з нас в ту дискусію втягнулись.

Коли повечоріло і учні працювали над своїми задачами, кілька нас сиділи в канцелярії отця Ректора С. Чміля. Тут був присутній крім отця Ректора, директор школи й професор української мови о. І. Тилявський, віцедиректор, професор грецької мови й мистецтва о. В. Сапеляк, Віктор Курманович і я. Ми довго говорили про Семінарію, навчання, порядок і дисципліну, покликання і духовний стан та багато іншого.

Тут я довідався, що Мала Семінарія була відкрита 8 грудня 1951 р. у Франції в Люрі. Школа проіснувала там три роки і через юрисдикційні труднощі була перенесена до Італії, до Кастель-гандольфо біля Риму. В 1956 р. школа була приміщена в літній резиденції колегії св. Йосафата. Тимчасом Східня Конгрегація збудувала величавий будинок на віа Бочча біля Риму. Посвячення нового будинку відбулось 14 жовтня 1959 р. при участі всіх українських Владик у вільному світі, які тоді перебували в Римі на єпископській конференції. Ініціатором Малої Семінарії і її постійним опікуном був Апостольський Візитатор, Архиспископ Кир Іван Бучко.

Від 1958 р. — коли Семінарія набула нормального розвитку — до 1965 р. вона випустила 45 учнів з закінченими студіями. Але за цей час "через двері" Семінарії перейшло сотні учнів, що було зумовлене природньою селекцією.

Щоб докладніше поінформувати наших читачів про Семінарію, я зробив інтерв'ю для "Смолоскипа" з о. Ректором С. Чмелем, поставивши йому ряд запитань.

ПИТАННЯ: *Отже Ректоре, скільки учнів є зараз у Семінарії і з яких країн?*

Відповідь: В біжучому році в Малій Семінарії навчається 108 учнів, хоч було більше зголошених, але їх не прийнято через недостатку місць. Походять вони в більшості з Англії (50), з Німеччини (22), з Бельгії (15), з Франції (15), з Канади (3), з Австрії (2), зі США (1).

ПИТАННЯ: *Які передумови вступу до Семінарії?*

Учні Малої Семінарії в часі дозвілля

Найменша футбольна дружина Малої Семінарії виграла чашу. Щасливі футболісти показують чашу отцеві ректорові Степанові Чмілеві

Відповідь: Закінчення 5-ої класи народної школи і вияв зацікавлення духовним станом. Шкільна оплата мінімальна, бо Східня Конгрегація покриває всі кошти зв'язані з прохарчуванням.

ПИТАННЯ: Скільки класів має Семінарія?

Відповідь: Програма навчання охоплює 6 років: 4 гімназії і 2 ліцею, а ті, що вступають на теологію, переходять ще дворічний курс філософії при університеті Пропаганда.

ПИТАННЯ: Які предмети викладається в Семінарії?

Відповідь: В гімназії: релігія, українська мова, латинська мова, математика, чужа мова (після походження учнів), італійська мова, історія, географія, природознавство, малювання, руханка, музика — спів. В четвертій класі ще додається грецька мова.

У ліцеї доповнюється грецька мова, історія України, історія мистецтва, геологія, хімія, фізика.

Всі предмети викладається українською мовою.

ПИТАННЯ: Якими підручниками користуються професори й учні?

Відповідь: Для предметів фізики, хімії, анатомії, зоології, ботаніки, біології й географії ми користуємось підручниками з Києва. Історія, історія України, історія української літератури, латинська й грецька літератури — викладаються за підручниками приготованими нашими професорами.

ПИТАННЯ: Чи можете, отже Ректоре, подати нам денний порядок учнів?

Відповідь: Вставання в год. 6.30, 7 — 7.30 — підготовка до лекцій; 7.30 — Служба Божа, 8.15 — снідання, 9.00—13.00 — лекції, чотири години по 50 хвилин, в год. 13.00 — обід, потім розваги і спортивні вправи до год. 14.45, після чого до год. 15.15 навчання і підготовка до школи, 15.20—16.10 — п'ята год. навчання, після чого підвечірок, відпочинок і спорт до год. 17.00. Від 17.00 до 18.25 праця над задачами і шкільні вправи, а після перерви підготовка лекцій до год. 19.35. Перед вечерею чверть години духовного читання і молитва на вервиці.

В год. 20.00 — вечірня, відпочинок і вечірні молитви, в год. 21.00 — нічна тиша.

У святочні дні порядок інший і присвячується більше часу на розваги, спорт, фільми, телевізію, лектури. Кожного четверга прогулянка по Римі й околиці. Раз на місяць цілоденна прогулянка автобусами.

ПИТАННЯ: Чи після закінчення Семінарії випускники зобов'язані йти на теологію? А якщо ні, то яка кількість йде на теологію?

Відповідь: Після закінчення Семінарії на Богословію вступають лише ті кандидати, які сами цього добровільно бажають, а з-поміж кандидатів-добровольців допускаємо лише тих, яких уважаємо здібними до вищих богословських студій. На теологію звичайно вступають по-різному. Це залежить від річників. Одного року більше, другого менше. Раз може бути 30%, другий раз — 40%, третій — 50%. Очевидно, беремо тут під увагу останній рік, де звичайно доходять учні селекціоновані щодо можливостей в науці.

ПИТАННЯ: Чи можуть вступати до Семінарії також хлопці з Америки й Канади?

Відповідь: Очевидно, що можуть, але на це потребують згоди місцевого Єпископа, першенство мають хлопці з європейських країн.

ПИТАННЯ: На закінчення, Отже Ректоре, дозвольте подякувати Вам за Вашу ввічливість, за всі інформачії та за можливість відвідати Малу Семінарію, зустрітись з семінаристами та зокрема познайомитись з Вами особисто, о. В. Сапеляком, о. І. Тилявським, о. В. Гринишином і з Вашим вихованцем Віктором Курмановичем. На закінчення нашої розмови я хотів би Вас запитати, що Ви хотіли б передати гитагам "Смолоскипа" від себе особисто і від Семінарії?

Відповідь: Радію кожною появою "Смолоскипа", який в'яже Вас з рідною мовою, традиціями і духом нашого народу і бажаю редакторам і співробітникам гарних успіхів.

Нас би дуже тішило, коли б повстала на еміграції хоч одна така школа, як Українська Папська

Оркестра Малої Семінарії

ка Мала Семінарія, але з ширшим доступом для тих юнаків, що не відчують в собі нахилу до духовного стану.

* * *

Сказавши правду, покидати Рим мені не хотілось. Рим український і Рим італійський. П'ять днів

побуту в ньому — дуже мало, але які багаті ті дні споминами про них, про людей, розмови, зустрічі. Скільки духовного задоволення, стільки знаменитих і незабутніх переживань. І завжди в моїй пам'яті Рим залишиться неповторним.

О. Зінкевич

Питання середньошкільної молоді

Нестор Томіж

Питання середньошкільної молоді стає сьогодні більш важливою проблемою для українського суспільства, як питання студентської діяльності. Згідно з підрахунками деяких наших дослідників у нас є надзвичайно мала кількість студіюючої молоді у відношенні процентовому до кількості українців в США. З великою прикрістю треба ствердити, що до тепер нам ще не вдалося підрахувати, скільки є в Америці, чи в іншій країні нашого поселення, студентів високих чи середніх шкіл. Дехто припускає, що напр. в Америці повинно бути приблизно 1500 українців - студентів, з того приблизно 600 - 700 в системі СУСТА.

Вже від кількох років при Управі СУСТА існує спеціальна Референтура Середньошкільних Справ, якої чи не найосновнішим завданням є заохочувати молодь студіювати.

Зараз цю Референтуру СУСТА оголоє молодий і активний студент з Трой, Н.І. — Нестор Томіж.

Нестор Томіж народився в родині українських втікачів в 1945 р. в Амбаху (Австрія). Студіює фізику на відомому Ренсалір Політехнічному Інституті в Трой. Належить до Пласту, цікавиться фотографією, музикою та любить прогулювати. Представник "Смолоскипа" відбув розмову з Н. Томіжем, пору-

шуючи ряд питань, пов'язаних з проблемами середньошкільної молоді та планами діяльності Середньошкільної Референтури СУСТА.

Нижче містимо зміст розмови нашого представника з Нестором Томіжем.

Питання: Розкажіть дещо про працю Середньошкільної Референтури СУСТА тепер і в попередніх роках.

Відповідь: Середньошкільна Референтура СУСТА була організована в 1961 р., на п'ятому Конгресі СУСТА. Завдання цієї референтури — заохочувати середньошкільників іти на вищі студії, пояснюючи їм потребу та значення вищої освіти, інформуючи їх про різні ділянки студій та давати поради про іспити, вимоги прийняття, фінанси та подібні аспекти переходу на університет. Дальшим завданням є заохочування вступати до студентських громад та знайомити їх з діяльністю українського студентства та його централі — СУСТА.

Першим референтом Середньошкільних Справ СУСТА був Любомир Зобнів (1961 - 1963), а другим — Роксоляна Білас (1963 - 1965).

Ця референтура організувала три Середньошкільні Конференції: першу в Балтиморі (29 квітня 1961 р.), другу в Трой, при Ренсалір Політехнічному Інституті (9 лютого 1963 р.), а третю також при РПІ (30 жовтня 1965 р.).

Також появилось 7 чисел середньошкільного журналу ПІБ ("Передуніверситетський Інформаційний Бюлетень"), в якому були, крім корисних інформацій та порад про вищі студії, також статті на різні інші теми.

Середньошкільна референтура збирала колись адреси поодиноких середньошкільників, але тому що вони міняються з року-в-рік, цього тепер не робиться.

Референтура поміщує статті в "Студентському Слові" (сторінка СУСТА в газеті "Свобода"), щоб викликати зацікавлення справами середньошкільників. Також розсилається листи до поодиноких Громад з інструкціями втримувати зв'язок з середньошкільниками в їхній околиці.

Питання: Чи існують тепер в США якісь гуртки середньошкільників?

Відповідь: Так, деякі є. Наприклад в Амстердамі (Ньюйоркський Стейт) вже кілька років існує середньошкільна група, якою проводить інж. Мирон Свідерський. Я туди їздив минулого року,

Середньошкільна Конференція СУСТА в Трой, Н. Я., 30 жовтня 1965 р. Сидять з-ліва: Любомир Зобнів, Роксоляна Білас, інж. Мирон Свідерський, проф. Б. Романенчук, Оксана Галкевич, Нестор Томич

щоб розповісти учням середніх шкіл дещо про студії та студентство і роздати їм ПІБ. З іншими групами я однак не маю контакту.

Питання: Чи Ви думаєте, що було б доцільно такі гуртки зорганізовувати і чи в цьому напрямку щось робить Ваша референтура?

Відповідь: Такі групи було б доцільно організувати в тих місцевостях, де немає студентських громад. Референтура Середньошкільних Справ в цей час не старається організувати такі гуртки, а радше старається довести до ближчої співпраці студентських громад з середньошкільниками на їхніх теренах.

Питання: Чи не вважаєте, що було б доцільно розв'язувати справи й проблеми середньошкільників погерець чи при співпраці з нашими молодіжними організаціями?

Відповідь: Мені здається, що молодечі організації — Пласт, СУМА, ОДУМ, МУН, і тд. присвячують майже весь час своїм власним зайняттям та виховним програмам. Самозрозуміло, що цим вони роблять дуже добру роботу. Однак потрібно ще доложити окремі зусилля, щоб спрямувати середньошкільників на університети та до студентських громад. Було б дуже корисно, коли б проводили цих молодечих організацій звернули на цю справу більше уваги та включили в свої програми гутірки на ці теми.

Питання: Які у Вас плани на майбутнє та які перспективи для журналу середньошкільників ПІБ?

Відповідь: Вже скоро має з'явитися нове число журналу, який давніше називався ПІБ. Цей журнал плануємо поширити тематично, щоб він відповідав вимогам середньошкільників і студентів, присвячуючи менше уваги порадам чисто технічного характеру, а більше уваги студентській діяльності, бо точні інформації про аплікації до високих шкіл і тд. середньошкільник може одержати в своїй школі. Його треба в першу чергу заохочувати до студій.

Назву журналу ПІБ хочемо змінити на "Студентське Життя". Журнал будемо поширювати по через студентські громади, церковні парафії, та молодечі організації. Думаю, що він знайде зацікавлення серед молоді і допоможе деяким середньошкільникам пізнати наше студентське життя і вступити в студентський світ.

ХРОНІКА УКРАЇНСЬКОГО СТУДЕНТСЬКОГО ЖИТТЯ

● **Нью Йорк. Нова Управа УСГ.** До нової Управи місцевої УСГ, вибрані такі особи: Юрій Кузьма — голова, Оля Палюх, Андрій Витвицький, Мар'яна Шумилович — заступники, Надія Данилишин — секретар, Христия Гордієнко — скарбник, Люба Стебельська — організаційний реф., Роман Купчинський — культурно - освітній реф., Богданна Клецьор — пресовий реф. Контрольна комісія: Христия Балагура — голова, Ярослав Лешко, Мирослава Головінська — члени. Товариський Суд: Світлана Луцька — голова, Богданна Чума, Теодор Костюк — члени.

● **Медісон, Віск. Новий Український Студентський Клуб.** 19 березня попереднього року тут

зорганізовано Український Студентський Клуб, який об'єднує не лише студентів українського походження, але також і чужинців, студентів, зокрема, славистів. В склад Управи входять: Роман Савчак — голова, Марія Іванчук — заступник, Тома Гіряк — секретар, Василь Стефанюк — член. Дорадником Клубу є проф. Р. В. Сіменс, а йому щедро допомагають два місцеві українські лікарі д-р С. Дудяк і д-р І. Галарник. В лютому цього року Клуб влаштував перший український виступ на місцевому університеті, в програму якого входили українські пісні й танці.

● **Мюнхен. Нова Управа УТГІ.** 19 березня відбулися Загальні Збори Професорської Ради УТГІ,

на яких вибрано нове керівництво УТГІ, в склад якого входять: проф. д-р Р. Єндик — ректор, проф. д-р С. Іваницький — проректор, доц. інж. Д. Пеленський — секретар, проф. О. Бобикевич — декан агрономічно - лісного факультету, проф. С. Довгаль — декан економічного факультету, проф. І. Ковальський — декан інженерного факультету, проф. д-р Я. Гинилевич — декан фармацевтичного факультету.

● **Рим. Вписи на Український Католицький Університет.** Ректорат Українського Католицького Університету в Римі, оснований Блаженнішим кардиналом Й. Сліпим, проголосив вписи на 1966 - 67 академічний рік на богословський, філософський (філологіч-

ний), правничий і економічний факультети. Прийняті студенти зможуть одержати стипендії від Архiepіскопського Університетського Фонду.

● **Сиракюз. Провокація радянських студентів.** Вже довгий час Місцева Українська Студентська Громада ім. Л. Мишуги належить до Міжнародної Студентської Організації, в культурних програмах якої, вона завжди репрезентувала Україну. В цьому році на Сиракюзький університет приїхало двох радянських студентів, які домагались, щоб українська виставка була включена в загальний стенд СССР. В цьому напрямку вони робили цілий ряд заходів, включно з тим, що зустрічалися з українськими студентами і старались їх у цьому переконати. Не зважаючи на це, українські студенти все ж таки на своєму виставковому стенді репрезентували Україну, що згодом викликало кілька відгуків в місцевій університетській пресі. Мужня постава українських студентів була доброю відсічкою на провокацію російських студентів, які діяли за директивами Москви, щоби неутралізувати діяльність нашої студентської молоді.

● **Філадельфія. Нова Управа ТУСМ-у.** До нової Управи місцевого ТУСМ-у в цьому Академічному році входять: Богдан Керницький — голова, Зенон Филипович — заступник, Марія Гайдучок — секретар, Ірина Мазепа — скарбник, О. Боднар — організаційний реф., Б. Волощук — розваговий реф., Г. Козопуд — культурно - освітній реф., Б. Скальчук — пресовий реф., І. Бугай, А. Долінська, М. Прокопчук — члени. Контрольна Комісія: Х. Кульчицька, О. Козоріз, З. Вонторський. Товариський Суд: Ю. Шваб'юк, Р. Куропась, К. Семанишин.

● **Торонто. "Україна в працях докторантів".** В тижневику "Томін України" (з 26 березня і в кількох наступних) появилась дуже цінна серія статей — "Україна в працях докторантів, на американських, англійських і канад-

ських університетах в роках 1950—1964".

● **Вінніпег. Студентський концерт.** 13-го березня відбувся тут величавий студентський концерт, який був повторенням концерту, який відбувся в лютому ц.р. в часі Конгресу СУСК-у в Торонто. Дуже позитивну оцінку цього концерту дала п-ні Галина Мухин ("Новий Шлях", 26 березня), додаючи до неї також цікаві вислови про концерт о. д-ра Савчука, В. Климкова, Ю. Книша, д-ра М. Марунчака, д-ра Б. Мартиновича, сотн. О. Навроцького, З. Круцько, Л. Масло та Г. Кукси.

● **Нью Йорк. Книжний дар на ФКУ.** Інж. Теодор Гелемей з Берклі, Міч. зложив 1,000 дол. на Фонд Катедри Українознавства, чим став прикладом для багатьох наших професіоналістів, яким слід би піти його слідом, щоби якнайскоріше здійснити великий задум створення Катедри Українознавства на одному з американських університетів.

● **Балтимор. XII-ий Академічний Вечір "Зарева".** 23 квітня місцева клітина "Зарева" влаштувала XII-ий Академічний Вечір, який складався з двох частин. В першій частині голова клітини О. Зінкевич виголосив доповідь "Світличний й Дзюба", в якій дав огляд писань обох критиків. На закінчення першої частини Вечора було прийнято протестний лист в справі ув'язнення Світличного і Дзюби, який переслано до ЮНЕСКО і до міжнародного ПЕН-у. В другій частині вечора, який мав характер дискусійного форуму, дискутовано питання "Національних меншин в США і їхнє майбутнє". У форумі взяли участь мгр. Юрій Ілінський, який говорив на тему — "Сила рас і національних меншин в США", студентка Ірка Калиновська — "Питання негрів в США" і мгр. Ірка Хархаліс — "Справа асиміляції й денационалізації".

● **Едмонтон. Нова Управа "Обновин".** До нової Управи місцевого ТУСК-у "Обнова" входять на 1966 - 67 академічний рік: Ростислав

Дмитрук — голова, Юрій Костів — заступник, Леся Скрипичайко — секретар, Євген Іванишин — скарбник, Донна Козак — культурно - освітній реф., Наталка Запесоцька — референтка оголошень, Кен Балко, Дон Жарський, Патриція Кулій — імпрезові референти, Денис Демко — організаційний референт.

● **Нью Йорк. (В.П.) Загальні Збори клітини "Зарева".** 1-го травня відбулись річні Загальні Збори місцевої клітини "Зарева". Збори відкрив уступаючий голова Любомир Калинич, а ними проводили Віталій Кейс, як предсідник і Маріянна Задояна, як секретар. Звітували уступаючий голова Л. Калинич і скарбник Рая Кейс. Діяльність ньюйоркської клітини "Зарева" знаменували Академічні Вечори, поїздки, зустрічі, товариські імпрези. За найбільш успішний треба уважати Вечір в пошану Йосипа Гірняка й Олімпії Добровольської. Новумом в діяльності клітини було видавання бюлетеню "Зарево", який редагував й ілюстрував Л. Калинич і якого появилось в діловому році 4 числа.

Після уділення абсолюторії, вибрано нову Управу клітини на 1966 - 67 діловий рік в такому складі: Рая Кейс — голова, Аня Процик — заступник, Володар Лиско — писар, Юлія Світенко — скарбник, Павло Дорожинський — імпрезовий реф., Лариса Кулинич — пресовий реф., Володимир Процик — представник "Смолоскипа", Любомир Калинич, Борис Круцький — члени. Контрольна Комісія: Володимир Бакун — голова, Маріянна Задояна, Богдан Римаренко — члени. Збори закінчено дискусією над майбутньою діяльністю клітини.

● **Філадельфія. Дискусія навколо "бунту молоді".** На сторінках католицького щоденника "Америка" розпочалась досить образливою статтею ЕРКА, дискусія над проблемою "бунту молоді".

БАЦИЛЬ СВОБОДИ ПОШИРЮЄТЬСЯ!

25—27 квітня відбувся в Києві XX-ий з'їзд комсомолу України. Згідно з пресовими повідомленнями цей з'їзд, хоч і повинен бути ювілейним, відбувся без жодного ентузіазму і піднесення серед молоді. Хоч комсомол України об'єднує чотири мільйони молоді, то все ж його кличі й програма діяльності не захоплюють молоді і він в своєму прогресі і розвитку суспільних відносин застряг десь на тридцятих - сорокових роках. Комсомол не зумів захопити творчої молоді і в його рядах майже немає трубадурів "щасливого дитинства" і "щасливої молодості". Консервативно - сталінські методи і настанови залишаються і надалі в керівництві комсомолу і він з кожним роком починає все більше втрачати вплив на маси молоді, яка не з ідейності, а з вигоди вступає в його ряди.

На з'їзді комсомолу помічалось виразно, що його керівники, за дорученням з Москви, старались цілковито негувати будь-якими ознаками його національного характеру. Тому й на ньому виступав наприклад не український космонавт П. Попович, а росіянин Ю. Гагарін. Інші республіки і т. зв. "соціалістичні країни", за винятком Казахстану, Молдавії і Словаччини, навіть не вислали своїх представників і обсерваторів. Хоч на з'їзді виступав перший секретар ЦК ВЛКСМ з Москви С. Павлов, офіційного представника з Росії — РСФСР не було. Всі ці моменти, і багато інших, є яскравою познакою, що Москва хотіла применшити значення і силу українського комсомолу, як окремої національної молодечої одиниці.

Виступи на з'їзді недвозначно свідчили, що серед молоді все більше і більше поширюється дух свободи і до її душі і розуму не доходять різні заклики про "новобудови", "труд", "вірність комуністичній партії", "готовість боронити радянську вітчизну", "обов'язок супроти партії й народу" і тд.

Майже кожний доповідач, а зокрема секретар КПУ і член політбюро ЦК КПРС П. Шелест і перший секретар комсомолу України Ю. Єльченко, сильно наголошували і підкреслювали у своїх виступах, змаг молоді до свободи, про що вони говорили, як про вплив "буржуазної ідеології". П. Шелест говорив: "Всі форми і методи політичної пропаганди і агітації мають бути спрямовані на те, щоб наша молодь... непримиренно боролась проти будь-яких проявів ворожої буржуазної ідеології... Імперіалістична реакція посилює антикомуністичну пропаганду... Буржуазні пропагандисти

не зупиняються ні перед якими засобами для того, щоб відвернути молодь від боротьби за світлі ідеали людства... У безкомпромісовій класовій боротьбі (!) на ідеологічному фронті кожний комсомолец, кожний юнак і дівчина повинні бути активними бійцями нашої партії, пристрасно захищати і пропагувати наш спосіб життя, наш соціалістичний лад, ленінські ідеї... Треба відверто сказати, що там, де незадовільно ведеться ідейно - політична і виховна робота серед молоді, іноді знаходиться поживний ґрунт аполітичності, демагогії, скептицизму, схилення перед розтлінною західною культурою".

Багато такої "поживи" для молоді можна було почути від П. Шелеста. Але ця "пожива" вже перестала бути справжньою поживою. Це зародок розкладу системи, це зріст бацилю свободи. Тому він і так наполегливо домагався, щоб комсомол дбав в першу чергу про "ідейне загартування творчої молоді, спрямовуючи її поривання по правильному шляху, щоб у всій своїй творчості вона не рувалась методом соціалістичного реалізму, провідним принципом якого є партійність і народність мистецтва".

П. Шелест мусів признати також дволикість молоді, вихованої радянською системою комуністичного виховання. Він говорив з притиском про те, що молодь, зокрема творча, говорить радо про "ленінський стиль" праці, але в житті того стилю взагалі не притримується.

З'їзд комсомолу закінчився. Делегати роз'їхались. Він не вніс нічого нового, не пішов вперед, а став на місці, закам'янів. А серед молоді зроджуються нові ідеї, сильнішає дух свободи, за яку та молодь змагається. І цього змагу вже не в силі зупинити ніяка сила.

Т. Кульбак

* * *

Київ. Маніфестація українського студентства. 22 травня АП передала таку вістку зі столиці України: "Під холодним дощем у столиці України зібралося кілька сот людей, щоб мовчазно виявити протиставність українського націоналізму Москві. Вони склали квіти перед пам'ятником Т. Шевченка, поета 19-го сторіччя, співця звільнення з-під російського панування".

В дальших звідомленнях чужинецької преси з Києва говорилось про арешт організаторів маніфестації.

нові числа студентських — бугань

● **"СТУДЕНТСЬКА СТОРІНКА"** — видає Редколегія при Осередку Діяльності ТУСМ-у в Нью Йорку, ч. 2, рік I. (додаток до "Шляху перемоги", Мюнхен, 27 березня 1966 р.). Зміст: В. Будзяк — "Проблема студентської молоді", Ю. Сидорович — "Магна кум ляуде", М. Н. Г. — "Дві студентські імпрези в Чикаго", Н. Шалай — "Націоналістичний дух і його початки", В. Б. — "Цікава доповідь".

● **"СТУДЕНТСЬКА ДУМКА"** — сторінка ГУ ТУСМ-у. Редактор — Т. О. Рогатинська. ч. 2/39, рік IV, Дітройт - Торонто (додаток до "Томону України", Торонто, 12 берез-

ня, 1966 р.). Зміст: ТОР — "Договір в Бересті", "Культобмін і християнська філософія", "Концерт Торонтського студентського хору", "Студентська молодь героям Крут", Хроніка ТУСМ.

— Ч. 3/40, рік IV, квітень 1966 р. ("Томін України", 30 квітня 1966 р.). Зміст: ТОР — "Така дійсність", Хроніка ТУСМ-у.

● **"СТОРІНКА УКРАЇНСЬКОГО СТУДЕНТСЬКОГО КЛЮВУ В ТОРОНТІ"** — появилась в часописах — "Вільне слово" (26 березня 1966 р.), "Томін України" (26 березня 1966 р.). "Новий Шлях" (30 квітня,

1966 р.). Зміст: (з деякими змінами приблизно такий самий): Х. Мазуркевич — "Слово пресової референтки", "До відома українського громадянства", Ліда Любинська — "Студентський бенкет", Б. Онищук — "Уривок зі слова абітурієнтів", Х. Спольська — "Концерт пісні й танцю СУС - Вінніпег", "Сучасна українська поезія на еміграції", Ігор Бардин — "Слово голови УСК на концерті в Торонті", Д. Струк — "Слава "Слову", М. Скорупська — "Концерт хору УСК", Вол. Шелест — "На вас чекає українське суспільство".

КАНАДА — ЗА ЇХНЮ СВОБОДУ

Українську еміграційну спільноту огорнула хвиля протестів. Кожний чесний українець, кожна організація і установа підносять голос в обороні свободи засуджених, переслідуваних чи ув'язнених українських письменників в Україні.

До двох прізвищ Івана Світличного і Івана Дзюби — долучилось ще чотири — Ігор Калинець, Михайло Осадчий, Богдан Горинь і Михайло Косів, відомі львівські письменники. З України доходять вістки, що ще більше, зокрема з молодшої генерації, письменників і студентів, було в останніх місяцях ув'язнено або потасмно засуджено.

Щоб дезорієнтувати українську спільноту на чужині та послабити силу протестних акцій, большевики пускають різні контрверсійні вістки з одинокою ціллю, щоб підірвати нашу віру в правильність нашого змагу. Слід тут навести хоч кілька прикладів: в інтерв'ю закордонному кореспондентові заступник голови СПУ Ю. Збанацький стверджував, що І. Світличний буде вкортці суджений, а зараз після того підставлені "товариші" І. Світличного мали інформувати кореспондента "Нью Йорк Тайм-у", що бучімото Світличного випущено

на волю. Подібні вістки почала поширювати також радянська амбасада в Канаді. Рівночасно з тим поширюється шептано потчерез комуністичну агентуру в Америці й Канаді провокативні сугестії, мовляв, як то ви націоналісти стаєте в обороні комуністів? Та ж всі вони, в чий обороні стаєте — були комуністами й комсомольцями...

Незважаючи на різні контрверсії і шептану комуністичну пропаганду, українці Канади гідно стали в обороні своїх братів в Україні. 28 травня відбулась в Оттаві, столиці Канади, величава маніфестація української молоді (Пласт, СУМ, ОДУМ, МУНО), студентства, членів різних організацій і окремих осіб, в якій взяло участь понад три тисячі осіб. Велику всеукраїнську маніфестацію попередила пресова конференція 26 травня в Торонті, влаштована для чужинецької і української преси. На конференції, яку відкрив д-р М. Кушпета, голова Відділу КУК в Торонті, промовляв і нею керував адв. С. Фроляк.

В суботу 28 травня в Оттаві перед будинком Верховного Канадського Суду відбулось віче, яке відкрив ред. М. Сосновський, а головну промову виголосив віцепрезидент КУК президент УНО

і відповідальний за організацію маніфестації Микола Плав'юк. Учасники демонстрації прийняли резолюції, які відчитав письменник Улас Самчук і які були доручені для Канадського уряду на руки міністра фінансів дост. Шарпа. Після довшої розмови мін. Шарп появивсь перед тисячами демонстрантів, заявляючи повну підтримку для українського народу в його боротьбі за волю та засуджуючи терор і переслідування большевницьким режимом українських культурних діячів. На вічу промовляли також представники хорватів, словаків, латишів, румунів і мадярів. Віче закінчив президент КУК-у о. д-р. В. Кушнір, підкреслюючи солідарну поставу канадських українців в обороні своїх поневолених братів.

Після віча всі учасники маніфестації перейшли вулицями Оттави і двічі обійшли будинок радянської амбасади. Десятки і сотні написів, які несли учасники маніфестації і тисячі розданих членами МУНО і інших організацій летючок — говорили про ціль маніфестації й інформували жителів канадської столиці про повернення терору в Україні.

Величаву маніфестацію в Оттаві та її зразкове проведення обширно коментували канадські газети, радіо і телевізія.

День Світличного й Дзюби в Нью Йорку

11 червня спеціальний комітет покликаний з рамені СУСТА, очолюваний президентом цієї студентської централі в США Ігором Чумою, влаштував студентську демонстрацію - пікетування Радянської місії до Об'єднаних Націй в Нью Йорку. В пікетуванні взяло участь понад сто студентів, зокрема Ньюйоркської Української Студентської Громади і представників інших молодечих і студентських організацій. Серед учасників пікетування з'явився Голова УНС і віцепрезидент УККА Йосиф Лисогір, а в пікетуванні брали участь також відомі студентські діячі — голова Центрального Проводу "Зарева" — Павло Дорожницький, президент СУСТА — Ігор Чума, редактор "Смолоскипа" О. Зінкевич, голова Краєвого Проводу "Зарева" — Богдан Ринаренко, голова клітини "Зарева" в Нью Йорку — Рая Кейс, відомі студентські діячі В. Будзяк (ТУСМ), поет Віталій Кейс та інші.

Пікетування, яке тривало кілька годин, закінчено символічним спаленням большевицького прапора під спів українського національного гімну.

Не було б студентське пікетування — студентським, з молодечим запалом, коли б воно обійшлося і без зворушливого випадку. Не зважаючи на сильну охорону будинку радянської місії американською поліцією, двох відважних юнаків продерлись під сам будинок і обкидали його фляшками з червоною фарбою, що мало символізувати кривавий російський окупаційний режим в нашій батьківщині.

В часі пікетування група студентів роздавала спеціальні листочки виготовлені СУСТА і в яких говорилось також про арештування І. Калиниці, М. Косіва, М. Осадчого і Б. Гориня.

* * *

У вечорі того ж самого дня відбувся в Нью Йорку Академічний Вечір "Зарева", присвячений І. Світличному й І. Дзюбі. Вечір відбувся під патронатом ОУП "Слово". Серед присутніх на залі були відомі наші письменники, культурні діячі і студентська молоддь. Вечір відкрила і ним кермувала Рая Кейс. Зі знаменним вступним словом звернувся до

присутніх голова ОУП "Слово" проф. Григорій Костюк, який говорив про молоде творче покоління в Україні. Шановний професор закінчив свій виступ переконанням, що це молоде покоління, рано чи пізніше, зруйнує тюрму народів, в якій довелося жити і нашому українському народові.

Доповідь про І. Світличного й І. Дзюбу виголосив ред. "Смолоскипа" О. Зінкевич. Доповідач проаналізував творчість обидвох молодих критиків та представив те підрадянське тло і атмосферу, в якій їм доводилось творити.

Уривки з праць обидвох критиків читали Богданна Клецор і Аня Процик.

* * *

Пікетування радянської місії до ООН і Академічний Вечір "Зарева" під патронатом ОУП "Слово" є доказом, тієї великої духовної єдності, яка існує між українцями на чужині і в Україні. Це є доказом, що цієї єдності не в силі знищити жодний окупаційний режим і що кожний українець на чужині готовий стати в обороні свого брата в нашій Батьківщині.

ВЖЕ ПОЯВИЛАСЯ БРОШУРА О. ЗІНКЕВИЧА В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ:

"Світличний і Дзюба"

Зміст брошури: 1. Переслідування культурних діячів в Україні, 2. І. Світличний, 3. І. Дзюба, 4. Витяги з праць обидвох критиків, 5. Бібліографія, 6. Огляд пресових повідомлень про переслідування І. Світличного й І. Дзюби.

Брошура появилася у видавництві "Смолоскипа" і вона коштує всього 75 ц. Замовлення шліть на адресу:

"SMOLOSKYP"

P. O. Box 6038 Patterson Sta.
Baltimore 31, Md. USA

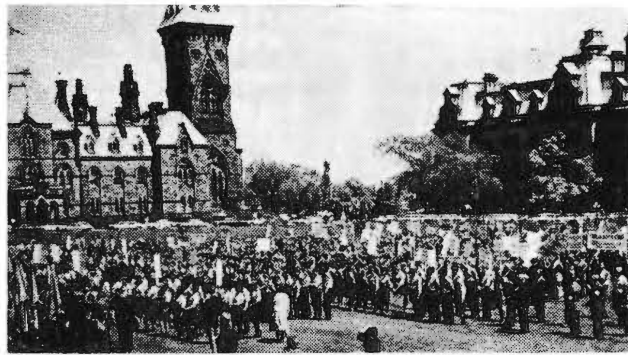

Фото: "The Globe and Mail"

Фрагмент з маніфестації: сотні української молоді з Пласту, СУМ-у, ОДУМ-у, МУНО і студентських організацій, з численними написами, прибули до Оттави, щоби стати в обороні переслідуваних українських письменників І. Світличного й І. Дзюби.

Перед демонстрацією українського студентства в обороні І. Світличного й І. Дзюби на місці збірки, біля Гантер Коледжу в Нью Йорку. Стоять з-ліва: Голова Центрального Проводу "Зарева" — Павло Дорожинський, Голова УНС і Віцепрезидент УККА — п. Йосип Лисогір, президент СУСТА — Ігор Чума й інші учасники демонстрації.

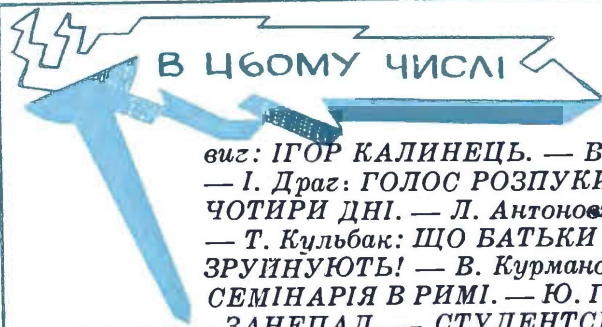
Ціла вулиця, на якій міститься радянська місія до ОН, була забльокована поліцією і нікому не вільно було проходити.

Українські студенти пікетують поблизу будинку радянської місії до ОН.

Перед закінченням пікетування студенти спалили червоний більшовицький прапор під спів українського національного гімну.

Р. Лубківський: ПЕРЕД КАМЕНЯРЕМ. — СВОБОДУ МОЛОДИМ ПИСЬМЕННИКАМ!
— Б. Гасюк: ЗА ЖИВУ ПОЛІТИЧНУ ДУМКУ. — О. Зінке-

вич: ІГОР КАЛИНЕЦЬ. — ВИБІР З ПОЕЗІЙ І. КАЛИНЦЯ.
— І. Драз: ГОЛОС РОЗПУКИ. — Р. Голод-Третяк: ТІЛЬКИ ЧОТИРИ ДНІ. — Л. Антонович: НАША РОЗМОВНА МОВА.
— Т. Кульбак: ЩО БАТЬКИ НЕ ДОКІНЧИЛИ — ТЕ СИНИ ЗРУЙНУЮТЬ! — В. Курманович: УКРАЇНСЬКА ДУХОВНА СЕМІНАРІЯ В РИМІ. — Ю. Грабовський: ПІДНЕСЕННЯ ЧИ ЗАНЕПАД. — СТУДЕНТСЬКІ КОНГРЕСИ — Хроніка

Ув'язнений радянською владою в Україні — молодий поет Ігор Калинець

СВОБОДУ МОЛОДИМ ПИСЬМЕННИКАМ В УКРАЇНІ!

“smoloskyp”
magazine of ukrainian youth and students

4-5

1966

“СМОЛОСКИП”

Журнал української молоді і студентства
Появляється раз на два місяці

Видве: Видавнича Комісія “Зарева”
при допомозі Комісії Молоді ІСНО
284 South Kingsway Toronto, Ontario

Видавнича Комісія “Зарева”:
Лев Винницький — голова, Марко Антонович,
Богдан Гасюк, Павло Дорожинський, Осип
Зінкевич, Анна Процик, Марко Царинник —
члени.

Головний редактор: Осип Зінкевич
Члени Редколегії: Богдан Гасюк,
Марко Царинник.

Технічний секретар: Петро Вагрий
Мовний редактор: Олексій Шевченко

Адреса для редакційного листування:
SMOLOSYP

P. O. Box 6066 Patterson Station
Baltimore 31, Md. USA

Редакція застерігає собі право скорочувати
і виправляти рукописи. Підписані статті не
завжди відзеркалюють погляди Редакції чи
Видавничої Комісії. Передрук окремих стат-
тей дозволяється тільки за виразним подан-
ня джерела.

Передплати:

2.00 дол. на рік; 3.50 дол. два роки; 5.00 дол.
три роки. Поодинокое число 35 цент.

Чекн виставляти на: **SMOLOSYP**
284 South Kingsway, Toronto, Ontario

“Smoloskyp”

Magazine of Ukrainian Youth and Students
Published bi-monthly by

“ZAREVO” PUBLISHERS
under the auspices of the Youth Committee of ISNO
284 South Kingsway Toronto, Ontario

Publishing Board
Chairman: Leo Wynnycky

Members: Marko Antonowych, Bohdan Hasiuk,
Pawlo Dorozynsky, Osyp Zinkewych,
Anna Procyk, Marko Carynnyk.

Editor-in-Chief: Osyp Zinkewych
Co-Editors: Bohdan Hasiuk,
Marko Carynnyk

Technical Secretary: Petro Bahrij
Language Editor: O. Shevchenko

Address of Editor's Office:

SMOLOSYP

P. O. Box 6066 Patterson Station
Baltimore 31, Md. USA

The Editor reserves the right to condense and
correct manuscripts. Signed articles do not neces-
sarily reflect the views of the Editor or the Pub-
lishing Board. Reprints are permitted only with the
express indication of source.

Subscriptions

\$2.00 one year; \$3.50 two years;
\$5.00 three years; Single copy 35 cents

Make cheques payable to: **SMOLOSYP**
284 South Kingsway, Toronto, Ontario

З М І С Т

	Стор.		Стор.
Роман Лубківський: “Перед Каменярем”	1	Віктор Курманович: “Українська Духовна	
* * *: “Свободу молодим письменникам!”	1	Семінарія в Римі”	17
Богдан Гасюк: “За живу політичну думку”	2	Студентські конгреси: “VIII-ий Конгрес	
О. Зінкевич: “Ігор Калинець”	4	СУСТА”	19
Ігор Калинець: “Вибір з поезій”	6	“X-ий Конгрес ТУСМ-у”	21
“Молода творчість в Україні й на чужині”	9	“Хроніка українського студентського	
* * *: “Іван Драч: голос розпуки”	9	життя	22
Р. Голод-Третяк: “Тільки чотири дні”	12	Юрій Грабовський: “Піднесення чи зане- пад”	22
Люба Антонович: “Наша розмовна мова”	15	“Нові числа студентських видань”	25
“Молодь і освіта в Україні” (хроніка)	16	Спомин про Василя Симоненка	26
Т. Кульбак: “Що батьки не докінчили — те сини зруйнують!”	16	З листів до “Смолоскипа”	28

ПЕРЕД КАМЕНЯРЕМ

В цьому році минає 100 років з дня народження великого українського письменника, вченого і громадського діяча — Івана Франка. Ціла українська спільнота в Україні й на гужині відзначає цей ювілей нашого безсмертного "вічного революціонера".

Нижче публікуємо вірш молодого львівського поета Романа Лубківського присвячений Великому Каменяреві.

Серед могил застиг камінний спокій:
Мовчать дерева, плити і слова,
І в тиші цій безжалісно жорстокій
Безшелесно росте німа трава...
... Високим звуком пломеніла рима,
І раптом — горе груди протина...
Ні, слухайте! Я чую — молот грима,
Я чую, як розноситься луна!...
... Од грому падали серця порожні,
Немов горнята, на гарячий брук...
Дзвенять серця, натхненні і тривожні,
Приймаючи високий чистий звук.
Дзвеніть, серця! Не смієте мовчати,
Не смієте дудніть порожняком.
Ми у життя прийшли, щоб зазвучати
Скульптурою, картинною, рядком.
Берім в серця Франкову вічну муку,
Плекаймо слова чародійний чар.
Завмер поет, на мить відвівши руку...
Ви чуєте?

Удар!

Удар!

Удар!

Роман Лубківський

СВОБОДУ МОЛОДИМ ПИСЬМЕННИКАМ!

Большевицька інквізиція української літератури ще не вщухла. Під постійними ударами ще й досі знаходяться молоді письменники України. Зі сторінок літературних видань в Україні зникло цілий ряд імен молодих поетів, критиків, письменників. Про долю деяких долітають вістки в Західній Світ. Про інших нічого невідомо: що з ними, чи живуть в Україні, чи на засланні, суджені, чи ще перебувають в тюремних камерах, на постійних допитах і моральних та фізичних тортурах? Відомим і незаперечним є, що брати Михайло і Богдан Горні, викладачі львівського університету, вже засуджені на чотири і шість років заслання. Невідома доля Ігоря Калпича, Михайла Осадчого, Михайла Косіва, хоч відомо, що вони давно ув'язнені, а може вже й засуджені.

Відомі прізвища ще й інших ув'язнених молодих письменників і студентів: Я. Геврича, С. Карпенського, В. Мороза, А. Залівахи й інших.

Цей терор, зокрема розгром молодих Львівських письменників, сколихнує цілою Україною. Вістки, які різними шляхами доходять з України, підтверджують, що вся українська громадськість стала по стороні переслідуваних і ув'язнених. Київські письменники виявили солідарність з Львівськими і стали в їхній обороні. Український народ сприйняв ув'язнених і засуджених не як "ворогів" і "запроданців", а як найкращих своїх представників і виразників народних дум, почувань і прагнень. Сотні і тисячі львів'ян зустріли засуджених братів Горнів не лайкою, а букетами квітів. Приїзд до Львова групи молодих київських письменників, які домагались свободи ув'язненим, є найкращим свідченням, що українець готовий стати не лише по стороні, але й в обороні свого рідного брата.

Досвід з переслідуванням Івана Світличного й Івана Дзюби є найкращим доказом, якою великою силою, якою могутньою зброєю в наших ру-

ках є наша ПРАВДА. Коли за нашим починком заговорить світова публічна опінія, тоді це удар по ворогові і він мусить йти на уступки. Ми можемо бути горді з того, що наші численні протестні листи до ЮНЕСКО, Об'єднаних Націй, різних державних установ, численних культурних діячів вільного світу — такі спричинились до звільнення Світличного й Дзюби.

Тому нам невідільно зупинятись. Ми мусимо йти далі вперед. Нам не треба переставати, а навпаки посилити наші протестні дії. Не спорадично, а організовано, як зріла спільнота, співвідповідальна за долю свого народу, ми повинні писати сотні й тисячі листів до ЮНЕСКО, Об'єднаних Націй, культурних діячів Західного Світу, влаштовувати демонстрації всюди там, де лише є большевицькі офіційні представництва і не переставати вести цієї протестної акції так довго, як довго наші молоді друзі перебуватимуть в большевицькому ув'язненні.

Не порожніх фраз і слів нам зараз потрібно від наших централь і центральних організацій, не словесного патріотизму, а діла! І цим конкретним ділом — стати всім в обороні засуджених і ув'язнених братів Михайла і Богдана Горників, Ігоря Калниці, Михайла Косіва, Михайла Осадчого і всіх тих, яким окупаційна влада в Україні моральним і фізичним терором замкнула уста замком партійного інквізитор.

Український народ ніколи не задовольниться вісткою, що той чи інший письменник є на волі. Воля і свобода для нас неподільні. І хоч Світличний і Дзюба на "волі", то вони так довго не будуть вільними в повному розумінні цього слова, як довго вони не зможуть вільно творити і висловлювати свої думки і обстоювати свої погляди.

Тому сьогодні наш клич до кожного, в кого б'ється українське серце: **БОРИМОСЬ ЗА ПОВНУ СВОБОДУ ДЛЯ МОЛОДИХ ПИСЬМЕННИКІВ В УКРАЇНІ!**

За живу політичну думку

Без перебільшення і без зайвого патосу можна ствердити, що якщо в лоні української нації не зродиться нова й, прикметна психіці сучасного українця, політична думка, то майбутнє української нації, як окремої одиниці в сім'ї народів земної кулі буде, щонайменше, незавидне.

Ця переважна ділянка буття української нації вирине в світлі ряду подій, які заіснували на рідних землях і еміграції.

Після смерті Сталіна на деяких відтинках життя Радянського Союзу, особливо в літературі й частинно в економіці, зайшли зміни.

Комуністичні керівники в ССРСР прийшли до зовсім правильного переконання, що держати мільйони громадян Радянського Союзу в постійному грізному фізичному терорі й рівночасно вдержувати в орбіті своїх повних впливів ряд комуністичних держав центрально - східної Європи, є на довшу мету — неможливо.

Раніше чи пізніше делікатна рівновага може бути зрушена й тоді ціла імперія зазнає коливань. І якщо додати до двох повних моментів дійсності в імперії ще й проблему багатонаціональності Радянського Союзу, то можемо усвідомити собі розмах і ускладнення, які стали перед росіянами, як панами імперії.

Після "плану Маршала" західна Європа відбудувалась і повела економічний і культурний наступ на комуністичні країни Європи, які були до цього часу, цебто від закінчення другої світової війни, всеціло в сфері впливів російської імперії.

Рівночасно, після закінчення Корейської війни, коли Сталіна врятували від тотальної поразки китайські комуністи — зайшли зміни і в Азії. Ки-

тай не лише виломився з-під контролю імперії, ба що більше, він проголосив імперії війну в ділянках — ідеології, стратегії й дії.

Отже, під впливом подій від їх залежних і незалежних, росіяни рішили менше надавати уваги месіаністичним ідеям світової комуністичної революції, а радше зосередити всю свою увагу й силу над розбудовою імперії — економічно й закріпленню її політично.

Отже Радянський Союз, це вже не тимчасова державна форма народів (які "скинули" "капіталістичне ярмо"), яка буде постійно мінятися в міру того, як все більше й більше "капіталістичних" країн заводитимуть в себе комунізм. Ні! Радянський Союз перетворився в три в алі світову потугу, велику імперію росіян.

Вся увага й енергія керівників імперією — росіян (ну й не-росіян, вислужників!) в останніх роках (а по усуненню Хрущова набирає загрозливого темпу) пішла двома шляхами:

1. Повна асиміляція неросійських народів імперії (теорія "злиття націй").

2. Потужна економічна розбудова імперії й непомітне, але постійне, перетавлювання економічної бази імперії з України на Сибір.

Безперечно, засмілювати сто мільйонів людей самим терором, навіть у двадцятому столітті, не є легке завдання, і рівночасно, невідільним і кріпак, це не найкращі будівничі могутньої імперії держави. Отже у висліді: "лібералізація", "полегші" і т. д.

З одного боку колгоспникам призначено пенсії, ціни на продукти сільського господарства піднесено, Ліберманові дозволено писати "капіталістичні статті". А з другого — цілій низці культур-

них діятів дозволено вносити національні мотиви й сюжети в літературу, особливо поезію.

Мета росіян, як ми бачимо, проста, хоч до неї крокується ускладненими шляхами (два кроки вперед, один крок назад, за теорією Леніна).

Із неприродної й досить дивної конгломерації народів поневолених і придушених фізичним терором ланки імперії намагаються збудувати природно великодержаву росіян, яка стала б "вітчиною" всіх її громадян.

Всяке говорення про класи, комунізм, прогрес й інші утопічні явища — це лише менше чи більше рафіновані методи росіян, аживані ними в методах до досягнення тотального (політичного, культурного й економічного) імперіалізму. Протиставитися цьому асиміляційному й імперіалістичному (ці явища в імперіалістичних народів Західної Європи майже ніколи не йшли впарі, натомість у росіян вони йдуть разом й тому небезпека для української нації є тим більше грізна) гоні ми можемо лише тоді, коли будемо спосібні повести ідейний наступ.

Щоби поставити цілу націю на терези боротьби за своє майбутнє, ми мусимо дати народові ясноту й недвозначну директиву, яка випливає з комуністичної дійсності. Жива, приваблива й інтегральна політична думка, яка сказала б недвозначно українському народові: "Ось український спосіб життя. ось ма й бути с української нації!"

Поезія з українським національним змістом, це явище позитивне, свобода культурного й мистецького самовиявлення рівнож позитивне явище, розповсюдження українських (хоч і радянських) книжок, журналів чи газет в самій Україні — так само великий позитив.

АЛЕ, КОЛИ УКРАЇНЦІ В РАДЯНСЬКОМУ СОЮЗІ, ПОЧНУТЬ ДИВИТИСЬ НА РАДЯНСЬКИЙ СОЮЗ, ЯК НА ЩОСЬ ПОСТІЙНЕ Й ТРИВАЛЕ, В ЯКОМУ УКРАЇНІ МОЖНА ДОМАГАТИСЬ РІЗНИХ "ПРАВ", АЛЕ З ЯКОГО НЕ МОЖНА АБО НЕПРАКТИЧНО ЗВІЛЬНИТИСЬ, ТОДІ ВСІ "ПОЛЕТШІ", "ПРАВА" Й "РЕФОРМИ" ПІДУТЬ НАМАРНО, І ЦЕ БУДЕ НАСКРІЗЬ НЕГАТИВНЕ ЯВИЩЕ.

Українці на чужині й в Україні мусять бути за "УКРАЇНСЬКИМ СПОСОБОМ ЖИТТЯ", прикметний для українця й побудованим на гідності індивідуума, що (цей спосіб життя) був би спроможний дати неограничені можливості духовного росту.

У формуванні нової політичної думки ми тут на чужині й в Україні повинні рішуче протиставитися концепції, яка обмежувала б ріст і засяг нової політичної думки відносно української державності, існуючими політичними формами Сходу Європи. Ці форми (Російська імперія) нас не сміють залякувати і, що важливіше, не повинні служити підставою у формуванні нами нової політичної системи для майбутнього української нації.

Говорачи про сучасний стан в Україні, треба з жалем ствердити, що там починається повільно, але постійно поширюватись дух дефетизму — принайменше в площині політичних питань. Зараз в УРСР взагалі немає познань не то що нової політичної концепції, але навіть кристалізації такої концепції (хоч державницько - самостійницькі прояви все більше крипшають і поширюються — примітка Ред.).

В політичних писаннях молодих українців, які живуть в Україні (які б ці писання скупі не були), є помітне намагання не міняти стану політичного устрою Сходу Європи, а радше шукати кращого місця чи кращих розвоєвних можливостей для України в границях імперії. І тут доцільно навести аналогію з Римською імперією, коли в її початковій стадії підбиті народи боролись, щоб звільнитись з-під влади центру, а пізніше ці народи боролись, щоб здобути вплив на центр.

Безперечно — сучасна політична дійсність в Україні не є пригода для зродження і розвитку політичної думки, яка мала б у свою основу український спосіб життя для українця, зовсім незалежний від сучасних геополітичних, для нас негативних, обставин. Небезпека є в тому, що коли політична структура Сходу Європи стане санітум-санкаторіум у творчих уявах молодих українців: у їхній праці, у їхній боротьбі й у їхніх візіях майбутнього нації, тоді нова політична думка ніколи не буде спроможна розвинутись до тієї міри, щоб дати могутню підставу для боротьби й побудови нового державного устрою України, який був би по своїй суті й формі українським.

Нам не відомо, щоб в історії людства розвоялись імперії в ім'я їхнього збереження — це самозаперечення. Тому ми повинні боротись проти тих всіх виявів в сучасній радянській дійсності, не як речей, які є незгідні з духом так званого "правдивого комунізму" й "ленінізму", але як з явищами, які є по своїй суті прикметні комунізму й російському імперіалізму (ленінізму)! Тут саме й грою боротьби, тут її суть.

Закінчуючи ці міркування про проблему зродження й розвитку української політичної думки, можна зовсім сміло ствердити, що зараз в Україні НЕМАЄ нової політичної думки прикметної українській духовності й відданої українській справі, бо що більше там не видно взагалі жодної політичної думки, яка б виривалась з традиційно-консервативних писань радянських теоретиків.

Українська нація вже раз дуже дорого заплатила за брак точно сформульованої політичної думки — за брак обґрунтованої політичної теорії й політичної дії в часі наших Визвольних Змагань. Ми пережили історичну катастрофу, де українські козаци, носії нового прогресивно-демократич-

ного ладу, опертого на широкіх народніх масах, були брутально знищені російськими царями, а козацтво — українська ідея волі й демократії, була замінена російською ідеєю кріпацтва й абсолютною ретроградивно - монархістичною владою.

Так. Ще в сімнадцятому столітті перед істо-

рією ми були праві, але нас переможено. Переможено нас тому, що не думали ми ПОЛІТИЧНО, що не діяли ми ПОЛІТИЧНО, що не розвивали й не удосконалювали великої політичної ідеї свободи й демократії.

БОГДАН ГАСЮК

Молода поезія в Україні

ІГОР КАЛИНЕЦЬ

Коли з кінцем квітня 1966 р. світова преса принесла вістку про переслідування Івана Дзюби й Івана Світлицького, тоді також стало відомо про арешт більшої групи молодих письменників Львова. Серед них — було й прізвище наймолодшого віком — Ігоря Калинця, молодого й дуже обдарованого поета.

Ігор Калинець народився в 1939 р. на Ходорівщині в Західній Україні. В 1961 р. він закінчив філологічний факультет Львівського університету. Перед своїм арештом він працював у Львівському обласному державному архіві.

Молодий поет позав писати ще в свої студентські роки, беручи активну участь в літературних гуртках Львівського університету, живо цікавився творчістю його ровесників і децю старших своїх товаришів по перу — шестидесятників.

В 1965 р. мала появитись перша збірка поезій молодого поета "Країна колядок". Вірші, які мали увійти до цієї збірки, отримали кілька дуже позитивних відгуків, але обширніше обговорення їх не відбулось через переслідування й арешт поета.

Одним з перших, високу оцінку творчості І. Калинця дав Іван Дзюба, який у своїй статті "Хлюпни нам, море, свіжі лави" ("Український календар 1966", Варшава, стор. 271-273) кілька разів згадує молодого поета. Дзюба зарахував його до групи молодих поетів, які є виразниками "органічно вираженої "міської культури" (Борис Нежерда, Ірина Жиленко, Світлана Йовенко і Олексій Булига). Про Калинця І. Дзюба пише, що він є "хімерний і реальний водночас. Естетично цінний світ Ігоря Калинця породжений витонченим спогляданням і переживанням українського мистецтва й історії — і допомагає (йому) створити атмосферу української духовності".

До групи найздібніших молодих українських поетів зараховує Ігоря Калинця також Степан Козак у своїй статті "Поетизм витискування сугасності" ("Наша культура", з. 1/93/, Варшава, січень 1966). Цитуючи уривок з вірша Калинця "Вітражі", С. Козак ставить його поруч з Підпалим, В. Голобородьком, Л. Скирдою, Стусом, Нежердою, Мовчаном і Тименком.

Цікаво відмітити, що найпозитивніше визнання, як своєрідного поета, І. Калинець одержав поза межами української радянської держави — УРСР.

В червні 1965 р. у Львові побував молодий письменник з Югославії Юрій Кох, який познайомився там з Ігорем Калинцем і групою інших молодих Львівських поетів (В. Лузук, Р. Братунь, Р. Кудлик, Ю. Малявський, О. Сенатовиз, М. Петренко, М. Ільницький), де вони на своєрідній невеличкій конференції, обговорювали питання сучасної молоді поезії і обмінялись своїм перекладацьким досвідом. У висліді цієї зустрічі, Юрій Кох зробив ряд перекладів поезій новітніх молодих поетів, які були опубліковані в журналі "Пшедзенака" в сербо-лужицькій мові під загальною назвою "Поезія — сонце моє оранжеве!". Серед перекладених поезій були також поезії Ігоря Калинця.

В 1965 р. появилася в Чехословаччині на 226 сторінках антологія української радянської поезії — "Млада советська поезія. Українські басніці", яку зредагував відомий український літературознавець Орест Зілинський, який живе в Празі, а переклади зробили Гана Врбова і Ярослав Кабізек. В цій антології крім біографічних заміток є дуже позитивна оцінка поезій Калинця. Там, між іншим, пишеться, що Ігор Калинець знаходиться "серед найсвоєрідніших талантів поміж молодими... його оригінальна, яскрава поезія з наголосом архаїчних слів і з колоритом Карпат, є немов дереворитом, баченим і викарбованим очима й руками сучасника". Перша збірка молодого поета, з якої було зроблено багато передруків, і з якої ми робимо вибір, називається симптоматично — "Земля колядок".

В антології опубліковано 11 поезій Калинця, серед яких на першому місці є вірш "Містечко".

Свободолюбиві погляди молодих Львівських письменників були помітні ще тоді, коли на сторінках літературних видань появились твори шестидесятників. Вони завжди відзначалися відвагою і нерідко на різних письменницьких зборах ставили в незручне становище місцевих і приїжджих політруків від літератури.

Цікавим під цим оглядом був "Форум молодих літераторів" семи областей Західної України в перших днях жовтня 1964 у Львові. На цьому форумі позав залякувати молодих письменників, серед яких був також Ігор Калинець, старий партійний діяч Петро Козланюк. До молодих він говорив: "Літератор повинен бути партійним у найширшому розумінні. Партійним у ділах і творчості, у зв'язках і помислах, у ставленні до людей і при оцінці літературної роботи" ("Літ. Україна", з. 76, 1964 р.). Після Козланюка й інші говорили в тому ж дусі. І. Дорошенко говорив про молодих поетів, відмінуючи ряд "прізвищ, про творчість яких можна висловитись "схвально". Не зважаючи на те, що І. Калинець вже був відомий в тому часі, як талановитий поет, його І. Дорошенко не згадав. Дисонансом на цьому "підтакувальному" форумі прозвучали слова молодого, лише позаткуючого поета з Борислава І. Нижника, який висунув цілий ряд закидів і обвинувачень в сторону Львівської філії СПУ. Цей неогікуваний виступ молодого поета викликав замішання, а доповіді були примушені відійти від програми наради і давати "поуґеніс"

молодим письменникам.

Як вислід цієї наради - форуму в другій половині жовтня були вислані до Києва шість західноукраїнських молодих поетів, які мали здати звіт зі своєї творчості перед критиками і письменниками столиці. Звичайно в таких випадках, коли вже позаткуючих поетів викликається аж до столиці, їх після такого "переслухання" приймається до Спілки Письменників України, але цього не сталося і п'ять молодих поетів — Ігор Калинець і Роман Кудлик зі Львова, Борис Демків з Тернополя, Іван Гнатюк з Борислава й Іван Чернецький з Луцька до СПУ не були прийняті.

В нараді, якою проводив Д. Павлизко, брали участь критики й письменники різних генерацій — І. Дзюба, Є. Сверстюк, Ю. Бурлай, В. Стус, О. Лупій, С. Крижанівський, П. Тизина. Хоч молоді критики, зокрема Дзюба і Сверстюк, дали наскрізь позитивну оцінку творчості молодих західноукраїнських поетів, та на базі їхніх поезій, на цій нараді дійшло до сильного удару між молодими критиками і пристосованськими — зі старої генерації. Молодих поетів було розкритиковано, а їхні твори було розбирано до деталей, включно до окремих слів.

Калинець дістав піддержку від Дзюби, який завжди обстоював своєрідність в поезії і відкидав т. зв. фразеологію і святогню поезію, яку писалось на замовлення з нагоди різних свят і ювілеїв. Поезія Калинця і деяких інших його товаришів, які прибули з ним, такою не була, через що їх і не прийнято до Спілки Письменників України. Щоб уникнути несамак після цієї зустрічі — їх прийняв на окремії своєрідній "авдієнції" голова СПУ О. Гонгар, а кївська "Літературна Україна" (з. 83, 1964 р.) на першій сторінці за підписом Миколи Клоджа дала позитивний огляд творчості молодих поетів. Про Ігоря Калинця в цьому звідомленні писалось: "Найбільше припала до душі творчість львів'янина Ігоря Калинця. Його вірші короткі, всього на три-п'ять строф, але в них сконденсовано значимі почуття і думки. Молодий поет дорожить образом, який у нього часто несе подвійне, а то й потрійне навантаження. Ось кілька рядків з вірша "Цвинтар", присвяченого важкій минувшині:

Сидять гуцули на говнах могилок
Під спорожнявілими щоглами хрестів,
Вже флота цвинтаря відгадує зі схилю
В поведдзя трави високих і густих.

Тут такі образи, як "човни могилок", "щогли хрестів", "флота цвинтаря", не лише роблять образ зримим, а й водночас надають віршеві руху, а "трави високі і густі" ніби символізують живуче і здорове. В усякім разі на такі висновки наводить закладена у цих образах емоція.

Ігор Калинець володіє певною естетичною культурою, він знає міру як у доборі і вживанні образів, так і в дозуванні почуттів. У його віршах не чути крику, авторське "я" глибоко заховане, бачення світу своєрідне. Разом з тим, як це і відзначив Степан Крижанівський, на творах молодого поета помітно сильний вплив Богдана - Ігоря Антонича. Але І. Калинець наслідують творчо, він іде далі. У вірші молодого поета місто повстає з різними прикметами сучасності:

З бусолею сонця накреслено магістраль.

З кварталами вітрин і вітражами неону.

В поезіях І. Калинця вчувається колорит західних областей України, проникнення у народний характер. На це звернув увагу І. Дзюба:

В звідомленні, хоч коротко, але також зроблено деякі закиди Калинцеві (як колись і шестидесятникам за "неясність" деяких образів): "Правда, — писав К. Клозко, — молодий поет не завжди ясно висловлює думку, деякі образи повисають у повітрі. Окремі слова, хоч і добре вписані в тканину вірша, не досить зрозумілі".

Хоч зразу (бо вже 30 жовтня 1964 р.) після виступу молодих західноукраїнських по-

етів у Києві, відбулося засідання президії СПУ і на ньому прийнято нових членів, то серед них немає ані одного з повищої п'ятки.

Згодом за окремі поезії і збірки були сильно скритиковані Роман Кудлик, Борис Демків й Іван Нижник, але Ігоря Калинця позали промовзувати і його прізвище вже скоро цілком зникло зі сторінок радянських видань.

Не зважаючи на такі прихильні оцінки, як повище, ані одна його поезія не увійшла до збірника "День поезії 1965", в якій є вірші його товаришів (за винятком Р. Кудлика), які разом з ним їздили до Києва.

Головний редактор видавництва "Молодь" В. Гримич, інформуючи читачів "Літ. України" (з. 14, 1966 р.) про випуск нових збірок поезій у серії "Арфа", пише, що гитагі "матимуть змогу познайомитися з щирим словом І. Калинця...", але переглядаючи каталог (виданий в Москві українською мовою!) — "Нові книги України з. 1 а, 1966 рік" на сторінці 151 в рубриці "Поезія" на самому позатку є — "АРФА. Бібліотечка першої книжки поета", де подається десять поетів, яких збірки появляться в цій серії, але серед них немає прізвища Ігоря Калинця.

Хоч вістку про арешт Ігоря Калинця жодна радянська установа не запережила, ані не підтвердила, то все ж виключення молодого поета з літературних видань є ще одним підтвердженням, що вона є правдива і що його доля зараз невідома.

О. Зічківч

Вибір з поезій

ВІТРАЖІ

Упали з аркових щілин
на мої очі, руки, плечі
мільйони сонць,
оправлених в щільник
з квадратів, сегментів, трапецій.
Мільйони сонць —
від радіснопалких,
жовтогарячих і червоних
до лагідних,
до блідоголубих,
до ніжної прозорості півтонів.
І в синтезі мозаїки їх барв
і ліній легких і величких
я упізнав,
я в себе увібрав
святі від ясності обличчя.

І сам від того ніби скло
розпавсь прозорим і барвистим
ясним незліченим числом
маленьких та яскравих блисків.
На церкву в Ольжиній руці,
на Володимирові персти,
на книги мудрості ченців
зеленогорбого Печерська.
І вже палав, як самоцвіт,
я у Даниловій короні.
на Наливайковім лиці
запідся чорним згустком крові.
Я був усім на всіх і вся:
величчям, вірою і болем..
Я ввійшов з церкви —
і засяв
тисячолітнім ореолом.

ПРАДІД Олегу Крисі

Смерком із смерекової скрипки
добував прадід чистого золота тонн,
що в декого туги натовлені і скриті
як золоті рибки, в небі тонули.

Смичок дельфіном літав по струнах,
сипав чумацьку дорогу каніфолі,
у пучках прадіда струменіли струми
нечувано високим вольтів.

Луски очей, від сонць пересохлі,
повніли ряскою ласки, скорботи.
Тоді лемкових облич смуглі соняхи
зачаровано виростали із-за плота.

* * *

Панно
з очима
більшми
за айстри
вже й наче
осінь
осінній настрій
вже я
лагідний
мов щойно
з ікони

кучері з позолітки
елегійно
дзвонять
щодня
ходжу
з козубом
на прощу
у лісовника
що з ратцями
грибів
випрошую

та думаю
як квітку
з городця
вашого
вкрасти

панно
з очима
більшми
за айстри.

* * *

Танець жаги втинала троїста всоте.
В дум'яні ложа манила лукава гречка.
Медом кохання гусли очі, як соти,
І паху шукали парубки негречно.

Екстазу люльку розкурював бог кохання,
Обпікав цистливим білі теждітні крильця.
У ту ніч ласки спрагли жінки прохали,
Паленіли дівчатам від сорому лица.
У гармонію згоди зливався солов'їв тьохніт,
Лопотіли спідниці по перелазях.
Заздрісний місяць зеленим дьогтем
Всі ворота в селі у ту ніч обмазав.

МАРІЙКА

За тобою чогось тужно стало мені, Марійко,
в лотки спогадів хлинула осіння яса.
Білогрекого місяця по золотих зарінках
я відаєк зустрічаю, як палець, сам.

Чи слухаєш зараз вітрив вовкулачу басолою,
що — з-за пагорбів легінять ялові, хай їм грець!
Чи, може, також, як і я, наодинці з собою
веслави згадок осінь, як море, гребеш!

ДЖМІЛЬ

Ми бігли, вибилися із сил,
на землю впали — і почули
як б'ють кульбабові ліси
об небо білі кулі,

СВЯТО

Запрошує гостей на обійстя калина,
Вглянувши в китиці багрові жовту плахту.
І гості йдуть крізь лися безпросвітну зливу
У пошті мохом і падолистом палати.

Ласкаві ще льняні обрус сонцем травня,
карафок веретена пахнуть гірко кменом.
Благословить статечно дід святкові страви,
щоб стало все, як і земля, благословеним.

А хтось опісля, за гутіркою, помітнить,
як у зелені шибки сплесне позолота,
що їде до калнини свататися місяць,
і дід поважно піде відчиняти ворота.

МІСТЕЧКО

як із перестуком глухим
пліють молоко ще тепле
в плиткі тарелі лопухів
пом'яті нами стебла,

як тіло відпружинив ляк,
і ми здригнулись разом,
коли враз бомбовоз джмеля
пронісся дисонансом.

Містечко з чашами золотих калабань,
де осінь справляє обряд листопаду,
де вечір на вечерю собі забаг
місяцю диню й сүзір винограду.

Містечко, освічене електрикою айстр,
вкрите столітньою дахівкою моху.
На цвинтарі спить останній твій майстер.
Тільки кущ глоду береже його спокій.

Містечко з розсохлими кобзами лип,
з покрученими струнами віття.
Знов музика батьківщини мені болить
і не перестане ніколи боліти.

Зі збірки: "КРАЇНА КОЛЯДОК"

ПИСАНКИ

Виводить мама дивним писачком
по білому яйці воскові взори.

Мандрює писанка по мисочках
із цибулинним золотим узваром,
з настоями на травах і корі,
на зеснянім і на осіннім зіллі —
і писанка оранжево горить
у філіграннім сплеті ліній.
То вже вона як дивовижний світ,
то вже дзвенить як згусток сонця,
б'ють буйно квіти у росі,
олени бродять в березневім соці.
І стиглізовані сплітаються сади
у масві густих обрамлень,
мереживом найтоншим мерехтять
геометричний космацький орнамент.
...І я поплив у світ дитячих мрій,
на білі коліскові оболоні:
котились писанками із горн
ясні сонця у мамині долоні.

КИЛИМИ

На арфак передвічних кросен
тчуть барвисті мелодії килимів
хитрорукі рапсоди з Косова,
з Поділля, Полтавщини, з-під Києва.

Щоб снувалась щедрівка новин
на щедрім столі святкової вечері,
щоб кохання тонами повними
спалось під ноги нареченим.
Щоб на веселчатім масві ниття —
на прадідівській естафеті родини —
і через найтяжче тисячоліття
наші нащадки народились.

МОГИЛА ШАШКЕВИЧА

Жінка з чорного металу,
Жінка чорної печалі
над могилою припала
у мовчанні...
Хрест стримів,
як долі стержень,
але біль поволі гаснув,
і крізь траурну одежу
засвітилось тіло ясно.
І торкнув їй спокій вічі,
Слід сльози з лица зітерши...
І спливає тільки вічність
по складках її одежі.

З "БІЛОГО АНТРАКТУ

1.
Заячий
Кирило - Мефодій
по снігу
носи повиводив.
Лементують
куці на вічі:
"Ой, навіщо ж
то нам,
навіщо?...
"Напевно —
по наші душі
інквізиція
з рущинцями
рушить.
"На снігу
прочитає псалми
чобітьми
і псами.
"Нам би та вовчі зуби,
ми б Кирила - Мефодія
самі
збули.
"А тепер,
братове,
хай кожен

рятується,
як може".

2.
З діадемою
Місяця
промчав
олень.
Оберемками
хмари,
як сіно,
підкидав
рогами.
Обвалював
копитами
камінь.
Зі скарбів
Довбуша.
У зламанім розі,
як медальйоні,
цидують
з листя
носять:
просила
уклібно
калина

на морожені
ягоди.

3.
На голубому дзиглику
Звенислава
дзигною:
а куди котик
червоний яллубок
монця
котить?
а де він
кожущка
купив собі
аж по вушка?
а чого
в киці матусі
виросли вуса?
а чи на хвості
у кошнику
вона носить
коржики?
На голубому дзиглику
Звенислава
дзигною.

КОСТРУБ

Прибуди, Кострубоньку, колісницею сонця,
яструбом чуприни розсіти хмари.
Шукає тебе лада, як сонця сонях:
хоче стати до шлюбів з тобою в парі.

Загуляв Коструб та й додому не їде,
тенетами ніжності інша яструбка чеше.

Виплітають дівчата зелені віжки гаївок
бо нема без Коструба верб'яних весен.

коли серця вибухають, як пуп'янки ружі,
коли дівчата, позбувшись одягу будня,
тисячу літ за коханням на вигоні тужать.

ІГОР КАЛИНЕЦЬ

МОЛОДА ТВОРЧИСТЬ

В УКРАЇНІ Й НА ЧУЖИНІ

Іван Драз: Голос розпущення

Про статтю молодого поета Івана Дразга "О, будьте прокляті ви ще раз" ("Літературна Україна", з. 57) можна сказати, що це голос розпущення всієї творчої молоді в нашій батьківщині. В нашій опінії це стаття, поруз якої не можна пройти мовчанкою. В українській еміграційній пресі вже появилось декілька відгуків на неї, дехто навіть лає Івана Дразга. Ми лаятись не будемо, але хоч на мить поставимо опинитись в позиції молодого поета. Поставмо собі питання: чи будь-хто з нас, живучи в сучасній Україні, написав би таку статтю, чи ні? Якщо ми будемо гесні з собою — то напевно відповімо — "так". Дехто старається філософувати і підшептує, що, мовляв, Дразга примусили написати таку статтю. Ми, навпаки, переконані, що його ніхто не примушував, а він сам написав за велінням свого серця і совісті.

Редакція "Смолоскипа" одержала вже з десяток листів у цій справі. Нам дехто закидає, що в нашому журналі найбільше з усіх еміграційних видань, писалось про творчу молодь в Україні, зокрема шестидесятників. Це правда. Чому ми передруковували і будемо передруковувати писання молодих літераторів, ми ясно з'ясували в нашій статті "Ми і молоді поети в Україні" (дивись "Смолоскип" з. 6, 1963 р.).

Між нами й іншими еміграційними виданнями є основна принципова різниця. Деякі наші критики і літератори старшої генерації, аналізуючи твори молодих українських письменників, обов'язково дошукуються в них політичних моментів й ідеологічних відхилень. Дуже часто вони ставлять, справді, крапку над "і", саме там, де це найменше потрібно робити. Ми крапки над "і" не ставимо, ми окремих творів не інтерпретуємо, їх не аналізуємо, в них не дошукуюсь "антирадянщи-

Примітка І. Калиниці: А. Свидницький на основі гаївки, яка має міфічне значення, робить припущення, що кострубонько — це вітер. Слово коструб вживається і в значенні весняної хоровадної гри дівчат.

ни" (бо там такої немає!) і в них не шукаємо "українського націоналізму". Ми уважаємо, що зчитав нашого журналу є настільки інтелектуально розвинені і настільки розуміють літературу і зокрема поезію, що для них були б зайві наші коментарі чи навіть оцінка. Ми передруковуємо окремі твори, не аналізуємо їх. В хроніці ми публікуємо цитати не лише тих, які позитивно оцінюють (в УРСР) творчість молодих, але й тих, які виступають проти такої творчості. Нас, як українців, у першу чергу цікавить художня вартість даного твору чи поезії, наших молодих друзів у нашій Батьківщині. В нашому переконанні поезія, в якій ми будемо знаходити різні "ізми", є проминальна і не залишає сліду в літературі. Над справжньою поезією, високого художнього рівня, не потрібно ставити крапки над "і", вона переживе покоління і жодні зміни й переміни, політичні чи ідеологічні, її не зможуть викреслити зі скарбниці літератури. Справжня поезія (а не "епідемічна" в радянському чи еміграційному розумінні) переживе режими, події, системи й ідеології. Вона вічна.

І якраз у творах молодих українських літераторів ми знаходимо те вічне й непромінливе, без зайвих закресок, ярликів і без крапок над "і".

Можливо дехто з наших зчитавців буде незадоволений (може тому, що Драз затронув і "Смолоскип", не називаючи його) цим нашим становищем. Але ми не хочемо бути в ролі судді чи інквізитора.

Лише особиста застанова кожної думаної людини, в глибині своєї душі, перед самим собою, може дати відповідь на питання: Чому І. Драз написав цю статтю і чому написав саме так, як написав.

Відійшов проф. В. Радзиневич

В далекій чужині відійшов у вічність великий приятель молоді, літературознавець, письменник, педагог, вчений — проф. Володимир Радзиневич. Вся українська преса відзначила з великим болем цю велику втрату для української культури.

Подавляюча більшість читачів нашого журналу на чужині знайома з особою проф. В. Радзиневича, як зі своїм незабутнім учителем чи то на рідних землях, чи то в українських гімназіях в Карльсфельді, чи згодом в Берхтесгадені, чи прямо з його підручників.

На сумну вістку про цю невіджалувану втрату, в кожного з нас з жалем і болем забилося серце і полинуло до місця його вічного спочинку, щоби востаннє з різних закутків землі, віддати йому шану, виявити свою велику вдячність і любов.

Хай пам'ять про проф. В. Радзиневича ніколи не згасне в наших серцях, а його любов до української літератури хай передається з покоління в покоління.

(Хроніка)

● "Поетична весна" Лубенщини. Кожного року в Лубнах, на Полтавщині, відбувається літературний огляд — "Поетична весна". На цьому огляді читають свої поетичні й прозові твори початкуючі письменники, переважно учні вищих клас десятирічок. За найкращі твори автори одержують нагороди. В цьому році такі відзначення одержали Тамара Шматенко, Наталя Дорогенько, Любов Матяш, Тетяна Пушкова, Світлана Сердюк, В. Дяченко, Т. Божко, В. Старченко, О. Милов, О. Бурдим та М. Пронін ("Л.У.", ч. 32).

● "Соло на сольфі" — вже не містерія. Нова збірка поезій молоді поетеси Ірини Жиленко "Соло на сольфі" викликала дуже широкий відгук в Україні. Різні критики по різному інтерпретували та оцінювали нові поезії молоді поетеси. Але найбільше всіх інтригувала сама назва. В цьому перед віз відомий львівський критик, консервативного напрямку, Михайло Рудницький, який доказував, що такого слова, як "сольфа" взагалі немає в жодній мові, не то що у французькій. Цілу містерію розкрив Анатолій Янченко, який іронічно висміяв всіх критиків (а найбільше М. Рудницького), пригадавши, що ще в 1963 р. М. Шамота писав, що "сольфа" — це найвищий вияв чарівної сили мистецтва". Тепер бідній Ірині Жиленко (скільки ж її громили!) закидають "нескромність" ("Л.У.", ч. 31).

● Молоді вчені й мистецтво. Сьогоднішню людину вже не за-

довольняє опанування лише своєї вузької спеціальності. Повноцінна людина нашого часу мусить також знати й духові багатства свого народу. Про це цікаво пише молодий поет Олесь Лупій, який зустрічався з молодими вченими Київського інституту кібернетики: "Приємно вразило й те, що вони напам'ять читали кращі поезії наших поетів, сперечалися про твори графіків, виступи митців сцени. Молодих вчених глибоко хвилює світ мистецтва" ("Л.У.", ч. 38).

● Чому українське кіно наскрізь сіре? Кінокритик Олег Бабишкін поставив таке відважне питання: "Чому в нас ще так багато стрічок сірих, нецікавих, позначених безталанністю їхніх авторів?" Питання не нове і критик відмічує, що з усіх фільмів, випущених в Україні протягом довшого часу, лише "Тіні забутих предків" і "ще один-два" піднялись на вищий рівень. Всі інші — сірина, а що найгірше, що цю сіринку постійно розхвалюється в київській пресі. Ось в чому причина низького рівня, за словами О. Бабишкіна: "Толовна з них — у недовір'ї до талановитих митців, до нового слова, нової думки. Нажаль, ця недовіра має тривалу традицію. Можна б згадати неопоставлені фільми Довженка й неекранізовані сценарії Яновського. Можна згадати, як багато талановитих митців перейшли з наших студій туди (до Москви — прим. Ред.), де їх краще розуміли?(!). Так було з Чухраєм (його фільм "Солдатська баллада"

здобув найкращі оцінки в світовій пресі. Але всюди молодий український режисер був представлений, як "молодий російський..."", Габаєм, та багатьма іншими молодими режисерами. Чому не повернулася в Україну Лариса Шепітько? Чому той же Чухрай ходив у нас без належного довір'я до його таланту". А який вихід з цієї ситуації? — "Перша передумова — сприяти, довіряти чесному талантові. Відкинути багатошаблеву опіку, яка не дає йому й кроку ступити без колегіальної чи редакційної няньки. Довіряти і ще раз довіряти". Сказано знаменито! ("Л.У.", ч. 40).

● Обмеження свободи творчості посилюється. Аркадій Первенцев виступив на сторінках "Літературної України" (ч. 42) з довгою статтею, яка є черговою пересторогою для творчої молоді. Він писав: "Процес формування літературної зміни складний та багатогранний. Нерідко ним займаються недобрі й нікчемні люди (як це так? Невже в Радянському Союзі є ще "недобрі й нікчемні" люди? А де ж партія? Чому їх не перевиховала? — прим. складача). Зіпсувати молодого недовго. Вселити в нього погані думки, змусити вмочити перо в отруйну суміш легко, важче виховати, навчити по державному дивитись на своє патріотичне покликання. XXIII з'їзд КПРС багато над чим замислився і багато чого роз'яснив. Тепер варто подумати над перетворенням в життя, над збереженням справедливої й суворої ідеологічної дисципліни всупереч бажанням роз-

хитувачів. Революція триває, і вона ні перед ким не поступиться". Щось дуже ці слова нагадують кличі китайської Червоної Гвардії. Невже і в Радянському Союзі йде до "культурної революції" китайського типу?

● **Семинар наймолодших літераторів.** Кожного року відбувається в Україні семінар наймолодших, початкуючих літераторів, на який з'їжджається найталановитіша молодь. В цьому році такий семінар відбувся в Ірпінському будинку творчості письменників. Бесіди й лекції проводили Л. Новиченко, Б. Буряк, В. П'янов, С. Крижанівський, а керівником семінару був Валентин Речмедін. Початкуючі письменники мали зустрічі з найбільш пристосованськими письменниками старшої генерації — П. Тичиною, П. Усенком, В. Козаченком, М. Тарновським, І. Цюпою і А. Кацнельсоном, зате їм була недоволена зустріч з шестидесятниками, як це було в попередніх роках. Серед творчої молоді вирізняються Ігор Ліберда, Михайло Кушніренко, Євген Шморгун, Ганна Шарабуряк, Григорій Кошкалда, Петро Линовицький, Петро Осадчук ("Л.У.", ч. 43).

● **"Молода пісня" — збірка молодих поетів.** З датою 1965 року, появилася ця збірка в половині 1966 р. Мабуть довго цензори сиділи над поезіями дуже ще молодих поетів, серед яких знаходимо вже відомі імена Наталі Нікуліної (яку зразу ж розкритикували!) й Світлани Жолоб, а також О. Шостака, М. Воробйова, В. Базилевського, О. Завгороднього, Г. Шевченка, Л. Народового, В. Сидоренка й інших ("Л.У.", ч. 50).

● **Василь Симоненко — прозаїк.** У Львівському видавництві "Каменяр" появилася книжка коротких прозових творів Василя Симоненка "Вино з троянд". Молодий львівський критик Маргарита Малиновська так пише про цю книжку: "Пафос цієї книги полягає в утвердженні духової краси людського буття. Письменник захоплюється цільними на-

турами, здатними в годину випробування на подвиг і самопожертву. Напрямок пошуку у В. Симоненка послідовний і цілеспрямований. Він усім серцем шанує людей праці. Його улюблені герої — люди скромних професій. Письменника хвилює непросте в простому, непомітне. Його цікавість до людини невичерпна: І він знаходить у своїх героях щось особливе, властиве тільки їм. Своєрідність новел Василя Симоненка в емоційному сплаві в них реалістичного і романтичного, в сплетінні буденного й незвичайного. Народність — яскрава прикмета художнього мислення письменника. Але помітний і вплив сучасних пошуків форми. Письмо його лаконічне, сконденсоване, насичене афоризмами і в міру парадоксальною образністю" ("Л.У.", ч. 53).

Літом цього року у видавництві "Молодь" появилася також друга збірка Симоненка — "Поезії" з передмовою Бориса Олійника. Збірка має 206 сторінок.

● **Виставка етюдів молодих художників Києва.** В Києві відбулась виставка молодих художників, серед яких на окрему увагу заслуговували В. Кузьменко, І. Марчук, З. Лерман, О. Орябинський, О. Ержиківський, яких досить сильно розкритикував А. Макаров. Критик уважає, що ця виставка була невдачною, закидаючи їм "низький професійний рівень" і "критичну індіферентність" та "розгубленість перед розмаїттям сучасних смаків та вимог". З критичних висновків А. Макарова можна зробити висновок, що молоді художники не при тримуються стандартних і традиційних настанов в мистецтві та шукають нових виявів і форм, в чому мабуть і їхній властивий успіх. ("Л.У.", ч. 55).

● **Молоді митці Львова.** Львівський інститут прикладного та декоративного мистецтва випустив ряд молодих митців, яких дипломні роботи "вражають глибиною знанням багатовікових традицій національного мистецтва і водночас справжнім розумінням

сучасності". Серед робіт випусників є проекти меблів, оббивних тканин, скла, кераміки, моделей одягу, сувенірів, монументально-декоративних композицій, паркової скульптури. Своєю оригінальністю і задуму відзначаються такі молоді митці: Людмила Морозова, Тамара Умнова, Адель Іваненко, Михайло Лозинський, Іван Остафійчук, Ярослав Мацелюх, Любомир Терлецький, Володимир Панасюк, Наталка Дарабан, Степан Лужецький, Петро Кулик, Ярослав Мотика ("Л.У.", ч. 59).

● **Нью Йорк. ПЕН Клюб** засуджує переслідування письменників. 34-й Конгрес світової організації письменників — ПЕН Клуб, який відбувся в перших днях червня в Нью Йорку, засудив переслідування більшовицькою владою українських письменників, а в тому й І. Світличного та І. Дзюби. В Конгресі брала участь делегація українських письменників, в склад якої входили проф. Г. Костюк, Богдан Бойчук, Вадим Лесич і Остап Тарнавський.

● **В. Коротич поет і "дипломат".** Всі ми знаємо Віталія Коротича як доброго поета, а українське студентство в Канаді ще й до того мало змогу пізнати його, як людину. Колись "Томін України" (з Торонта) переконував своїх читачів, що Коротич скінчив спеціальну "дипломатичну школу". Якщо це дійсно правда, то можна ствердити: полеміка В. Коротича з "Канадійським фермером" свідчить про те, що він або дуже поганий дипломат (бо хто ж сьогодні хоче дискутувати з "Канадійським фермером"?), або та школа, яка готовила його на "дипломата", є дуже сумнівної рівня. Досвід з Коротичем вказує на те, що часом людина може бути дуже талановитим поетом, але дуже поганим політиком і дипломатом.

● **Сідней (Австралія). Вечір В. Симоненка.** В Сіднею відбувся вечір творчості Василя Симоненка. Доповідь про В. Симоненка зробила Галя Яськевич, а його поезії читали Валя Кравченко, Кла-

ва Фольц, Тамара Базалицька і Микола Свідерський.

● **Успіх Ореста Поліщука.** Молодий український скульптор з Балтімору Орест Поліщук, співробітник "Смолоскипа", одержав другу нагороду в загальноамериканському конкурсі "Городу патріотів". За свою скульптуру "Пам'ятник воєнному полоненому" О. Поліщук одержав грошову нагороду і срібну медаль.

● **Іст Четгам, Н.І.** "Стежки культури" ч. 2". 13—27 серпня відбувся пластовий табір "Стежки культури ч. 2", в якому взяли участь 44 пластунки у віці 16—20 років. Табір зорганізували пластунки з куреня "Перші Стежки", а ним керували Валентина Ширай (командантка), Лариса Онішкевич (референт програми), Софія Геврик (бунчужна) і Марта Трофименко (писар). В програму табору входили доповіді й гутірки з ділянок української архітектури, преси, журналістики, кіномистецтва, культури, літератури, мови, музики, мистецтва, театру, народного одягу. Доповідачами на таборі були Анна Бойцун, Богдан Бойчук, Тит Геврик, Андрій Горняткевич, Слава Геруляк, Людмила Івченко, Патриція Килина, Пантелеймон Ковалів, Едвард Козак, Богдан Кравців, Ольга Кузьмович, Микола Кузьмович, Євген Маланюк, Володимир Мельник, Микола Понеділок, Степанида Пушкар, Святослав Новицький, Бог-

дан Певний, Володимир Пилипенко, Богдан Рубчак, Ігор Соневицький, Оксана Соколик, Остап і Юрій Тарнавський.

На таборі висвітлено і обговорено фільми О. Довженка "Земля" і "Звенигора" та "Тіні забутих предків" С. Параджанова і Ю. Ільєнка. Крім зайнять з доповідачами та дискусій, учасники відвідали мистецьку галерію, були на концерті симфонічної оркестри, брали участь в літературному конкурсі перекладу СФУ-ЖО, а журналістичний гурток видав одноднівку "Світлотінь".

● **Київ. Зміни в редакціях "Дніпра" і "Ранок".** В цьому році зайшли деякі зміни в редакціях молодечих журналів "Дніпро" і "Ранок". До редакції "Дніпро" увійшли поети Ліна Костенко і Борис Олійник, а головним редактором журналу "Ранок" став Віталій Коротич. Ці зміни зразу відбилися на змісті і характері обох журналів, в яких виразно помічається відхід від традиційних навиків і відчувається свіжий подув думки й нових ідей.

● **Париж. Українські лавреати паризької консерваторії.** Дві українські студентки — Юліяна Осинчук з Нью Йорку і Дарія Драгомирецька з Парижу здобули найвищі нагороди в річному конкурсі Паризької консерваторії, перша в секції фортепіану і гармонії, друга — в секції сольфеджіо і теорії музики.

● **Москва. Успіхи українців на Міжнародному Музичному Фестивалі П. Чайковського.** Відомий в США молодий український піаніст з Філадельфії Роман Рудницький здобув на Фестивалі диплом почесного відзначення. Молодий скрипаль Микола Чумаченко, також з Філадельфії, але який репрезентував на Фестивалі Аргентину, здобув четверте місце, а Олег Криса зі Львова третє місце.

Після свого виступу в Москві, Роман Рудницький відбув турне по Україні, де давав свої концерти в Київській і Львівській консерваторіях і інших містах. В багатьох місцях захоплена публіка влаштовувала молодому піаністові овації і обкидала його квітами. Всім було відомо, що Роман Рудницький це українець з Америки і син відомих в музичному світі українців — д-ра Антона Рудницького, музиколога, композитора і диригента та бувшої співачки Марії Сокіл.

● **Нью Йорк. "Зарево" в оброні братів Горинів.** Зразу після того, як наспіла вістка про засуд братів Михайла й Богдана Горинів на довічне ув'язнення, Кравецький Провід "Зарева", в імені учасників Других Студійних Днів, які відбулись на оселі ім. О. Оляжича, вислав протестні листи до ЮНЕСКО в Парижі і Нью Йорку. Протестний лист підписав інж. Михайло Герещ.

Наші подорожі: їдемо в далекий світ

ТІЛЬКИ ЧОТИРИ ДНІ

(ІСТАМБУЛ — ЦАРГОРОД)

Багато гитагів і співробітників "Смолоскипа" рік-різно подорожують. Ідуть як туристи, або й дуже гасто відвідують багато країн, як вояки американської армії чи по лінії своїх професійних зацікавлень, або й у складі різних експедицій. Ми завжди радіємо, довідавшись про такі поїздки української молоді, яка вже виростала чи студьовала на зужині (жог для деякої — це вже й не зужина). Згадаємо жог кілька прізвищ: ось Любо-

мир Зобнів — бував в Кореї і Японії, Христя Волинець бувала кілька разів в Україні, Таня Михайлишин — в Україні й багатьох європейських країнах, Аскольд Гайвас — в Південному В'єтнамі й Японії, Богдан Римаренко — в багатьох європейських країнах... Ще багато можна б згадати прізвищ. Але сьогодні ми зупинимось на прізвищі молодого письменника — Ренати Голод - Третяк. Її знають не лише пластуни, але й багато наших гитагів.

Своїми поїздками Рената Голод - Третьак побиває ги не всі рекорди: ось минулого року вона, крім інших країн, відвідала також Туреччину. Про ці відвідини й містимо нижче її захоплюючий репортаж. В цьому році Рената була в Сирії, в складі археологічної експедиції Мізігенського університету. Це неабиякий успіх нашої молодшої вченої, бо не багато в нас є спеціалістів з цієї важливої і цікавої ділянки.

Хочемо ще додати кілька слів про авторку літературного репортажу "Тільки зотири дні": Р. Голод - Третьак виросла на гузині, де й здобула свою високу освіту. В 1964 р. отримала Б.А. ступінь з орієнталістики, ісламських студій. В 1965 р. продовжувала свої студії в ділянці історії мистецтва й археології на Мізігенському університеті в Ен Арбор, де й одержала М.А. ступінь. Планує продовжувати свої студії, можливо, на Гарвардському університеті в ділянці ісламських наук та історії мистецтва.

Рената є активною в пластовому житті, а також брала дуже активну участь в житті Українського Студентського Клубу в Торонто.

Останнього літа, я, з моїм чоловіком Олегом, бродили шляхами й заулками Європи, аж забрели до кінця - початку її, Істамбулу. Були там тільки чотири дні, — закоротко, щоб заокруглити собі образ цього міста. Але ось кілька стеколиць з його мозаїки...

Коли Константин будував мурі Царгороду, перепоясав луком брил з напівобтесаного каменя, тонкий стан візантійського півострова. Прикрасив цей пояс самоцвітами твердих башень і воріт. Наближаємось до цих велетенських залишок пурпурової слави. І дивно, і ніяково, проїжджати повз тих змучених сторожів, крізь ворота, які застигли у вічній зіванню. Дорога прихиляється до химерних контурів землі — зате, нелегко нашому старому автобусові грати акробата. Ми вивихаємось.

Невдовзі опиняємось на площі Ак Сарай, одній із подальших площ старого міста. Кругла, присадкувата баня мечеті, бореться зі стрілами мінаретів, яким хочеться знятися, вилетіти вгору, блистити промінням сонця в сизій імлі вечора, а не прикривати півтемне нутро каганців і коливання вірних під монотонний ритм Аллахової молитви.

Надранком заспівав півень. В місті? Несподіванка, зараз на розі, малий ярмарок. Сірі змучені будки прибралися новими овочами й зеленню. Жінки, в білих пов'язках насунених на лиця, в'ються від одного кіоску до другого. (Хтось ска-

зав, що Ататурк, коли відкрив обличчя жінкам, зробив їм велику кривду, бо серпанок закривав всі таємниці лица, лишав лише приманливі очі. Не знаю... і в очах є таємниці.).

Зате, не всі жінки привластили західну моду короткої спіднички, непокритих голів і голих рук. Їм так незручно. На різні ступені чутливості різні убори: порошоківник і шовкова хусточка... довгий халат та тяжка хустка насунена на чоло і щоки.

Наші проводирі, студенти, прикликали нам таксі. Істамбульський таксівар, це правдоподібно найгрізніший і найпряміший нащадок тих воїнів, перед якими тремтіли перси, араби, ну і всі християни. Його поле бою — істамбульські шляхи, яким мало знані, асфальт, цемент, світла. Треба справді зручної стратегії, щоб заїхати з місця А до місця Б, не порвавши опон на каменях, не перепустивши ніодного пішого через дорогу, заїхати якнайшоріше і доставити всіх пасажирів в сякому - такому стані здоров'я.

Подібний і наш пілот, з ласки якого ми опинились тут. Старий літачок, здається, ще американського воєнного виробу... входимо навшпиньках зі страху, що долівка провалиться. Як пір'їнки, спускаємось в крісла, затримуюмо віддих, щоб позбутись додаткового тягару. Застогнало ціле літакове тіло під олив'яними чобітьми пілота. Я, з тугою, глипнула на землю. Різкі тони якогось степового звуку просікли повітря і з тим огненним закликком, літак здригнувся в боротьбу з невірним вітром і хмарами.

* * *

О Царгород! Де ж Твої золоті дахи, пишні палати, терени? Чи нема вже Твоїх зелених і синіх на гіподромі? Де ж Твої ангельські співи, пурпурові процесії, престолі-чуда? Нема, нема! Ходиш по площі перегонів, прислухаєшся, чи не чути бурі юрби, стаккато копит. Ні... тільки десь далеко клекоче базар, скрегоче трамвай. Де колись рішалася доля перегонів і навіть, імперії, тепер стоїть тільки обеліск Теодозія в єгипетській мовчанці. Павутиння, що сонце плете крізь сотню вікон Софії, грається в порожній півтемряві куполи: Не порскає веселкою із кришталевих свічників, золотих шат. Не переплітається в акорди з леготом кадильних пахоців, потоком таємних співів. Купола стара, підперта турецькими кружганками, не понесе відгомону труб, які віщували б появу божественного володаря.

Візантіє, я бачила, де Ти перебувала свої останні години: в низьких мурях святої Хори, в мозаїках, які оповідають краще за всі хроніки - книжки. Твій неспокій зрушив шати святих, котрі застигли в дорогі шкаралупки, пустив їх на гру а-

покаліптичним вітрам. А надія Твоя в допомогу Божу й християнську набрала палетку нових красок, тіней, і пустилась дарувати Твоїм святим нового життя, тіла, об'єму. Та, завеликий був в Тебе гріх гордості, а турок вже підвів два замки на Босфорі.

* * *

П'ять центів, — і вже на другому континенті. Статочні пороми пересуваються поверх холодної, прісної течії Босфору. Пором, це немов ще один із егейських островів, де на мить, різні люди, разом співають, п'ють солодку смолу, що зветься турецькою кавою. Потім покидають цей мандруючий острів в Істамбулі чи Скутарі. А він, далше в'є стрічку своєї мандрівки по Босфорі, то торкаючи одного континенту, то причалюючи до другого. Під час однієї такої мандрівки, зустріли ми одного Алі, котрому Істамбул, це середина світу. А це було так:

Густа істамбульська ніч. Пізно повертаємось із дому однієї студентки, туркені. Зчипилися з воїном істамбульських шляхів... заплату підвищив. Не платимо. Приклинаю до вжитку все своє знання турецької мови. Насувається юрба облич. Наш воїн ось-ось перевернеться в танцюючого дєрвіша, руки млинком.

— Облишіть, тут воїнам платиться.

Худа, білава постать процідила крізь качан кукурудзи, що докінчувала їсти, соваючи ним мов гармонькою. "Я повезу Вас на другому боці моїм авто". Оце був Алі, модерний громадянин Істамбулу, продавець швейцарських ліків. Старе англійське авточко. Ледви вмістилося нас шестеро. Везе нас далеко, на південь від візантійського півострова. Звідти видніють контури гробівців й палат Топкапи Сараю. З'являється помічник із чайної поблизу: на зарублений підставці — вазочка чаю...

Тут, на цьому заливі, султани виїжджали на човнах - каяках прохолодитися вечірніми леготами. До берега, прилітали хвилі мелодій, а самоцвіти китайських вогнів кидали хвилинну ясність на скоморох завислих на линві, закручених в танцю.

Алі розказує, пояснює.

— Ще нині, в Істамбулі люди живуть, не біжать. Іздять поромом по Босфорі, сидять в чайних над берегом, дивляться, як сонце заходить.

Сиділи і ми в одній, біля мечету Агмета, коли з одного із шести його мінаретів пустилася дискантова пісня м'єззина.

* * *

Базар покритий куполами, величезна коробка для яєць догори-дном. Схрещення всіх найхитріших в історії купецтва, це рід істамбульських куп-

ців. Ідеш базарним переходом... різні помічники забігають вам дорогу.

— Гляньте на наші сукна, ірхи.

— В нас килими, як в самого баші.

— Найкращий алябастер в світі, тут!

Приклоняються, приговорюють. Спокүсишся. Власник просить сидати, посилає по чай, починає розмову на світові теми.

— Чому в Нью Йорку такі високі будинки?!... Де є Бостон?... Чи всі люди в Америці мають авта й телевізори... Я чув про Канаду... Українські жінки, тут славні.

Минає чверть години, пів... Встаємо.

— Для таких добрих знайомих, незвичайна ціна... Першої якості товар... Задорогий?... Дві міри менше?... Ні?... Три?...

Знизує плечима. Продаж не вдається... а тільки тому, що приступали до торгування з порожньою калиткою.

Ходили ми оглядати килими. Розстеляють перед нами, казкові квітники, майдани, один за одним. Це ті раї, котрих веліли перські царі розстелявати в найсумнішому пүстирі. Просимо показати ще один.

— Коли побачите цей, не подивитесь вже на інший.

І справді. Зашуміла райська зелень на фоні зелено - синьої води, котра пінилася й срібнилася. Заясніли квіти несвітськими барвами... Ця жага за райською зеленню, і в османських будинках, де емальовані візерунки кахлів пустили дивний виноград по стінах... Виноград, що цвіте і рожею і тюльпаном, і волошкою.

Хто ж не чув про турецькі солодощі, лүкуми. Липнемо до вітрин цукорень... манять там кулінарні вигадки з горіхів, кремів, шоколаду, овочів. Імо солодки, солодкі вибаганки з дитячим замачком. А торгівцеві, невеселі ці ласощі. Стоїть він, огрядний, м'який, мов вилитий в широких фалдах свого фартуха. Чорне, зліплене волосся виблискує олією. Темні очі замріяні... про квашені огірки, перці?

В "Каравані", нічним льокалі для студентів, хтось співає пісню "Бітлсів"... склад за складом вивчився. Сидять кругом платформи чоловіки, придивляються до виконавців англійської акробатії. Та більше цікавлять їх "танці" тих, що вміють наказати своїм м'язам рухатися в один бік чи другий, разом чи окремо. Одна по одній, висуюються танцювальниці в гаремних уборах. Зміна темпу! Однострунна скрипка квилить, тарабук гуде. Затупотіли ноги, затряслися шовкові рука-

ви хлопців в шаленім кружлянні. І в тому вихрі, один хлопчисько, закинувши тарабук за плечі, вибиває чимраз скоріше такт, перелітає з ноги на ногу, ввесь час з преспокійною усмішкою, без зусилля.

Проблеми нашої молоді

Наша розмовна мова

У сугасну пору велика кількість нашої молоді відвідує Україну, як туристи. Всім їм впадає в оці той прикрий факт, що молоді на наших землях вживає російської розмовної мови. На превеликий жаль українська молодь поза межами України також раз-у-раз вживає нерідної розмовної мови між собою. Бажаючи вивчити це загрозливе явище, редакція "Смолоскипа" звернулася до однієї з гिताжок журналу, щоб вона пояснила цей ненормальний факт. Ми будемо дуже раді, якщо й інші молоді гитагі нашого журналу подадуть свої міркування на цю тему, адже ж всім нам хотілося б, щоб українська молодь вживала у спілкуванні між собою української розмовної мови в Україні, й поза її межами.

Я не збираюся ні каятись, ні відрікатись, чи навіть запевняти когось, мовляв, "більше не буду". Просто попросив мене батько, щоб я на папері подала причини чи переконання, які призвели мене до того, що я часом розмовляю англійською мовою з товаришами і товаришками. Тато, напевно, ховає ще глибоко в душі таку надію, "contra spem spero", що я порозумнішаю, зрозумію обов'язки члена української нації і відречусь навіки вживання англійської чи якої іншої чужої мови в розмові з українцями.

На жаль, історія розвитку цієї звички така скомплікована, що я маю певні сумніви, чи я так легко позбудуся цього нахилу. Звичка вживання чужої мови, так само як звичка курення цигарок чи всякі інші менш чи більш погані звички, сильно закорінена. Я не розмовляю по-англійському тільки тому, щоб комусь діяти на нерви, ані тому, щоб дати усім причину бідкатись, що, мовляв, теперішня молодь сходить на манівці! Навпаки. Дуже часто я так балакаю просто з неувважності. Але це чи не найбільша провина, бо дуже багато речей, які накоїли копи лиха, були наслідками неувважності.

Між іншим, я хочу вияснити одно: всі виправдання, які я виставляю в самообороні — виключно приватні. Коли хтось має подібну проблему, хай собі шукає своїх власних виправдань.

Фактично, тих виправдань у мене не має ба-

* * *

Знову старий автобус перетрушує нас істамбульськими шляхами. Лишаємо позаду і мінарти, і базар, і порожні куполи, і воїнів.

Рената Голод - Третяк

гато, і взагалі, чим більше я думаю над тим, як їх краще оформити в конкретні речення, тим більше я помічаю, як вони зникають у даль і не даються скопити у формі логічних аргументів.

Головна причина, яка ще стоїть на більш-менш солідній базі — це звичка. Я помітила, що мені багато легше розмовляти українською мовою з тими людьми, з якими я з самого початку знайомства уживала цієї мови. Однак, коли я роками в розмові з товаришками Галею чи Уляною уживала англійської мови в розмові про інтимні події, мені майже неможливо відразу переключитися на чисто українську. Але, знов же таки я до їх автоматично звертаюся по-українському за всякими дрібничками, навіть тоді, коли ми знаходимося у англійському товаристві. Часом це буває навіть прикро і я тоді змушена свідомо переходити на англійську мову.

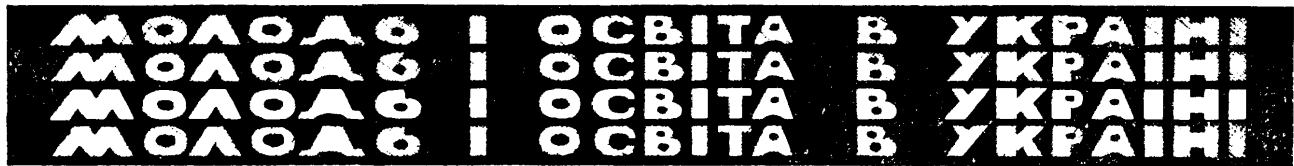
Щоб довести цю проповідь скоріше до кінця, мушу признатися, що у мене більше тих причин не знаходиться. Коли б хтось подав мені нові ідеї на виправдання, так як наприклад, звалити всю вину на погоду, на настрій, на президента Джонсона, чи на те, що це психологічний (чи психопатичний) вияв спротиву "нормальний" для всієї молоді, то попрошу прислати мені свої міркування. Їх радо прийму, бо я вже серйозно не знаю, що казати. Але навіть тоді, коли я згоджуся з усіма аргументами й переконаюся, що таки не слід уживати чужої мови в розмові з українцями, то чому ж я далі часом балакаю по-англійському чи по-французькому, з людьми, які не гірше за мене знають українську мову?

Люба Антонович

ЩИРА ПОДЯКА!

Оцим складаємо найщирішу подяку д-рові Василеві Роданському з Чикаго за зложення суми 50 дол. на фонд Видавничої Комісії "Зарєва". Надіємось, що за його прикладом підуть й інші бувші співробітники нашого журналу які зараз працюють за своєю професією.

Видавнича Комісія "Зарєва"

ЩО БАТЬКИ НЕ ДОКІНЧИЛИ — ТЕ СИНИ ЗРУЙНУЮТЬ

11 вересня у всіх містах Радянського Союзу, а в тому й Україні, комуністична партія влаштувала тисячні демонстрації молоді під кличем "Шлях батьків — це шлях синів". Молоді комсомольці носили різні портрети вождів більшовицької революції, співали старих революційних пісень, зокрема перестарілий "Ітернаціонал" і на доручення своїх ватажків старались створювати враження ентузіазму і захоплення своїми дідами і батьками, які боролись за комуністичну владу на руїнах колишньої царської Росії. Штучність цих демонстрацій зауважив кожний свідок, а зокрема закордонні кореспонденти. Для організування їх не було якоїсь важливої причини. Партія хотіла зробити черговий експеримент, щоб повернути увагу мільйонів радянської молоді до "героїчних ідеалів" комуністичної революції.

Рівночасно з цим "штучним ентузіазмом" і поверненням обличчя молоді до цих, зараз не дуже то вже й популярних більшовицьких традицій, в радянській пресі ведеться кампанія проти впливу західної ідеології і старих "буржуазних пережитків", яких не зуміла перебороти в свідомості пересічного громадянина марксистська ідеологія, комуністична індоктринація, тоталітарний терор і утиски протягом останніх 50-ти років. Молодь, яка виросла вже в післявоєнні роки — не пішла слідами своїх батьків, не пішла слідами пристосованських культурних діячів зі старшої чи навіть середньої генерації. Комсомольська молодь, як найбільш упривілейована молодь, з найбільшими правами на освіту і на першенство в отриманні доброї праці, не дала для партії відданих співців комуністичних ідеалів. З народних кадрів виростали і виростають молоді поети, митці, творці культурних вартостей, які не стали комсомольськими поетами і співцями, а стали найяскравішими виразниками народних болів і змагань до волі.

Сини більшовицьких батьків — стали в Радян-

ському Союзі найбільш zdeгенерованою частиною молоді, серед якої найбільш поширена молодеча злочинність.

Молодь, яка вийшла з народної гущі, яка вибилась тяжкими зусиллями праці — стала свободолюбивою, морально здоровою і національно свідомою частиною нашої молоді.

Колись, в сталінських часах, груди молоді прикрашували комсомольські значки. Сьогодні, як протест проти насильного комсомолування молоді — на грудях молоді, зокрема дівчат, з'являються все більше і більше хрестинки, як символ незламної віри в ідею духа і свободи.

Батьки комуністи не створили того, про що мріє молодь. Молодь не знайшла щастя, яке наповнювало б її душі в хвилини полетів. Чи не найкраще віддав життєву дійсність молоді Василь Симоненко, який писав:

*Чорні від страждання мої ноги,
Білі від скорботи мої дні.*

В чорні, від страждання, ночі, радянської дійсності, де панівна влада старається вбити вільний дух молоді, — зроджується, за словами В. Симоненка, нове коріння для боротьби за свободу. І першим кроком у боротьбі за свободу є ПЕРЕБОРЕННЯ СТРАХУ.

Малий хрестик на грудях комсомолки — є ознака відваги. Писав Симоненко:

*Немає в мене страху за плегима —
Я розірвав його одвізний гніт.
Великими блакитними огима
Дивлюся я докірливо на світ.*

Українська молодь в Україні пильно прислухається до голосу В. Симоненка: ПЕРЕБОРОТИ ПОЧУТТЯ СТРАХУ! УКРАЇНЬСЬКА МОЛОДЬ ХХ-го СТОЛІТТЯ МАЄ ВИКОРИНИТИ РАЗ НА ЗАВЖДИ ПОЧУТТЯ СТРАХУ! ПЕРЕД СМІЛИМИ — КОЖНА ВЛАДА БЕЗСИЛА!

Т. КУЛЬБАК

● Чужинські студенти в Харкові. В Харківському політехнічному інституті вчиться зараз понад 100 студентів з 18 різних країн. Дотепер цей Інститут закінчило 500 закордонних студентів. В цьому великому науковому центрі України навчання відбувається російською мовою, як

рівно ж кореспонденція цього інституту з багатьма науковими установами західних країн переводиться також російською мовою — і це є в т. зв. "суверенній" українській радянській державі!

● Знову на цілину! Як кожного року, так і цього — тисячі мо-

лоді України вислано на цілинні землі. Багато випусників різних інститутів вислано "за добровільним бажанням" на працю в Сибір чи Казахстан. Переважну більшість випусників Житомирського сільськогосподарського інституту вислано в радгоспи Казахстану. ("Р.О.", ч. 45).

● **ВУЗ-и України в новому навчальному році.** Все дотеперішнє експериментування панівної влади в Україні (дворічний виробничий стаж, комсомольські рекомендації, і т. д.) зазнало цілковитого краху. Кваліфікації випусників високих шкіл України, у зв'язку з постійними реформами, з кожним роком знижувались. Тому в цьому році вчені України поставили до уряду вимогу, щоб **"єдиною перепусткою в університети та інститути стало знання"**.

На новий навчальний рік, на перші курси Високих Шкіл, прийнято понад 150,000 студентів. На 8 тисяч збільшилась кількість професорського складу ВУЗів. Як колись, так і тепер до молодих професіоналістів ставляться знову ті самі вимоги опанувати "марксо-ленінську озброєність", тому, що для партії потрібне "ідейне загартування" молодих спеціалістів ("Р.О.", ч. 45).

● **"Новаторство в індоктринації студентів.** Дотеперішня індоктринація молоді і студентства в Україні не дала бажаних успіхів партії й уряду. Молодь відкидає штучну "ідейність", партійний догматизм і шукає чогось нового, що могло б стати її змістом життя. Партія зараз реалізує новий експеримент по лінії індоктринації: переконати молодь, щоби вона була **"гідною слави батьків"**. Для цього влаштовуються різні відчити, маршрути до

"місць комуністичної слави", ставиться наголос на "український радянський патріотизм", витягаючи на денне світло різних більшовицьких ватажків з українськими прізвиськами. Рівночасно з цим, хто зі студентів скоріше піддається індоктринації — тому улегшений доступ до високих шкіл, навіть не зважаючи на протести професорів. У зв'язку з цим постійно зростає кількість комуністів у високих школах. Напр. у четвертині всіх високих шкіл України є від 500 до 1000 комуністів, а в сімох ВУЗ-ах кількість членів партії досягає до двох тисяч. Дійсність і життя показали, що всі ці "комуністи" використовують партійні квитки для улегшення свого життя і змоги одержати працю ("Р.О.", ч. 46).

● **Наради працівників високих шкіл України.** Влітку цього року відбулась в Києві нарада активу працівників вищої школи України. На основі репортажів наради в Україні зараз є 133 високі школи, в яких навчається біля 700 тисяч студентів. На кожну тисячу населення УРСР припадає 153 студенти. У високих школах працює 37 тисяч викладачів, серед яких є 1085 докторів і майже 11 тисяч кандидатів наук. На кожних 45 мешканців України припадає зараз одна людина з високою освітою.

З наради можна довідатись про такі цікаві справи:

— Викладачі найвищої кваліфікації (професори й доктори наук) уникають педагогічної роботи, перекидаючи її на плечі менш кваліфікованих викладачів;

— Методична озброєність викладачів і педагогіка є на дуже низькому рівні і не відповідає вимогам сучасної науки;

— Конкурси на заповнення вільних місць (які обмежувались до партійної характеристики і списку праць) показали, що на працю у ВУЗ-ах попадають припадкові люди;

— Стан викладання суспільних наук (партійна індоктринація — лєнінізм - марксизм) є в багатьох ВУЗ-ах на дуже незадовільному рівні. В деяких випадках зустрічається "з примітивізмом викладання". Деякі проблеми "підмінюються декларативністю", а на лекціях і семінарах бракує "гострої, науково-обґрунтованої критики сучасних буржуазних, реформістських і догматичних концепцій", що в партійному розумінні "негативно впливає на виховання молоді";

— Багато викладачів займають "не досить чіткі позиції щодо ряду принципових питань біології, які мають велике ідеологічне значення" (1);

— В багатьох випадках трапляються на зайняттях зі сторони студентства різні "неподобства" ("Р.О.", ч. 47).

УКРАЇНСЬКА ДУХОВНА СЕМІНАРІЯ В РИМІ

На зеленому невеликому горбочку Джанікольо коло самої Ватиканської гори знаходиться наша українська семінарія. Триповерховий будинок, оточений зеленню, займає, без сумніву, одно з найкращих місць західної ділянки Риму, з якої можна милуватися прекрасним видом на старинне місто, особливо, коли заходяче сонце кидає останні червоно-золотисті проміння на залишки римських руїн чи модерні частини "вічного міста".

Вже віддавна сини українського народу — кандидати до духовного стану, перебувають у центрі християнства, щоб здобути філософічне та теологічне знання. Перший український питомець, що його згадують документи, був пізніший

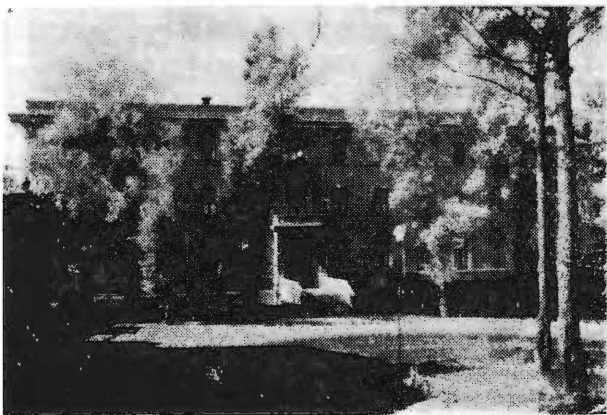
Київський Митрополит Велямин Рутський, що перебував у грецькій Колегії. В середині XIX століття приплив українських богословів був такий великий, що змінено назву грецької Колегії на Папську Колегію для Греків і Русинів". Своє власне приміщення одержали українські семінаристи щойно в 1897 році за рішенням і благословенням Папи Лева XIII і Митрополита Сильвестра Сембратовича та за допомогою австрійського уряду, який зобов'язався оплачувати студії для 10 питомців. Семінарію приміщено в будинку біля площі Мадонна дей Монті. Провід був спочатку в руках Отців Ісусовців, однак вже в 1904 році оо. Василіяни св. Йосафата перебирають провід. Цей новий будинок скоро виявився малим для

Автор статті Віктор Курманович, питомець Української Духовної Семінарії в Римі, внук брата сл. п. ген. В. Курмановича (Світлив О. Зінкевич).

майбутніх левітів. Все ж таки Папа Венедикт XV даліше закликав українських питомців на студії до Риму, хоч після розвалу австрійської монархії і фонди на удержання студентів значно зменшилися. Весною 1932 року, за понтифікату Папи Пія XI Священна Конгрегація Східної Церкви передала в руки української Церкви новий великий будинок, в якому до сьогодні приготавлиються українські питомці до духовного стану. До другої світової війни більша частина питомців прибувала з Галичини; сьогодні лиш з еміграції припливають нові покликання.

Ще недавно зарисовувалася криза нашої семінарії. Число питомців обнижувалося до кількох і порожні місця займали індійські богослови малярського обряду. Але три фактори, які без сумніву мали вирішальний вплив на новий

Будинок Української Папської Духовної Семінарії св. Йосафата на вул. Джанікольо ч. 7 в Римі

Іх Блаженство Верховний Архiepіскоп, Кардинал Й. Сліпий висвячує питомця Павла Бумбара (з Боффало) в день свята Благовіщення в 1965 р.

зріст числа питомців, були такі: приїзд нашого Верховного Архiepіскопа Кардинала Кир Йосифа зі заслання до Ватикану, заснування української Малої Семінарії в Римі, яка є тепер головним джерелом припливів покликання зі Західної Європи і Вселенський Собор, як також перебування наших українських Владик у "вічному місті".

Питомці — майже всі українці. З усіх чотирьох епархій Канади тепер перебуває 9 питомців, зі США—2, з Бразилії—4, з Австралії—4, з Англії—5, з Аргентини—3, з Німеччини—4, з Франції—1, з Австрії—2, з Бельгії—1, з Польщі—1, з Юго-

Питомці Духовної Семінарії відвідали з колядою Кардинала Кир Йосифа Сліпого. Перший зліва прикладає В. Курманович

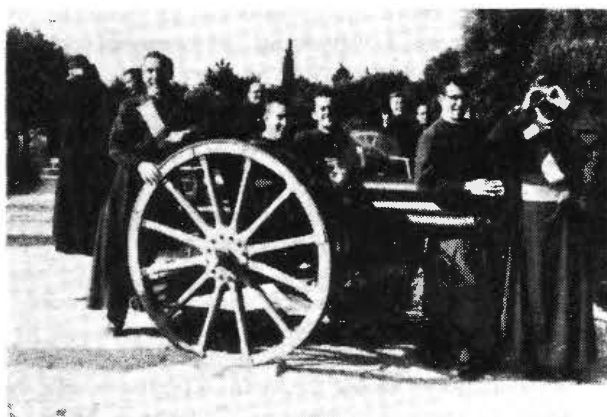

В квітні 1965 р. Духовну Семінарію відвідав міністер оборони Італії дост. Д. Андреотті, який оглянув виставку українських ікон.

славії — 1. Маємо між нами і трьох італійців, одного еспанця та одного канадійця ірландського походження, що посвятилися Богові працювати як майбутні священники для українського народу. Вони старанно вивчають українську мову, історію і культуру, щоб бути для українців — українцями. Є два монахи Студити, що перебувають у нашій Колегії та студіюють разом з нами на Папському Університеті "Урбаніана — Де Пропаганда Фіде".

Самозрозуміло, що офіційна мова Колегії — українська. Питомці з усіх сторін світу — однак всі є сини того самого народу, хоч вирости між іншими народами і в інших країнах, почуваються на цій куснику землі у нашій Колегії, як на рідній землі. Разом з іншими народними групами відвідують той самий університет, але в Колегії відбувають додаткові лекції українознавства, історії української Церкви, літургії, реторики та церковного співу. Надзвичайно велику увагу звертається на питомецький хор, який дуже часто помагає чужинцям пізнати наш край і народ через хорові виступи церковного чи народного репертуару. У різних колах, при різноманітних нагодах, знаходимо нові симпатії до нашої Церкви і народу.

Однією з найбільших цінностей Колегії є бібліотека. Вона переховує передусім матеріали історичної вартості. Крім різних українських видань та книжок ще з минулих століть, знаходяться

Питомці Духовної Семінарії на дозвіллі біля Озімо - Анкона в Італії.

теж комплекти різних українських газет з рідної землі, між якими найціннішим може є комплект Львівського "Діла". Отже питомці мають найкращу нагоду присвоїти собі все, що зв'язане з українознавством і ще на допомогу стає семінарійна "Читальня" — організація питомців, що дбає про культурні, наукові, мистецькі чи навіть спортові імпрези в Колегії. Одним з найбільших завдань вище згаданої організації є видання тримісячника "Альма Матер". Цей журнал має за ціль передусім задержати зв'язки з колишніми питомцями, тепер священниками, по всіх континентах та інформувати їх про життя і діяльність семінарії.

Про матеріальну сторінку Колегії старанно і щедро дбає Апостольська Столиця, що уможливає українським левітам побут у "вічному місті". Українські Сестри - Служебниці дбають про матеріальний зріст питомців смачними стравами української кухні, про духовний зріст дбають Отці Настоятелі.

Минулого року Колегія святкувала ювілей 60-ліття провду оо. Василян. Допомогою їхнього жертвенного труду Колегія випустила дев'ять єпископів і багато священників. Наш духовний зріст найбільше залежатиме від цього кляпка землі, з якого на весь світ, де тільки б'ється українське серце, спрямують свої кроки Богу посвячені слуги українського народу.

Віктор Курманович
Рим

Студентські конгреси

Восьмий Конгрес СУСТА

25—26 червня 1966 р. в приміщенні Сітон Гол університету в Саут Оранж, Н. Дж., відбувся VIII-ий Конгрес СУСТА — Союзу Українських Студентських Товариств Америки.

В Конгресі взяли участь 26 умандатованих делегатів, в тому 14 від таких студентських громад

і кляубів: 1. Балтимор (1 мандат), 2. Боффало (1), 3. Клівленд (2), 4. Ньюарк (4), 5. Огайо Стейт університет (1), 6. Трой (1), 7. Урбана (1), 8. Філадельфія (3).

Цілий ряд активних Студентських Громад, а серед них — Нью Йорк, Сиракуз, Чикаго, Вашинг-

тон і Дітройт своїх представників на Конгрес не вислали, тому на ньому було репрезентовано лише 140 українських студентів Америки.

Конгресом керувала президія в такому складі: Богдан Сацюк — голова, Андрій Чорнодольський — заступник, Ляриса Янів, Люба Ковалишин — секретарі.

Після зложення усних привітів, серед яких слід відмітити привіт віцепрезидента Сітон Гол університету монс. Едварда Флемінга, першу конгресову доповідь виголосив наш відомий поет і літературознавець інж. Євген Маданюк, який поділився з присутніми двома вітками з України, які були недавно йому передані. Перша з них це промова на гробі Володимира Сосюри в Києві, а друга, доповідь в Спільці письменників України про Василя Симоненка і його творчість. Ці обидва документи своїм змістом ясно вказують на те, що хоч наша Батьківщина перебуває тепер в жаклих обставинах, проте ідея нації сильно закорінена в українському народі і живе в ньому.

В другій доповіді "СУСТА — сьогодні і завтра", Богдан Сацюк, Віцепрезидент організаційних справ СУСТА (Захід), піддав Конгресові ряд плянів і думок для покращання діяльності деяких ділянок праці СУСТА. Доповідач цитував українську пресу, листи від американських бібліотек та сенаторів, в яких висловлено зацікавлення англomовним журналом СУСТА — "Горизонти". Цей успіх "Горизонтів" вимагає кращого поставлення адміністрації журналу і введення передплати для університетських і публічних бібліотек Америки й Канади, які дотепер одержували його безплатно. СУСТА повинна пожвавити зовнішню працю, спеціально підготовку до річних конгресів ЮСНСА (Американської Національної Асоціації Студентів). Доповідач також підкреслив потребу і скликання Світового Конгресу Українського Студентства, який відбувся б під час Світового Конгресу Українців в Нью-Йорку, осінню 1967 р. Тому Восьмий Конгрес мусить покликати комітет, який в порозумінні і співпрацюючи з Управою Центрального Союзу Українського Студентства (ЦЕСУС) та іншими союзами українських студентів (СУСК, СУСТЕ, ЦУСА, САУС) підготував би Світовий Конгрес Українського Студентства.

Звіт з діяльності Управи СУСТА за 1965—1966 рік прочитав Президент СУСТА Ігор Чума, звіт Контрольної Комісії прочитав Богдан Футей, голова К.К. Після звітів та дискусії, на пропозицію Контрольної Комісії, Конгрес ухвалив абсолютно рішуче уступаючим керівним членам СУСТА.

Під час Конгресу працювали такі ділові комісії: Мандатна — голова Зенон Цибиш, Номінаційна — голова Ігор Чума, Резолюційна — голова Юрій Кувальницький. Делегат з УСГ - Бофало, Любомир Зобнів, вніс пропозицію, щоб Конгрес створив ще одну ділову комісію, яка мала б розглянути організацію і підготовку до Світового

Конгресу Українського Студентства. На цю тему виринула жвава дискусія. Всі делегати й гості, які забирали слово, висловили необхідність скликання СКУС-у, але переважна кількість делегатів була за тим, щоб Резолюційна Комісія у своїх резолюціях назначила комітет з завданням довести до завершення цю необхідну подію. Проти створення такої конгресової ділової комісії було 17 голосів, а 3 голоси стрималися.

Стан збірки Фонду Катедри Українознавства зreferував Президент ФКУ, Степан Хемич, Він зазначив, що за останній рік зібрано 60,000 дол. на ФКУ. В касі ФКУ є 200,000 дол. готівкою і 70,000 в деклараціях.

На пропозицію Резолюційної Комісії Конгрес прийняв ряд постанов, між ними покликав до праці Комітет Підготовки Світового Конгресу Українського Студентства, в складі: Богдан Футей, Ігор Чума, Богдан Сацюк. Також проголошено рік 1966—1967 Ювілейним Роком Фонду Катедри Українознавства, бо в ньому припадає 10-річчя створення Фонду.

Рішено перевести передплату на "Горизонти" для університетських і публічних бібліотек.

До нової Управи СУСТА вибрано таких осіб: Богдан Сацюк (Урбана, Ілл.) — президент, Ліда Саварин (Урбана) — секретар, Роналд Едвардс (Урбана) — скарбник. Віцепрезиденти: Зенон Цибиш (Ньюарк) — організаційних справ (Схід), Юрко Тарасюк — організаційних справ (Захід), Андрій Масюк (Філадельфія) — культурно - освітніх справ, Ляриса Янів (Ньюарк) — зовнішніх зв'язків, Люба Ковалишин (Філадельфія) — преси й інформації, Марія Хемич (Нью Йорк) — ФКУ, Тая Шумська (Філадельфія) — спеціальних доручень, Андрій Чорнодольський (Балтимор) — середньошкільних справ.

Контрольна Комісія: Ігор Чума — голова, Марія Процюк, Микола Голінатий, Андрій Шуль, Ірена Постолук — члени.

Товариський Суд: Богдан Футей — голова, Нестор Томич, Світлана Луцька, Юрій Кувальницький.

В рамках Конгресу відбувся студентський бал, аранжером якого був Юрко Дзундза і на якому виступав відомий квартал "Каравана".

* * *

Привіт журналу "Смолоскип" учасникам VIII-го Конгресу СУСТА, який зложив Гол. редактор О. Зінкевич:

"Дозвольте привітати Вас від "Смолоскипа", єдиного зараз у цілому світі студентського періодичного журналу в українській мові. З великою приємністю ми завжди подавали на сторінках нашого журналу — Ваші успіхи, вістки про Вашу діяльність, статті про Ваші проблеми.

І завжди прикро було нам довідуватись про труднощі, з якими Вам у Вашій праці доводилось зустрічатись.

Бажаємо Вам мужньо переборювати всі труд-

нощі, гідно заступати українське ім'я на Ваших університетах і каледжах і завжди пам'ятати про наш Рідний Край, нашу Батьківщину, про ту творчу молодь, яка в ім'я української справи, в ім'я життя української нації, в ім'я розвитку української культури й науки — приносить для нашого народу своє знання, свій розум, свої серця, а часом навіть своє життя.

Пам'ятаючи про наших друзів в Україні, вітаємо Вас — делегатів і все українське студентство в Америці. Нехай щастить Вам в житті і Вашій праці!"

* * *

Справа Світового Конгресу Українського Студентства:

Справу Світового Конгресу Українського Вільного Студентства найактивніше заступав на VIII - му Конгресі СУСТА голова УСТ - Боффало, відомий студентський діяч, Любомир Зобнів. Він представив учасникам Конгресу спеціальний план і звернення, яке ще раніше підписали представники 17-и студентських громад і клубів Америки й Канади. З прикрістю треба ствердити, що деякі старші учасники Конгресу, а зокрема гості (які мали право брати участь в дискусії) з середовища ТУСМ-у, своїми демагогічними виступами, зверненими проти молодших делегатів і плану Любомира Зобніва, звели цілу дискусію, в цій справі, нанівець. Тому велика ідея Світового Конгресу Українського Студентства була зведена до другорядної справи.

Заповіджена довголітнім президентом ЦЕСУС-у Євгеном Гановським нарада представників різних станових й ідеологічних студентських організацій в справі обговорення цього Конгресу не відбулась, через те, що президент ЦЕСУС-у навіть не зволив собі на таку зустріч прибути, хоч її заповідав.

VIII-ий Конгрес СУСТА прийняв спеціальну резолюцію в справі СКВУС, але вибираючи до підготовчої комісії трьох осіб, членів ТУСМ-у — не пішов на зустріч пропозиціям Л. Зобніва, щоб це питання розв'язати в компромісовий спосіб, де були б заступлені різні напрямки українського студентського життя. В зв'язку з повищими фактами, ми стверджуємо, що зараз середовище ТУСМ-у несе повну відповідальність за зведення ЦЕСУС-у до стану мертвої організації, так само й буде нести (якщо в цьому напрямку не буде зроблено відповідних поміркованих змін) повну відповідальність за справу знехтування Світового Конгресу Вільного Українського Студентства.

Хочемо вірити й надіємось, що теперішній президент СУСТА Богдан Сацюк зробить з заіснувавшего стану відповідні логічні висновки й своїм авторитетом та незаперечними виявами розуміння ваги справ ЦЕСУС-у і СКВУС, поробить відповідні заходи, щоб довести до завершення обох справ, щоб його покоління студентства увійшло в історію гідним продовжувачем світлих традицій українського організованого студентського життя.

X. КОНГРЕС ТУСМ-у

11—12 червня 1966 р. відбувся в Клівленді Х-ий світовий Конгрес ТУСМ-у, — Товариства Української Студентської Молоді ім. М. Міхновського, цієї консервативно - націоналістичної студентської організації.

В Конгресі, згідно з повідомленням Президії, взяло участь 69 умандатованих представників з таких осередків: Клівленд (11), Філадельфія (10), Монреал (9), Дітройт (6), Рочестер (6), Торонто (4), Боффало (4), Нью Йорк (4), Сиракюз (4), Ньюарк (2), Бостон (1), Лондон (1), Оттава (1).

Конгресом керувала Президія в складі: інж. Богдан Кульчицький — голова, Ярослав Білоус — заступник, Рената Шаран і Анна Рюпка — секретарі, а в його програму крім звітувань членів учасної Управи і представників окремих осередків, входили дві доповіді: Ігоря Зайця — "Програмова доповідь" і Юрія Кульчицького — "Україна держава чи колонія".

До нової Управи централі ТУСМ-у вибрано через акумуляцію таких осіб: Тамара Дужа (Дітройт) — голова, Юрій Шимко (Торонто) — 1-ший заступник та ідеологічно - політичний реф., Богдан Керницький (Філадельфія) — 2-ий заступник та організаційний реф., Ігор Олієр (Клівленд —

3-ій заступник та реф. зовнішніх зв'язків, Андрій Лободоцький (Дітройт) — секретар, Роман Гуцал і Роман Сеньків (Монреал) — представники на Канаду, Юрій Кульчицький (Клівленд) — фінансовий реф., Олег З. Лисяк (Філадельфія) — пресовий реф., Христия Губіцька (Нью Йорк), Марія Іванів (Сиракюз), Петро Вітюк (Нью Йорк), Іня Гікава (Чикаго) — вільні члени.

Контрольна Комісія: Ігор Заяць (Ньюарк) — голова, Роман Куропась (Філадельфія), Надія Липецька (Дітройт) — члени.

Товариський Суд: Богдан Кульчицький (Філадельфія) — голова, Ірина Бойківська (Торонто), Богдан Вальків (Монреал) — члени.

З перебігу Конгресу, в насвітленні деяких його учасників і пресових звідомлень, можна зробити висновок, що в середовищі ТУСМ-у нуртують більш помірковані погляди серед частини його членів, яка ніяк не може погодитись з консервативно - екстремістичними наставленнями деяких провідних членів цієї організації.

Доповідь Ю. Кульчицького про статус УРСР була, за звідомленням "Студентської думки" (Ч. 5) "наче завершенням цілорічної праці ідеологічно -

політичної референтури". Доповідач, після ціло-річних студій його референтури, прийшов до висновку, що "Україна в сучасній формі УССР є московською колонією, а т. зв. уряд України є сліпим знаряддям у руках окупанта України". Студії сучасного стану в Україні, зокрема в середині ТУСМ-у можна лише привітати і можна

лише погратувувати молодому ідеологічно - політичному референтові ТУСМ-у, що він врешті дійшов до того самого висновку, до якого дійшли, вже десятки років тому, всі теоретики з українського національного табору, які розглядали питання статусу (теоретично - правового і фактичного) УРСР.

ХРОНІКА УКРАЇНСЬКОГО СТУДЕНТСЬКОГО ЖИТТЯ

ПІДНЕСЕННЯ ЧИ ЗАНЕПАД

В цьому році відбулися два важливі студентські конгреси українських студентських централ в Канаді і США — Восьмий Конгрес СУСК-у і Восьмий Конгрес СУСТА.

Ці конгреси показали, що їхні центральні проводи, зокрема в США і до деякої міри в Канаді, не спроможні охопити всієї студентської діяльності в своїх країнах, а в багатьох випадках праця окремих громад чи клубів перевищує працю своїх централ. На місцях студентство виходить часто з цікавими ідеями, новими ініціативами, задумами. Рівночасно з цим помічається дивний анахронізм: деякі старші студентські діячі замість радіти приходом в студентський організований рух нового здібного й активного поповнення — стараються в самому зародку її запалі до активної праці спихати до другорядного, мало-важного чи майже непотрібного фактора. Це виразно було видно на останньому конгресі СУСТА, де деякі бувші "студентські діячі" задивлені у свою "велич", живуть тим своїм часто дуже сумнівної вартості "минулим", цілковито відірвавшись від сучасного студентського життя, не розуміють його, ба навіть заперечують його.

Сьогодні, як у Канаді так і в США, перед студентськими центрами виникає питання (на що ми не раз звертали увагу): або вони будуть на височині своїх завдань, відречуться своїх вузьких поглядів чи переконань і будуть дійсно тим керуючим і унапрямоючим чинником, або зведуть українське студентське життя нанівець.

мітні у відношенні до своїх централ, виконуваних своїх обов'язків і зацікавлення цілістю студент-

ського життя в своїй країні, а не лише своїм локальним осередком. Цілий ряд динамічних і активних студентських громад і клубів, в конгресі СУСТА участі не взяли, а деякі вислали лише по одному делегатові, щоб, мовляв, не платити до "СУСТА членської вкладки, бо вона цього не вартує". Через це мабуть і останній конгрес СУСТА був найменш репрезентативний, бо його делегати заступали всього 140 студентів Америки, тоді як у цій країні студіює принайменше півтора тисячі нашого студентства.

Практика показує, що сучасна молодь любить великі речі, великі задуми, великі ідеї, бо ж і вона живе в часі великих світових подій, фантастичного розвитку техніки й науки, в часі коли людина вже однією ногою стоїть на нашій сусідній планеті — місяцеві. Отже молодь, не хоче скінити, а хоче робити великі речі, здійснювати великі задуми.

Тому, мабуть, якраз серед наймолодшого нашого студентства реактивізувалась ідея скликання Світового Студентського Конгресу й переорганізування ЦЕСУС-у, що дало б цій здібній і активній молоді можливість вийти поза вузькі рамки своїх країн, вийти у широкий світ студентської діяльності.

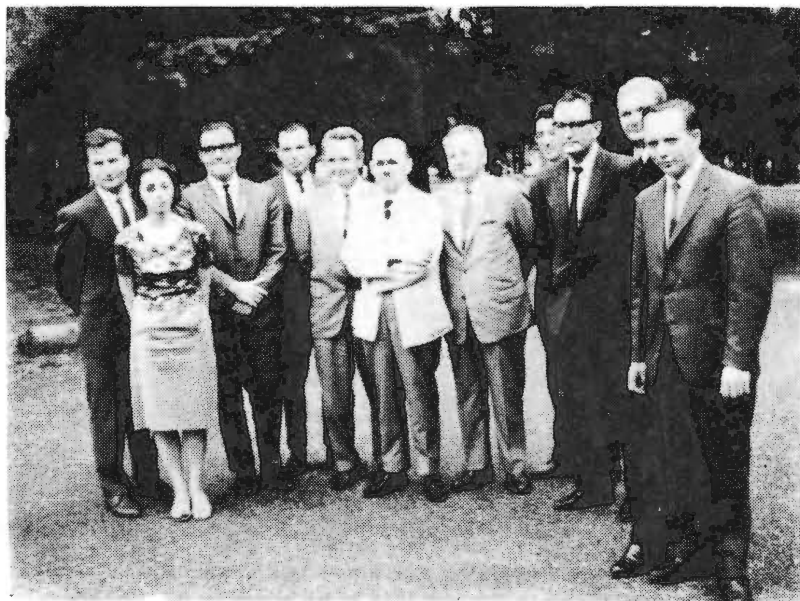
Перед сьогоднішніми керівниками українського студентського життя виникає чергове питання: або вони підуть шляхом занепаду, до чого доводили і доводять деякі "старші студентські діячі", або вони осмислять час і добу, в якій живемо і виведуть теперішню студентську дійсність з задущливої атмосфери на широкі шляхи великої праці і великих дерзань.

ЮРІЙ ГРАБОВСЬКИЙ

• Сиракуз. Нова Управа УСГ. До нової Управи УСГ в біжучому діловому році входять: Надія Дорошак - голова, Ігор Гапій — заступник, Маруся Проскурєнко — секретар, Вячеслав Литвиненко — скарбник, Орест Грицик і Орлик Бачинський — члени.

• Стейт Каледж, Па. Затверджено УСК. Після довгих заходів, університетські власті затвердили статут недавністювореного УСК-у і його першу Управу в такому складі: Ю Терлецький — президент, Р. Пастушак — заступник, Оля Михайлюк — скарбник. Прав-

ним дорадним Клубу є проф. В. Луців. За час свого короткого існування, в рамках діяльності УСК, була влаштована, завдяки панству Стециків і Кунашів, українська радіопрограма, а також "Український День" присвячений Т. Шевченкові й І. Франкові.

Голова Проводу Українських Націоналістів Олег Штіль - Жданович в крузі членів Центрального Проводу "Зарева" на оселі ім. О. Ольжича 14 серпня 1966 р. Стоять з-права: Михайло Герець, Оксана Бакум, Любомир Бачинський, Володимир Процик, д-р Маріо Антонович, Олег Штіль - Жданович, проф. Петро Стерс, Т. Онуферко, Павло Дорожинський, Богдан Гасюк, Осип Зінкевич.

● **Оттава. Нові українські славісти.** Завдяки довголітній праці проф. К. Біди, голови Славистичного Відділу місцевого університету, цей Відділ постійно розростається і притягає все більше зацікавлення серед студентства. В цьому році магістерські праці захистили такі українські студенти: Богдан Медвідський — "Нові напрямки в дискусії про походження двох слов'янських азбук у новітній англійській, французькій і німецькій науковій літературі", Ярослав Зорич — "Художня майстерність прози М. Вовчка", Іван Кусів — "М. Гоголь у критиці П. Куліша та В. Бєлінського".

● **Едмонтон. Українка виїхала на студії до Києва.** Випускниця Альбертського університету Леся Багрій, яка студіювала українську і російські мови, виїхала разом з іншою місцевою студенткою на продовження своїх студій в Києві. Рівночасно, на підставі спеціального домовлення між Київським і Альбертським університетами, до Едмонтону приїжджають двоє студентів на студії.

● **Варшава. Українські докторські праці.** Два українці захистили докторські праці з українською тематикою на філологічному факультеті Варшавського університету: Мар'ян Юрковський — "Українська гідрографічна термінологія на загально-слов'янському тлі", Тат'яна Голинська-Баранова — "Український народний календар, назви місяців у світлі словотворення".

● **Нью Йорк. Оборона ФКУ з невластивих позицій.** Замітка в чикагському "Українському Житті" (20 березня) про ліквідацію курсів української літератури на Пенсильвенському університеті, до речі слушна (хоч-з багатьма писаннями цієї газети ми не погоджуємось), викликала якусь дивну реакцію зі сторони бувшого президента СУСТА Ігоря Чуми, який вислав в тій справі відповіді, з рамені СУСТА, лише до партійної преси ("Шлях перемоги", "Томін України"), яка їх опублікувала під великими заголовками. Стиль цих відповідей (до речі на низькому рівні) викликає сумнів про щирість автора,

а радше спонукує до припущення, що тут малость на увазі розгрісуто партійного характеру. Такі статті й відповіді (чому не зайняв до цієї справи свого становища ФКУ, чи керівництво курсів української літератури на Пенсильвенському університеті?) нічим не спричиняються до піднесення важливості ФКУ, а навпаки — в багатьох людей створюють сумнів, що велике діло і великий задум ФКУ може розминутись зі своєю ціллю.

● **Урбана, Ілл. Участь СУСТА в XIX-му Конгресі ЮСНСА.** З кінцем серпня відбувся в Урбані XIX-ий Конгрес амер. студентської централі ЮСНСА, в якому взяла активну участь делегація СУСТА, в склад якої входили: Богдан Сацюк — президент СУСТА, Мирослава Голубець, Роналд Едуардо і Зенон Голубець. Українські представники брали участь в працях Європейської підкомісії конгресу, навіязували зв'язки з чужинецькими студентами, мали свою спеціальну виставку та роздавали англійські видання про Україну. Важливою акцією в часі конгресу ЮСНСА було збирання підписів під петицією в справі видання поштового значка Т. Шевченка. Петицію підписав також головний промовець на бенкеті конгресу — сенатор Пол Г. Даглес.

● **Балтимор. XIII-ий Академічний Вечір "Зарева".** 14 травня відбувся в Балтиморі XIII-ий Академічний Вечір "Зарева" у формі дискусійного форуму на заг. тему "Наша молода генерація і старші". У форумі взяли участь Леся Пісецька — "Молодь і українські імпрези", Остап Хархаліс (від батьків) і Марійка Хмилевська (від молоді) — "Питання мішаних подруж", п-ні Рах Зелінська (від батьків) — "Що очікують старші від української молоді?" і Оксана Мацюрак (від молоді) — "Що очікує українське молоді від старших?". Порухнені питання і проблеми викликали дуже живу дискусію, в якій брало участь багато присутніх.

● **Вашингтон. Українська мова на католицькому університеті.**

Католицький університет Америки, на якому студіює теологію кільканадцять українських студентів, включив курс української мови в департаменті модерних мов і літератур. Виклади веде проф. Р. Смаль-Стоцький. В планах є доповнення української філології також курсом української літератури, який буде також акредитований.

● **Ліон, Франція.** Українська участь в світовому Конгресі католицьких студентів і інтелектуалістів. Українська делегація студентської і академічної "Обнови", в склад якої входили проф. В. Янів, д-р Р. Кичун, О. Коцюба і Г. Смоликевич, взяла участь в XXVI Світовому Конгресі католицьких студентів та інтелектуалістів, який відбувся 22—28 липня в Ліоні. Українська делегація провела активну діяльність, виступаючи зокрема проти комуністичних впливів в католицьких колах та протестуючи проти виступу в розваговій частині Конгресу хор у балету радянської фльоти.

● **Оселя ім. Ольжича.** Другі Високошкільні Дні "Зарева". 13—14 серпня відбулися Другі Високошкільні Дні "Зарева" на загальну тему "Україна сьогодні". В програму Днів, якими проводив заступник Голови Краєвого Проводу інж. М. Герець, входили три доповіді: Марка Царинника — "Прозова творчість в молодій українській літературі", д-ра Марка Антоновича — "Деякі аспекти сучасного становища на Україні" і Осипа Зінкевича — "Державницькі прояви в УРСР і молодь". Після всіх доповідей відбулась дуже обширна дискусія, в якій порушено багато аспектів сучасної дійсності в Україні. Окрему увагу було присвячено виступові Івана Драча в київській "Літературній Україні", а також було обговорено справу засуду двох молодих львівських літераторів, братів Михайла і Богдана Горинів. В їхній обороні присутні вислали протестні листи до ЮНЕСКО.

● **Вінніпег.** Українознавство на Манітобському університеті. В цьому академічному році на манітобському університеті прово-

Група учасників в першому дні Високошкільних Днів "Зарева", які відбулись 13—14 серпня 1966 р. на оселі ім. О. Ольжича.

дяться такі акредитовані курси з української мови й літератури: українська граматики, композиція і література, вступ до української літератури, вищий курс української літератури, сучасна українська література. В рамках славістики відбуваються курси про творчість Т. Шевченка, порівняльна граматики, історія літератури Київської Русі та старослов'янська мова.

● **Нью Йорк.** Нова Управа ОД ТУСМ-у. До нової Управи Осередку Діяльності ТУСМ-у в Нью Йорку в новому академічному році входять такі особи: Аскольд Скальський — голова, Петро Вітюк — заступник і організаційний реф., Христина Губіцька — секретар, Василь Драбик — скарбник, Зиновій Галькович — реф. зовнішніх зв'язків, Марія Гаврилюк — пресовий реф., Богдан Пасічний, Богданна Пиріг, Ярослав Білий — члени. Контрольна Комісія: Юрій Нестерчук, Мирон Ільницький, Юлія Серан. Товариський Суд: Петро Гой, Михайло Стецький, Надія Поточняк.

● **Загреб.** Югославія. Праця українських студентів. 15—25 липня відбулась в Прняворі (Боснія) десятиденна зустріч українського студентства Високих Шкіл Югославії. В програму зустріч-табору входили доповіді про І. Франка, лекції з української мо-

ви і літератури, з історії поселення українців в Югославії та історії України. 20 липня відбувся величавий зблизг присвячений І. Франкові з багатою мистецькою програмою. В програму зустрічі, в якій взяли участь також представники з Польщі і Чехословаччини, входила також виставка українських книжок та висвітлення фільму "Тіні забутих предків".

● **Нью Йорк.** Студентська зустріч СУСТА. 16—17 липня відбулась у Ваєлдвуд Крест, Н. Дж., Студентська Зустріч, яку підготували члени теперішньої Управи СУСТА, які перебувають на Сході США. В програму Зустрічі входили товариські забави, а також нарада членів Управи СУСТА з представниками студентських громад, на якій обговорювано різні справи та намічено план праці на найближчі місяці.

● **Нью Йорк.** Стипендії Українського Лікарського Товариства. В новому академічному році Головна Управа УЛТПА розписала конкурс на одержання стипендій у висоті 500 дол. для студентів медицини, дентистики і фармації, які студіюють в США і Канаді, або які студіюють в Європі, але виїхали на студії з цих двох країн. Ці стипендії дав Стипендійний Фонд ім. д-ра Маріяла Панчишина, який є створений з рамені УЛТПА.

нові числа студентських — видань

● **"ЛИСТОК ДРУЖБИ"—ОУКТ "Зарево"**, ч. 1/14/, липень, 1966 р. Видає Краєвий Провід "Зарева" в США. 6 стор. Цикльостиль. Зміст: Б. Римаренко: "Чуєш чи не чуєш?", "З діяльності Краєвого Проводу", "Другі Високошкільні Дні "Зарева" в Лігайтоні", О. Репетило: "Дослідження над членством "Зарева" в США", хроніка, повідомлення, нотатки.

● **"АЛЬМА МАТЕР"** — журнал питомців Української Папської Колегії св. Йосафата в Римі. Редагує редакційна колегія. Стор. 62. Цикльостиль. Зміст: М. М. "Христос Воскрес" (вірш), Я. Креховецький: "Нове сонце в Назареті" (вірш), УПБ: "Марійська академія", Г. Прокопенко: "Мова моя чудова" (вірш), Я. К.: "Богородиця у Візантійсько-українській літургії", В. Грінчак: "Горіння" (вірш), Ю. Кошарич: "Ангел Хоронитель", П. Дорошко: "Зберігайте перекази" (вірш), М. М.: "Любов", З. Хоркавий: "На слідах грецької культури", хроніка, В.К.: "Коротке слово про довгу історію", гумор, різне.

● **"ФЕНІКС — ЖУРНАЛ МОЛОДИХ"** — видає ТУСМ ім. М. Міхновського, Філадельфія, Па., зошит 14, рік XII, 1966. Стор. 104. Редагує Колегія в складі: М. Ю. Богатюк, Х. Кільчицька, Ю. Кільчицький, О. З. Лисяк, Т. Рогатинська. Зміст: "25 років тому", "Постанова УККА в справі переслідувань в Україні", "У 100-річчя народження першого Єпископа українців католиків у ЗДА", УККА: "В 40 роковини вбивства С. Петлюри", М. Ю. Богатюк: "Психологія на службі комунізму", О. Лужницький: "Культобмін і християнська філософія", Я. Томашівський: "Кирило і Методій в творах ранніх і сучасних дослідників", Мотря К. Богатюк: "Деякі аспекти прогресивної педагогіки", В. Трембіцький: "Українські державні службові прапори 1918—1919 рр.", Л. Рудницький:

"Франкові переклади з творчости Детлефа фон Лілієнкрона та їх навіщення у підсоветській критиці", І. Шанковський: "Братам на Рідній Землі" (вірш), В. Трембіцький: "До питання українських національно-державних свят", George Kulchyskyj: "Ukraine — a Vassal State of Turkey", Zenon R. Wynnysky: "Ukrainian Students' Heritage", хроніка, рецензії, повідомлення, оголошення.

● **"THE GRADUATE"** — Bulletin of the Ukrainian Graduates of Detroit and Windsor. Бюлетень випусників Високих Шкіл Дітройту і Віндзору, ч. 7, Рік 18, липень - серпень 1966 р., стор. 8, цикльостиль, в англійській мові. Зміст: повідомлення, оголошення, інформації, хроніка.

● **"СТУДЕНТСЬКЕ СЛОВО"** — редагує колегія Пресової Комісії СУСТА. Ред. Колегія: О. Сацюк, Н. Томич, А. Шулъ, С. Луцька (Гол. Редактор). Ч. 1/97/, Рік XIV (додаток до "Свободи" з 18 червня 1966 р.). Зміст: "Наше становище", "Підсумовуючи шкільний рік 1965—1966", О. Гікава - Сацюк: "Студентська діяльність в Ілліной", В. Симоненко: "Україні" (вірш), хроніка, повідомлення.

● **"ЗАРЕВО"** — обіжник УАТ-ва "Зарево" в Нью Йорку, ч. 4, квітень 1966 р., стор. 2, цикльостиль. Зміст: повідомлення, хроніка, гумор.

● **"СТУДЕНТСКА СТОРІНКА"** — видає редколегія при ОД ТУСМ-у в Нью Йорку. Рік I, ч. 2. (додаток до "Шляху перемоги" (Мюнхен) з 27 березня 1966 р.). Зміст: В. Будзак: "Проблема студентської молоді", Н. Шалай: "Націоналістичний рух і його початки", Ю. Сидорович: "Магна кум ляуде", М. Н. Г.: "Дві студентські імпрези в Чикаго", В. Б.: "Цікава доповідь".

— Ч. 3. (додаток до "Шляху перемоги" з 15 травня). Зміст: В. Б.: "Студії ідеологічних питань в

ТУСМ-і", "Нам треба організуватись", "Дискусія про націоналізм", "Що нам цікаво знати", "Які ми...", "Студентські стипендії в Іспанії".

— Ч. 4. (додаток до "Шляху перемоги" з 3 липня). Зміст: В. Б. "Завдання студентської молоді", В. Лі-вий: "Дискусія про комунізм", хроніка, повідомлення.

● **"СТОРІНКА ТУСМ"** — редагує колегія з уповноваження ГУ ТУСМ-у. Рік III, ч. 1/3, (додаток до "Америки" (Філадельфія) з 22 червня). Зміст: "В річницю відновлення самостійности", М. Ю. Богатюк: "Комунізм і патріотизм у світлі вчення католицької церкви", М. Тернополяк: "Підстави свободи", "X конгрес ТУСМ-у".

● **"СТУДЕНТСКА ДУМКА"** — сторінка ГУ ТУСМ-у. О. Рогатинська — редактор. Ч. 3/40/, квітень 1966 р., (додаток до "Томону України") Торонто, з 30 квітня). Зміст: "Така дійсність", хроніка ТУСМ.

— Ч. 4/41/, травень 1966 р., (додаток до "Томону України" з 28 травня). Зміст: "З перспективи одного року", ТОР: "Без оманних ілюзій", хроніка ТУСМ.

— Ч. 5/42/, липень 1966 р., (додаток до "Томону України" з 2 липня). Зміст: "Ще про десятий конгрес ТУСМ", Т. Дужа: "Невпинно вперед", "У 25-річчя великого чинув", хроніка ТУСМ.

● **"ВЕЖІ"** — видає видавнича Комісія при клітині "Зарева" у Філадельфії, орган УАТ-ва "Зарево" ім. О. Ольжича у Філадельфії, рік I, ч. 1., 1 травня 1966 р. стор. 17, цикльостиль. Редакційна колегія: Олег Бак - Бойчук, Теодосій Онuferко. Видавнича Комісія: Ярослав Крупка, Микола Ящук, Роман Михалевський. Зміст: Б. Олійник: "Межа" (вірш), з промови О. Штупля - Ждановича на VI-ому ВЗУН-і, Т. Онuferко: "Вежі", Я. Гайвас: "В чому

сила", Кассандра: "Чому" (вірш), Олег: "Симоненкові", "Повстанці" (вірш), Правдомир: "х х х" (вірш), Т. Справорський: "...А вони завжди рідні та наші", Олег Бак - Бойчук: "Від меншеварто-сти до зверхности", комунікат У-КО, редакційна, хроніка.

• "СТУДЕНТСЬКЕ ЖИТТЯ" — журнал середньошкільної рефе-рентури СУСТА, ч. 1., травень 1966 р., стор. 13, циклостил. Гол. редактор — Нестор Томич. Зміст: "До читачів", Н. Томич: "До се-

редньошкільників", Л. Храплива: "Чорний кіт", Н. Томич: "Іван Франко", І. Струк: "Занедбана ділянка", Пан Т. О'Фель: "Квам співаємус гавдеамус", "Округлі квадрати" (гумористичні вірші), хроніка СУСТА.

• "ПІВ" — журнал середньо-шкільників. Видає середньошкі-льна референтура СУСТА. Ч. 7 (без дати), стор. 14, циклостил, в ан-глійській мові. Гол. редактор: Не-стор Томич, члени редакційної колегії: Ірина Білас, Роксоляна

Білас, Андрій Буткевич, Андрій Дурбак, Іван Дурбак, Богдан Галькевич, Оксана Галькевич, Зе-нон Іванонько. Зміст: Nestor To-mvch: "Why?", John Durbak: "Science Education", Roksolana E. Bilas: "Elementary School Tea-ching," Jurij Savyckyj: "Medicine and Dentistry", Orest Gogosha: "What is the Reserve Officers Trai-ning Corps (ROTC) Program?", George Woloshyn: "Law", Bohdan Halkewych: "Is Ukraine a Multithi-cal Country?", "A Permanent Car-pative Nations Committee".

Спомин про Василя Симоненка

Життя Василя Симоненка, борця за свободу, с мало відоме в Україні і на чужині. Дещо світла на незавидне життя кидає його власний щоденник, як також деякі нові відомості опубліковані в його збірці "Берег чекань".

Нижче передруковуємо з деяким скорочення статтю — спомин Бориса Олійника, молодого ки-ївського поета про В. Симоненка, яка була опуб-лікована в "Літературній Україні", ч. 10, 1966 р. під заголовком "Ще не повернувся з плавання".

І ВІН ОДЯГНУВ плащ. І рушив на при-гал, де його зекала бригаднина. Йшов дощ, інколи з-за рогу зненацька вискакував вітер, нахабний і розв'язкий. Шарпав поли плаща, мокрим шлагбаумом перетинав дорогу. Хтось байдуже кинув: "Затекав би, хай розпого-диться". Він м'ясо махнув рукою: мовляв, нікого — дійди.

Був він хлопець, як хлопець. Як тисячі, як мільйони хлопців. Як ти, як я, як ми. У нього був свій рік народження — 1935-ий. Місце народження — село Бійці на Полтав-щині. Прізвище, ім'я та по батькові — Симо-ненко Василь Андрійович.

Одно слово, він був такий же, як і ми всі, хто з 1952 — 53 рр. до 1957 — 58 рр. жив на Со-лом'яній в гуртожитку Київського універси-тету... Більшість із нас (переважно журна-лісти й філологи) були зайняті своїми пер-сонами. Всі ми або писали, або планували на-писати геніальні вірші, поеми, новели, повід-ті, романи, драми. Й тому левина доля поза-лекційного гаси проходила в супережках — ги на університетській літстудії, ги в кімна-тах та коридорах гуртожитку — з приво-пу творів місцевих поетів, прозаїків і драматургів.

Василь Симоненко не був винятком. Хі-ба що менше звертав на себе увагу, бо май-же не гитав своїх віршів, а коли вже гитав, то сам же скептично їх і оцінював. Взагалі, на перший погляд, він був скептиком, і наші словесні бої оцінював вибагливою посміш-

кою. Це дратувало багатьох з нас, зате запе-резувати його оцінку було важко, бо Симо-ненка в несправедливості не звинуватиш.

І можливо, тому його шлях до пригалу і перший рейс в океан життя майже не помі-тили ні ми, ні критики — патрони. А сам він не міг, не вмів (тогніше — не хотів) обстав-ляти своє плавання й проводи в дорогу тріс-кутили прощальними мітингами, менторсь-кими настановами і вереском оркестрів. (Є ж мастаки, котрі недільний вояж на пляж умі-ють: так гузно й пишно організувати, що мож-на подумати, ніби вони й справді рушають у кругсвітню подорож).

Першу зупинку Василь Симоненко зро-бив у Черкасах. По закінченні факультету журналістики Київського університету з 1957 року він погав працювати в обласних партій-ній і комсомольській газетах, а згодом — власним кореспондентом "Робітничої газе-ти". Писав статті, буденні кореспонденції, термінові репортажі й інформації, добирався попутними до віддалених сіл; оглушений ме-талевим громом, натикався на верстати в це-хах, сварився з бюрократами, славив хоро-ших людей — одно слово, добував нелегкий хліб журналіста. І писав поезії.

Василь Симоненко не належав до тих людей, котрі римування вважають інтелек-туальним відпогінком після сумлінного ви-конання основних службових обов'язків. Йо-го вірші не можна категорично одмежувати від журналістичної продукції... Часто вони народжувались у відрядженнях, нерідко по-штовхом до зав'язі майбутньої поезії ставав конкретний факт, з котрим стикався автор, так би мовити, на місцях. Проте було б вуль-гарно й приписувати поетичній творчості Си-моненка допоміжну ілюстративну роль до о-перетивної роботи журналіста. Було б це ка-тегорично неправильно. Бо він — поет сер-

йозний і ставився до цього важкого ремесла з трепетною пошаною та вдумливістю справжнього майстра.

З Василем мені пощастило жити в одному гуртожитку (взявся він курсом вище). Зустрігалися ми на літературній студії, в багатотиражці, де він один заспівав. Середнього росту, худорлявий хлопець. Високий лоб, гладко зачісане назад русе волосся, в міру довгобразий, смаглявий, од його й посмішка його була якоюсь смаглявою. Говорив повільно, неголосно, у вимові відгувалось м'яке полтавське "л".

Згодом, коли ми розїхалися "по роботах", я хог рідко, але все ж натрапляв на його вірші в періодиці. Були то хороші поезії. Аж це одного разу зустрівся мені його "Дід умер". З перших же рядків перехотило подих. Оглушливо просто, вони, обминувши мозок, пронизали серце трагізмом:

От і все.

Поховали старезного діда,
закопали на віки у землю святу.
Він тепер вже не встане
і ранком не піде
із косою під гору круту,
От і все.

— — — — —
Поховали хорошу людину,
повернули навіки у лоно землі.
Та невже ж
помістились в тісню домовину
всі турботи його,
всі надії,
жалі?

Відгувалось, що В. Симоненко дійшов тієї межі, коли погинається якісний ривок. Проте критика мовчала, бо виступав він рідко, переважно з окремими віршами, якщо ж і з'являлися добірки, то невелизкі.

І раптом — книжка. Вийшла вона 1962 року. Для переважної більшості гитаців, котрі особисто не знали Симоненка, це було справжнім відкриттям і одкровенням.

Збірка "Тиша і грім" одразу ж привернула до себе увагу звичайною незвичайністю, простотою форми, глибиною й своєрідним новаторством у відкритті незайманих пластів, тематизних та ідейних. Вона стала подією в українській літературі. Попри все ще й тому, що то був час, коли загалою вдалі шукання й свіжі знахідки молодих талановитих поетів у формі погали переростати на свою протилежність.

...Симоненкова збірка довела, що простота — це зовсім не спрощеність. Лишаючись прихильником традиційного вірша, можна бути новатором на рівні запитів часу.

Я далекий від огульної ідеалізації першої збірки Василя Симоненка. Є в ній і менш вдалі, сказати б, не характерні для нього вірші.

Проте основа її — здорова, могутня, котра дала право говорити, що в літературу прийшов справжній митець — поет глибокий, з філософським ухилом, поет неабиякої сили й можливостей.

Василь Симоненко — поет громадянського звучання, з гострим, глибоким зором, безкомпромісний, сміливий, одвертий, ніжний і гнівний. Йому гужа боязлива зашифровка ідей й тенденцій. Він болів болями народу, не боявся вступити в двобій з несправдливістю, якщо вона й займала надто високу посаду; він хотів свою країну багату й зобити кращою, він без забрала, з оголеними нервами йшов у бій за правду.

Ніжний до людей праці, непомітних у буднях, зовнішньо не респектабельних, а проте, великих і високих серцями, Василь Симоненко ставав нещадним і вбивзо саркастичним до тих, хто лишався на здоровому тілі народу. Його сатиричний цикл "Мандрівка по цвинтарю" — ги не найвлучніша саркастична зерга з випущених за останні роки нашими сатириками.

Одно слово, "Тиша і грім" стала справжньою подією в українській поезії. А тим часом недуга підступно кралася до нього, і він, щонайменше турбуючись про себе, так і згорів з якимось подивом і розгубленістю на смаглявому обличчі.

* * *

Була зима, тріскуга й зла. Був похорон. Промови. Багато людей. Була якась дика несправедливість і нелогічність у тому, що сталося. Хтось сказав: "Хороші люди завжди помірають незгасно".

Але справжні поети не йдуть з життя. Я ще раз переконався в цій істині, коли знову зустрівся з Василем Симоненком у 1964 році. Власне, не з ним особисто (він же деє у далекому плаванні), а з його новою збіркою "Земне тяжіння"... Він був таким же, як і в "Тиша і грім", тільки поглибшав, змужнів і поміцнішав. Він сказав мені:

Світе мій гучний, мільйонноокий,
Пристрасний, збурюнений, німий,
Ніжний, і ласкавий, і жорстокий,
Сонцем душі жадібну налий!
Дай мене у думку динаміту,
Дай мені любови, дай добра,
Гуркочн у долю мою, світе,
Хвилями ,радавнього Дніпра.
Не шкодуй добра мені, людині,
Щастя не жалій моім літам —
Все одно ті скарби по краплині
Я тобі закохано віддам.

Я йому відповів його ж словами:

Як мені даровано багато,
Скільки в мене щастя, чорт візьми! —
На землі сміятись і страждати,
Жити і любити поміж людьми!

В ЦЬОМУ ЧИСЛІ

М. ГРУШЕВСЬКИЙ. — О. Зінкевич: В ОБОРОНІ ПОЛІТИЧНИХ В'ЯЗНІВ В УКРАЇНІ. — В. Гриник: МОЛОДЬ ЗА ТАКИМИ БАТЬКАМИ НЕ ПІДЕ! — О. Бакум: ІДЕОЛОГІЇ І ТЕПЕРІШНЯ РАДЯНСЬКА МОЛОДЬ. — Ю. Криволап: БУНТІВНИЧА МОЛОДЬ. — М. Царинник: БОГДАН БОЙЧУК. — ВИБІР З ПОЕЗІЙ. — ГОВОРІТЬ Б. БОЙЧУК — П. Б-ий: ДАЙТЕ СВОБОДУ СВІТЛИЧНОМУ І ДЗЮБІ. — М. Антонович: КРИТИКОМАНІЯ. — Т. Кульбак: НА БОРОТБВ ПРОТИ РУСИФІКАЦІЇ. — О. З. Лисяк: ЗУСТРІЧ З ЛЮДЬМИ З "ТОГО" БОКУ.

Поет Богдан Бойчук

"smoloskyp"
magazine of ukrainian youth and students

6

1968

“СМОЛОСКИП”

Журнал української молоді і студентства
Появляється раз на два місяці

Видає: Видавнича Комісія “Зарева”
при допомозі Комісії Молоді ІСНО
284 South Kingsway Toronto, Ontario

Видавнича Комісія “Зарева”:
Лев Винницький — голова, Марко Антонович,
Богдан Гасюк, Павло Дорожинський, Осип
Зінкевич, Анна Процик, Марко Царинник —
члени.

Головний редактор: Осип Зінкевич
Члени Редколегії: Богдан Гасюк,
Марко Царинник.
Технічний секретар: Петро Вагрії
Мовний редактор: Олексій Шевченко

Адреса для редакційного листування:
SMOLOSKYP

P. O. Box 6066 Patterson Station
Baltimore 31, Md. USA

Редакція застерігає собі право скорочувати
і виправляти рукописи. Підписані статті не
завжди відзеркалюють погляди Редакції чи
Видавничої Комісії. Передрук окремих стат-
тей дозволяється тільки за виразним подан-
ня джерела.

Передплати:

2.00 дол. на рік; 3.50 дол. два роки; 5.00 дол.
три роки. Поодинокое число 35 цент.

Чеки виставляти на: **SMOLOSKYP**
284 South Kingsway, Toronto, Ontario

“Smoloskyp”

Magazine of Ukrainian Youth and Students
Published bi-monthly by

“ZAREVO” PUBLISHERS
under the auspices of the Youth Committee of ISNO
284 South Kingsway Toronto, Ontario

Publishing Board
Chairman: Leo Wynnycky

Members: Marko Antonowych, Bohdan Hasiuk,
Pawlo Dorozynsky, Osyp Zinkewych,
Anna Procyk, Marko Carynnyk.

Editor-in-Chief: Osyp Zinkewych
Co-Editors: Bohdan Hasiuk,
Marko Carynnyk

Technical Secretary: Petro Bahrij
Language Editor: O. Shevchenko

Address of Editor's Office:

SMOLOSKYP

P. O. Box 6066 Patterson Station
Baltimore 31, Md. USA

The Editor reserves the right to condense and
correct manuscripts. Signed articles do not neces-
sarily reflect the views of the Editor or the Pub-
lishing Board. Reprints are permitted only with the
express indication of source.

Subscriptions

\$2.00 one year; \$3.50 two years;
\$5.00 three years; Single copy 35 cents

Make cheques payable to: **SMOLOSKYP**
284 South Kingsway, Toronto, Ontario

З М І С Т

	Стор.		Стор.
* * * Михайло Грушевський	1	Молода творчість в Україні і на чужині	14
О. Зінкевич: В обороні політичних в'язнів в Україні	1	П. Б-ий: Дайте свободу Світличному і Дзюбі	14
Василь Гриник: На жаль, молодь за ТА- КИМИ батьками не піде	2	Хроніка	15
Оксана Бакум: Ідеології і теперішня радян- ська молодь	4	Марко Антонович: Критикоманія	17
Юрій Криволап: Бунтівнича молодь	7	Т. Кульбак: На боротьбу проти русифікації ..	18
Марко Царинник: Богдан Бойчук	10	Молодь і освіта в Україні (хроніка)	13
Богдан Бойчук: Вибір з поезій	10	О. З. Лисяк: Зустріч з людьми з “того” боку	19
Говорить Богдан Бойчук	13	Хроніка українського студентського життя	20

МИХАЙЛО ГРУШЕВСЬКИЙ

(У століття народин
першого Президента УНР)

В цьому році українська спільнота на чужині, а частинно і в Україні, відзначувала століття з дня народження Михайла С. Грушевського.

Небуденна це постать в нашій історії — історик - вчений, літературознавець, політик, громадський діяч, державний муж, голова Української Центральної Ради, а згодом перший Президент Української Народної Республіки.

Коли говоримо про самостійне існування українського народу, в будь-якій формі, то воно сьогодні було б майже неможливе без обґрунтування самостійності українського історичного процесу. М. Грушевський своєю непервершеною "Історією України - Руси" ввів українську націю в світову історію, як окрему одиницю, яка розвивалась своїм цілком відмінним і незалежним шляхом.

Для української молоді, М. Грушевський величава постать не лише, як історик, але й, чи не в першу чергу, як перший Президент УНР, який став втіленням і завершенням українських самостійницьких змагань.

Колись ми критично висловлювались про поворот М. Грушевського до УРСР. Але сьогодні, з історичної перспективи, цей його вчинок, який колись викликав таку сильну реакцію в українських політичних колах, ми оправдуємо.

Для нас М. Грушевський є і буде хрустально - чистою постаттю, якої кожний вчинок і кожна праця були спонукані нічим іншим, а великою і безмежною любов'ю до свого рідного народу і до України.

В ОБОРОНІ ПОЛІТИЧНИХ В'ЯЗНІВ В УКРАЇНІ

Протягом десятиліть в українській незавидній дійсності бувало так, що українець допомагав завжди своєму братові українцеві, коли той знаходився в якомусь нещастю.

До світлих традицій нашого минулого належать часи, коли наші студенти допомагали своїм товаришам, які сиділи по тюрмах колишньої Австроугорщини в часі відомої боротьби за український університет у Львові. Подібно наші дівчата опікувались українськими в'язнями царських російських тюрем, а згодом, за польського панування на західних українських землях, така допомога організувалась політичним в'язням, молодим українським націоналістам. Голод в Україні в 1932—33 роках знаходив шкору і сильну реакцію серед українських емігрантів в різних країнах їхнього перебування. Українці демонстрували вулицями Нью Йорку, Чикаго, канадських міст в обороні своїх братів в Україні. Українське студентство зорганізоване в ЦеСУС-і ставало в обороні своїх товаришів, молодих письменників в УРСР, переслідуваних і нищених більшовицьким окупаційним режимом.

Під час останньої війни Жіноча Служба України і багато інших організацій допомагали полоненим українським червоноармійцям і в'язням німецьких тюрем. Це у нас вже традиційне: коли хтось з нас був у нещастю, коли постребував допомоги, інтервенції, не зважаючи на те, яких він не був би політичних переконань, завжди знаходив щирий відгук у своїх земляків.

І сьогодні ми знов опинились в такій ситуації: ворог в нашій батьківщині нищить наші культурні надбання, русифікує нашу мову, переслідуює, арештує і засуджує наших культурних діячів.

І як не дивно, а в цьому напрямку ми дуже мало чого робимо. Наш голос протесту ще не лунає на цілий світ, нас ще не чути, нас ще не видно, наш голос ще немірний. І вирінає питання. Чому це так? Що сталося з нами? Де ж ті наші

"батьки народу", які завжди виголошують свої святоточні промови, повні бомбастики, повні голо- словного і пустопорожнього "патріотизму"? Де їхній голос протесту?... Цього голосу не чути!

Візьмим за приклад Америку, країну найчисленнішого поселення українців. Чи протестувала наша централь УККА проти спалення Київської бібліотеки Академії Наук? Чи протестувала гідно в обороні Світличного і Дзюби? І сумна відповідь падає на ці питання: ні, не протестувала!

Але зате наші опортуністи з т. зв. визвольного фронту, які дуже сильні своїм псевдо - патріотизмом звели наше суспільство в Америці до стану гістерії, самообвинувачень, підозри, свідомо або підсвідомо відтягаючи увагу всього майже українства від основного ворога — Москви і спрямовуючи її на велику українську громаду, яка з цим зопортунізованим середовищем ніяк не може погодитись.

І не їх нам обвинувачувати за стан, який виворивсь у нашій дійсності, бо вони ще на стільки дужо відсталі від життя і подій, вони, за словами апостола "не знають, що роблять". Але є люди, які знають до чого ми докотились, які свідомі стану, в якому ми опинились. І саме їх ми обвинувачуємо за те, що вони мовчать. Єміль Золя висловлюючи проти неправди на цілий світ заявив "Я ОБВИНУВАЧУЮ!"

І ми обвинувачуємо тих всіх "батьків народу",

які не стають в обороні українського народу, які не стають в обороні української культури на рідних землях, які не стають в обороні десятків наших політичних в'язнів найновіших часів, тих наших культурних діячів, які стали жертвою окупаційної влади в Україні.

З полемікою ми прочитали, що знайшлась у цілому світі одна організація яка поставила за од- но зі своїх завдань — боронити політичних в'язнів в сучасній Україні.

В резолюціях XXII З'їзду Українського Національного Об'єднання (УНО) в Канаді, який відбувся 8—10 жовтня 1966 року, читаємо:

"У відповідь на масові арешти, що переводяться в Україні та несправедливі засуди в останніх процесах, XXII З'їзд УНО і БО Канади доручає Президії УНО зв'язати в контакт з усіма іншими українськими організаціями, щоб створити КОМПЕТ ОБРОНИ УКРАЇНСЬКИХ ПОЛІТИЧНИХ В'ЯЗНІВ в СССР".

І якраз створення такого Комітету є одним з тих найбільш конкретних завдань, які має виконати українська еміграція.

Надіємось, що вже скоро такий Комітет стане дійсністю і що він розпочне свою діяльність, розкриваючи перед цілим світом нові злочини окупаційного режиму в Україні.

О. Зінкевич

Молодь за такими батьками не піде

(Після IX-го Конгресу УККА)

Прикро робити таке ствердження. Хтось поставить питання: як це так. Що сталося? Чому молодь не піде за своїми батьками?

В українській традиції діти завжди з пошаною і любов'ю відносилися до своїх батьків. Ми один з небагатьох народів де до батьків звертається не на "ти", а на "ви". Чи може бути більший вияв пошани і респекту?

І раптом ті наші "батьки" намагаються знищити те, що передала нам традиція. У відповідь на це молодь з боєм у серці говорить "ні, ніяк не можемо йти за такими батьками", наголошуючи "за ТАКИМИ".

І тут є глибока суть цілої справи і причина чи не нашої національної трагедії. Наші батьки в молодості є знамениті, ідейні, патріотичні, віддані українській справі, працьовиті, а постарівшись... доводять українське життя прямо до нестерпності. Тут хочемо зауважити, що не всі (на щастя!) такі у нас батьки. Є у нас і гідні батьки до яких у нас буде завжди пошана і найбільший респект і які ще напевно не раз будуть промовляти до нас почерез сторінки нашого журналу чи при інших нагодах.

До остаточного висновку, що ми "за такими

батьками не підемо" ми прийшли на останньому, IX-ому Конгресі УККА.

Невелика, чисельно, група людей молодшої генерації і тут родженої їхала на цей Конгрес з надією і вірою в українську людину. З надією, що вже кінець-кінцем нам час би перебороти всі неполадки, які у нас діються від років і розпочати в УККА упорядковану працю. Ми вірили в кожну українську людину, бо думали, що вже було досить часу навчитись з нашого досвіду про те все трагічне, про те що сталося на Конгресі УККА і до чого ті псевдо - патріотичні наші "батьки" до- воли українську громаду в Америці.

Ми не будемо переказувати того всього, чим вже заповнені сторінки української преси. Але не можемо проминути кількох моментів.

Яке розчарування для всіх нас зробив пред- сідник Конгресу проф. Р. Смаль-Стоцький, той "сивий метр", який знехтував усіма елементарни- ми засадами людської гідності, який в запалі своєї партійної засліпленості (або може й поплентацтва), прийнявши позу "великого вченого", з великою претенсією заявив — "вибираючи мене на президента, ви тим вшанували не мене, а українську науку!" О, темпора, о мореса! Закрий своє обличчя від сорому українська науко, якщо тебе

мають представляти і в твоєму імені говорити такі діячі, які, в найбільш рішальні хвилини для української спільноти, не зуміли підвестись ані на йоту понад голови дрібного, несуттєвого, а допомагали доводити цілий Конгрес до гістерії.

А вислови цього "сивого метра", а поведінка з дискусантами, а зловживання своїм передсідницьким молотком, а вигуки на залі!!! Ця картина триденних боїв на конгресовому форумі, який часам нагадував римський Колісей часів Нерона, який палив Рим, щоб любитись прекрасним видовищем горючого старинного міста. Робилось враження, що цей "сивий метр", як колись Нерон, любивавсь видовищем безвихідности, в яку зіпхали нашу громаду в Америці ті "батьки народу".

Можливо ті "батьки", ті редактори деякої "великої преси", ті псевдо-діячі мають насолоду в тій гістерії, в тій нетерпимості, які охоплюють нашу громаду і наше організоване життя.

Вони ж на Конгресі УККА відіграли передову роль, вони назначували себе самих до різних комісій, а вершком потоптання людської гідности, а в тому й самих себе — було назначення себе самих до номінаційної комісії, а згодом... до Екзекутиви УККА. Підкреслюємо назначення, бо головування в ситуації, коли цілий ряд кандидатів не прийняли цього призначення, було нечуваним фарсом в громадському і політичному житті української громади.

Молода генерація змагається і буде змагатися за те, щоб ми тут на чужині були прикладом гідним до наслідування, а не образом огірчення, відрази для українського організованого життя.

Ми знаємо, що практика, якої ми були свідками на IX-ому Конгресі УККА, доводила і дальше доводить до неминучої трагедії будьякої спільноти. І коли ми ще собі цього не усвідомили, то з прикрістю треба ствердити, що з нами щось дуже не в порядку. Стан нашої дійсности докотивсь вже до такої загрозливої пункту, що ми собі вже навіть не усвідомляємо, що нас не розбиває ворог (про що ми завжди говоримо), нас не розбиває якась мала група чи навіть група груп (про що нас старається переконати один, на жаль, католицький щоденник в США), а нас, наше життя, нашу цілу спільноту розбивається центрально, з самої гори і розбивають саме ті, які є на "вершинах" нашого життя в США. Завершенням і наочним доказом цього є післяконгресова заява президента нової екзекутиви УККА. Тон цієї заяви, мова, вислови, закиди й обвинувачення є подією в історії нашого громадського життя такою, якої ще мабуть не було і наше найпалкіше бажання, щоби воно ніколи не повторилось.

На Конгресі УККА ми побачили, що ці "батьки народу" готують собі вже й послідовників з молодшого покоління. Чи не найбільш промовистим доказом цього був молодечий панель, на якому його модератор Орест Шудлюк старавсь нас-

лідувати свого "сивого метра", а україномовний учасник цього панелю Ігор Чума хотів звести діяльність української молоді і студентства до етнографізму, шараварів і гопака, що дістало таке палке схвалення "батьків народу" і рівночасно огірчення у їхніх співпартійців і представників молодшої генерації.

Рівночасно в тіні цього всього ми зауважили відрадне явище: у нас росте велика генерація української молоді, яка тут виростала, або тут народжувалась і яка своїми культурними, конструктивними і справді патріотичними виступами здобуває собі гідне місце у нашому і американському житті, яка на місцях свого побуту є найкращими і гідними представниками того всього кращого, що наша спільнота зуміла видати в Америці. І саме їм належить найбільше признання, що вони задержали свою гідність, не пішли за струєю пристосовницьких "батьків" і зуміли чесно відстоювати провпорядок, закон і свободу вислову.

Ми з пошаною і великим респектом ставимось до тих всіх осіб і груп, які не захотіли бути надальше співвідповідальними за ті всі надужиття і за те потоптання найелементарніших засад суспільного життя, що в такий, прямо садистичний спосіб практикує та штучно створена т. зв. "більшість" (яка в дійсності є меншістю в нашій громаді).

Після подій які заіснували на IX-ому Конгресі УККА слово залишається зараз і за молодечими і студентськими організаціями — "Зарево", ОДУМ, МУН, Пласт, СУСТА, за всіма загально громадськими організаціями і професійними, яких завданням на майбутнє є гідно служити українській справі, а не стати співвідповідальними за той стан, до якого довели і доводять "батьки народу" і екстремісти з т. зв. визвольного фронту.

Після великого розчарування, після захитання віри у великої кількості молодих діячів в українську людину, ми, може наперекір льогіці, таки віримо, що українська людина, та патріотична одиниця, віддана справі визволення нашої батьківщини, таки вирветься спід гіпнози безвихідности, в яку нас не вороги, а таки наша "більшість" запхала і відновить та оновить наше організоване життя і нашу діяльність, які були б гідні нашого великого народу.

ВАСИЛЬ ГРИНИК

Наша доба страшна для плаксунів: для борців — вона прекрасна. Нашому поколінню, як, до речі, і всім іншим генераціям людства, теж не дано третього: або бездумно плескатися в хвилях буденщини, або ставати капітанами кораблів у життєвському океані. Навряд чи хтось мріє про долю тріски.

Василь Симоненко

Молодь по тому боці (I)

Ідеології і теперішня радянська молодь

Оксана Бакум

Автор статті Оксана Матушевська - Бакум народилась в 1937 році на Волині. Від раннього дитинства виросла на гужину. Дуже короткий час училась в українських школах в Німецькій. В 1949 році емігрувала разом з батьками до Канади, а згодом в 1957 році до США.

З перервами закінчує вищі студії при Нью Йоркському університеті в ділянці т. зв. Російських справ, зокрема концентруючись на вивченні російської літератури.

В 1949—1957 роках Оксана Бакум належала і активно працювала в Пласті, займаючись виховною діяльністю в цій організації, на таборах УЗХ та МУН-у. Належала до студентських та інших молодіжних організацій. Від 1959 року активно працює в "Зареві", займаючи провідні пости в Ньюйоркській клітині і в Краєвому Проводі.

Найбільше цікавиться літературою і обраротворгом мистецтвом.

Оксана Бакум постійно співпрацює в "Смолоскипі".

В цьому числі маємо приємність друкувати першу частину її довшої статті "Ідеології і теперішня радянська молодь".

Сучасна радянська молодь, безсумніву, являє собою інший тип людини ніж молодь 30-их чи 40-их років. Чому? Прогляньмо коротко тло останніх десятиліть, щоб зрозуміти причини, які вплинули на характер і формування світогляду цієї молоді.

В 30-их і 40-их роках суворий сталінізм зумів створити нове покоління майже бажаного калібру: підпорядковане, залякане владою, опортуністичне з нахилом до бюрократизму, мало освічене (поза фахом). Це було

покоління, яке повірило, чи погодилось вірити в комуністичну ідеологію і її провідників, не бажаючи або радше не маючи змоги аналізувати ні те, ні друге.

Підростаюче покоління після переломового 1956 року, коли Хрущов повалив ідола — Сталіна, зростало серед нових настроїв, які віщували важливі зміни. Поміж традиційною бомбастикою кличів, всі, а особливо молодь, відчували неписаний але приманливий поклик — "Сумнівайтесь!" Як же не сумніватись, коли довголітні святощі раптом стають злочинними, коли провідники усуваються обезчещені? Чому вірити у форму соцреалізму, коли вона не відповідає ні дійсності, ані вимогам мистецтва? Нова молодь не була вихована в дисципліні і терорі попередніх десятиліть і тому важко було її залякати і нахилити до конформізму. Від 1956 року почалась т. зв. "відлига", головню в творчих площинах, цебто нові рухи в напрямку правдивої, не стандартно — радянської творчості. Натиск перейшов на суб'єктивну інтерпретацію речей, на проблеми чуттєві та індивідуальні, на героя покривдженого, а не героя "ударника" без жодних слабостей. Знаменною була поява прозових творів, як "Не хлібом єдиним" Дудінцева, "Не називаючи імен" Минка, "Відлига" Еренбурга, "Доктор Живаго" Пастернака, "Один день в житті Івана Денисовича" Солженіцина, "Мертві і живі" Симонова, "За ширмою" Антоненка - Давидовича і недавно "Палата ч. 7" Тарзиса. В новому кліматі "відлиги" нова література підминувала соцреалістичну догму, цим самим поставила під сумнів комуністичну ідеологію, яка здавалося просякала всюди. ¹⁾

Коротко кажучи: моноліт культивований, затріщав. Своім свіжим світосприйманням радянська молодь це відчула і zareагувала на це своїм наставленням, поглядами, творчістю та дещо іншим способом життя.

Можна говорити про дві ідеології, до яких сучасна молодь, радянська (як також комуністична поза СРСР) може мати відношення.. Це —

Комунізм і націоналізм

Як відомо, комуністична ідеологія нама-

¹⁾ Часті погрози і заяви офіційних радянських чинників свідчили про небезпеку для режиму, назріваючу з буйних творчих проявів. Хрущов пригадував: "Хто під претекстом розвінчання культу особи висловлюватиметься проти встановлених основ і правління, той нехотючи займає "буржуазне становище".

гається опанувати все життя в СРСР. Різними способами формується її світогляд, починаючи від дитинства, продовж студентських років в комсомолі, а згодом в партії чи профспілках. Пересічна молода людина сприймає сьогодні її подібно, як агностик релігію: комуністична ідеологія існує як офіційна 50-літня традиція, але віддалена від конкретності, з якою є розумніше погодитись в невідрадіній дійсності, чим відкрито виступати проти неї. У світлі нового етапу після 1953 року молодь, яка веде перед в оновленні творчості, прагне змодернізувати ідеологічні підвалини і приміняти їх більш реально, навіть дослівно. Хрущов колись представляв Заходові Радянський Союз, як щось динамічне, впевнене, прогресивне. Але коли молодь старається застосувати в своїх діях саме такий підхід, то виявляється, що він занадто радикальний, навіть ще більше, подібний на протидію комуністичним принципам, за що молоді закидають "нігілізм", "безідейність", "орієнтацію на захід" і у висліді чого в повній ширині повстала проблема "батьків і дітей".

Відношення молоді до другої ідеології — націоналізму, складне, тому ми непевні, чи нам вдасться це справедливо показати. Очевидно, мова тут про найширше його покяття, як рушійну силу для усамостійнення і як підставу — світогляд для існування нації. Націоналізм, як такий, існує без сумніву в підсвідомості деяких верств народу, придушений, але завжди потенційно загрозливий для Радянського Союзу. Час-до-часу він вибухає — заворушення в Польщі, Чехії, Східній Німеччині, а навіть в самому СРСР — Воркута, Кінгіра, Донбас.²⁾

Угорська революція ще яскравіше кинула гасло націоналізму в сателітних країнах. У всіх випадках бунтівничий авангард завжди складався з молоді і студентства. Покорений і загнаний в духове підпілля націоналізм не може розвинути в організовану рушійну силу, але зате далі існує в культурній площині і до деякої міри в царині наук, у формі змагання за етнічну самостійність в радянській системі (очевидно це не відноситься до російської радянської молоді).

Радянську молодь, якої світогляд формується на перехресті ударів між комунізмом і націоналізмом, можна поділити на ряд основних груп, серед яких треба зокрема вирізнити шість.

Групи радянської молоді

Активісти — відсотково невелика група вірних комуністичній ідеології і партії, активні як індоктринатори в школах, комсо-

молі. В основному — це наглядачі в суспільно-громадській діяльності молоді.

Кар'єристи — найбільша група, пристосовницька, яка на своєму шляху до життєвого успіху примирюється загальною з усім, що їй подобається і не подобається. Найчастіше та частина молоді належить до комсомолу чи партії тільки "про форма".

Дослідники — невелика кількість молоді. Звичайно закохана в знання та ідеї, аполітична, талановита і завдяки цьому може пробувати можливостей поза межами дозволеного, відіграв провідну роль у змінах і має до деякої міри чи не найбільший вплив на своїх ровесників.

Західники — незадоволені в загальному станом речей, цікавляться всім західним, в приватних колах виявляють бажання мати багатопартійну систему.

Безликі — в нічому не зацікавлені, без стремління і без спротиву, тиняються поштовхувани долею.

Нігілісти — відкрито все осуджують, живуть наперекір всім правилам, визнають моральну свободу і їх звичайно називають "стилягами".

Звичайно важко всю молодь виразно розділити по категоріях, але советознавці погоджуються на згаданий розподіл по соціологічним групам.

Коли брати до уваги відношення молоді до комуністичної ідеології, то "активісти" виразно визнають її і борються за неї. Однак більшість з них — це далеко не ідейні комуністи, а відданці комунізму в практиці, чи властиво в дійсності не комуністичні, а радянський політичний системі, в якій вони мають змогу робити свою професійну чи політичну кар'єру. Зате серед авангарду талановитих "дослідників" знаходиться здоровий елемент ідеалістів - марксистів. Ці свято вірять в первісні ідеї Маркса - гуманіста, який у своїх ранніх трактатах боровся за якнайбільший розвиток індивідуума при повному комунізмі. Ця частина молоді прагне цього чогось вимріяного (яке стає утопією), справедливого устрою, що бачимо ще від 1956 року в Євтушенка, а згодом і в Драча й інших шестидесятників.

Сопреалізм — "як його модернізувати"

У літературу щораз численніше входять молоді оригінальні одиниці: велика група в Росії (РСФСР), плеяда шестидесятників в Україні поповнена недавно ще молодшими. Подібне явище зустрічається ще також в інших підсоветських республіках. Їхня проблематика — не позитивний герой, а герой нашого часу, звичайна аполітична людина, яка віднаходить себе, а не якісь ідеали. Ця людина - герой знову старається відкривати

²⁾ На цю тему багато висловлювався проф. Річард Райлс з Гарвардського університету.

сфери нерационального, чуттєвого, підсвідомого, шукає перспектив майбутнього.

Значна модернізація виявляється також в образотворчому мистецтві. В Польщі, наприклад, вирізилось велике коло молодих малярів - абстракціоністів. В більших містах СРСР модерні напрямки мають можливість розвитку, особливо в російській СРСР. Зате ці напрямки постійно придушуються в Україні і в інших республіках.

Недозволена література розповсюджується в рукописах і на малих зібраннях однодумців.

Євтушенко і Некрасов, два відважніші літератори, винайшли новий підхід, т. зв. "пів-на-пів", яким можна легально критикувати систему:

- критикуючи західні недоліки, критикувати рівночасно радянські;
- вказуючи на західні негативи, признавати й позитиви.

Можна ствердити, що в сучасну пору молоді таланти помітно, хоч обережно, відхиляються від приписових рамок і уряд не всілі їх цілковито контролювати.

Чи модернізація комуністичної філософії?

Ранній марксизм, пишуть — був гуманістичний. Він говорив про здобуття такої свободи, в якій було б уможливлено духовий ріст і розвиток людини. Пошана одиниці в новій радянській дійсності цілковито звульгаризована комуністичним жаргоном, де в практиці "людину" замінено "масою".

В 1950 році за залізною заслоною поставили реформаційні рухи. Найвиразніший з них — це польської молоді, якої речниками стали Коляковський і Шаф. Вони взяли з Маркса кредо індивідуалізму (якого він не наголошував в своїх пізніших працях), поставивши на перше місце людину, але не "радянську людину", а "людину взагалі". Також відкинули силлогізм, згідно з яким від класової приналежності залежить ціле життя даної одиниці. Крім цього вже раніше сформувалось кілька ревізійністичних течій, а в тому й Толіяті, який говорив про "єдність в різноманітності".

На прикладі різних форм комуністичного устрою (Радянський Союз, Китай, Югославія) і під впливом нових поглядів і нової інтерпретації марксизму, молодь побачила, що монолітність комуністичного блоку країн не можна буде вже ніколи досягнути.

Навіть економія, тісно пов'язана з марксизмом - ленінізмом, почала змінюватись і проводити в життя деякі капіталістичні методи. На культурному полі, як згадано вище, виявлено багато гнучкості по відношенню до ідеологічно - філософських основ.

Партійна контрола і нове до неї ставлення

Крім Леніна більшовицькі вожді перестали бути "святими". Молодь відкидає догматизм, вона не стає байдужою до партійних утисків.

В періоді "відлиги" 1956—58 років підкреслено упадок партійного авторитету і тоді вперше молоді митці різних ділянок відкрито протиставились партії, домагаючись права на самостійність думання і вибору своєї професії. За малими винятками, як Рильський — у нас, Еренбург — в Росії — це була молодь. Міжнародна комуністична молодь виявила подібне ставлення в справах керівництва їхніми товариствами. В Японії і Бельгії стався розкол в рядах комуністичних молодечих організацій. У Франції до цього також доходило через абсолютне зверхнїцтво комуністичної партії над молоддю. Звернення в тій справі французької комуністичної партії вказує на типові трактування молодечих організацій партією. "Якщо Союз Комуністичних Студентів Франції потребує програми, — говорилося в зверненні французької комуністичної партії, — то нехай це буде акція підтримки цілей партії між студентським загалом, а не тези. Нехай вона (молодь) звертається до аналізу партії і бере з неї прості популярні кличі"³).

"Світовий Форум Солідарности Молоді і Студентства в Боротьбі за Національну Незалежність, Свободу і Мир" — так називався (!) з'їзд міжнародної комуністичної молоді в 1964 році в Москві. Як і на попередніх з'їздах - фестивалях, так і на цьому, не зважаючи на гучні кличі про "національну незалежність", "солідарність" і "свободу", супроти різних національних делегацій застосовувало дискримінацію, внаслідок чого китайська і 17 інших делегацій покинули демонстративно останню, найважливішу сесію фестивалю. Вони відкрито обвиувачували Форум у беззмістовності і в підпорядкованості Кремлеві.

Проф. Р. Корнел припускає, що "розкол радянського блоку загрожує ідеологічній і політичній єдності, а посилений тиск молодого комуністичного покоління унеможливить повернення до традиційно підрядної ролі молодечих та студентських організацій".⁴)

В боротьбі за поширення свободи, молодь зустрічається ще й далі з залишками сталінізму, якого прояви на кожному кроці в радянській дійсності, ще дуже сильні. Відмітити б лише найважливіші:

- партійний всеобіймаючий бюрократизм;
- даліше існують колгоспні кріпаки, хоч в децю кращих умовах;

³) "Problems of Communism", Sept. - Oct., 1965.

⁴) Там же.

- профспілки залишаються далі під цілковитою державною контролею;
- взагалі дуже низький життєвий рівень;
- цілковита контрола всіх засобів інформації;
- централізоване керівництво національними республіками, підсилюване приїздом росіян, де їм забезпечується керівні пости;
- політична опозиція неможлива. Дальше існують табори праці, хоч в значно меншій кількості;
- література і мистецтво далі є жертвою метод соцреалізму, за відхилення від якого строго критикується;

- виїзди за кордон заборонені або дуже обмежені. Подорожують, майже виключно, дипломати. Виїзди культурних діячів дуже мінімальні, під постійним наглядом політруків;
- історія, хоч постійно перероблюється, все ж залишається надзвичайно сфальшована і викривлена;
- Молодь в школах, від початкових до високих підлягає партійній індоктринації.

Ось це кілька важливіших залишків сталінських часів, проти яких постійно виступає молодь в СРСР і сателітних країнах і ліквідації яких постійно домагається.

Оксана Бакум

Бунтівнича молодь

Д-р Юрій Криволап

Д-р Юрій Криволап, автор статті "Бунтівнича молодь" народився в 1936 році в Києві. У наслідок воєнних подій він опинився зі своєю родиною в таборі втікачів в Галендор в Німеччині, де й ужився в українській гімназії.

В 1950 р. Юрій Криволап оселився у Філядельфії. Закінчивши там середню освіту вступив на Дрексель Інститут, де згодом одержав М.С. ступінь з біології. Свої студії продовжував в Пенсильванському Стейтовому університеті, закінчуючи їх в 1964 році докторатом з мікробіології.

В цьому ж році Ю. Криволап переїхав до Балтимору на пост доцента мікробіології на Мерилендському університеті (Інститут Дентистики).

Юрій Криволап бере активну участь в молодезькому русі, будучи від самого свого дитинства членом ОДУМ-у. Деякий час він був головою Філії у Філядельфії, членом Краєвого Комітету в США, а зараз членом ЦК ОДУМ-у, як референт зовнішніх зв'язків. Перебуваючи в Балтиморі, д-р Ю. Криволап бере участь в академічних виступах "Зарева" та є членом Екзекутиви місцевого відділу УККА. Крім своєї вузької спеціальності молодий вчений живо цікавиться літературою, політичними системами, ідеологічними та молодіжними рухами.

Молодь завжди і всюди є тією частиною суспільства, що прагне вперед, до нового, в протиставу старшим, що мають нахил до збереження старого. На цьому ґрунті, в історії, майже постійно відбуваються конфлікти і змагання поколінь, у висліді яких молодь звичайно виявляється речником сил революції, що несе з собою зміни існуючого стану речей і початок побудови нового життя.

Цю природню революційність молоді дуже добре розуміють та використовують в своїй революційній тактиці різні ідеологічні течії, а особливо більшовики. Ще перед вибухом революції в 1917 році Ленін повчав, що саме "молодь — студентська та робітничка — вирішить вислід усієї боротьби" і застерігав своїх старших співпартійців проти ідіотської хвороби боязні молоді, пишучи: "Благаю вас, поборюйте цю хворобу всіма силами!" ("Большая Советская Энциклопедия", Москва, 1931, т. 21, стор. 634).

Крилата фраза Троцького, "Молодь — барометер революції", стала основним гаслом більшовицької боротьби за молодь у міжнародному масштабі, бо, як писав один із основників світового комуністичного руху молоді Карл Лібкнехт, "на чи-

сму боці молодь — на тому боці армія", а також — "За ним молодь — тому належить майбутнє" ("Бол. Сов. Енци.", Москва, 1931 р., том 65, ст. 214).

І справді треба признати, що ставка на молодь у великій мірі допомогла більшовникам переманити на свій бік російську армію, а також виграти взагалі революційні маси в Росії, де, як відомо, молодь, а особливо студентська, була дійсно "барометром революції" (В. Гришко "Молода Україна пореволюційного сорокліття під советами", Новий Ульм, 1958 р., стор. 11—12).

Але комуністична ідеологія не була і не є єдиною, що використовує революційність молоді для своїх цілей. У багатьох випадках молодь сама, з власної ініціативи, в ім'я справедливості стає в обороні покривджених і в пасивній чи бурхливій формі домагається зміни існуючого стану.

Прикладом таких революційних прагнень молоді до нового, до кращого, можуть служити для нас не так давні заворушення серед південно-кореїської та турецької молоді, що спричинилися до зміни урядів у цих державах.

Корейська студентська революція проти уряду Сігман Рі почалася в квітні 1960 року після того, як ця молодь переконала, що вибори з 15 березня того ж року відбулися за словами студентських провідників не "по демократичному", а саме — симпатії ліберальної партії, що тоді була при владі, були допущені до голосування по декілька разів, в голосувальні скриньки заздалегідь було вміщено багато нелегальних голосів за кандидатів ліберальної партії. В деяких місцевостях, під наглядом урядової поліції, голосування провадилося відкрито і кожний голос, що був не за ліберального кандидата був уневажнений. Симпатиків опозиційних партій або взагалі не допускали до голосування, або після того, як вони приходили до голосувальних пунктів їх зустрічали члени "боївки" ліберальної партії та зводили з ними фізичні розрахунки.

Ясна річ, що таке ставлення ліберальної партії до опозиції викликало обурення серед корейського народу, а особливо серед корейського студентства. Почалися демонстрації, спочатку в провінціях, де найбільше було допущено неточностей у голосуванні. У результаті цих демонстрацій згинув від поліційних куль декілька студентів, смерть котрих підхопила незалежна корейська преса як доказ брутального режиму. В інших місцях почали знаходити трупи замордованих керівників опозиційних партій і це остаточно вплило горючого до жару, що вибухнув у пожежу місяць пізніше 18 квітня. Цього дня студенти корейського державного університету влаштовують мирну демонстрацію перед Палатою Репрезентантів, дамагаючись перевиборів та покарання винуватих у терористичних актах. Для того, щоб обминати кровопролиття, членам репрезентантів, що були в опозиції до ліберальної партії, вдалося переконати студентів, щоб вони вернулися назад

до університету, а їхні вимоги будуть передані урядові та розглянені Національною Асамблеєю. І можливо б на цьому і скінчилася ця студентська революція, якби цих студентів під час їх повороту не зустріли "боївки" ліберальної партії, що задумали провчити студентів. Це, як виявилось пізніше, була чи не найбільша помилка уряду. Зав'язалася бійка, в результаті чого згинув знову кілька студентів. Це остаточно переконало студентів, що мпрним шляхом вони ніякої зміни не досягнуть. Тоді студенти, за підтримкою своєї професури, видають маніфест до усього корейського народу, в якому закликають до спільної боротьби в поваленні ліберального уряду Сігман Рі. Цим разом студенти домагаються не тільки нових перевиборів до Палати Репрезентантів але й реєгнації президента Рі та віцепрезидента Пунг, котрого особливо обвинувачують у виборчому шахрайстві. В результаті, як відомо, до студентів приєднується армія, Рі та Пунг реєгнують, а уряд перебрис Гунг-Чунг, котрий розв'язує асамблею та призначає нові вибори, що й відбуваються в кінці липня 1960 року (За "Тзе Стюдент", Лайден, Голландія, ч. 8-9, 1960).

Корейська студентська революція є цікава для студій з багатьох причин. Революцією започаткувала якраз молодь, яка ще недавно, в рядах армії, обороняла свою країну від навали комуністичної диктатури з півночі. Тож, оборонивши свій нарід від диктатури свого брата з півночі, вона так само не захотіла заступити її диктатурою домашньою. Студенти не висували однієї якоїсь партії чи окремих кандидатів, а домагалися лише змінити 12-ти річний уряд ліберальної партії, котрий під час виборів прийшов до влади шляхом шахрайства та поліційного терору. Студенти нічого особисто не мали проти самого президента Рі, котрого багато з них уважало батьком корейського народу. Всі обвинувачення якраз були проти других членів уряду котрі, за спиною та престижем старого президента, розтрачували та використовували державне майно для своїх приватних цілей, чим завели Корею до цілковитого економічного упадку. Корейські студенти не домагалися участі чи голосу в уряді — а, добившись своїх вимог, вернулися назад до університету продовжувати науку. Одначе, своєю активністю, відвагою та вірою у вищі ідеали свого народу вони дали зрозуміти своїм партійним діячам, що студентська молодь Кореї завжди стоятиме на стороні свободи та демократії у боротьбі проти диктатури — не дивлячись у якій формі вона не була б — домашній чи імпортованій.

Другим прикладом боротьби молоді за свободу індивідуальності може служити революція турецьких студентів проти уряду Мендереса. Турецькі студенти в цій революції керувалися гаслами взятими з заповіту батька новітньої Туреччини Кемала Ататурка, котрий вивів Туреччину з тяжкого становища, в якому вона опинилася після першої світової війни. Цей заповіт, що слу-

жив і слугувати як дороговказ для молоді Туреччини, може також послужити молоді інших країн, що змагаються за свободу та добробут свого народу.

"Ваш перший обов'язок", — писав Ататурк, — "є завжди обороняти турецьку незалежність та Турецьку Республіку. Ця республіка є єдина заповідь вашого існування та кращого майбутнього. То ж будьте на сторожі проти тих, хто хоче переконати вас у чомусь іншому. І коли, одного дня ви знайдете себе в боротьбі з ворогом — ставте ідеали цієї республіки та народу понад усе. Нехай зникнуть у вас міжусобиці — керуйтеся тільки добром та честю республіки та народу. Коли у майбутньому ви побачите, що ті, хто при владі зловживають волею та добробутом народу і цим самим руйнують підвалини республіки, це є ваш обов'язок стати у боротьбі проти цієї влади та повернути назад гідність громадянства та честь республіки" ("Тзе Студент", Ляйден, Голландія, ч. 7, 1960, стор. 6).

Тож і не дивно, що турецька молодь, виконуючи заповіт Ататурка та не зважаючи на великий поліцейський терор прем'єра Мендереса, почала невпинну боротьбу за відновлення гідності турецького громадянина. Ця боротьба увінчалася успіхом. Як відомо, самого Мендереса та членів його уряду було визнано винними у порушенні турецької конституції за що вони заплатили своїм життям. ("Те Студент", ч. 6, 1960, стор. 3-7).

Це є лише два приклади, в яких ми побачили, як молодь, переважно студентська, своєю кров'ю проклала шлях до кращого майбутнього свого народу. Це була боротьба не проти чужого окупанта, а якраз проти свого власного, який засліплений ілюзією влади почав топтати честь людської гідності.

Ці приклади показують, що чекає і буде чекати кожну владу, коли вона зневажить індивідуальності. Подібних випадків боротьби молоді за свободу індивідуальності можна навести більше. Всім нам відомо, що якраз молодь стала в авангарді боротьби за визволення своїх народів в Африці, Азії та Південній Америці. Своєю кров'ю вона забезпечувала незалежність своїх народів. А пізніше, коли в багатьох випадках побачила, що покликані нею до влади керівники почали топтати ті ідеали, за котрі вона пролила свою кров — ця молодь знову починала боротьбу проти уже своїх власних диктаторів. Прикладами останніх можуть служити участь молоді у перевороті Гани, Домініканської Республіки, Індонезії, Нігерії, Сирії...

Особливо цікавий студентський рух зараз проходить в Іспанії, де, вже від деякого часу, студентська молодь зазнає гніту від терору Франківської поліції. Іспанська антикомуністична та антифашистська молодь організована в підпільний студентський організації Ф.У.Д.Е. (Іспанська Демократична Університетська Федерація), яка почала в останніх роках проявляти велику актив-

ність проти режиму Франка, примушує уряд іти на деякі поступки. Тож не дивним буде, коли в Іспанії дійде до того, чого свідками ми були вже в Кореї та Туреччині (дивись докладніше про проблеми боротьби студентства за свободу у виданні КОСЕК-у "Тзе Студент" за роки 1962, 1965, 1966).

Говорячи про бунтівність молоді в різних країнах, не можна не заторгнути питання бунтівності нашої молоді в сучасній Україні, котра все посиленіше виявляє себе в нашій Батьківщині.

Тому й вирінає питання: чи українська молодь теперішнього покоління в УРСР, зійшла з позицій боротьби за свободу, на яких стояла бунтівна молодь цілих українських революційних поколінь?

Ні, вона не зійшла. Бо так, як С. Петлюра перед своєю смертю в 1926 році був переконаний, що наші батьки, цебто молодь 20-их років, співаючи "Інтернаціонал", затягнуть "Ще не вмерла Україна", то українська душа молоді України під советами, навіть в умовах стовідсоткової комсомолізації, лишилася передусім українською і відкритою для творчого сприймання ідеї української революції й української самостійної державності.

Інша справа, що нові покоління, як і всякі наступники своїх попередників взагалі дивляться і йдуть в перед, а не назад, не повторюють, а продовжують і творять нове.

Творять нові вартості, молодь в Україні мусить бути бунтівною. Вона в своїх душах завжди буде виносити ідею немирності української нації. І коли ця молодь сьогодні вже не співає "Інтернаціонал", а гімни російського імперіалізму й української колоніальної залежності, то їй буде багато легше відштовхнутись від цих гімнів і творити нове українське майбутнє, може й інше, як про це мріють її батьки тут чи там.

Тому ми віримо в бунтівничий дух нашої молоді в Україні і надіємось на нього.

ЮРІЙ КРИВОЛАП

ХУЛА І ХВАЛА

*Ну що таке хула — нікзема
Замурзана, знігев'я шем!
Хай грізно посіже озима!
Хай в прірву підштовхне плезем!*

*Хвала ж — хитріша посмітюха,
Так петлі хижі славно в'є,
Затулить Бахом гуйні вуха,
Органом стогони поб'є!*

*Та — вимордує пентоталом,
Знеславить, друзями помстить,
Ця ж — душу обгородить салом,
А в салі серце зашкварить...*

Іван Драч

В десятиліття Ньюйоркської Групи (I)

Богдан Бойчук

ПОЕТ СУЧАСНОЇ МІСЬКОЇ ПСИХІКИ

Богдан Бойчук народився в Західній Україні 1927 року. Почав свою літературну діяльність у п'ятдесяті роки, коли редагував літературну частину "Горизонтів" і друкувався у "Студентському слові". У цей же час постала Нью-йоркська група (хоч названо її так аж 1958 року), як вільне й дружнє об'єднання молодих поетів. Про перипетії групи найкраще розказує сам Бойчук у статті "Як і пощо народилася Нью-йоркська група (до більш - менш десятиліття)", "Терем", число 2, березень, 1966, і ми радимо читачам звернутися до неї, як і до всього збірника за відомостями про модерну поезію на еміграції. 1959 року група почала видавати річник "Нові поезії", якого є вже сім номерів, і в якому Бойчук постійно друкується.

Перша збірка Бойчука появилася 1957 року під заголовком "Час болю". Вірші в ній, датовані 1955 і 1956 роками, доповнювали й розвивали твердження заголовку. Поет писав про тугу й тягу любови неозначеного, ліричного "я" до ще менш індивідуального об'єкта жіночої статі. Часом цей об'єкт виступав не як особа, навіть не як фіктивний граматичний зворот, а як дія, процес, що найбільше помітне у вірші "Родження".

Поета муляли відвічні проблеми: нетривкість тіла й фізичного кохання (дивись, наприклад, вірш "Любов"), зв'язок між початком і кінцем усього земного, конечність чекання і неможливість

дочекання. Почуття, викликані всіма тими складниками модерного психічного життя, завершувалися в одному переможному почутті болю, проти якого навіть терапевтичні сили віршеписання не ефектні:

моя поезія — це думи вашого блукання,
моя поезія — це ваші рани,
моя поезія — це біль.

Друге книжкове видання Бойчука — це поема "Земля була пустошня", яку видала УСГ у Нью-Йорку 1959 року. Рецензентам поема назагал не сподобалася, але вона так заслужовує на пильнішу увагу, якої тут, на жаль, їй не можливо дати.

Третю свою книжку видав 1963 року — "Споминин любови". Вірші в цій збірці не становлять прориву з попередніми але продовжують їх теми з додатком нових тем і підходів, що видно у поемі "Казка".

1964 року Бойчук видав "Вірші для Мехіко" (дивись рецензію в "Смолоскипі" за липень - серпень 1965 року). Коротка в порівнянні з попередніми збірками, ця книжка і змістом компактніша й суцільніша.

Крім писання власних поезій, Бойчук займається і перекладанням (особливо з еспанської). Він і автор драми "Голод".

М. ЦАРИННИК

Вибір з поезій

ЛЮБОВ

Я бачу все:
час нігтями обличчя зрне
(твоє обличчя, свіже
і прекрасне),
а злото кучерів
покрне іней
незчисленних зм.

Я бачу... і люблю.

А висохлі уста,
як листя,
шелестітимуть незрозуміло.
В очах — не ласка,
тільки біль.

А я люблю.

І знаю:
тоді лиш мелех
виповнений вщерт,
як любитися

початок

і
кінець.

XII—1955

РОДЖЕННЯ

Присіла,
розклавши коліна,
й
взяла у долоні
вагітність.

спроквола лягла.

у лоні:
життя затремтіло,
як крапля надії,
по ній —
розливалася млюсть.

і знала:
спочатку був біль,

а не слово.

й кінець буде біль.

ХП—1955

ПІСНЯ

Як зливу мук, як бурю жіє,
ридання розпустила:
де гострий зір,
де сміх шорстий,
де муж,
що я любила?

Він був, як вітер, як роса
на босі ноги в жинва:
терпкавість уст,
запізний хід,
був муж,
що я любила.

Він землю полюбив — пішов
(крити розпукі сива!),
вгнався шлях,
тряслись жита,
йшов муж,
що я любила.
* * *

Як тугу репану, як біль,
молитву розстелила:
О, земле, не бери того,
котрого я любила!
о, земле, не бери того,
котрого я любила.

І—1955

СЕЛЯНИН

Йшов ріллею.
срібна голова
звисала між плечима.
Обличчя:
бородами зрите,
і борозни в ногах.

Да святиться

Йшов.
У жмені репаній —
останній клаптик неба,
у серці —
грудка чорнозему.
А сонце розливалось
під босими ногами
і пекло.

Да будеть воля

Межу свою переступив —
і на коліна.
"Нас хтіли розлучити", —
шепотом,
мов до коханки,

й ніжно гладив
смибн.

Набесіх і на землі

Упав хрестом
(і клаптик неба
виковзнув навік)
Торкнув устами
лоно чорної землі,
і декілька перлин
з повік зірвалось.

Амінь

Розлука стала зпурою,
Кінець став нічністю.

ХІ—1955

(Із збірки "Час болю", 1957)

ПРОХОЖИМ

Крізь любов —
вузьку як рама, щільну
між ребрами років —
протискється з господньої руки
густа і жовта кров
доспілого на грудях неба сонця —
і побачите: як доторкатися устами уст
і тілом просякати на міночі лона,
без просвітлення для ваших серць і душ,
(бо колесом закінчатся стежки
і в сивих травах почувань
зі'яне ваше павутиння споминів і мрій
злетять під ноги осінню листки
з сухих очей)

і підете:
проклявши в лонах ще замотаних дітей
устами
що шукатимуть під смерком дівочих уст,
тілами,
що всякатимуть в міночі лона,
коли засвітить їм з господньої руки, —
І будуть іти,
не знаючи просвітлення для їхніх серць і душ.

КАЗКА

Колись давно:

весна крізь тіло
витискала квіти
Вона була одна в своїй матері і батька.
І кликала її царівка.
і дивала росою
на розхлюпані
стежки

Коли батько з матір'ю пішли на
подорож
де темрява згортає
рукавом
сліди усіх прохожих;

(бо їх покликала до себе смерть), з якої
не вернулися чомусь ніколи, —

ти проходила,
і теплі стони
вигрівали пуп'янки
твоїх фіялок,

і царівна подружила із самотністю і
говорила з стінами, які завжди були
уважні, бо любили ніжне лоскотання
її спів.

і вітер
намагався випити
живі джерела
молока
твоєї молодости,

А людям не подобались її близькі від-
носини з самотністю, бо люди хочуть
бачити поміж полотно душі між по-
купками на базарі.

замерзлі уста,
розрізані
гербоними губами,
кидали
на твій пробуджений
листок любови
покусані заклання, —

І вислати чаклунку, що забрала від
царівни стіни і дижула чарами на очі,
на уста, на вуха, — і царівна переста-
ла бачити, і розгубила з уст слова, і
перестала чути.

і ти боялася,
складала пальці
на мої уста:
душила шепіт
спілого жадання;

Лежала так під деревом, де впало, як
розп'яття, роздоріжжя, а роки прохо-
дили і стопами топтали її тіло.

але погування
сколихнули в грудях
до тепла
і з горла вирости
тобі, як спів,
лілей:

Аж тоді прийшов.

ми відхилили шаги
і взяли усе,
що виріло
для нас
під тихими роками
і відгули радість:
безмежного,
як жінка, тіла,
що увезорі
дається темряві,
а ранком
родить
молоді сонця;
тож поцілуй мене
ще раз,

І поглядом приблиз чаклунку до стов-

па, забрав від неї стіни і пішов туди,
де жорчилось розп'яттям роздоріжжя.
Підняком відкрив царівні очі й вуха,
підняком віддав її уста. Вона його піз-
нала і взяла собі в долоні білу волю, —

бо скоро:
ласку гарного обличчя
зніме від герена,
і з серця
потече вода.

і вони жили по двох боках дороги до
кінця своєї вічності. Щасливі часом.

(“Із збірки “Спомини любови”, 1963)

CIUDAD DE MEXICO

Коли богам останню жертву крові принесли,
і білий в'уж пішов людиною назад на море, —
тоді щоранку сонце виростало з-під гори,
тоді щовечора вгиналося назад на гори,

моз соняшник. І тонув глибоко вітар війни
у мовте тіло ріні, піщаницю і глини:
його тиснули в мозок чорні загорілі черепи
з засохлими в крові очницями людьми.

І відійшли тяжкими кроками старі боги,
лягли великими тілами під бриласті мури
своїх святинь, а з їхніх серць росли худі хрести
в широкіх копулах, що тиснуться назад в минуле.

MERIDA

Попрощайтесь тепер в Юкатані,
де спекотою час заглиснувся й пристав, —
залпайтесь отут молодістю
і нагніся на білий рушав.

Попрощайтесь сьогодні з собою:
ти постукай цим людям до теплих склепін,
приверни їх оголеним тілом,
щоб не грізли в минулого рінь.

Віддаю тебе смаглому Майцю,
що повільно складає в торбинку думки:
бо йти до Кінця ще далеко,
ну і кожний співає діяти.

(Із збірки “Вірші для Мехіко”, 1964)

ПОДОРОЖ З УЧИТЕЛЕМ

Від півної зірветься халепи
на всі осадників сієї землі.
Сремія 1. 14

10

Мені свідомістю тече ріка минулого,
камінням падають згорі роки.
Усі пророцтва і прокльони збулися
під дотиком злощасної руки.

А схід душився тліною перетлілим запахом, —
на обрію застряв червоний крик,

як ніж — між сходом нашої землі і заходом —
як кість у горлі, як сухий язик

у щелепах доби, німої і побитої,
що гнула під карою бича.

І сунули ряди з обличчями закритими,
аж тріснув від напруження обруч Збруча:

і глянули чашки порожніми очима,
які згортав у землю тридцять третій рік,
і повертав до заходу десницею,
і проклинав западинами щік.

11

Від півночі на всіх осадників землі
халепа хлинула хлющем на хижі, —
в хурдиги закувавши кам'яні
життя людей, вмісивши в чорних діжах

надії, сподівання і думки
в глейку смолу страху і недовіря,
і, викрутивши з коренем язик,
хурделила кругом старе гантіря

німих, і без'язиких, і сліпих:
що з ям порожніх уст кляли густою кров'ю
і кидали об небо кулаки,
вгрізаючи щодня в роки безмовні.

А стиснені між ребрами серця
ще хлипали надією на грати
і билися від сина до отця,
щоб пережити і переждати.

Богдан Бойчук

(Уривок з недрукованої поеми "Подорож
з учителем")

Говорить Богдан Бойчук

В 1966 році минає десять років (хоч цю дату важко встановити) від часу постановки Нью-йоркської групи українських поетів. Цю небуденну подію ми відмізуємо в цьому числі нашого журналу вибором з поезій найактивнішого глена цієї Групи Богдана Бойчука. Рівнож ми звернулись до нього з рядом питань, на які поет радо дав свої відповіді. Вони дають багатющий матеріал для кращого розуміння молодого поета, знайомлять нас з його думками та поглядами.

Нижче публікуємо розмову представника "Смолоскипа" з Богданом Бойчуком.

ПИТАННЯ: Приємно нам привітати Вас і погереж Вас всіх гленів Нью-йоркської Групи українських поетів з десятиліттям Вашого постановки. Чи могли б Ви розказати нам, як дійшло до постановки Нью-йоркської Групи поетів?

ВІДПОВІДЬ: Обширніше про це я написав в журналі "Терем" ч. 2. Для стислішого з'ясування цієї події дозволю собі зачитувати коротку нотатку, яку я зладив для "Енциклопедії Українознавства": "Нью-йоркська Група — не організація, а група друзів. Тому початком її існування треба вважати початок нашої дружби, тобто 1954 рік, коли ми почали редагувати і друкуватися в "Студентському слові" (додаток до "Свободи") і публічно виступати з літературними вечорами в Літературно-Мистецькому Клубі в Нью-Йорку. Саму назву "Нью-йоркська група" ми прийняли в 1958 році і тоді рішили видавати "Нові поезії". До Групи приналежні: Емма Андіївська, Віра Вовк, Женья Васильківська, Юрій Тарнавський, Патриція Килина, Богдан Рубчак і я. Це ота сімка друзів, яких, крім дружби, ніякі організаційні чи творчі принципи не еднають. Тепер в "Нових поезіях" друкуються Ю. Коломиєць, Ф. Коверко, М. Царинник, яких можна вважати новим допливом (бо ми

теж подружили).

Ніякого спільного мистецького кредо в нас немає (кожний має своє власне). Єдиним спільним знаменником для всіх нас можна вважати старий, претарий принцип, згідно з яким в мистецтві немає абсолютних форм, ні абсолютних істин (які зобов'язували б). Кожна людина приходить в мистецький світ з відмінним духовним світом, і той світ — це її творчість. Значить, не треба ніяких зусиль, щоб бути модерним, — це найприродніша для кожного митця річ".

ПИТАННЯ: Як Ви можете схарактеризувати творчість окремих гленів Нью-йоркської Групи?

ВІДПОВІДЬ: Характеристики творчості своїх друзів не буду давати, бо моя характеристика не була б об'єктивна, крім того це не в моїх спроможностях, — я не літературний критик.

ПИТАННЯ: Чим Ви можете пояснити те, що у нас на еміграції не видно молодого dorosty прозаїків і критиків?

ВІДПОВІДЬ: Чому нема dorosty прозаїків і критиків? Нема dorosty, нема й дорослих. Можливо темперамент нашої нації не підходить до прози (бо ж нема добрих прозаїків і на Україні. Коцюбинський, Хвильовий, Стефаник чи навіть Гугалє — це "поетичні" прозаїки, в яких переважає коротка форма). Кожна нація виявляється в якійсь ділянці найсильніше; українці, виглядає, найсильніше виявляють себе в поезії, роздорах і карієризмі (на Україні особливо). Критики, звичайно, це невдахи — поети і прозаїки, а літературний рух на еміграції за малий, щоб видати з себе поетів - невдах, тобто критиків...

ПИТАННЯ: Чи поети Нью-йоркської Групи вдержують зв'язки з гужинецькими письменниками?

ВІДПОВІДЬ: Як закон, поети вдержують дуже тісний зв'язок з чужонаціональними письмен-

никами, пізнаючи і навіть перекладаючи їхню творчість. Як Ви знаєте, Н.Й.Г. аж ніяк не є винятком. Знов же, як закон, поети бояться особистих контактів. І тут Н.Й.Г. теж не є винятком. Хоч нам доводилось зустрічати Чилійських поетів (Бальбонтін), афганістанських (Шпун), індійських (Віра, П. Ляль, Я. Датта), польських (З. Пшибось), жидівських (Жеглінська), американських і інших.

ПИТАННЯ: Як Ви оцінюєте появу шести-десятичників в Україні?

ВІДПОВІДЬ: Появу шестидесятичників оцінюю дуже високо, без уваги на те, що сьогодні вже з абсолютною певністю можу ствердити, що революції в чисто поетичному сенсі вони не зробили і не зроблять, — але вони з'єднали творчість 30-их років з сучасністю (кинули міст через провалля) і підготували творчий ґрунт для Голобородків, Калинців, Кудликів — які характером своєї творчості далеко ближчі нашій поетичній сучасності і могли б зовсім нормально творити, якщо б обставини і "власть імущі" дозволили.

ПИТАННЯ: Чи Ви вважаєте, що було б доцільно налагодити співпрацю з творчі контакти між молодими українськими письменниками в Україні і, наприклад, Н.Й.Г. поетів?

ВІДПОВІДЬ: Нав'язати співпрацю з молодими поетами України не тільки було б доцільно, але конечно. Н.Й.Г. зверталась посередньо до міністерства культури Радянської України з пропозицією чисто мистецької співпраці (ми друкували б і перекладали їх твори тут, вони друкували б наші там, ми улаштовували б їхні виставки малювання тут, вони наші — там). Але й на таку невинну пропозицію ми дістали у відповідь (наразі) мовчанку.

ПИТАННЯ: Дозвольте поставити і одне питання більш особистого характеру: Вас вважають за духовного керівника Н. Й. Групи поетів. Які творчі пляни Н.Й.Г. на майбутнє?

ВІДПОВІДЬ: Я не є провідником Н.Й.Групи. В нас нема провідників. А творчі пляни майбутнього ховає майбутнє. Я можу хоч приблизно сказати, що лежить в шухлядах: у Віри Вовк — збірка балад, одна драма, один переклад Кльоделя, в Емми Андієвської — повість "Герострат", збірка поем, збірка байок, у В. Бурггардта — переклад Сен Жан Перса, є збірка вибраного Е. Е. Каммінгса, є переклад "П'ятеро і я" Хіменеса, декілька драм. Це тільки те, що я знаю.

ПИТАННЯ: Які були б у Вас побажання до творчої молоді на чужині і в Україні і до тієї, яка гуртується навколо "Смолоскипа"?

ВІДПОВІДЬ: Ніяких побажань до творчої молоді (тут чи там) не маю. Молодь тут має дуже широкі перспективи, і для неї двері відкриті навстіж, нема обмежень (хіба їхні власні, внутрішні). Молодь на Україні мусить поширити свої перспективи в світ, і, маючи багатющі джерела української традиції вона могла б почати поетичний ренесанс (і то не тільки для України).

БУРЯ

Блискавка загрузла в горну землю неба:
і з рани потекло вогнем в глибіню,
пропалюючи крізь орбіт дугасті ребра,
обвуглюючи метеорну рінь.

Покотом лягли тяжкі громи і громовиці,
розгавлюючи ецент тіла планет і зір;
і вдарило на поля густої дощовиці
доземний гастокіл.

Вітри шмагали плегі рубцювати,
місили глей з корінням знов і знов —
аж жилами гайв, левад і сіножатей
забурилась тяжка зелена кров.

Богдан Бойчук

МОЛОДА ТВОРЧИСТЬ

В УКРАЇНІ І НА ЧУЖИНІ

Дайте свободу Світличному і Дзюбі!

Українських любителів літератури, які живуть за кордонами рідної землі радянська влада "порадувала" двома знаменними виступами: переслідуваний і цькований вже довгий час літературний критик Іван Світличний нарешті заговорив у "Вістях з України" (з серпня 1966 р.). Його стаття "Василь Симоненко — поет ангажований народом" ілюстрована його фотографією, яка надзвичайно нагадує малюнок Світличного на обкладинці "Смолоскипа" за травень - червень 1966 р. Стаття Світличного цікава і вносить багато нового до студії спадщини В. Симоненка, доказує

як радянські редактори знущались над деякими віршами поета, які в них внесено зміни. Світличний закінчує свою статтю твердженням, що майже всі вірші Симоненка, які не були ще опубліковані в УРСР, а увійшли до виданої "Прологом" збірки "Берег чекань" можуть бути опубліковані і мабуть будуть опубліковані в Україні. Нічого Світличний не пише про щоденник Симоненка, бо його так влада ніяк не допустить до друку.

З виступу Світличного ясно видно, що свою статтю автор написав на замовлення, а його "помірований" тон мав би бути більш переконливий

для читача. Для нас не це важливе. Важливе те, що своєю статтею Світличний доказав, що його ще далі переслідуює радянська влада, яка вживає його лише для "експорту" для українців закордоном.

А ми запитасмо: де ТОЙ Іван Світличний, який виступав дуже часто не зі статтями для закордону, а зі статтями, оглядами, рецензіями на сторінках "Вітчизни", "Дніпра", "Літературної України"? Що сталося з цим талановитим критиком, якого статті викликали такий великий відгук в літературних кругах України? Де подівся цей Світличний? Чому він і досі мовчить? Чому радянська влада, випустивши його з тюрми, не дошукавшись жадних "злочинів" щоб його засудити на роки ув'язнення, не реабілітує його цілком, ні не відкрис йому, як раніше, сторінок літературних видань? І це є для нас важливе. Нас не радує і не задовольняє виступ Світличного на сторінках газетки видаваної для пропаганди органами державної безпеки. Ми хочемо почути Світличного зі сторінок "Дніпра", "Вітчизни", "Літературної України", де й повинно бути його власне місце.

Дещо інша доля зустрінула другого молодого критика, переслідуваного, цькуваного вже кілька років — Івана Дзюбу. Він ще не попав на сторінки "Вістей з України" (хоч дуже можливо, що й там появиться його прізвище), зате він удостоївся попасти на сторінки гумористичного журналу "Перець", на жовтосиній прапор, з ореолом святого і з написом "Великомученик Дзюба", а внизу — карикатура людей в запорозьких шапках, з тризубами і жовтосиніми шилками, священик з кадилом і транспаренти з написами "Дзюба в кайданах", "Дзюбу заслано до Сибіру"... Не відомо чия це карикатура. Мабуть автор побоявся підписатись, щоб "совість не гризла" колісь. Гумореска підписана Василем Осадчим, причепивши до неї дуже неfortunний заголовок "Про містера Стецька і великомученицьке жабеня". Пов'язуючи Дзюбу зі Стецьком (якого середовище не раз відмежовувалося від культурних діячів в Україні, щоб згодом в гіпокритичний спосіб пов'язувати переслідуваних письменників зі своєю т. зв. "революційною діяльністю в Краю"), радянська влада хотіла його цим скомпромітувати в очах численних читачів "Перця". Згадуючи Я. Стецька, АВН, КУК

і СУБ та протестні акції закордоном, не поминув Осадчий мовчанкою і Голови ПУН О. Ждановича, про якого пише: "У великому захопленні від Дзюби зборище скорпіонів — націоналістів — мельниківців, "провідник" яких Штуть — Жданович прямс говорить, що на таких як Дзюба, ми й повинні орієнтуватись". В гуморесці пишеться й про те, чого на чужині домагався одинокий "Смолоскип" (дивись число за травень - червень 1966 р., стор. 6) — дозволу Дзюбі виїхати закордон ("Смолоскип інтервеніював в різних міжнародних організаціях, щоб Дзюба виїхав закордон лише на лікування).

"А що ж Дзюба?" — запитує В. Осадчий. Як він реагує на акцію протесту закордоном? І Осадчий дає таку відповідь:

"А Дзюба в цей час то спокійно відпочиває в будинку творчості СПУ в Ірпені, то безкоштовно лікується в санаторії під кримським сонцем, то прогулюється під київськими каштанами, прямуючи на роботу до Академії Наук УРСР. Але не треба думати, буцімто І. Дзюба нічого не знає, яка метушня скінчилася за рубіжем навколо його імені. Ставши розмінною монетою у брудній грі антикомуністичних сил Заходу, він здається, аж загорднися, навіть носа почав копирити. Хоч, до речі сказати, ніс він копирить уже давненько. То йому не подобається метод соціалістичного реалізму, то загалом його не задовольняє наш радянський спосіб життя. У всіх цих випадках він кричав де треба й не треба, висловлював свої "протести", намагався давати "рекомендації". Був невгамовним і непримиреним. Тепер же, коли цей його нігілізм і скепсис до нашого соціалістичного буття в гіпертрофованому вигляді взяли на озброєння націоналістичні угруповання за кордоном, І. Дзюба раптом замовк. У нього й досі не повертається язик, щоб висловити своє ставлення до антирадянської кампанії, яка ведеться довкола нього".

Два цілком протилежні характером приклади двох критиків Світличного і Дзюби, є переконувачим доказом, що в Радянському Союзі, можна бути на волі, але не бути вільним, можна бути письменником, але без права писати, можна "жити", але без перспектив на життя. П. В-15

ХРОНІКА

● Кандидати на здобуття премії. Комсомол України повідомив, що з-поміж молодих письменників висунені на здобуття премії ім. О. Островського Анатолій Б. Борзняк за збірку віршів "Мелодія", Віталій О. Коротич за збірку "Течія" та свої публіцистичні статті, Олесь В. Лупій за роман "Милява", Володимир Г. Мордань за збірку "Ритми", Борис А. Нечерда за збірку "Лада"

та декілька інших, менш відомих.

● Драч і Павличко попали в "політику". Дивно для багатьох в Україні і на чужині звучало повідомлення в радянській пресі про те, що два відносно молоді поети Іван Драч (30 років) і Дмитро Павличко (37 років) стали членами делегації УРСР до ОН. Обидва поети студіювали літературу. Драч закінчив філоло-

гічний факультет Київського університету і Вищі кіносценарні курси в Москві, а Павличко — філологічний факультет Львівського університету і вчився в аспірантурі при кафедрі української літератури. Не відомо, щоб поети будьколи студіювали політичні науки чи міжнародне право. А все ж вони є членами Місії, а Павличко навіть третій заступник делегата... Беручи під

увагу те, яку мінорну роль відіграє делегація УРСР до ОН, добре, що два поети прибули до Нью Йорку. Добре, що побачать Америку і західний світ "зблизька".

Дивно, що перед їхнім виїздом до Америки в радянській пресі почали деякі критики поєднувати двох поетів, як нерозлучних компаніонів, потверджуючи це навіть близькістю їхньої творчості, тоді коли на це ніколи не було вказувано, а навпаки поезії Драча були дуже часто в неласці і підпадали гострій критичі. "Попри всю відмінність манер Павличка і Драча — писав Петро Симоненко ("ЛУ." ч. 62), — обидва поети в творчому зростанні прямують до народності і, збагатившись сучасним нашим світобаченням, підносять її на новий історичний пруг: тому так вражає рококо в кращих їхніх поезіях рецитативна мова народних дум, ба навіть і "Слова о полку Ігоревім".

● Чому фальшує "Література України"? Завжди так було, що назви видань в російській мові "Література України" подавала в оригіналі, а не в перекладі на українську мову. Цим разом склалося дещо інакше: щоб затаїти перед своїми читачами, що український студентський журнал в Казахстані друкується в російській, а не українській мові, "Літ. Україна" з його назви "Орбіта", зробила українську "Орбіта". Це ще один доказ русифікації української творчої молоді в Казахстані, якій панівна влада забороняє друкуватися українською мовою.

● Поезія Івана Яковича Світличного. У видавництві "Донбас" появилася збірка поезій однофамільця переслідуваного Івана Олексійовича Світличного — Івана Яковича "Коли загоряють метеорити". Часто, щоб дезорієнтувати читачів, радянські видання згадують Івана Світличного, не подаючи прізвища по батькові "Якович", який працює учителем на Луганщині.

● Новий молодий критик — Маргарита Малиновська. Після мовчанки вже від довшого часу

відомих і небуденних молодих критиків І. Дзюби, І. Світличного, Є. Сверстюка, І. Бойчака в українській радянській критиці відчувалася дійсно велика прогалина. Критичні статті були заповнені традиційним штампом і даліше тріумфував шаблон. Одинока, з цікавими статтями на літературні теми, виступає студентка Львівського університету Маргарита Малиновська. Був час, що її також "громлено", зокрема на засіданнях секції критики СПУ, деякий час вона також мовчала, але тепер і далі виступає дуже продуктивно в літературних виданнях. "Статті М. Малиновської, — пише Петро Симоненко ("ЛУ.", ч. 71), — гостропубліцистичні, емоційно яскраві, сповнені образних порівнянь і дотепних, хоч і не завжди вдалих аналогій, які подеколи ведуть читача в протилежний бік від істини. Але в цілому манера М. Малиновської оригінальна й цікава".

Одного разу Маргарита вистовилася: "Тісно іноді вредливій художності в критичному гаю заборон..."

● Дітройт. Виставка молодих митців. 5—30 серпня відбулась в місцевій бібліотеці Гемтремку, Міч., виставка творів одинадцяти молодих митців — Богдана Барнича, Роми Гайдн, Володимира Грушкевича, Оксани Кордуби, Олени Ковалик, Яреми Козака, Мотрії Кравс, Лідії Обушкевич, Христини Рогатинської та Люби й Марти Савчук. Виставка складалась з митецьких картин, графіки, скульптури та митецьких фотографій. За малими виїнятками учасники виставки покінчали американські високі школи. Взагалі виставка пройшла дуже успішно і нею дуже цікавились українські й неукраїнські відвідувачі. Вітаємо задум цих молодих і надійних митців улаштувати щорічно такі виставки і бажаємо їм якнайкращих успіхів у цьому. Одночасно закликаємо молодих митців інших осередків піти слідами дітройтської групи та улаштувати також періодичні виставки своїх творів (О. Ч.).

● Шикаго. Виставка картин А. Оленської - Петришин. 9—28 жовтня відбулась в Мідвей Студіос Корт галереї при Шикагському університеті виставка картин молоді малярки А. Оленської - Петришин. Картини відображають перехід малярки від абстракціонізму до об'єктивізованого вислову.

● Торонто. З. Карбович — новий "літературознавець". На літературному обрії на чужині народився новий "експерт" від літератури в сучасній Україні. З. Карбович відомий публіцист в пресі т. зв. "Визвольного фронту" так оцінює творчу молодь в Україні: "Симоненко — лише симптом, далеко не речник цієї стихії української! Світличний чи Дзюба — тільки менше чи більше свідомі резонатори того, що під поверхнею бурчить. Ані Вінграновський, ані Драч, ані Костенко не типові показники, ніякові расові (!!!) — прим. Ред.) речники цієї стихії, що її виливу на поверхню не в силі вже стримати Москва. Що з того, що вона замкнула уста Ліні Костенко чи Вінграновському, чи з того, що кається Драч. Не вони вирішують пісню майбутнього України..." ("Томін України", 8 жовтня).

Коментарі, як кажуть, зайві.

● Університет Індіани. Великий успіх Р. Рудницького. З початком листопада Роман Рудницький, член факультету Високої Музичної Школи університету Індіани дав свій перший концерт в цій Музичній школі, який пройшов з незвичайним успіхом. Відходячи від усталених традицій, в часі виконання Р. Рудницьким "Фантазії" Шумана, численні слухачі кількакратно його переривали бурхливими оплесками. З цієї нагоди часопис "Індіана Дейлі Студент" з 8 листопада писав: "Р. Рудницький зумів передати всю глибину і насиченість твору, всю розп'яку безнадійної любови композитора (Шумана), всю силу і віру — у другій частині — врешті незвичайну контролю і стриманість перед кінцевим, кульмінаційним зривом...". Як відомо, в минулому році молодий піаніст був в концертному турне по Україні.

Критикоманія

Деяка частина нашої громадськості терпить від нестачі рівноваги. Коли справи стоять добре, вона попадає в "теляче захоплення" і готова цілий світ "шапками закидати", а коли не щастить, вона виходить на авансцену з найгострішою критикою всього свого.

Одиниці з цієї касті людей доходять аж до національного самозаперечення. На Україні це ті, які посилають своїх дітей до російських шкіл, мовляв, "ім так буде краще", а тут вони не посилають своїх дітей до українських шкіл, мовляв, "ця мова їм і так потрібна".

Дальшим кроком у цьому напрямку — це так звані "самоотвержені малороси". В Австро - Угорщині, вони були цісарськими людьми, в царській Росії та в теперішньому СРСР вони — обрусителі, за німецької окупації вони були більшими німецькими патріотами ніж пересічний німець, а на цьому континенті вони стали більшими американськими патріотами ніж пересічний з діда - прадіда американець.

Ці нещасні люди несвідомі того, що такі метаморфози для зрівноваженої людини щонайменше підозрілі, а тому таким "патріотам" не вірили ні за небіжки Австро - Угорщини, ні за матушки білої Росії, ні тепер червоної, не вірили їм німці і ніщо не вказує на те, щоб їм повірили американці. З цього ці нечесні одиниці, які хочуть заслужити довіря, роблять неправильний висновок і готові вилазити з шкіри і доказувати ще більше свою вірність, а досягають, очевидно, лише протилежного.

Фактично такі люди є в кожній нації, а тому трагедія не в цьому, а в тому, що ці люди впливають на своє довкілля і поширюють пошесть, яку можна назвати КРИТИКОМАНІЄЮ.

Зводиться вона до того, що, наприклад, інженер буде твердити, що українська література не вартісна, лікар уважатиме, що наше малярство загумінкове, а студент першого року, що вся наша наука стоїть на низькому рівні. Ці приклади можна продовжувати в безконечність. Йдучи по драбині вниз дійдемо врешті до неуків, які з своєї високости 3-4 клас народньої школи залюбки критикуватимуть усе, політичними лідерами починаючи і ученими та митцями кінчаючи.

У молоді роки авторові цих рядків доводилося зустрічати одного десятника, члена варту С. Петлюри, який був серйозно переконаний, що коли б він, а не Симон Васильович був Головним Отаманом, то Україна була б вільною державою.

Очевидно, кожний член громади має право мати свої власні погляди на різні речі та проблеми і їх висловлювати. Однак справжню вартість може мати лише оцінка фахівця, або в крайньому разі добре ознайомленого любителя, а таких фахівців і любителів ми маємо немало у різних га-

лузях навіть поза межами поневоленої України. На жаль у нас залюбки поширюються дивогляди понад голови компетентних людей, а в парі з тим КРИТИКОМАНІЯ набирає загрозливих розмірів.

Зокрема велике спустошення, ця нефахова і поверхова критика робить в рядах молоді, яка ще не мала змоги ознайомитися з фактами і тому не має контраргументів, а змалку привчається до думки старіших, що мовляв, усе своє "невартісне", "загумінкове", тощо.

Чи ж можна дивуватися, що наша молодь, чуючи протягом років нищівну критику всього рідного і близького тікає у чуже середовище, а там переймає друге і третьорядне, як спеціальні досягнення, яких, мовляв, "у нас немає". Цей дефетизм і думка про неповноцінність всього свого підриває в корені всі намагання виховати і зберегти молодь.

Практика показує, що чим менше знання, тим безглуздіша критика. Чи не варто було б молоді менше прислухатися до напівосвічених критикоманіяків? Адже ж, слава Богу, вже й між нею є добрі фахівці ознайомлені з різними ділянками українознавства та інших споріднених ділянок, які уміють розрізняти зерно від половини і засуджувати лише справді те, що треба (а й таких речей у нас також знайдеться досить). Але водночас треба виступати проти тих, які вміють бути на словах суперпатріотами, а насправді своєю щоденною КРИТИКОМАНІЄЮ відпихають від себе і від українства, яке вони, лише на словах, репрезентують, нашу молодь. На жаль між нашими старшими громадянами таких не мало.

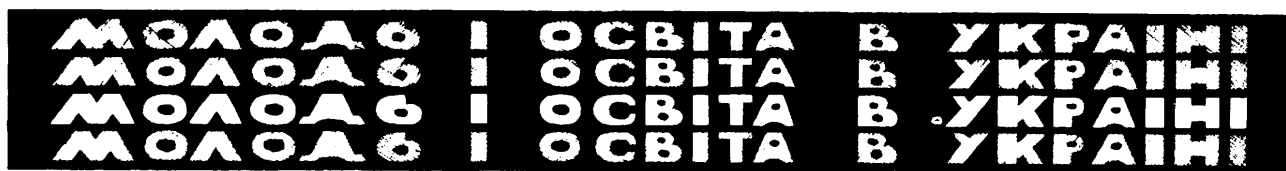
МАРКО АНТОНОВИЧ

ДЛЯ САМОТНЬОГО ДЕРЕВА

*Померле дерево, з якого роблять стіни.
Померле дерево, з якого тогять шпичі.
Померле дерево, що не дарує тіні.
Померле дерево, ти легко тобі спиться?
Де твоє листя — пальці віття твого?
Де твоє листя — гроші зеленаві?
Де твоє листя — ти не знаєш, навіть...
Як житимеш ти, дерево без вітру?
Як житимеш ти, дерево без листя?
Як житимеш ти, дерево без віття?
Як житимеш ти, дерево без лісу?*

— — — — —
*Дерева на цимбалах вітру грають.
Дерева ронять лист, мов мертві дні.
Дерева од самотності вмирають.
І в гущину...*

Віталій Коротич

НА БОРОТЬБУ ПРОТИ РУСИФІКАЦІЇ

Майже всі дослідники дійсності в сучасній Україні доходять до одного висновку: найбільшою загрозою для українського народу і зокрема для української підрадянської молоді є русифікація. Русифікація всіх проявів українського життя. Вона посилюється, вона з найбільшою жорстокістю застосовується і реалізується російськими великодержавними шовіністами. І це відбувається в самій Україні, не говорячи про понад сім мільйонів українців поза межами України, в інших республіках СРСР.

Загрозливі вістки привозять з України турсти, які там побували цього року. На запитання багатьох з них, чому не чути української мови на вулицях Києва, Харкова, Львова, вони дістають садистичну відповідь "бо українці не хочуть говорити українською мовою".

І в цьому ствердженні криється ціла суть колоніальної залежності України від Росії. Система і панівна влада довели наших людей до такого стану страху, що вони, в ім'я збереження свого незалежного біологічного існування, говорять російською мовою!

Щобн узаконити політику русифікації в Україні, декретом Президії Верховної Ради УРСР з 6 серпня перетворено республіканське Мініс-

тество освіти УРСР — в союзно - республіканське. Ця зміна означає те, що в майбутньому т. зв. уряд УРСР не буде мати ніякого права в справах початкової і середньої освіти в Україні, а всі рішення в цій справі будуть затверджені в Москві. Дотепер лише вищі і середні технічні школи були підпорядковані Москві, від тепер буде переводитися русифікаційний наступ почавши від дитинства.

Проти цієї посиленої русифікаційної політики в Україні заперестував 24 жовтня Виконавчий Орган УНР, виготовивши в цій справі спеціальний меморандум, в якому з'ясував цілу русифікаційну політику радянської влади в Україні в ділянці шкільництва і освіти.

Продовжуючи оборону переслідуваних, арештованих і засуджених письменників і культурних діячів в Україні, завданням цілої нашої спільноти на чужині, зокрема українських молодечих і студентських організацій — вести акцію на форумах різних міжнародних організацій, а в першу чергу на форумі Об'єднаних Націй, ЮНЕСКО, серед західних культурних діячів — в обороні українського народу і проти його насильного русифікування.

Т. КУЛЬБАК

ХРОНІКА

● Доступ до ВУЗ-ів обмежений. В 1966—67 академічному році на перші курси ВУЗ-ів України прийнято 70 тисяч студентів на денне відділення. На кожне одне місце було зголошено, в середньому, аж 3.76 студента. На Київському і Донецькому університетах та в Луганському і Запорізькому педагогічних інститутах на кожне вільне місце було подано аж вісім заяв! В усіх ВУЗ-ах України, на всіх відділеннях (денному, вечірньому, заочному і кореспондентському) навчається зарах 757 тисяч студентів. ("Л.У.", ч. 68).

● Лише в тринадцяти областях... Лише в тринадцяти областях

України щойно в цьому році було здійснено загальне восьмирічне навчання. В інших областях ще цього не досягнуто, тому дитвора мусить задовольнятися лише закінченням кількох початкових класів ("Р.О." ч. 41 і 75).

● Переслідують викладачів. Ця подія сталась у Львівському сільськогосподарському інституті з доцентом М. А. Швайком, деканом економічного факультету. У висліді постійної нагінки і доносів М. А. Швайка перевіряла спеціальна комісія Міністерства вищої і середньої освіти УРСР, після чого кафедра політичної економії інституту винесла постанову, що "поведінка доцента

Швайка М. А. не сумісна з званням викладача Вузів, тим більше викладача суспільних наук". Після цього в інституті нераз обговорювалось "недоліки" в роботі Швайка, щоб врешті після піврічного цюкування секретар партійної організації інституту Толкачов виніс рішення, згідно з яким Швайка звільнено з посади, оголошено йому догану, а партійний комітет обговорив "стан справ на кафедрі політекономії" і "намітив конкретні заходи до поліпшення її роботи" ("Р.О." ч. 41 і 75).

● 150-річчя Харківського сільськогосподарського інституту. Перший на Україні сільськогос-

подарський інститут був заснований в 1816 році. За останніх 50 років інститут підготував 12 тисяч спеціалістів — агрономів, ґрунтознавців, економістів. Ректором інституту є зараз проф. д-р Олександр М. Грінченко.

● **І діти вірять в Бога.** З. Сергієнко описує дуже цікаву подію, яка сталась в Трускавцях з групою шкільної молоді. Ось уривок з його розповіді: "Зграйка хлоп'ят з портфелями й ранцями клубочилась вулицею, щось жваво обговорюючи. Іноді вони зупинялись, немов докази тоді ставали вагомішими. Ось підійшли вони до міського будинку піонерів, зазирнули у вікна. Через, навстіж відчинені двері побачили купу дощок. Постояли мовчки і, не поспішаючи, пішли мимо міського будинку культури вниз. Та нараз зупинились. Прислухались. І рішуче повернули... до церкви. Через широко відчинені двері долинав спів церковного хору. Та хвилини за 12—15 по тому хлоп'ята вийшли з церкви. Побачивши, мій запитальний погляд, мовили, ніби виправдуючись: "Там так співають. Зайшли послухати..." ("Р.О.", ч. 85).

В Україні і діти ходять в церкву

ЗУСТРІЧ З ЛЮДЬМИ З "ТОГО" БОКУ

Сторінка ТУСМ-у, яка появляється у "Свободі" (з. 3, 9 листопада 1966 р.), принесла цікавий репортаж молодого студента О. Зенона Лисяка, глена ТУСМ-у і глена редколегії цієї сторінки про його зустрічі з людьми з "того" боку. Не зважаючи на різні заборони в цій справі, молодий студент мав дуже цікаві розмови з моряками польського корабля "Батори" і радянського торговельного корабля, у Монреалі. Уривок з цього репортажу передруковуємо нижче.

Залога советського корабля показувала все, що було: навіть фільм, що його знімали в Україні фільмовим апаратом, дискусіям не було кінця — і при цьому, моїм практичним вправам з російської мови.

Але був теж і один старший. Він мав вже понад тридцятьку і з ним я говорив по-українськи. Для принципу. Він знав більше, ніж молоді лєнінградці і ми дискутували навіть про такі справи,

як ув'язнення Дзюби і Світличного — хоч відповіді чому, я не отримав.

Одним з перших питань — коли я зустрів "людей з того боку" — було чи є між ними українці? Відповідь була: "Українці? Нет, хахлов у нас нет..." Очевидно, що зараз мій співрозмовник отримав "контру" на тему "хахапів" — але, факт лишається фактом: від часів Катерини Другої — до часів Косигіна і Брежнєва і "нової породи" молодих людей — які, так само як і ми, люблять поспівати, випити пива, поїздити на мотоциклі і пограти в копаний м'яч — нічого не змінилось. Українець є далі "хаклом".

Ми розстались дружно, не виключаючи можливості, що за рік чи два, прийдеться зустріти менш мирно — у В'єтнамі, чи де. А може лише дістати кулю з якогось зробленого в Ленінграді кулемета — бо ж дядько одного з моїх нових знайомих, працює на "заводі", що робить "пулеміоти" для В'єтнаму...

О. З. ЛИСЯК

ХРОНІКА УКРАЇНСЬКОГО СТУДЕНТСЬКОГО ЖИТТЯ

● **Вінніпег. Українознавство на Манітобському університеті.** В 1966 - 67 академічному році на Манітобському університеті відкрито акредитовані курси з таких ділянок українознавства: українська граматики, композиція і література, вступ до української літератури, сучасна українська література, вищий курс української літератури. У відділі славістичних студій є також курси про творчість Шевченка, з порівняльної історії, літератури Київської Русі та старої церковно-слов'янської мови. Особи, які створюють ці ділянки можуть одержати диплом бакалавра чи магістра. Предмети українознавства викладають на університеті проф. Я. Рудницький, проф. І. Огієнко (митрополит Іларіон), проф. Я. Розумний, лектори о. д-р О. Баран, д-р І. Тарнавецький, mgr. Г. Вібе.

● **Лорейн. Огайо. Конференція ФКУ.** Вкінці серпня відбулась в Лорейн Конференція ФКУ, в якій взяли участь представники відділів ФКУ з Боффало, Рочестеру, Клівленду, Дітройту, Нью Йорку, Пітсбургу, Лорейну, Акрону, Бриджпорту, Нью Бронсвіку і Покіпсі. Конференцією керували д-р М. Грецишин, як президент і Д. Мотрук, як секретар. В програмі Конференції виступили з доповідями С. Хемич, Б. Тарнавський і О. Бедрій. Згідно з інформаціями доповідачів на ФКУ зібрано дотепер понад 210 тисяч дол.

● **Едмонтон. Виставка І. Франка в Альбертському університеті.** Протягом двох тижнів, в другій половині вересня, була відкрита в Альбертському університеті виставка присвячена І. Франкові, яку zorganizували голова славістичного департаменту д-р О. Старчук, д-р І. Зуєвський і В. Ніньовський. На виставці показано книжки І. Франка і літературу про нього на тлі українського народного мистецтва.

● **Курітіба, Бразилія. Доповідь про українців.** Проф. Оксана Бо-рущенко виголосила на кафедрі історії Паранського федерального університету доповідь про поселення українців в Парані, в якій розповіла також про українську культуру, історію й мистецтво.

● **Ньюарк. Українська студентська радіопрограма.** Члени місцевої Української Студентської Громади, до якої входять М. Вакум, Б. Гарасим, Ю. Торбич, К. Семанишин, М. Гарматій, С. Мартинець, М. Процюк, Р. Гой і Р. Пітіо організували українські радіопередачі по через радіостанцію Сітон Гол університету. Передачі відбуваються тричі на місяць в англійській мові і кожного четвертого понеділка в місяці — в українській.

● **Філадельфія. СУСТА посилює свою діяльність.** 14 жовтня відбулось засідання управи СУСТА у Філадельфії, на якому її президент Богдан Сацюк з Чикаго здав звіт зі своєї участі в 19-ому Конгресі ЮСНСА. Ціллю засідання було намітити план діяльності в теперішньому академічному році.

15 жовтня Богдан Сацюк взяв участь в нараді комісії в справі скликання Світового Конгресу Українського Вільного Студентства. В нараді взяли участь також І. Чума і Б. Футей, члени цієї комісії. Комісія рішила відбутися також Конгрес в часі СКВУ в листопаді 1967 року в Нью Йорку.

● **Рим. Посвячення будинку Українського Католицького Університету.** 2 жовтня в Римі відбулось посвячення першого будинку Українського Католицького Університету. Цього торжественного акту довершив Верховний Архiepіскоп Кардинал Йосип Сліпий і Високопреосвященніший Кир Іван Бучко. На закінчення цих урочистостей, в яких взяло участь багато українського католицького священства, студентів і мирян, Верховний Архiepі-

скоп звернувся до присутніх зі знаменним словом, в якому було відмічено вагу і значення цього центру правдивого знання і науки.

● **Торонто. Конгрес ТУСМ-у в Канаді.** 22 - 23 жовтня відбувся в Торонті перший Конгрес ТУСМ-у в Канаді, президією якого керував Р. Сеньків. В програму Конгресу входила доповідь Ю. Шимка на ідеологічну тему і дискусійний форум на тему "Актуальність українського визвольного руху серед студентства на чужині", в якому взяли участь Марта Чолій, Леся Бандера, Роман Сеньків, Степан Кузь і Ігор Ташук. На закінчення Конгресу було обрано першу Краєву Управу ТУСМ-у в Канаді, до якої увійшли: Роман Сеньків — голова, Юрій Горіх — заступник і організаційний реф., Степан Кузь — заступник і реф. зовнішніх зв'язків, Марта Чолій — секретар, Богдан Вальків — скарбник, Леся Бандера і Наталка Дяків — пресові референти.

● **Нью Йорк. Академічний Вечір "Зарева".** УАТ "Зарево" влаштувало 29 жовтня в Українському Інституті Америки в Нью Йорку перший Академічний Вечір в новому сезоні на тему "Акультуризація українців в Америці". Вечір відкрила і ним проводила Анна Процик. Доповіді виголосили Мiron Куропась з Чикаго і студент філософії Андрій Хруцький. В доповідях розглядалось здебільша теоретично (Хруцький), а почасти і практично (Куропась) проблеми акультуризації українців в Америці. Після доповідей розвинулась довша дискусія в якій забирали слово Л. Калинич, Оксана і Володимир Бакум, Ярослав Гайвас й інші. Після доповідей і дискусії відбувся товариський вечір за чаєм і перекускою.

● **Монреаль. Нова Управа Відділу СУСК-у.** 23 вересня відбулись Загальні Збори місцевого Відділу СУСК-у, в яких взяли участь 12 представників українського

студентства. Учасники зборів вислухали звіт уступаючого голови Б. Валькова та уділили абсолюторію уступаючій управі. До нової Управи вибрано таких осіб: Наталія Дяків — голова, Богдан Вальків, Степан Савка — заступники, Ніна Максимів — секретар, Марія Осадца — скарбник, Борис Будний — референт радіо, Ірина Зайшла, Віра Гомонко — референти преси, Роман Гуцал, Юрій Гуцал, Степан Лапчак, Анатолій Розецький — члени. Петро Гаврилюк — член - дорадник. Між важнішими справами нової управи обговорено участь українського студентства у світовій виставці в Монреалі "Експо 67".

● **Клівленд. Пластовий музей.** 14 років тому, енергійно взявшись до праці, проф. Леонід Бачинський заснував в Клівленді Пластовий Музей. Перших вісім років удержував цей музей сам основник. Він сам і покривав видатки на інвентар, поїздки, переписку, тощо. Фінансова сторінка поліпшилась лише, коли Перший Курінь сеньйорів імени О. Тисовського став опікуватися музеєм. Пластовому Музеєві допомагає також курінь "Червона Калина".

В музеї знаходяться понад 500 пластових прапорів, знамен, одностроїв, ляльок. Лише пластових видань у бібліотеці музею є понад 250, а пластових листівок понад 350.

Усі фотографії, а їх є понад 800, зібрані в альбомах і відповідно посортовані. Таких альбомів — понад 25, а вони уложені по країнах чи стеницях. Пластова станиця Клівленду і табори мають окремі альбоми. Цінних образів, картин, портретів і малюнків більшого чи меншого формату — понад сто. Акції, що їх присилають після закінчення діловодства до Музею різні станиці, приміщуються в одній шафі. Деякі акції — унікальні й ними можна користуватися лише в цьому музеї.

Слабшим місцем є відділ філятелії, який не є повним, з уваги на те, що не всі станиці чи куріні пересилають свої публікації. Проф. Бачинський і його співробітники не лише збирають матеріал, але й класифікують його та опрацьовують. На сторінках "Смолоскипа" сам проф. Л. Бачинський

помістив (травень - червень 1963, ч. 3, стор. 6 - 8) статтю про Пласт на українських центральних землях у Білій Церкві в 1917 - 20 роках. Пластовий Музей в Клівленді видав також "Біографію видань Карпатської України".

Різних матеріалів та експонатів зібрано дотепер так багато, що вже немає й місця, де б їх усіх примістити, бо Пластовий Музей приміщений у двох кімнатах і на горіщі пластової домівки в Клівленді. Одна кімната присвячена бл. пам. Начальному Пластунові Сірому Левові.

Музей швидко розростається і вимагає, якщо не окремого будинку, то принаймні більшого приміщення. Експонатів уже набереться на п'ять або шість кімнат. Музей має точну і старанно ведену картотеку всіх експонатів. Побіч Пластового Музею існує в Клівленді Український Музей, також під керівництвом проф. Леоніда Бачинського. (О. Пігуляк).

● **Урбана, Ілл. Нова Управа УСГ.** До нової Управи місцевої УСГ входять: Борис Антонович — голова, Олександр Сидоренко — заступник, Мирослава Голубець — секретар, Микола Борута — скарбник. Управа цієї Громади протестувала проти неправдивого твердження в місцевій університетській газеті про те, що буцімто Україна перестала бути центром розрухів в Радянському Союзі.

● **Чикаго. Український Студентський Клуб за прецею.** УСГ при Чикагському університеті відбув свої перші сходини 7 жовтня, на яких сформовано танцювальний гурток, а таксамо волейбольну студентську команду "Юкс" (скорочена назва українців англійською мовою).

● **Боффало. Загальні Збори УАСТ.** 24 жовтня відбулись в Боффало Загальні Збори Українсько-Американського Студентського Товариства. Зборами керував Тадей Тарнавський, як предсідник, а звітував уступаючий голова Любомир Зобнів. Згідно зі звітом Л. Зобніва УАСТ в минулому діловому році брав участь у Весняному Фестивалі, Міжнародній Фієсті, Університетському Річнику, постачало статті до університетської газети, влаштувало виставку і висвітлювало фільм про

українську культуру, підготувало доповідь проф. Л. Добрянського і багато різних вечірок товарисько - розвагового характеру. Голова Контрольної Комісії Т. Тарнавський відмітив живу активність Товариства в різних ділянках, зокрема підписання договору про співпрацю з УСГ в Торонті та з Студентським Клубом в Лондоні. Члени УАСТ в Боффало реактивізували справу скликання Світового Конгресу Українського Вільного Студентства і в цій справі зібрали підписи від кільканадцяти Громад в Канаді і США.

До нової Управи УАСК вибрано таких осіб: Любомир Зобнів — президент, Юрій Король — заступник і організаційний реф., Тамара Куява і Ольга Берч — секретарі, Володимир Остапович — скарбник, Роман Стасів — член, Марія Грега — архівар і представник до УККА, Ярослав Сайкевич — представник в Каназіус коледж.

Головою Контрольної Комісії вибрано Тадея Тарнавського, а дорадником і надалі залишився д-р Мирослав Гринчишин.

Згідно з вимогами і університетськими законами на університеті Боффало створено окремий Український Студентський Клуб, голова якого є зараз віцепрезидентом УАСТ, яке охоплює студентів усіх високих шкіл цілого Боффало. До УСГ вибрано: Юрій Король — президент, Ярослав Бендз — заступник, Рената Волинець — скарбник, Оріся Мохнач — секретар.

Завданням УАСТ в новому академічному році є приєднати якнайбільше студентів українського походження, які не говорять українською мовою.

● "СТУДЕНТСЬКЕ СЛОВО" —

редагує колегія з рамени Пресової Комісії СУСТА. Головний редактор — Люба Ковалишин. Ч. 2 (98), рік XIV, додаток до "Свободи" (12 листопада, 1966 р.). Зміст: "Восьмий Конкрес СУСТА" (Комунікат Президії), М. Голубець — "Успіхи СУСТА на 19-му Конгресі ЮСНСА", Іня Гіава — "Український Клуб при Іллінойському університеті в Шикаго", І. Дурбак — "Успіхи нашої молоді", "СУСТА дякує".

